

Széchenyi István Egyetem
Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és
Társadalomtudományi Kar

MÓDSZERTANI ÖTLETEK, JÁTÉKOK A MAGYAR NYELV ÉS KULTÚRA TANÍTÁSÁHOZ

2025

Széchenyi István Egyetem
Apáczai Csere János Pedagógiai,
Humán- és Társadalomtudományi Kar

**MÓDSZERTANI ÖTLETEK, JÁTÉKOK
A MAGYAR NYELV ÉS KULTÚRA TANÍTÁSÁHOZ**

Széchenyi István Egyetem
Apáczai Csere János Pedagógiai,
Humán- és Társadalomtudományi Kar

**MÓDSZERTANI ÖTLETEK,
JÁTÉKOK
A MAGYAR NYELV ÉS KULTÚRA
TANÍTÁSÁHOZ**

UNIVERSITAS–GYŐR Nonprofit Kft.

Készült a Magyar Kormány támogatásával.

Szerkesztők: **Kövecsesné Gósi Viktória, Lampert Bálint, Balogh-Pécsi Anett, Tóthné Pákozdi Szilvia, Fitus Szilvia**

Nyelvi lektorálás: **Dőryné Zábrádi Orsolya, Kurucz Anikó**

Szakmai lektorálás: **Benedek Zsuzsanna, Berkecziné Szádeczky-Kardoss Csilla, Gedeon Márta, Norton Éva, Parti Margit, Pathy Livia**

Borítót tervezte: **Fitus Szilvia**

ISBN 978-615-6898-19-7 (nyomtatott)
ISBN 978-615-6898-20-3 (elektronikus)

© UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft.

A kézirat lezárása: 2025

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a mű bővített, illetve rövidített változata kiadásának jogát is. A kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül sem a teljes mű, sem annak része semmiféle formában nem sokszorosítható.

Kiadja az UNIVERSITAS-Győr Nonprofit Kft.
Felelős kiadó: Tóth Eszter ügyvezető
Műszaki szerkesztő: Cégarculat Kft.
Készült a Palatia Nyomda és Kiadó Kft. nyomdájában.
Felelős vezető: Radek József ügyvezető

Köszöntő	7
Előszó	9

I. Fenntarthatósági projektek

1. Iffjú-Soltész Zsuzsa: A víz az élet bölcsője. Óvd minden cseppjét!	11
2. Morgans Mónika: Környezetünk gyerek szemmel	23
3. Kóti Ágnes: Óvjuk, védjük a Földet	33
4. Szántó Zita: Hungarikumok. Magyarságunk megtartása a diaszpórában	43
5. Zahuczky Angéla Mónika: Óvjuk csodás világunkat!	49
6. Gáti Andrea: Az erdő hálája	61

II. Kooperatív tanulás és differenciálás

1. Akarsu Anikó: A csodaszarvas. Differenciált óraterv	75
2. Dobos Tamás: Balatonra fel! A "magyar tenger" meghódítása	79
3. Pintér Helga: Kooperatív tanulás-tanítás 5-7 éves gyerekekkel	83
4. Zahuczky Angéla Mónika: Kooperatív ötlettár	89
5. Jancsó Ágota: Hon- és népismeret: Hungarikumok	101

III. Mesés órák – élmények, játékok, tanulás

1. Kövecsesné dr. habil. Gósi Viktória: Az érzelmi intelligencia fejlesztése alkotó – fejlesztő meseterápiás foglalkozással a magyar kultúra közvetítése során	107
2. Petzné dr. Tóth Szilvia: Szövegfeldolgozás Bee-bot használatával – Óravázlat	115
3. Várszeginé dr. Gáncs Erzsébet: Népi játékok, táncok, dalok a nyári ünnepkörhöz	127
4. Dr. Kurucz Anikó: A kalapba zárt lány – Óravázlat	133
5. Fitus Szilvia: „Barangolás Ópusztaszeren” – kalandos játéktervezés történelmi emlékek és hagyományok felfedezésével	139
6. Sikos-Szabó Gyöngyi: Mesék Mátyás királyról – Óraterv	149
7. Tóthné Pákozdi Szilvia: Szókincsfejlesztés és érzelmi nevelés egy XX. századi magyar vers alapján – Óraterv	157
8. Barabás Renáta: Mikulás zacskó készítése – Óravázlat	165

KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Olvasó!

Ez a könyv egy nagyszerű sorozat legújabb, immár harmadik kötete, amely egy példaértékű közös munka eredménye. A kötetben összegyűjtött tanulmányok értékes segítséget jelentenek a diaszpórában magyar nyelvet és kultúrát tanító tanároknak, hiszen rengeteg jó gyakorlattal és szakmai ajánlással járulnak hozzá ahhoz, hogy a legújabb tanítási módszerek alkalmazásával, valamint aktuális témák és kihívások tantervbe történő beemelésével a diaszpóra magyar fiataljai még színvonalasabb oktatásban részesüljenek a világ minden pontján.

Ez a kötet kétségkívül egy újabb megnyilvánulása annak a nívós szakmai munkának, amely a Széchenyi István Egyetemen zajlik. Az egyetem Apáczai Csere János Kara immár több mint két évtizede segíti a hétvégi magyar iskolákban tevékenykedő tanárokat szerte a világon. Büszkeséggel tölt el, hogy ebben a kivételes nemzetmegtartó munkában a Nemzetpolitikai Államtitkárság részéről, immár közel egy évtizede mi is közreműködhetünk, mi több, évtizedes együttműködésünk akkreditált képzéssé fejlődhetett, amely létrejötté óta töretlen népszerűségnek örvend a diaszpórában magyar nyelvet és kultúrát oktatók körében.

2010 előtt nem volt intézményes kapcsolat Magyarország és a diaszpórában élő magyar közösségek között. A nemzeti kormány azonban célul tűzte ki, hogy ezen mielőbb változtat. Az elmúlt 15 év közös munkájának köszönhetően mára jelentős eredményeket értünk el. Megerősítettük összetartozásunkat a világban szétszóródva élő nemzettársainkkal, támogatjuk intézményeiket, programjaikat – azokat a találkozási helyeket és eseményeket, ahol külföldi nemzettársaink megerősíthetik identitásukat és kapcsolódhatnak gyökereikhez.

A hétvégi magyar iskolák a legfontosabb ilyen jellegű intézmények közé tartoznak, hiszen a gyermekek mellett a szülőket is képesek megszólítani, ezáltal a közösségépítés talán legfontosabb helyszínei. Nagy öröm számunkra, hogy ezek az intézmények világszerte egyre erősödnek, és mára már 260 hétvégi iskola van a látókörünkben, akikkel szoros kapcsolatot ápolunk. Mindez kiváló bizonyítéka annak, hogy kifogyhatatlan a diaszpórában a magyarságuk mellett elkötelezett pedagógusok száma, akiknek fontos, hogy a nemzetnek ne csak jelene, hanem jövője is legyen.

Ahogy Brunszvik Teréz fogalmazott: „Gyermekekkel foglalkozni minden bizonnyal a leghálásabb munka, ami a földünkön osztályrészünkről jutott, de saját tökéletességünket is ez mozdítja előre.” Örömteli, hogy a kötetben az oktatók anyagai mellett a kar hallgatóinak tanulmányait is olvashatjuk. Külön öröm, hogy mindez éppen 2025-ben, a jövő nemzedék évében valósult meg, ezzel is kifejezve a magyar fiatalok melletti szilárd elköteleződésünket.

Kívánom, hogy a most megjelenő kötet váljon hasznára, szakmai segítségére valamennyi pedagógusnak, diaszpórában oktató tanárnak, tovább erősítve ezzel a jövő nemzedékeiért tevékenykedő, elhivatott szakemberek nagy családját szerte a világon.

Nacsa Lőrinc
nemzetpolitikáért felelős államtitkár

ELŐSZÓ

Kedves Olvasó!

Kérem engedje meg, hogy köszöntőmet Wass Albert gondolatait idézve kezdjem. „Nézd ezt a fát. Látod a sok falevelet rajta? Mindegyiknek, még a legkisebbiknek is van mélyen lent a földben egy kis hajszálgökerecskéje, mely étellel látja el. Ősszel lehull a levél, igaz. Minden ősszel lehull. De annak a kis hajszálgökerecskének a jóvoltából visszatér újra minden tavasszal. Ha azonban a gyökérszál pusztul el ott a föld alatt, a levelecske nem tér vissza többé, s idő múltával elpusztul a fa is. Mert a gyökérben van az élet, érted? Aki pedig elmegy, nem viheti magával a gyökereket. S akinek nincs gyökere, az elvész. Sok magyar veszett el így, nagyon sok. Gondolj a gyökérre.” A diaszpórában élő pedagógusok és önkéntesek munkája révén a magyar nyelv, a magyar kultúra és az identitás gyökerei megerősödnek, belekapaszkodva az erős talajba, a folyamatos táplálásnak köszönhetően stabil alapot és értékrendet jelentenek a felnövekvő generációnak. Ez a gyűjtemény immár a harmadik kötete annak a munkának, amely a diaszpórában tevékenykedő pedagógusok tudását, kreativitását és elhivatottságát mutatja be. Az eddigiekhez hasonlóan most is olyan értékes példákat, játékokat, gyakorlatokat olvashatunk, amelyek túlmutatnak egy-egy tanítási órán: tanúi annak, hogyan lehet egy idegen közegben is erős gyökeret eresztetni, hogyan lehet a nyelvet, a hagyományokat élményszerűen továbbadni a gyerekeknek, fiataloknak, és hogyan lehet ezáltal a magyar közösséget erősíteni.

A hétvégi magyar iskolákban folyó munka különösen nagy értéket képvisel – hiszen ott születik meg az a csoda, amikor egy gyerek magyarul énekel a csoportban, magyar szavakat ír le, amikor magyar népmesét hallgat, vagy amikor egy közösen készített kokárda révén megérti: ő is része egy ezeréves nemzetnek. Ezeket a pillanatokot készítik elő, támogatják a kötetben fellelhető játékos ötletek, gyakorlatok.

A Széchenyi István Egyetem munkatársaiként büszkék vagyunk arra, hogy a több mint húsz éve elindított szakmai továbbképzéssel, az akkreditált képzési formák fejlesztésével, és a közösségi tudásmegosztás eszközeivel segíthetjük ezt a küldetést. Célunk változatlan: hidat építeni a diaszpóra és az anyaország között, megerősíteni a közös nyelvet, a közös gondolkodást, a közös jövőt. Márai Sándor így ír a nemzeti hovatartozásról: „Magyarnak lenni nem állapot, magyarnak lenni magatartás!”

Hálásan köszönjük minden szerzőnek, aki munkájával hozzájárult e gyűjteményhez, és minden pedagógusnak, aki hétről hétre azon dolgozik, hogy a magyar szó ne csak emlék legyen a világ különböző tájain, hanem élő, teremtő erő.

Győr, 2025. július

*A szerkesztők nevében:
Kövecsesné dr. habil Gősi Viktória
egyetemi docens, szakfelelős*

I. FENNTARTHATÓSÁGI PROJEKTEK

A VÍZ AZ ÉLET BÖLCSŐJE. ÓVD MINDEN CSEPPJÉT!

Iffú-Soltész Zsuzsa

Fenntarthatósági témakör meghatározása: Vízvédlem, a víz világnapja: március 22.

A projekt célcsoportja (résztevői korosztály és létszám): 7-14 évesek

A projekt időtartama: 4 nap

A projekt megvalósítási helyszíne(i): tanterem, laboratórium, Grafham Water tó és természetvédelmi terület, otthon

A választott fenntarthatósági témakör rövid ismertetése: A víz világnapját 1993-ban tartották először az ENSZ közgyűlésének kezdeményezésére. Az esemény célja, hogy felhívja a figyelmet a tiszta víz fontosságára és vízkészleteink veszélyeztetettségére. A 2023-as év mottója: cselekedjünk, és gyorsan! Az egyéni felelősségvállalást vízkészleteink védelmére támogatja az erre a célra létrehozott online felület.

A fenntarthatósági témakör céljaival összefüggésben felvetett és a projekt által megoldani kívánt problémák:

Ismeretek szintjén: a saját vízfogyasztásunk megfigyelése, feljegyzése, stratégiai pontok a vízfogyasztás csökkentésére, a vízszennyezések forrásainak ismerete, védelmi feladatok meghatározása.

Képességek szintjén: becslés, térfogat-meghatározás, szorzás, aránypárok, tervezés, felelős döntéshozás a vízfogyasztók használatakor/kiválasztásakor.

Attitűdök szintjén: a vízfogyasztás csökkentése, tudatos hulladékkezelés, vizeink védelme, a <https://www.unwater.org/bethechange/> honlapon egyénileg vállalt változások átültetése a fogyasztói gyakorlatba.

A projekt célkitűzései:

Ismeretek szintjén: a víz fizikai, kémiai tulajdonságainak megfigyelése, a víz előfordulása a felszínen, a felszín alatt és a légkörben, a víz körforgása, a víz élettani szerepe, az ivóvíz származási helye, a vízfogyasztásunk, a víz szennyezései, a víz mint élettér, vízben és vizes környezetben élő állatok, a víz az anyanyelvünkben.

Képességek szintjén: utasításkövetés, értő olvasás erősítése magyar nyelven, megfelelő dokumentáció (táblázat kitöltése), térfogatmérés, becslés összefüggése a vízfogyasztással és a fogyasztókkal, matematikai ismeretek használata, Magyarország térképén megkeresni a folyókat, tavakat, közlékenység erősítése, kérdések felvetésének bátorítása, metakommunikáció fejlesztése, szókincs gyarapítása, tudományos nyelv használatának bátorítása, megfigyelések kifejezése magyar nyelven, ritmusérzék, hangképzés fejlesztése.

Attitűdök szintjén: összefüggések keresése, tudásanyag rendszerezésének igénye, problémák kifejezése és megoldási javaslatok keresése, újabb kérdések felvetése.

Fejlesztendő területek: témaismeret, kommunikáció, térképismeret, szókincs, kérdések felvetése, rendszerő gondolkodás, a természethez való kapcsolódás.

A projekt során alkalmazott eszközök, segédanyagok: okostábla, számítógép, kábelek, papír, füzetek, íróeszközök, írótabla, videók, linkek, nyomtatott anyagok, kísérleti eszközök (kanalak, kémcsövek, kémcsőtartó, állvány, parafilm, pipetták, poharak, víz, jég, homok, lebomló léggömb, alumíniumpénzek, mécsesek, papírtörölő, ételfesték, Green Science weather science kit, mérőhenger, hőmérő, mérleg, só, időmérő, olaj, szórófejes flakon, csipesz, madzag), Mellisa and Doug újra használható matricás füzet, nyomtatott táblázatok, képek, kézi ütős hangszerek, citera.

A projekt során alkalmazott tanítási-tanulási módszerek: beszélgetés, felolvasás, kincskeresés, megfigyelés, dokumentálás, prezentáció, drámajáték, önismeret, rajz, rendszerezés, számolás, zenei élmény, gyűjtőmunka, kirándulás, közös alkotás, vita.

Tanulásszervezési eljárások (szervezési módok/munkaformák): frontális, csoportos, páros és egyéni.

A projekt során készítendő produktumok, eredmények: táblázatok, poszter, rajzok, képregény, egy téma-összegző füzet, amelybe minden munka, fotó bekerül.

A projekt részletes bemutatása, leírása, menete:

Európa nagy részén abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy a tiszta ivóvíz elérhető háztartásainkban. Azonban eme kincs csak végtelennek tűnik. Akkor tudjuk megőrizni, ha megtanuljuk megóvni a szennyezésektől és takarékoskodunk vele. Bolygónk felszínének 71%-a víz. Ebből mindössze 2,5% édesvíz, a többi tenger. Az édesvíz 79%-a gleccserek és jégsapkák formájában hozzáférhetetlen számunkra. A felszíni vizeink: talajvíz, folyók, tavak és maga a csapadék is csak megfelelő kezelés után válik fogyaszthatóvá. A víz az élet bölcsője. Testünk 70%-át alkotja, az állatok és a növények sem tudják nélkülözni. Az emberi kereslet gyakran meghaladja a kínálatot, és van, ahol az okos megoldásokból kifogynak a helyiek. A vízhiány fő okaként a túlfogyasztást, az aszályt és a szennyezéseket szokták emlegetni. Európában Görögország, Portugália és Spanyolország már régebben megtapasztalta a vízhiányt. A jelenség azonban kezd időszakosan begyűrűzni az északi országokba is (az Egyesült Királyságba és Németország bizonyos területeire). Az éghajlatváltozás miatt a helyzet várhatóan súlyosbodik. A vízfelhasználás hatékonyságát és a vízkészletek kezelését az európai vízügyi hatóságok folyamatosan felügyelik és fejlesztik. A termék felhasználói azonban végső soron mi vagyunk, és nagy hatalmunk van arra, hogy az igényeinket tudatosan alakítsuk a vizeink védelme érdekében. Óvjuk minden cseppjét, hogy a jövő generációi is használhassák!

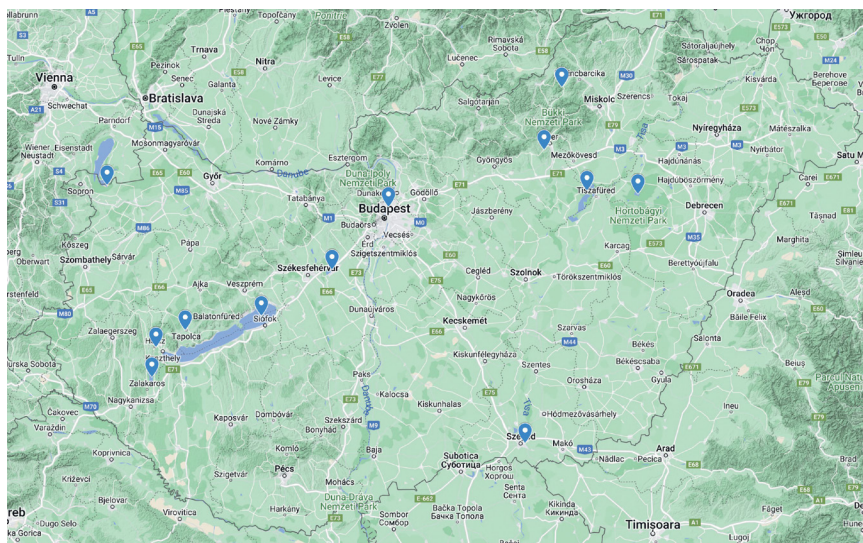
A projektet 7-14 éves gyerekeknek terveztem, 24 főre. A téma és a megközelítés viszonylag komplex, erősen természettudományos központú. Az ismeretek egy részével a gyerekek már találkoztak angol nyelven, és feltételezzük, hogy a résztvevők képesek önálló munkára, vagy tudják jelezni a nehézségeiket.

1. nap

„Víz! Se ízéd nincs, se színed, se zamatod, nem lehet meghatározni téged, megízlelnek, anélkül, hogy megismernének. Nem szükséges vagy az életben: maga az élet vagy.” (*Antoine de Saint-Exupéry*)

Részcélok	Feladat	Módszer	Eszközök	Termék
Játékos ráhangolódás, kapcsolódás kialakítása a témával. Írás gyakorlása magyar nyelven. (15 perc)	Azért szeretem a vizet, mert... Fejzd be a mondatot, majd írd a táblára!	Frontális	Tábla, filc	Szófelhő a táblán
A téma holisztikus megközelítése. Jelentésteremtés. Kézírás gyakorlása. (30 perc)	1. A víztisztelők 21 pontjának kihúzása és megvitatása. Hozzát melyik áll legközelebb? Melyik, ami meglepett vagy nem hallottad? 2. Kerültél már olyan helyzetbe, hogy nem volt zived? Esetleg beázatok vagy csőtörés volt, és elzárták a központi vízellátást? Mi volt a legnagyobb kihívás?	Frontális beszélgetés, majd egyéni munka	Gévai Csilla: Nagyon kék könyv, füzet, ceruza	2 gondolat feljegyzése: Ami nekem a legfontosabb, amit tanultam.
A felszíni és felszín alatti vízforrások definiálása, ezek százalékos eloszlása. Szókincs és ismeretek, szövegértés fejlesztése. (30 perc)	A gyerekek kis csoportokba rendeződve keresik meg a képeket a vízforrásokhoz: mélységi, parti szűrésű vízbázis, karszt, felszíni vizek.	Kiscsoportos	Nyomatott képek, szöveg	
Térképismeret fejlesztése, magyarországi természeti kincsek felfedezése. Szövegkiemelés, metakommunikáció gyakorlása. (45 perc)	A gyerekek kapnak egy képet és leírást hozzá, megkeresik a helyszínt Magyarország térképén: Keress meg a térképen, mutasd be, ki vagy! Megbeszéljük, hogy mit szeretnének bemutatni belőle, mint reklámot 2 percen.	Páros kooperatív dráma: egyik a kommentátor, a másik mutogat.	Interaktív tábla Magyarország térképével, nyomtatott szövegek, Google-térkép a mellékletben	
Az ivóvíz készítésének megismerése. Kapcsolatteremtés a víz biztosított lehetőségei (sport, turizmus, gyógyászat) és az ivóvízkészletek között. (45 perc)	A korábban megismert ivóvízbázisok és természeti kincsek alapján készíts egy rajzot! Olyan helyre szeretnék költözni, ahol az ivóvizet ... nyerik.	Egyéni munka	Kisfilm, ábrák	Rajz: a kutam és én
A rendszeres vízivás támogatása. Egészségnevelés, írás gyakorlása. (15 perc)	Én úgy figyelek rá, hogy rendszeresen igyak, hogy...	Kooperatív, csoportos, asztalterítő	Okosdoboz, videó, kivetítő, számítógép, papír, filctollak	Szófelhő
A víz néhány fizikai, kémiai és fizikai-kémiai tulajdonságának vizsgálata. A megfigyelések rendszerbe foglalása. (1 óra 30 perc)	Kísérletek a vízzel. 1. Megfigyeljük a vizet, hogy milyen egy pohárban, majd beszélünk róla. 2. A két hőképződéssel járó feladatot demonstrálja a tanár, hogy biztonságos legyen. 3. Végezzétek el a kísérleteket párban! Írjátok le a táblázatba, hogy mit láttatok!	Osztálytermi, laboratóriumi, páros, kooperatív, frontális, kiértékelés	Kísérleti eszközök, protokollok, táblázat	Táblázat a víz tulajdonságairól

A témával való ismerkedés során felsorolunk számunkra meghatározó élményeket a vízről. Nehéz elképzelni, hogy milyen lenne az élet limitált vízfelhasználással, vagy mi lenne, ha csak reggel folyna víz a csapból. A magyarországi ivóvíz származási helyeit és azok százalékos eloszlását a gyerekek kiscsoportos munkával dolgozzák ki. Magyarország térképén megvizsgálják a jelölt pontokat (a jelölők a megfelelő honlapra navigálnak), ennek során megismerkednek a nagy tavakkal, gyógyvizekkel és a víztározók és a folyószabályozás fogalmával is.

Forrás: https://www.google.com/maps/d/u/0/edit?hl=en&mid=1WjXwMA0F8K6hjBjrTbuzQYnwe_vhxmM&ll=47.04796268959254%2C19.681151273075663&z=8

A helyszínek bemutatását követően remélhetőleg sokan kedvet kapnak majd Magyarországon utazgatni és fürödni vagy kirándulni a szép vidékeken. Az eddigi élményeiket rajz formájában papírra is vetik. A csoport megismerkedik az ivóvíz előállításának folyamatával, azt követően a víz tulajdonságait vizsgálják meg egyszerű kísérletekkel. A munka folyamán a megfigyelés van a középpontban és a tapasztaltak jegyzetelése. Az elméleti háttér másodlagos, a folyamatokat megnevezük és gyakorlati jelentőségüket megvitatjuk. A víz fizikai és kémiai tulajdonságainak megfigyelése elengedhetetlen a további problémák és a biológiai jelentőség megértéséhez.

Feladat	Mit tapasztal-tál?	Tulajdonság megnevezés	A kísérlet típusa	Előfordulás
<p>Demonstráció:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vegyünk 2 lebomló léggömböt, 2 állványt és 2 mécses! 2. Az egyik lufiba tegyünk 100 ml vizet, majd fújjuk fel őket és kössük be! 3. Rögzítsük a lufikat egy állványhoz, majd gyűjtsük meg a mécseseket! 		Nagy hőkapacitás	Fizikai	Az óceáni éghajlat hőmérséklet-ingadozása mérsékelt.
<ol style="list-style-type: none"> 1. Végy egy pohár vizet és 3 alumínium 10 fillérest! 2. Dobd bele az első pénzt! 3. Helyezd óvatosan a víz felszínére a másodikat! 4. Ismételd meg a másodikkal! 5. Próbáld a felszínen az egyik érmét a másikhoz közelíteni! 		Nagy felületi feszültség	Fizikai	Vízimolnárkák korszolyázása a vízen.
<ol style="list-style-type: none"> 1. Végy egy pohár vizet, hőmérőt és jégkockákat! 2. Mérd meg a víz hőmérsékletét! 3. Dobd a jégkockát a vízbe! 4. Mit látsz? 5. Várj 10 percet, és mérd meg a víz hőmérsékletét újra, majd 1 perc múlva megint! 		Olvasás, folyékony és szilárd halmazállapotok, hőmérséklet-kiegyenlítődés, sűrűségkülönbség	Fizikai	A befagyott tó alján túlélnek az élőlények.

<ol style="list-style-type: none"> Végy egy kémcsövet! Töltsd meg félig vízzel! Ismételd meg a kísérletet úgy, hogy ételfestékkel színezett vizet töltesz a kémcsőbe! 		Adhézió	Fizikai, kémiai	Hajszálcsöves-ség a növényekben, elválasztási módszerek alapja.
<ol style="list-style-type: none"> Végy egy darab parafilmre, vizet és pipettát! Tegyél vizet a pipettába, majd cseppents egy cseppet a parafilmre! Ismételd meg! 		Kohézió	Fizikai, kémiai	Harmatcseppek a növényeken.
<ol style="list-style-type: none"> Végy egy papírtörülőt, egy pohár vizet, és egy tiszta poharat! A pohár vízbe tégy egy csepp ételfestéket! Készíts hengert a papírból, és tedd a pohár vízbe úgy, hogy a másik fele az üres pohárba érjen! 		Hajszálcsöves-ség	Fizikai, kémiai	Hajszálerek, fák, növények szállítószövetei, elválasztási módszerek alapja.
<ol style="list-style-type: none"> Végy egy szórófejes flakont, egy papírtörülőt és ceruzát! Fújj rá egyszer a papírtörőre, hogy láthatóan megnedvedessen! Rajzold körbe a körvonalat ceruzával! Csíptesd fel 20 percig a törülőt, majd rajzold körbe újra! 		Párolgás	Fizikai	Izzadás, folyók, tavak párolgása.
<ol style="list-style-type: none"> Végy egy kanál sót és egy pohár vizet! Tedd a sót a vízbe és kevergesd 2 percig! 		Oldódás	Kémiai	Főzéskor, tengervíz, a víz univerzális oldószer, a testünk 70%-a.
<ol style="list-style-type: none"> Végy egy kémcsövet, kiskanalat, homokot, vizet! Tegyél egy kiskanál homokot a kémcsőbe, majd töltsd meg félig vízzel! Fogd be a kémcső végét a hüvelykujjaddal és keverd meg (forgasd 3-szor vagy rázd össze)! 		Ülepedés, szedimentáció	Fizikai, kémiai	Tavakban, tengerekben, gyógyszerekben, vízszennyezések.
<ol style="list-style-type: none"> Végy egy kémcsövet, olajat, vizet és ételfestéket! Tegyél 2 ml olajat a kémcsőbe, majd 8 ml tiszta vizet! Fogd be a kémcső végét a hüvelykujjaddal, keverd össze (rázd és forgasd)! Ismételd meg egy másik kémcsővel a kísérletet úgy, hogy a vizet megszínezed ételfestékkel! 		Polaritás, sűrűség	Kémiai, fizikai	Elválasztási technikák alapja az oldódással, vízszennyezések.
Demonstráció vízfórással		Forrás	Fizikai	Főzés, tengeri vulkánok

A víz fizikai és kémiai tulajdonságai táblázat (saját szerkesztés)

Linkek a napi feladatokhoz:

- https://www.maviz.org/fogyasztoi_informaciok/honnan_ered_a_csapviz_magyarorszagon
- Hogyan lett a vízcseppekből ivóvíz
- Az élet kútja: Okos Doboz
- https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/termeszetismeret_5/lecke_01_007

2. nap

„A víz motorja a természetnek.” (Leonardo da Vinci)

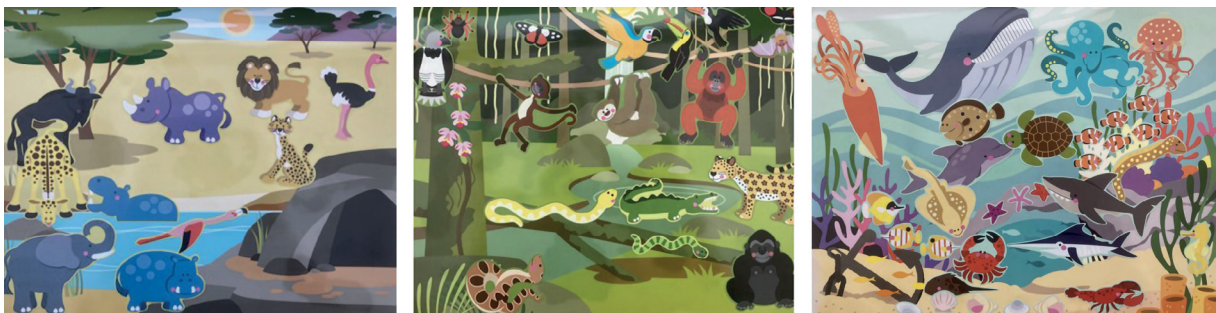
Részcélok	Feladat	Módszer	Eszközök	Produktum
Időjárási szókincs fejlesztése, a víz halmazállapotainak ismétlése, a halmazállapotok előfordulása. (30 perc)	Keresd meg, hová tartozol! Mindenki kap egy képet, ezt felhelyezi a táblára attól függően, hogy a víz milyen halmazállapotai látszanak.	Egyéni feladat, csoportos megbeszéléssel.	Képek, tábla	Melléklet
A víz körforgásának megfogalmazása magyar nyelven. (45 perc)	Írd le, hogy mit láatsz a képen! Maradék idő esetén szemléltető kísérletet mutat be a tanár.	Egyéni munka	fehér táblák, filctoll, a víz körforgása ábra, weather science kit (green science)	Csoportos vita
Hallásfejlesztés, zenei képességek fejlesztése, dalok tanulása. (45 perc)	Eső, jégverés és vihar hangjainak meghallgatása, majd a hangok utánzása kis csoportokban. <i>A Dunáról fúj a szél, Komáromi kisleány, Széles a Duna</i> kezdetű népdalok megtanulása és feldolgozása mozgással egybekötve.	Kooperatív kiscsoportos, majd osztályon belüli kooperatív	Lejátsszó, hanganyag, kréta, nyomtatott szövegek, ütős hangszerek, citera	
Állatok különféle vízigényeinek, életterének megfigyelése. (45 perc)	A gyerekeket kis csoportokba osztjuk. 1. Csoportosítás, táblázatba foglalás: hal, kétéltű, hüllő, madár, emlős, rovarok, puhatestűek stb. A 3 élőhelyen szereplő állatokon túl kiegészíthetjük a táblázatot még állatokkal közösen. 2. Beszéljük meg, hogy melyik állat mire használja a vizet!	Csoportos, kooperatív, frontális kiértékeléssel	Állatok és élőhelyeik újrahasználható matricás album, táblázat, ceruza, Wordwall feladatok	3 élőhely poszter, rendszerező táblázat a mellékletben
Megismerni, ismételni, hogyan használják a vizet a növények. (45 perc)	1. Rajzoljunk fel egy napraforgót a táblára! 2. Hogyan veszi fel a napraforgó a vizet? 3. Mennyi vízre van szüksége egy növénynek?	Frontális beszélgetés	Wordwall feladatok, okostábla	
A víz mérőelemei (30 perc)	A gyerekek összegyűjtik kis csoportokban, hogy mi mérhető a vízen. Minden csoport bemutatja röviden. Összegzésként a következő fogalmakat húzzuk ki egy kalapból: hőmérséklet, tömeg, térfogat, sűrűség, sótartalom.	Kiscsoportos, kooperatív	Cetlik, kalap, papír, íróeszközök	Összefoglaló táblázat a mellékletben
Ismétlés, játék, házi feladat kiosztása és ismertetése.			Wordwall játékok	

A víz folyamatos körforgásban van bolygónkon. Mindhárom halmazállapotában előfordul, és útja során változik. A víz körforgásának vizsgálata során lehetőség nyílik az előző napi fizikai tulajdonságok átismétlésére és új fogalmak megbeszélésére: szűrés, párolgás, kicsapódás, illetve a víz természetbeni előfordulásának halmazállapotok szerinti osztályozására.

Képek: pixabay.com (letöltés ideje: 2023.11.25.)

Az időjárási jelenségek nagy hatással vannak az ember életére. Kontrollálni nem tudjuk, de próbálunk védekezni ellene. A víz hangjai és néhány ide vonatkozó népdal hangulata szépen kifejezi az emberi érzéseket.

Életközösségek Mellissa and Doug albummal

A témanap vége felé a növények részeinek felsorolásával behatároljuk a víz szerepét a növények életében. A haszonnövényeket külön kiemeljük.

Minden altémánál előjön, hogy a víz különböző tulajdonságait számszerű adatokkal is jó volna jellemezni. Ehhez a gyerekek kiscsoportokban összeszedik a tudásukat. A felsoroltakat táblázatban összesítjük és kiegészítjük.

Mérhető	Mértékegység	Mérőeszköz
hőmérséklet	°C, K	hőmérő
térfogat	dm ³ , l	mérőedény
tömeg	g	mérleg
sűrűség	1 kg/dm ³ =1000 kg/m ³	refraktométer
sótartalom	mg/kg, mg/100 ml	refraktométer
apály-dagály	6 óra 12 perc	óra
tisztaság	pl. mikroműanyag-koncentráció	érzékeny műszerek
kémhatás	pH	univerzális pH papír
keménységi fok	nk°	tesztcsík

Mi mérhető a vízben?

A házi feladathoz főleg a térfogatra és mértékegységére lesz szüksége a gyerekeknek. 1 l vizet demonstrálok, hogy megbecsülhessék a napi vízfogyasztásukat. A nap levezetése, összegzése az interaktív táblánál játékokkal történik.

Linkek a napi feladatokhoz:

- https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/termesztismeret_5/lecke_04_003
- <https://wordwall.net/hu/resource/1022981/v%C3%ADz-k%C3%B6rforg%C3%A1sa>
- <https://wordwall.net/hu/resource/12980534/k%C3%B6rnyezetismeret/v%C3%ADzben-%C3%A9l-%C5%91-%C3%A1llatok>
- <https://wordwall.net/hu/resource/11700429/k%C3%B6rnyezetismeret/rovarok-a-v%C3%ADzben-v%C3%ADzparton-3o>
- <https://wordwall.net/hu/resource/1081528/k%C3%B6rnyezetismeret/%C3%A9let-a-v%C3%ADzben-v%C3%ADzparton>
- <https://wordwall.net/hu/resource/340749/keresztrejtve%C3%A9ny-%C3%A1llatok>
- <https://wordwall.net/hu/resource/2145823/k%C3%B6rnyezetismeret/a-n%C3%B6v%C3%A9ny-r%C3%A9szei>
- <https://wordwall.net/hu/resource/22189662/k%C3%B6rnyezetismeret/a-n%C3%B6v%C3%A9nyek-r%C3%A9szei>
- <https://wordwall.net/hu/resource/21291840/term%C3%A9szetismeret/a-n%C3%B6v%C3%A9nyek-%C3%A9letfelt%C3%A9telei>
- <https://wordwall.net/hu/resource/1891990/k%C3%B6rnyezetismeret/a-vizek-v%C3%ADzpart-%C3%A9letk%C3%B6z%C3%B6ss%C3%A9ge-n%C3%B6v%C3%A9nyek>
- <https://wordwall.net/hu/resource/54173322/a-n%C3%A9lk%C3%BCl%C3%B6zhetetlen-v%C3%ADz>

3. nap

„Soha nem tudhatod a víz értékét, amíg a kút ki nem szárad.” (népi bölcsesség)

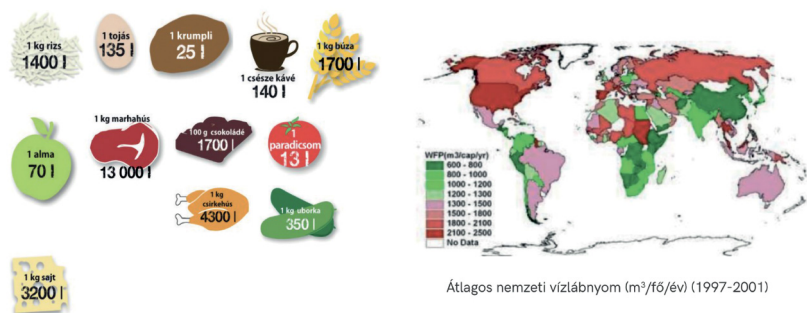
Részcélok	Feladat	Módszer	Eszközök	Produktum
A vízkészlet végességének megértése. Felkészülés a változtatásra. (45 perc)	Szövegértés és szöveg feldolgozása beszélgetéssel: 1. Hallgasd meg a mesét! 2. Ki melyik szereplő lenne a mesében, miért? 3. A tatai fényes források – a bányászat 100 éve – történet meghallgatása. 4. Keressünk párhuzamokat a mese és a valóság közt!	Mesehallgatás, beszélgetés	Boldizsár Ildikó: <i>Hogyan szerzett vizet a kiszáradt kút?</i> – mese. A bányászat 100 évének hatása a karszt-vízkészletekre	
Vízfogyasztók felmérése a háztartásban. (45 perc) Vízfogyasztás megbecsülése, adatgyűjtés, statisztika, térfogat mérése. A szükség és az igény közti különbség megfogalmazása.	Előző napon a gyerekek hazaviszik a táblázatot és kitöltik. Közös megbeszélés és összegzés.	Egyéni kutatómunka, frontális ellenőrzés	Táblázat, ceruza, otthoni fogyasztók	Stratégiai pontok definiálása. Én hogyan spórolok a vízzel? c. képregény.
Az éves vízfogyasztás kiszámítása, a közvetett víz-fogyasztás és a vízlábnyom mint fogalom megismerése, a fenntartható vízgazdálkodásról való gondolkodás. Egyenes arányosság, szorzás. (1 óra)	A vízlábnyom mint fogalom megismerése és kiszámítása. A korábbi táblázatban a gyerekek megbecsülték a vízfogyasztásukat. 1. Számold ki a napi, heti és éves vízfogyasztásodat! 2. Változtatásokat vállalva nézd meg, mennyivel csökken a vízfogyasztásod évente! 3. Számold ki az ételek közvetett vízfogyasztását! 4. Számold ki új ruháid vásárlásának közvetett vízfogyasztását! 5. Számold ki a vízlábnyomodat!	Egyéni feladat, megfigyelés, csoportos értékelés	Feladatlapok: vízlábnyom – Anthropolis matematika	
Beszélgetés a víz szennyezési forrásairól. A felelős hulladékkezelés erősítése. (30 perc)	1. Nézd meg a videót! 2. Meséld el, hogy hol láttál szemetet, ami meglepett! 3. Foglalduk össze, hogy ki hogyan gyűjti a szemetet otthon!	Kooperatív, keveredés, beszélgetés	Mit visz a víz? videó, okostábla, számítógép	
Egyéni feladatok vállalása a víz megőrzéséért. Összefoglalás.	Házi feladat	Egyéni	Okostábla, számítógép, link a virtuális osztályteremben	
Szólások és közmondások értelmezése a vízről. (45 perc)	Mindenki kap egy közmondást/szólást vagy annak a magyarázatát.	Keresd a párod! Kooperatív	Nyomatott papírcsíkok, Nagyon kék könyv	

A legtöbb gyerek szerencsére nem tapasztalta még meg a víz hiányát. A reggeli mese ezt tárgyalja és utat nyit egy komplexebb beszélgetéshez: mitől is száradhat ki a kút? A problémakört fokozatosan érdemes tágítani és szóba hozni a klímaváltozást, az ipari vízkiemelés és vízhasználat miatt fellépő problémákat, mint amilyen a tatai Fényes-források története. Szerencsére Tatán újból gyönyörű a láperdő. Ez szépen hangzik, valójában a bányászatot nem annyira a környezetvédelmi okok miatt szüntették meg. Átvitt értelemben előre mutathatunk az ipari és mezőgazdasági vízszennyezések okozta 'sivatagok' kialakulására. Erre példa a Sajó folyó tragédiája.

Az előző nap hazavitt házi feladattal kezdjük el a vízfogyasztói magatartás elemzését!

Fogyasztó/fogyasztás fajtája	Becsült napi fogyasztás literben	Fogyasztás/fogyasztó jellemzői nálatok
megívott víz		palackozott víz, csapvíz
mosógép		főleg eco program használata, egyéb program
mosogatógép		főleg eco program használata, egyéb program
mosogatás, takarítás		A csapot elzárom. A csapot folytatom.
főzés		
tisztálkodás		zuhanyzás (hány perc?), fürdés
locsolás		slaggal vezetékről, kannából – vezetékes víz esővízzel
WC		kis és nagy gomb, egyféle öblítés
egyéb		

Táblázat a vízfogyasztásról

Balra: Mennyi víz szükséges a feltüntetett élelmiszermennyiség előállításához. Jobbra: nemzeti vízlábnyom értékek.

Forrás: A világ az osztályteremben: matematika

Az édesvíz-készletet a túlfogyasztás, az éghajlatváltozás, a környezetszennyezés és az életstílus is veszélyezteti. A vízhasználat mérése az első pont, hogy meg tudjuk határozni, hol tudunk takarékoskodni vele. A táblázatban megbecsült értékeket összehasonlítjuk a többiekével vagy akár az átlagos európai és magyarországi adatokkal, illetve kiszámoljuk, hogy egy kis változás heti és éves szinten mennyi vizet spórol. Megismerjük és kiszámoljuk az élelmiszerek és néhány textilium közvetett vízfogyasztását, majd összehasonlítjuk, hogy kinek mekkora a vízlábnyoma. A számolások végeztével megvizsgáljuk, hogy a Föld országainak hogyan tér el a vízlábnyoma.

Az egyéni felelősségvállalás következő lépcsője a szelektív hulladékgyűjtés és a szemét mennyiségének csökkentése egyéni szinten. A nap folyamán felmerült és kijelölt egyéni célokat a gyerekek az okostáblán felvihetik maguk a víz világnapjának honlapjára. A nap lezárásaként vizes szólások, közmondások jelentéseivel ismerkedünk.

Linkek a napi feladatokhoz:

- <https://forrasvizorok.eu/forr%C3%A1sadatlap/f%C3%A9nyes-forr%C3%A1sok>
- Valamit visz a víz
- <https://wordwall.net/hu/resource/14454807/vizek-v%C3%A9delme>
- <https://wordwall.net/hu/resource/13043854/nyelvtan/a-v%C3%adz-vil%C3%A1gnapja>
- <https://wordwall.net/hu/resource/13050587/k%C3%B6rnyezetismeret/a-v%C3%adz-%C3%A9rt%C3%A9k>
- <https://wordwall.net/hu/resource/8163605/k%C3%B6rnyezetismeret/fenntarthat%C3%B3s%C3%A1g>
- <https://humusz.hu/megelozes/vizhasznalat>
- https://www.maviz.org/fogyasztoi_informaciok/mit_tehetunk_az_ivovizeink_vedelmeben
- <https://www.unwater.org/bethechange/>
- <https://www.montiviz.hu/hu/hirek/a-viz-vilagnapja>

4. nap

„A természet változik. És mi teljesen függünk ettől a változó világtól. Ez biztosítja az élelmünket, a vizet és a levegőt. Nincs ennél nagyobb értékünk, muszáj megvédenünk.” (Sir David Attenborough)

Részcélok	Feladat	Módszer	Eszközök	Produktum
Grafham Water víztározó és ökoprojekt megismerése, kirándulás, szemétszedés. Megismerkedés a víztározó történetével és a helyi víztisztítási folyamatokkal. Vízimadarak azonosítása. Séta a tó körül megállókkal. A természethez való kötődés erősítése. Indulás Perryből.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Keresd meg a táblákat, és karikázd be a megfejtést! 2. Mi a megoldás? 3. Madárlesek megtekintése, vízimadarak feljegyzése. 4. Séta a tó körül, szemétszedés. 5. Szabadidős játékok. 6. Tutaj építése csapatokban. 	Egyéni interaktív, kooperatív, kirándulás, felfedezés, madárlesek	Kinyomtatott információk, utazás, hátizsákok, madárlesek, feladatlapok, íróeszköz, madarak, természet, távcső, tutajépítés eszközei (Grafham Water Centre-ben), szemeteszsák	Megoldás
	A projekt értékelése: Melyik volt a kedvenc napom? Melyik tevékenységet csinálnám újra? A gyerekek a füzetüket végiglapozva megosztják az élményeket.	Beszélgetés, jegyzetek	Papír, filcek	Értékelő plakát, füzet, benne a projektmunkákkal.

1966. július 6-án nyitotta meg Fülöp herceg a Grafham Water víztározót. Az eseményen több ezer ember megjelent. Elsőként egy 100 vitorlásból álló flotta hajózhatott a vízen.

Az 1950-es években tapasztalt növekvő vízigény indította el a projekt tervezését. A környékbeli már meglévő víztározók 12,5 milliárd gallonnyi vizet tudtak szolgáltatni naponta. A tervezett városfejlesztési programok Northamptonban, Corbyban, Wellingboroughban, Peterboroughban és Milton Keynesben, ezt az igényt 20 milliárd gallon/napra növelték.

A Great Ouse Water Authority és a Mid Northants Water Board összefogásával született meg a döntés, hogy a Diddington völgyben építik az új víztározót. A helyszín egyik sajátossága, hogy közel található a Great Ouse folyóhoz, ami a víz forrása. A másik jellemzője, hogy a talaj vízzáró agyagrétege ideális a víz megtartására.

A tervek szerint Grafham Water 40 milliárd gallon vizet szolgáltat Bedfordnak, Lutonnak, Cambridgeshire-nek, Northamptonshire-nek és Észak-London egyes részeinek.

Az építkezést három 18 tonnás buldózer indította meg. A 80 láb magas, 1 mérföld hosszú gát közepét agyagból tervezték. A Diddington patakot eltérítették és egy hatalmas csatornát építettek a vízvezetékeknek, melyek a bejövő és kimenő vizet is szállítják. Offordnál építették meg a szivattyúállomást. Mielőtt elárasztották a területet, a farmerek utoljára betakaríthatták a termést. Néhány ház is áldozatul esett.

1963-ban a helyi lakosok kérésére átnevezték a tavat Diddington Waterről Grafham Waterre.

1964 decemberében kezdték feltölteni a víztározót. Közben a közeli víztisztító központ is elkészült. Az Anglian Water vízügyi igazgatósága figyel, hogy megfelelő mennyiségű víz maradjon a Great Ouse folyóban. A víztisztítás már a Grafham Water tóban elkezdődik, ahol a tápláléklánc és az ülepedés miatt a szerves anyagok mennyisége csökken. Innen a vizet a víztisztítóba vezetik. Itt ülepítés és aktív szén szűrési ciklusok váltják egymást. A végső lépésben klórozzák a vizet, hogy ivóvíz-minőségű legyen. Jelenleg számítógéppel figyelik és vezérlik a víz kiemelését és tisztítását úgy, hogy az a mindenkori lakossági igényeknek megfeleljen.

A tavi és tó körüli szabadidős lehetőségek már a tervezés kezdetétől kiemelt szerepet kaptak. Horgászati központ, vitorlaskikötő és madárlesek is épültek. A déli oldalon lévő kikötő 1000 vitorlásnak ad helyet. A nyugati fekvésű részt természetvédelmi területté nyilvánították. A bozótosban tavasszal énekesmadarak fészkeivel találkozunk (pintyek, poszáták, csalogány). A fás területeken kankalinok, harangvirágok látványa festi, színezi a zöldet. Eme részen csuszákakkal, harkály- és fakuszfélékkel is találkozhatunk. A víz melletti füves részeken 16 féle szitakötőfaj, méhek és pillangók is élnek. A fűfélék közt megtalálhatjuk a réti imolát, az erdei ujjaskosbort és a réti kakukktormát is. A vízen gyakran látni vadkacsát, récéket, szárcsát, búbos vöcsköt, kárókatonát és néha még kócsagot vagy szürkegémét is.

Linkek a napi feladatokhoz:

- <https://www.wildlifebcn.org/sites/default/files/2020-03/Grafham%20Water%20Leaflet.pdf>
- Kincskereső feladatlap

Irodalom

- Antal-Lundström I. 2009. *Látható hangok. Kalandozások a hangok birodalmában.* Argumentum.
- Boldizsár I. 2020. *Hogyan szerzett vizet a kiszáradt kút?* Magvető Kft.
- Gévai Cs. 2020. *Nagyon kék könyv. Mindent a Vízről.* Corvina.
- Kovátsné Németh M. 2010. *Az erdőpedagógiától a Környezetpedagógiáig.* Pécs: Comenius.
- M. Nádas M. 2010. *A projektoktatás elmélete és gyakorlata.*
- Richards, J. C.–Rodgers, T. S. 2010. *Approaches and methods in language teaching,* Cambridge University Press.
- Soltész Zs. 1997. *Városunk környezetvédelmének 50 éve – pályázat. A bányászat 100 évének hatása a karsztvíz készletekre.*

A világ az osztályteremben: matematika. 2020. Anthropolis Egyesület.

The story of Graham Water. 1991. Anglian Water filmarchívum.

<https://www.eea.europa.eu/hu>

KÖRNYEZETÜNK GYEREKSZEMMEL

Morgans Monika

„Tág a világ, mint az álom, mégis elfér egy virágon.” (Weöres Sándor)

A fenntarthatósági témakör meghatározása: helyi ökoszisztémák megismerése és védelme

A projekt célcsoportja (résztevői korosztály és létszám): 7-10 éves korú gyermekek/ 8-10 fő

A projekt időtartama: októberben 3 szombati foglalkozás, 7.5 tanóra

A projekt megvalósítási helyszínei: A Nefelejcs Tanoda tantermei, Newport Malpas Park

A választott fenntarthatósági témakör rövid ismertetése: A projektben részt vevő gyerekek bevonásával információgyűjtés és nevelés céljából a következő területekre összpontosítunk:

1. Helyi ökoszisztémák megismerése és tanulmányozása. Információgyűjtés az itt élő növény- és állatfajokról, valamint ökológiai egyensúlyukról.

2. Hogyan védjük és mit tegyünk a helyi növények és állatok védelméért? Ezen belül foglalkozunk a veszélyeztetett növényekkel és állatokkal.

3. Kreatív foglalkozások a témához kapcsolódóan. A Weöres Sándortól származó költői idézetet mint projektcímét inspirációs és képzeletet serkentő szándékkal adtuk. A projekthez kapcsolódó kreatív, játékos tevékenységek – mint plakátkészítés, interaktív táblázat, levelekből készült műalkotás és fatoronyépítés – segítségével az ökológiai tudatosságot és a fenntarthatóság iránti érdeklődést igyekszünk erősíteni és szorgalmazni.

4. A fenntarthatóság napjának (Sustainability Day) rövid története, legfontosabb céljai és ünneplése.

A projekt célkitűzései:

Ismeretek szintjén:

A helyi ökoszisztémák ismerete: A projekt célja, hogy a részt vevő gyerekek megismerjék és megértsék a helyi ökoszisztémák felépítését és működését, az élőlényeket és azok kölcsönhatásait.

A biodiverzitás megértése: Cél, hogy a projektben részt vevő gyermekek megértsék a biodiverzitás fontosságát, és azt, hogyan veszélyeztetik azt az emberi tevékenységek.

Képességek szintjén:

Megfigyelés és elemzés: Cél, hogy a gyerekek észrevegyék és megfigyeljék a körülöttük lévő környezet/a világ változásait, és elemezzék azok hatásait.

Információgyűjtés és a kutatási képesség fejlesztése: A projekt során a gyerekek megtanulják, hogyan végezzenek kutatást a környezetvédelemmel kapcsolatos témákban, és hogyan gyűjtsenek információkat.

Kreatív kifejezőképesség: Cél, hogy a gyermekek kreatív módon fejezzék ki a fenntarthatósági témákkal kapcsolatos gondolataikat és érzéseiket.

Attitűdök szintjén:

A környezettudatosság fejlesztése: A projekt hozzájárul a környezettudatosság növeléséhez, hogy a gyerekek felelősséget érezzenek a környezetükért.

Csapatmunka és együttműködés: Cél, hogy a gyerekek megtapasztalják a csoportban való együttműködést, és felismerjék, hogy közös erőfeszítéssel, együtt gondolkodva több eredményt tudnak felmutatni a fenntarthatósági célok elérésében a maguk kis helyi környezetvédelmi és fenntarthatósági projektjeikben.

Felelősségvállalás: A projekt célja, hogy a gyerekek felismerjék, hogy mindenkinek szerepe van a fenntarthatóság előmozdításában, és felelősséget vállaljanak a környezetükért.

Fejlesztendő területek:

Környezettudatosság: A fejlesztendő terület a gyerekek környezettudatosságának erősítése és a fenntarthatósághoz kapcsolódó fontos fogalmak megértése.

Együttműködési készségfejlesztés: Cél, hogy a gyerekek fejlesszék az együttműködési készségüket különféle csoportmunkákban való részvétel során.

Kreativitás és kifejezőkészség: A projekt célja, hogy a gyerekek fejlesszék kreativitásukat és kifejezőképességüket a fenntarthatósági témákkal kapcsolatos gondolataik kifejtése érdekében.

A projekt során alkalmazott eszközök, segédanyagok:

Környezeti minták és modellek: Környezeti modellek és minták alkalmazása, hogy megérthessük az ökoszisztémák működését.

Interaktív játékok: Olyan interaktív játékok használata, amelyek segítik a gyerekeket a fenntarthatósági témák megértésében.

Digitális eszközök: Digitális eszközök, például interaktív tábla/projektor vagy online források használata a kutatáshoz és információgyűjtéshez.

A projekt során alkalmazott tanítási-tanulási módszerek:

Projektalapú tanulás: A gyerekeket bevonó, aktív projektalapú tanulás, amelyben valós problémákra keresnek megoldásokat.

Csoportmunka és egyéni feladatok: A projekt részeként mind csoportmunka, mind egyéni feladatok alkalmazása a különböző tanulási stílusok támogatása érdekében.

Élményalapú tanulás: Tanulás élményeken keresztül, például kirándulás és interaktív tevékenységek során.

Tanulásszervezési eljárások (szervezési módok/munkaformák):

Kiscsoportos beszélgetés: Kisebb csoportokban vagy párokban végzett műhelymunka a gyerekek aktív részvételének ösztönzése érdekében. Az egyik cél, hogy a gyerekek szabadabban megosszák gondolataikat, élményeiket, tapasztalataikat.

A projekt során készítendő produktumok, eredmények

Prezentációk és kreatív munkák: A gyerekek prezentációkat és kreatív munkákat készítenek, például plakátokat, rajzokat. A projekt során készített kutatási eredmények bemutatása, amelyek összefoglalják az ökoszisztémák és a biodiverzitás témáját.

A fenntarthatóság napja: A projekt végén szervezett fenntarthatóság napja esemény, ahol a gyerekek bemutathatják az elért eredményeket, és megoszthatják a tudásukat, szerzett ismereteiket és tanulságaikat a közösséggel.

A projekt értékelésének megvalósulása:

Visszajelzés és reflexiók: Folyamatos visszajelzések és reflexiók a projekt során, amelyek segítik a gyerekeket az értékelési folyamatban és a fejlődésben.

Zárónap és kiállítás/prezentáció: Záróesemény szervezése, ahol a gyerekek bemutathatják az elért eredményeket a szülőknek és a közösségnek, és ahol az értékelők is részt vehetnek.

Záróértékelés: Projektzáró rendezvény, amelyen a gyerekeknek lehetőségük nyílik arra, hogy a projekt-munka idején szerzett tapasztalataikat, élményeiket és közösen szerzett ismereteiket bemutassák prezentáció, kiállítás formájában.

A projekt vázlatos bemutatása

1. foglalkozás

Részprobléma és rész cél	Feladat	Módszer	Eszközök	Termék
<p>I. Részprobléma: Milyen veszélyeknek van kitéve a Föld és mit tehetünk érte?</p> <p>Rész cél: Tudásszerzés és -gyarapítás a témakörben A projekt felvezetése és a szerzett tudás rögzítése</p>	<p>Videó megtekintése és a taglalt témakörök megvitatása kis csoportokban, majd az eredmény megosztása az egész csoporttal. #véddmegabolygónk</p>	<p>Csoportos formában „strukturált rendezés” vagy asztalterítő-technikával a tudás rögzítése és a témakör közös megbeszélése</p>	<p>Projektor Nagyméretű papírlap</p>	<p>Plakát</p>
<p>II. Részprobléma: Milyen lombhullató fák vannak környezetünkben?</p> <p>Rész cél: Természettudományos ismeretek bővítése, ismerkedés a lombhullató fák tulajdonságaival, fajtáival, megfigyelőképesség fejlesztése.</p>	<p>Játék falevelekkel</p>	<p>Csoportos és egyéni</p>	<p>Különböző helyi lombhullató őszi falevelek Levél Útmutató Projektor és hangszóró</p>	<p>Levelekből készült műalkotások</p>
<p>III. Részprobléma: Az állatokra és védelmükre vonatkozó intézkedések</p> <p>Rész cél: Helyi állatok ismerete és védelme</p>	<p>The Newport Local Biodiversity Action Plan Információgyűjtés és annak lejegyzése</p>	<p>Kisebb csoportokban kép- és szövegértelmezés és beszámoló „Gomb” kooperatív technika</p>	<p>Részekre vágott színes állatos képek Borítékok A3-as lapok, színes tollak</p>	<p>Infótáblázat, projektor és interaktív táblák</p>
<p>IV. Részprobléma: Anyanyelvi játék Anyanyelvi beszéd-készség fejlesztése</p> <p>Rész cél: Szövegértés és következtetés, logika, értékelés, döntőképesség, mérlegelés fejlesztése</p>	<p>Igaz vagy hamis? Lóditós állítások környezetünkkel kapcsolatban</p>	<p>Már kialakított kisebb csoportokban</p>	<p>Quiz</p>	

2. foglalkozás

Részprobléma és rész cél	Feladat	Módszer	Eszközök	Produktum
<p>I. Részprobléma: Mivel szorgoskodnak a méhek?</p> <p>Rész cél: Nektár gyűjtése</p>	Nektárverseny	Egyéni –mozgásos, aktív	Kanalak, jég tálca, víz	
<p>II. Részprobléma: Melyik csapat építi meg a legmagasabb tornyot?</p> <p>Rész cél: Magas torony</p>	Letört, száraz ágak gyűjtése és azokból torony építése	Kooperációs csapatjáték	Ágak	Torony
<p>III. Részprobléma: Kártyák szerint</p> <p>Rész cél: feladatmegoldás</p>	Gyere velem játszani!	Csapat és egyéni	Erdő-Játék-Élmény Kártyacsomag	
<p>IV. Részprobléma: Hulladék</p> <p>Rész cél: Szelektív hulladékgyűjtés</p>	Családi Piknik, újrahasznosíthatóság, környezetbarát- és bio csomagolótermékek használata és komposztálható ételhulladékok elkülönítése	„Indián beszélgetés” kooperatív technika		

3. foglalkozás

Részprobléma és rész cél	Feladat	Módszer	Eszközök	Produktum
<p>I. Részprobléma: Milyen ökoszisztémák vannak, és hogyan vigyázzunk rájuk?</p> <p>Rész cél: A helyi ökoszisztémák ismertetése és védelme a projekt idején készült alkotások és más munkák által.</p>	Kiállítás	Csoportmunka, egyéni beszámolók	Elkészített munkák	
<p>II. Részprobléma: N/A</p> <p>Rész cél: Hangulatkeltés és közös játék</p>	A Föld napja bingó https://drive.google.com/file/d/1oBeZZ-zQb3GjF33TKaDu2NR-bwA5jQ7ju2/view	Csoportos	Bingó kártyák	
<p>III. Részprobléma: Mit tudunk a fenntarthatóság napjáról?</p> <p>Rész cél: A fenntarthatóság napjának ünneplése, rövid története és céljai</p>	A fenntarthatóság napja	Csoportos	Projektor	
<p>IV. Részprobléma: Hulladékgyűjtés</p> <p>Rész cél: „nulla hulladék” termelésére való törekvés</p>	Dalhallgatás, közös ének és koreográfia	Csoportos tevékenységként a videó megtekintése, a dal ismétlése, mozgás/ koreográfia elsajátítása	Projektor	

A projekt részletes bemutatása, leírása, menete

1. foglalkozás részletes bemutatása

A téma felvezetése és a célok ismertetése: A projekt témájának ismertetése és értelmezése a gyerekekkel.

Ráhangelődés

A foglalkozást projektoron kivetített kisfilmmel kezdjük, amelyben a gyerekek a már iskolában és egyéb helyeken elhangzott környezetvédelmi veszélyekről és az elhárításuk érdekében végzett tennivalókról hallanak.

Megnézzük a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács „#véddmegabolygónk” című, kisiskolások számára készített kisfilmjét arról, hogy a Föld milyen veszélyeknek van kitéve, és hogy a fiatalok mit tehetnek ezek ellen a fenntarthatóság érdekében.

https://www.youtube.com/watch?v=v_D9g6AwZR8

Ezt követően a filmben említett 4 témakört (Ember – Környezet – Gazdaság – Társadalom) „Asztalterítő” technikával feldolgozzuk négy kisebb csoportban. A csoportok ezután közösen megbeszélik és értékelik az ismereteket, véleményeket és egyéb ötleteket, amelyeket egy közös „Action Plan”-ben fogalmazzuk meg és tüntetnek fel a plakát címeként, mottójaként. A gyerekeket ezen a foglalkozáson arra ösztönözzük, hogy használják kreativitásukat rajzok és ábrák készítésénél is.

Játék a falevelekkel

Kép forrása: mfbtasarim/Vecteezy

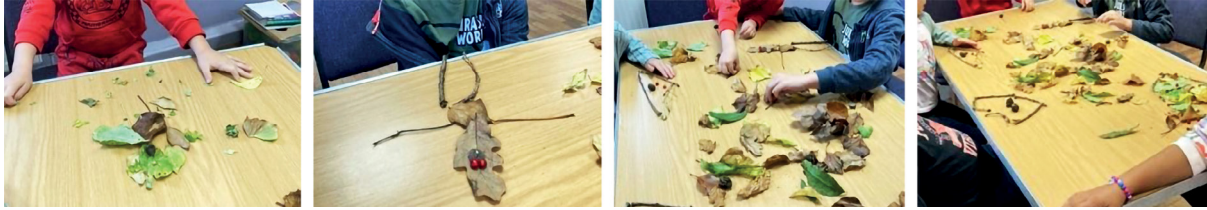
A gyerekek természettudományos ismereteinek bővítése, ok-okozati összefüggések megértése, ismerkedés a lombhullató fák tulajdonságaival, fajtáival, megfigyelőképesség fejlesztése.

Kiválogatjuk a leveleket színük, formájuk szerint. Keressük meg őket a foglalkozás elején szétosztott táblázat alapján (név, levélforma).

Rakjunk ki belőle sorozatokat, vagy keressünk párokat. Ki mit lát a formákban és kombinációkban?

A foglalkozás alatt mint háttérzene a *Fa őrző dal*-t hallgatjuk meg. (<https://youtu.be/jHOPIFZafPg?si=pv-NidxeuyYh-fD64>)

Forrás: saját szerkesztés

Csoportalakítás:

Keresd a párját: A projekt témájához tartozó 3db képet részekre vágjuk, mindhárom kép darabjainak hátuljára 3 helyi fa levélmintáját tesszük, és kiosztjuk sorban a kártyákat. A gyerekek a jelek szerint csoportokba rendeződnek.

Mindhárom csoport kirakja a puzzle-t, és megkapja az azon feltüntetett állatról az információt az interaktív táblán. (<https://www.newport.gov.uk/en/Leisure-Tourism/Countryside--Parks/Biodiversity/Biodiversity-action-plan.aspx>)

Mezei egér

Méh

Denevér

Forrás: <https://www.treehugger.com/things-you-didnt-know-about-dormice-4868735>

<https://www.newport.gov.uk/documents/Leisure-and-Tourism/Countryside/Newport-Local-Biodiversity-Action-Plan.pdf>

<https://landandlaw.co.uk/bats-and-conveyancing-were-not-just-flapping-about-it/>

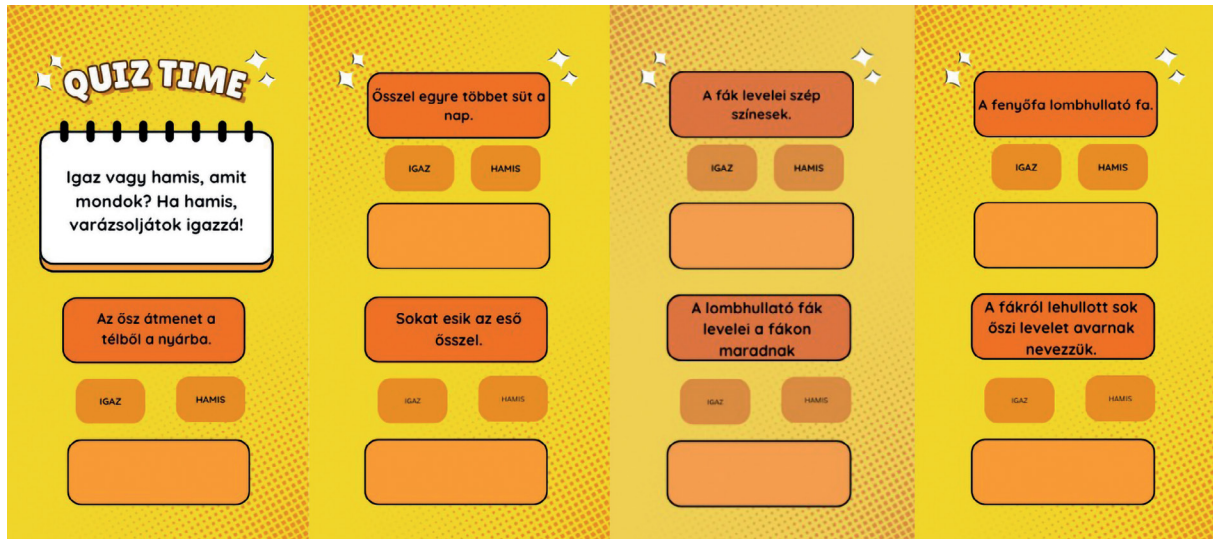
A három csoport feladata megnézni ezeknek a helyi állatoknak a védelmi tervét a kapott szövegben. Csatontonként információgyűjtés és információmegosztás a csapatok között.

Igaz vagy hamis?

Az előző foglalkozáskor összeállt csoportok kapnak egy, a projekt témaköréhez kapcsolódó „Lódító”-listát. Az állításokról el kell dönteniük közösen, hogy melyik igaz és melyik hamis. Továbbá megbeszélik, hogyan tudják igazzá tenni a hamis állításokat.

Igaz vagy hamis, amit mondok? Ha hamis, varázsoljátok igazzá!

- Az őszt átmenet a télből a nyárból. (Hamis. Az őszt átmenet a nyárból a télbe.)
- Ősszel egyre többet süt a nap. (Hamis. Egyre kevesebbet süt a nap.)
- Sokat esik az eső ősszel. (Igaz.)
- A fák levelei szép színesek. (Igaz.)
- A lombhullató fák levelei a fákon maradnak. (Hamis, lehullanak.)
- A fenyőfa lombhullató fa. (Hamis, örökzöld.)
- A fákról lehullott sok őszi levelet avarnak nevezünk. (Igaz.)

Forrás: saját szerkesztés

2. foglalkozás részletes bemutatása

Helyszín: Malpas Park, Newport

Nektárverseny

A családi kiránduló napot a gyerekek egy versennyel kezdik. Ezzel már a foglalkozás elején mozgásra készítjük őket. Kanálra és jégkockatálcákra van szükségünk. A gyerekek – képzelő erejüket segítségül hívva – dolgoz kis méhekként versenyeznek, és igyekeznek megtölteni „nektárral” tálcáikat. Kanalanként vizet, illetve „nektárt” szállítanak egyik helyről a másikra. Aki először megtölti „nektárral” a tálcáját, az nyer.

Építs botokból tornyot!

A gyerekeket 3 csoportba osztjuk. Minden csapatnak van 10 perce arra, hogy a park erdős részéről száraz ágakat, botokat gyűjtsenek. A következő feladat ezeknek az összegyűjtött botoknak a felhasználásával egy torony építése megadott időre. Ez egy konstruktív, tervező és képzelőerőt fejlesztő gyakorlat, melynek során a csapat kooperációs képességeit használva egy olyan építményt hoz létre, amely stabilan megáll, és elég magas. Az a csapat nyer, amelyiknek a tornya a legmagasabb. Ezen kívül egy szülői zsűri, amelynek tagjai nem ismerik a torony alkotóit, egy különdíjat is megszavazhat a legszebb és minden kritériumnak leginkább megfelelő torony alkotóinak.

Gyere velem sétálni!

A „Sarkok” kooperatív technika segítségével 4 csapatot alakítunk ki. A park fásított, kisebb erdős részén négy fát választunk, és azokra kiteszük az előző foglalkozásokon érintett négy témakör: *Mezei egér* – *Méh* – *Denevér* – *Fa* képét. A gyerekek választanak ezek közül egyet, és így csoportokba rendeződnek. Ezután minden csapat húz egy célirányosan a gyerekek életkorához, képességeihez illő és érdeklődésének megfelelő kártyát, és egymás után felolvassa a feladatot az egész csapatnak. Ezután közösen megoldják, megválaszolják és/vagy eljátszzák a kapott feladatot. Pl. 26. kártya: *Tekergő* – Keressetek egy nagyon hosszú botot: fogjátok meg mindannyian, és tekeregetek vele. Válasszatok minél nehezebb útvonalat a haladáshoz!; 9. kártya: *Játsszatok erdős szőláncot!* Csak az erdő-mező szavait használhatjátok, pl.: boT-TücsökK-KaviCS-Csiga-AvaR stb. 8. kártya: *Fa fogócska* – Hány fát tudsz megérinteni egy perc alatt? 30 olyan játék szerepel ezeken a kártyákon, amelyek segítik felfedezni az erdőben rejtőző kincseket. Kíváncsivá tesznek, eleven és önfeledt alkotásra, játékra hívják az egész családot.

A játék ötlete a „Gyere velem sétálni!” kártyacsomag-gyűjteményből származik. <https://mesimuhely.hu/index.php/kartya>

Családi piknik

A közös családi pikniken gyerekek és felnőttek együtt fogyasztják el a hozott ételeket és italokat. Itt alkalom nyílik arra, hogy a gyerekek a már eddig tanult ismereteiket megosszák szüleikkel és egymással. Erre a foglalkozást vezető tanárok beszélgetés, információcsere és véleménymegosztás céljából adnak különböző, a projekthez kapcsolódó témaköröket, mint pl. hulladékgyűjtés, környezetbarát csomagolás, a csomagolóanyagok használata, bio- és helyi termékek, idénzöltségek és gyümölcsök. A foglalkozást vezető tanárok az „Indián beszélgetés” kooperatív technikáját alkalmazzák, amin a témaköröket a részt vevő gyerekek és felnőttek átgondolják, megbeszélik, és ezután megosztják véleményüket úgy, hogy a korábbi hozzászólótól hallottakat a saját szavaikkal összefoglalják, mielőtt a saját gondolataikat kifejtjenék. A beszélgetés végén a tanár vagy egy kijelölt diák összefoglalja a megbeszélés főbb pontjait.

3. foglalkozás részletes leírása

Kiállítás

Védd meg a Bolygónkat! – Plakát, levelekből készült alkotások és levélazonosítók (az előző foglalkozásról).
The Newport Local Biodiversity Action Plan – Infó Táblázat magyar fordítással.

Kép forrása: Saját szerkesztés

(Eredeti: Welsh Government. (2020). Retrieved from Nature Recovery Action plan: <https://gov.wales/naturerecovery-action-plan>)

Bevezetőként a tanárok bemutatják és felvezetik a témát és a részt vevő gyerekek munkáját. Ezt követően a gyerekek bemutathatják szüleiknek, testvéreiknek és barátaiknak az egyéni- és csoportmunkákat. A projekten részt vevő gyerekek ezt saját családjuknak mutatják be – kor szerint bevezetve – a kiállításon.

A Föld napja Bingó

Családonként kiosztunk egy Bingó kártyát, és együtt játszunk. A játék előkészítése és menete: Kiosztunk minden részt vevő családnak egy Bingó kártyát.

1. A hívókártyákat egy tálban összehajtva és összekeverve kitesszük.
2. Minden családnak 25 zsetont adunk, amikkel a családok letakarják a már kihúzott képeket. Akinek először sikerül minden képet letakarnia zsetonnal, ő nyeri meg a bingójátékot.

Forrás: <https://www.thepurplepumpkinblog.co.uk/free-printable-earth-day-bingo-cards/>

Virágszönyegbomba című dal

A projekt zárásaként egy vicces, vidám, de tartalmas és figyelemfelkeltő dalt hallgatunk meg, amelyet montessoris diákok írtak a *Nulla Hulladék* c. mesekönyvük bemutatójára. A dallal közös énekre és mozgásra serkentjük a diákokat és családokat.

SzóKiMondóka – Virágszönyegbomba

<https://www.youtube.com/watch?v=7kgEH-49ZLU>

Záróértékelés: A projektzáró rendezvényt, amelyen a gyerekeknek lehetőségük nyílik arra, hogy a projekt munka idején szerzett tapasztalataikat, élményeiket és közösen szerzett ismereteiket bemutassák prezentáció, kiállítás formájában, azok a tanárok zárják egy rövid köszönetmondással és összegzéssel, akik a projekten részt vettek. Ebben megemlítik a projekt céljait, kiemelten értékelik a részt vevő gyerekek munkáját, hozzáállását, ösztönözve őket a jövőbeni elköteleződésre.

Irodalom

- Bácskay B.–Lénárd S.–Rapos N.–L. Ritók N. 2008. *Kooperatív tanulás. Oktatási programcsomag a pedagógusképzés számára*. Budapest: Educatio Kht., 214–22.
- Environmental Spaces Background Paper Revised Deposit Plan, Newport, Local Development Plan, 2011–2026 – June 2013. <https://www.newport.gov.uk/documents/Planning-Documents/LDP-2011-2026/Environmental-Spaces--Background-Paper-June-2013.pdf>
- Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development (Világunk átalakítása: a 2030-as fenntartható fejlődési menetrend) <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- Welsh Government. (2020). Retrieved from Nature Recovery Action plan: <https://gov.wales/naturerecovery-action-plan>

Ábrajegyzék

- <https://www.treehugger.com/things-you-didnt-know-about-dormice-4868735>
- <https://www.newport.gov.uk/documents/Leisure-and-Tourism/Countryside/Newport-Local-Bio-diversity-Action-Plan.pdf>
- <https://landandlaw.co.uk/bats-and-conveyancing-were-not-just-flapping-about-it/>
- DMOIESZ (Óvoda – Lombhullató fák – Szent Márton nap)
- <https://magyaralapozo.org/programtervek/30-lombhullato-fak-szt-marton-nap-nov-11>
- <https://drive.google.com/file/d/1oBeZZzQb3GjF33TKaDu2NRbwA5jQ7ju2/view> (Earth Day Bingo)

Videók

- Fa őrző dal – Youtube
- <https://youtu.be/jHOPIFZafPg?si=pvNidxeuyYh-fD64>
- SzóKiMondóka – Virágszönyeg bomba (zenés videó)
- https://youtu.be/7kgEH-49ZLU?si=Po_ChIK2t0f3ErtF
- #Védde megabolygónk című kisfilm
- https://www.youtube.com/watch?v=v_D9g6AwZR8

A fenntarthatósági témakör céljaival összefüggésben felvetett és a projekt által megoldani kívánt problémák fejezetben a fejlesztendő területek kiválasztásához mesterséges intelligencia alapú alkalmazást Chatgpt-t használtam.

ÓVJUK, VÉDJÜK A FÖLDET!

Kóti Ágnes

Fenntarthatósági témakör meghatározása: Környezettudatosság napjainkban, a Föld napja (április 22.) mozgalomhoz kapcsolódva

A projekt célcsoportja/részt vevő korosztály és létszám: 9 éves gyerekek (német iskolában 3. osztályos, magyar iskolában 2. osztályos tanulók), 15 fő

A projekt időtartama: 3x60 perc

A projekt megvalósítási helyszíne: Müncheneri Hétfégy Magyar Iskola és Óvoda

A választott fenntarthatósági témakör rövid ismertetése: A környezettudatosság jegyében a környezetvédelem fontosságára való nevelés, az egyén mint saját környezetének a védője, milyen hozzáállással szükséges élnie, hogy a bolygónk szennyezése, amortizációja ne folytatódjon meredeken lefelé, hanem stagnáljon, aztán felfelé ívelt legyen. A gyerekek felfogásában, tevékenységeiben fontos, hogy jelen legyen a környezetvédelem fontossága. Ezt a magatartásformát kisgyermekkorban és az iskolában lehet legeredményesebben megtanítani. Különös tekintettel a társadalmi lét és a természet kölcsönhatási folyamatainak áttekintésére. Ez a projektben központi helyet foglal el.

A fenntarthatósági témakör céljaival összefüggésben felvetett és a projekt által megoldani kívánt problémák:

Ismeretek szintjén: környezettudatossághoz tartozó fogalmak megismertetése (környezetvédelem, környezetszennyezés, szelektív szemétygyűjtés, hulladékgazdálkodás, megújuló energiaforrás, komposztálás, ökológiai lábnyom).

Képességek szintjén: A projekt végén a tanulók legyenek képesek a fent megjelölt fogalmak között eligazodni, rá példát mondani! Hibás magatartásformát kiválasztani, helyes magatartásformát megnevezni a környezettudatosság jegyében.

Attitűdök szintjén: A projekt végén a gyerekek törekedjenek a környezettudatos magatartásformát alkalmazni a mindennapi életben, gondolkodásban, vagyis a tetteikben!

A projekt célkitűzései:

Ismeretek szintjén: A környezettudatos gondolkodás elsajátítása.

Képességek szintjén: Az együttműködés képességének fejlesztése; a közös feladatmegoldás kivitelezésének, vagyis a csoportmunka képességének alkalmazása, fejlesztése.

Attitűdök szintjén: A párbeszéd, a csoportmunka hatékony alkalmazása. Elsősorban mindenki a saját feladatáért felelős, de a hatékonyság érdekében az egymás közötti kommunikáció elengedhetetlen.

Fejlesztendő területek: Együtt munkálkodás, együttműködés közös feladatok megoldása közben. Az egyéni felelősség fontossága csoportmunka esetén.

A projekt során alkalmazott eszközök, segédanyagok: színes ragasztócsíkok a bolygópályák jelzésére; nyomtatott lapon a mese; nyomtatott lapon a Föld rajzának képe; előre laminált kukaképek; előre laminált hulladékképek; természeti képek az asztalon, amelyből 3x5 darab kell, amely 5 darabonként egyforma; borítékban a környezetvédelmi fogalmak; gondolattérképhez A3-as méretű üres lap; ökolábnyom kiszámításának linkje; borítékban a „Föld napja mozgalom” története, a meghatározások és a képek, amelyeket párosítani kell.

Tanulásszervezési eljárások (szervezési módok, munkaformák): frontális munka; csoportmunka felelősökkel.

A projekt során készítendő produktumok, eredmények: gondolattérkép; ökolábnyom kiszámítása.

A projekt értékelésének megvalósulása: Közös reflexió a gyerekekkel a harmadik foglalkozás végén valósult meg.

Záróértékelés: A három foglalkozás során a 9 éves gyerekeknek hangsúlyossá tettem a Föld védelmének folyamatait, amikkel mi egyénileg is hozzájárulhatunk a fenntarthatóság megmaradásához. Ez a feladat nem könnyű napjainkban, hiszen a fogyasztói társadalom harácsoló életfelfogása, életszemlélete hirtelen nem változtatható meg. A törekvések, konferenciák mind szolgálják a pozitív változást. A jelenlegi hulladékgazdálkodás, illetve a biokertészkedés előtérbe helyezése által tapasztalható is a pozitív elmozdulás. Bízom benne, hogy a felnövekvő nemzedékek már sokkal átgondoltabban teszik a dolgukat, szem elől nem tévesztve a környezetvédelem és a megújuló energiaforrások, a biogazdálkodás felhasználását a kényelmes élet megteremtése érdekében. A Föld megfelelő életteret biztosít számunkra. Rajtunk áll, hogy mennyire óvjuk, védjük; milyen mértékben használjuk vagy használjuk ki kincseit, adottságait.

A projekt vázlatos bemutatása:

1. foglalkozás

Részprobléma és rész cél	Feladat	Módszer	Eszközök	Produktum
<p>Részprobléma: környezetszennyezés fogalma; környezettudatosság fogalma</p> <p>Rész cél: a fogalmakra érzékenyítés</p>	egy mese szerepek szerinti felolvasása	frontális munka	a naprendszer bolygóinak képe kivetítve a digitális táblán; mese nyomtatva az asztalon	egy szellemi produktum, a mese szerepek szerinti felolvasása
<p>Részprobléma: a Föld kontinenseinek ismerete</p> <p>Rész cél: rajzkészség fejlesztése</p>	kép alapján lerajzolni bolygónkat	frontális munka, amely során mindenki önállóan dolgozik	nyomtatott feladatlap, grafitceruza, színesceruza	egy rajz a Földről
<p>Részprobléma: szelektív szemétygyűjtés</p> <p>Rész cél: a hulladék anyaga alapján válogatás</p>	szétválogatjuk a szemetet és a megfelelő kukába „dobjuk”	frontális munka, a táblához egyesével jönnek ki a gyerekek	előre laminált kukák, előre laminált hulladékképek	táblakép, amely a szelektív szemétygyűjtést mutatja

2. foglalkozás

Részprobléma és rész cél	Feladat	Módszer	Eszközök	Produktum
<p>Részprobléma: fogalmak összekapcsolása folyamatá</p> <p>Rész cél: a fogalmak közötti kapcsolódási pontok észrevetése</p>	fogalmak és meghatározásuk párba állítása	csoporthmunka	külön borítékban a fogalmak és a meghatározások; további borítékban a folyamatok	gondolattérkép és ennek ismertetése
<p>Részprobléma: ökolábnyom kiszámítása</p> <p>Rész cél: link beírása a számítógép keresőjébe; a kérdésekre a lehetséges válaszok megbeszélése</p>	kérdésekre a lehetséges válaszok megbeszélése; a feladat megoldása házi feladat	frontális munka	okostábla	egy kiszámított érték

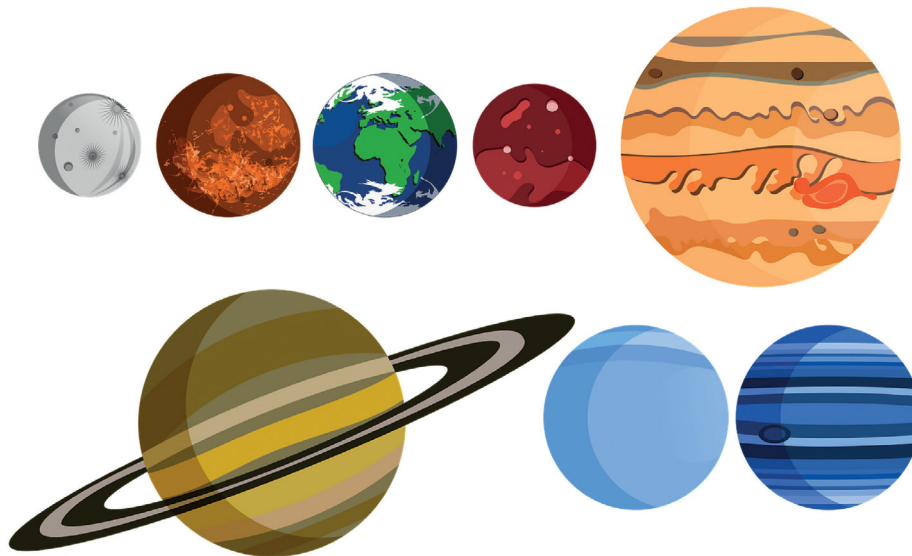
3. foglalkozás

Részprobléma és rész cél	Feladat	Módszer	Eszközök	Produktum
<p>Részprobléma: egy mozgalom történetének megismerése</p> <p>Rész cél: az időbeliség érzetése, mit jelent ötven év a Föld történetében</p>	A Föld napja mozgalom megismerése	csoporthmunka	borítékban a kiemelt szavak, illetve fényképek	

1. foglalkozás (időkeret: 60 perc)

A foglalkozás kezdete:

A gyerekek a terembe érkezéskor az asztalon elhelyezett képek közül választhatnak. A képeken a Naprendszerünk bolygói láthatóak, egyesével. A kiválasztott képekkel modellezzük a Naprendszert. Okostáblán kivetítve a Naprendszer bolygóinak sorrendje, amely megmutatja hogyan helyezkedjenek el. Sorrendbe állnak, középen a Nappal. Előre leragasztva a padlón az egyes bolygók pályája, hogy lehessen mit követni. Miközben elkezdnek a „pályákon” sétálni, közben a saját tengelyük körül is forognak. Persze mindez lassan történik és teljes csendben, hogy érezzük, az Ūr csendes és nyugalmas. Megvalósítás után mindenki leül arra a székre, ahol a bolygójához tartozó szöveget találja.

Kép forrása: <https://pixabay.com/illustrations/solar-system-the-universe-4947216/>

Szerepoltvasás: Miután leültek a gyerekek, átolvashatják a szerepüket (a Nap a narrátor), majd felolvassák hangosan az alábbi történetet.

A Föld napja

Ez a nap is úgy indul, mint a többi, a bolygóim békésen forognak-keringenek körülöttem. Merkúr és Vénusz különösen jó barátságban vannak. A Föld szomszédságában élnek, és mindig figyelnek a többi bolygóra, hogy rendben menjen a keringés, senki ne tévesszen pályát, ne akarjon más irányba fordulni, mint ami a megszokott. Mars és Jupiter is jó barátok, ők sokat viccelődnek, nevetnek. Amolyan vidámságfelelősök a bolygók között. Néha olyan poént mond Jupiter, hogy Mars egészen belepirul. Ilyenkor Szaturnusz gyűrűje

gyorsabban kezd forogni, és Uránusz hangosan elmeséli Neptunusznak a viccet, mert ő már kissé nagyot-hall. A csapatban mégis a legféltettebb barátunk a Föld! Hiszen az ő felszínén élnek az emberek milliárdjai. Az ő felszínén láthatóak a legszebb formák, méltóságteljes hegyek, kellemes dombok, meredek sziklák, lassan hömpölygő folyók, sebesen iramló patakok. És ott vannak a sűrű és mindig zöld őserdők, a csodás kékségű tengerek és a hatalmas víztömegű óceánok. Ezért őt mindenki figyeli. Mindenki óvó pillantásokat vet rá, és főleg az ott élő emberek cselekedeteire, munkájuk eredményeire. Szeretjük a Földet. Szeretnénk, ha sokáig megmaradna számunkra is csodálatos természeti adottsága, kinézete és a minden ember számára kényelmet biztosító mivolta. Ezért évente egyszer, április 22-én, megbeszélést tartunk a bolygóimmal. Az idei értekezlet így zajlott:

- Szép napot Mindenkinek! Hogy vagytok, jól megy a Nap körüli keringés? Szeretném, ha meghallgatótok Vénuszt, mit tapasztalt az elmúlt 1 évben – mondta Merkúr, és a többi bolygó figyelni kezdett.
- Én az elmúlt időszakban aggódni kezdtem. Mert látom Föld barátunkon, milyen változások mennek végbe. Egyre melegebb van a felszínén, rengeteg szemetet is látok rajta. Sok gyárat látok füstölni, autók százezreit futni az utakon. Meddig lehet ezt bírni? – kezdte a mondandóját Vénusz.
- Sok óceánjáró hajót is látok, hatalmas embertömeget szállítanak, rengeteg energiát elhasználva. Csak úgy, luxusból! – vágott közbe Jupiter.
- A vadállatok élettere csökken, az őserdők fáit pusztítják! – szakította félbe Jupitert Szaturnusz.
- És mindent műanyagba csomagolnak! – tette hozzá Neptunusz.
- A gyárakkal, csomagolóüzemekkel, akkumulátortemetőkkel, atomhulladékkal mi legyen? – kérdezte most Jupiter.
- Hogyan állítható meg a Föld hőmérsékletének emelkedése? - szólt Uránusz.
- Föld! Mondd, mit tegyünk, hogyan segítsünk Neked? – kérdezte Mars, a mindig vidám bolygó.
- Nem a gyárakkal van baj, nem a csomagolóüzemekkel, autókkal, atomhulladékkal, műanyagokkal... Azt hiszem, a probléma az emberek gondolkodásával, hozzáállásával van. A harácsolás, a mértéktelenség, a pénz uralma. Ezek jellemzik a ma emberét. Persze sokan vannak már azok is, akik tiszteltben tartják a természetet és figyelnek rá, óvják, és tesznek annak érdekében, hogy ne romboljanak, hanem megtartsanak engem eredeti szépségemben. Sokan vannak már, de mégis kevesen – mondta a Föld –, ebben kellene segítenetek!
- Nem tudom, sikerül beleavatkozni az emberiség közfelfogásába? Be lehet azt bizonyítani nekik, hogy nem ők a Naprendszer közepe, hanem a Nap? – folytatta.
- Szerintem küldjünk üzeneteket a gyerekeknek, akik még most kezdik az életet. Akik még most tanulják, hogyan lehet jól és figyelmesen élni – mondta Mars, és közben persze mosolygott.
- De küldjünk a felnőtteknek is, hiszen ők is folyton változnak, és szeretnék, hogy ne csak a gyerekeik, de az unokáik is jól éljenek még Föld barátunk felszínén! – szólt Szaturnusz.
- Küldjünk üzeneteket, igen! – mondták szinte egyszerre a bolygók.
- Ki találja ki ezeket az üzeneteket? – kérdezte Föld, mert nagyon tetszett neki az ötlet.
- Mi, együtt találjuk ki! Sőt bevonjuk a Holdat is, mert ő látja legközelebről a Földön folyó életet – zárta le a beszélgetést Merkúr.
- Kezdjünk is hozzá, minél hamarabb tereljük jobb gondolkodásra az embereket! Minél gyorsabban és egyre többen változtassanak az életvitelükön!

Azzal elkezdődött a lázas munka és készültek az üzenetek, amelyek közül néhány már hozzánk is megérkezett!

A mese forrása: saját írás

/A tárgyasztalon számozott borítékok, amelyeket egymás után kibontunk, és megoldjuk a bennük talált feladatokat./

1-es számú boríték:

Ahhoz, hogy igazán megismerhesd a Földet, jó, ha tudod, hogyan néz ki. Nézd meg alaposan a képet, majd próbáld meg minél pontosabban lerajzolni a Földet!

kép forrása: <https://hu.pinterest.com/pin/3096293490307329/>

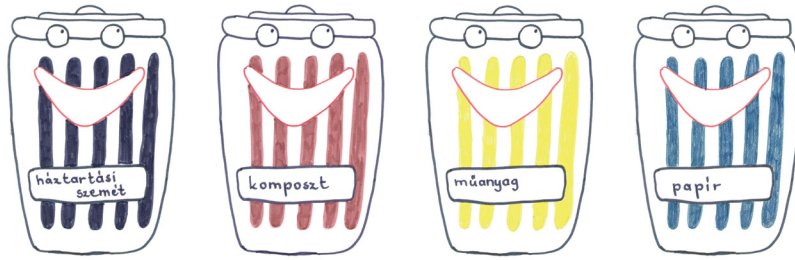
A gyerekek előzetesen azt a feladatot kapták, hogy hozzanak földgömböt az iskolába. A rajzolás után odamegyünk a földgömbökhöz, és megkeressük Magyarországot, Németországot. Megnézzük a földrészek elhelyezkedését: Északi- és Déli-sarkokat.

2-es számú boríték:

A szelektív szemétygyűjtés fontosságát kis gyakorlattal erősítjük meg. A táblán a 4 szemeteskuka, a szemétkupacokat szelektáljuk. Minden gyerek kap egy kis „szemetet”, amit aztán önállóan, de az osztály figyelmével ragaszt a megfelelő szemetesre. Így végül közösen ellenőrizzük is egymást.

kép forrása: <https://www.twinkl.co.in/resource/szelektiv-hulladekgyujtes-feladat-hu-env-1649282392>

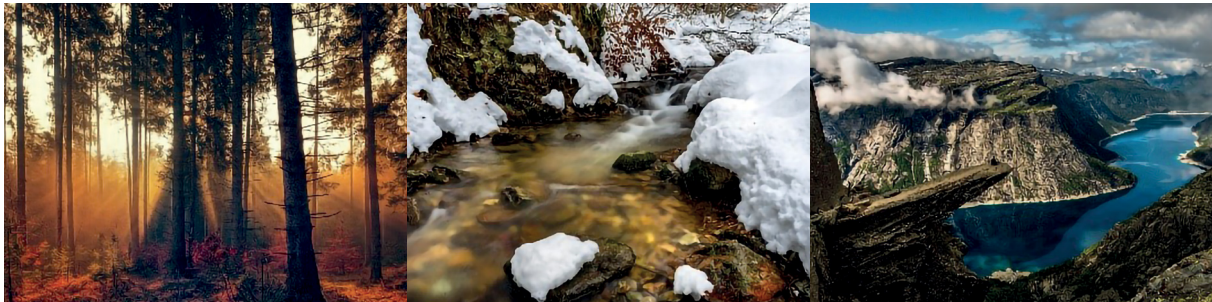
Kép forrása: saját rajz

2. foglalkozás (időkeret 60 perc)

3-as számú boríték:

Csoportok alakítása: 5 fős csoportokat alkotunk.

Menete: képkártyák húzása. Azok a tanulók kerülnek egy csoportba, akik ugyanazt a természeti képet húzták.

Képek forrása sorrendben: <https://pixabay.com/photos/forest-fog-sunlight-sunbeam-bright-3392077/>
<https://pixabay.com/photos/term%C3%A9szet-patak-t%C3%A9l-h%C3%B3-3945670/>
<https://pixabay.com/photos/water-trolltunga-ringedalsvannet-6579313/>

A megalakult csoportokon belül időfigyelőt, írnokot, eszközelelőst, szóvivőt, kapcsolattartót választanak a gyerekek maguk között.

Fogalom és definíció párosítása a feladat.

Minden csoport megkapja a fogalmakat és a meghatározásokat külön lapon, melyeket aztán párosítaniuk kell; majd példát írni, esetleg rajzolni mellé. Előzetesen a csoportok kapnak egy-egy borítékot is, melyet a fogalmak párosítása után bonthatnak fel. A borítékokban a feladat fogalmai közül az azonos folyamathoz tartozók kapnak helyet. Éppen ez lesz a feladata a gyerekeknek, hogy az egymás mellett lévő fogalmakat kapcsolják össze folyamattá. Ezt a folyamatot modellezzék példák segítségével, rajzzal, gondolattérképpel, magyarázattal. A csoportok szóvivőt is választanak, aki előadja a saját csoportjának a megoldását az osztály előtt.

4-es számú boríték:

1. Környezetszennyezés – Megújuló energiaforrások
2. Szelektív hulladékgyűjtés – Komposztálás – Hulladék – Újrahasznosítás
3. Környezetvédelem – Biogazdálkodás

FELADATLAP

BIOGAZDÁLKODÁS: Olyan gazdálkodási forma, amely során nem használnak semmilyen műtrágyát, és nem permeteznek mérgező anyagokkal.

HULLADÉK: Az ember mindennapi élete és munkája során keletkező, a keletkezés helyén feleslegessé vált, ott közvetlenül fel nem használható különböző anyagok. Azok, amelyeket otthonainkban a szemeteskukába dobunk ki. Például csomagolóanyag, maradék étel, szennyezett föld.

KOMPOSZTÁLÁS: Az a tevékenység, amelyet a mindennapjainkban is alkalmazunk. Az ételmaradékokat, elhervadt virágokat, különböző gyümölcs- és zöldséghéjakat, amit lehámozunk, összegyűjtünk egy arra kijelölt helyre, például a kertünkben. Erre a helyre gyűjthetjük az elszáradt faleveleket is, a levágott fűvet is. Ha ilyen nincs a kertünkben, vagy éppen kertünk nincs, akkor a biohulladék-gyűjtő kukába dobjuk ki. Ez az összegyűlt szerves szemet azután elrohad és évek alatt termékeny földdé alakul át, amit humusznak nevezünk.

KÖRNYEZETVÉDELEM: A természeti környezet és az ember által épített környezet védelme az ember által.

KÖRNYEZETSZENNYEZÉS: Amikor például a tengervízbe a tartályhajóból kiömlik az olaj, nagyfokú környezetszennyezésről beszélünk. Másik példa, amikor a folyó vizébe nagy mennyiségű vegyi anyag kerül, ami veszélyezteti a vízben élő állatok életét, és így halpusztulást idézhet elő. Rövidebben megfogalmazva a természeti környezet akkora szennyezésdózsist kap, amit már emberi beavatkozás nélkül nem tud eltüntetni, hanem nagyon károsodik.

MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁS: Olyan energiaforrás, amely felhasználása után nem fogy el, hanem újra és újra felhasználható. Ezek a következők: napenergia, szélenergia, vízenergia, biomassza, geotermikus energia.

ÖKOLÓGIAI LÁBNYOM: Ez egy különleges mértékegység, amely azt fejezi ki, hogy egy adott társadalomnak mekkora földterületre és mennyi vízre van szüksége önmaga fenntartásához, valamint az emberek által megtermelt hulladék elnyeléséhez. Ez az érték kiszámítható emberekre, csoportokra, országokra vagy vállalkozásokra is. Az ökológiai lábnyom tehát megmutatja, hogy az egyes embernek vagy egy országnak mennyi ivóvízre, termőföldre és tengervízre van szüksége ahhoz, hogy önmagát el- és fenntartsa.

SZELEKTÍV HULLADÉKGYŰJTÉS: A kidobott szemetet anyagát nézve kell válogatni. Ezek az anyagtípusok: fém, fehér üveg, színes üveg, papír, műanyag. Amikor mi, emberek az otthonainkban szétválogatjuk a szemetet, azt a kukásautó elszállítja, ahol tovább válogatják, bálázzák a szemetet, majd ledarálják, és aztán következik az újrahasznosítás. De ez már egy másik fogalom.

ÚJRAHASZNOSÍTÁS: Azt jelenti, hogy az adott tárgyból/szemétből ismét alapanyagot/nyersanyagot készítenek. Az újrahasznosítás célja a Föld erőforrásainak kímélése. Például kevesebb fát kelljen kivágni a papírgyártáshoz, vagy kevesebb vasércet kelljen bányászni az autók gyártásához!

Időkeret: 25-30 perc /előadásokkal együtt/

5-ös számú boríték:

Ökolábnyom kiszámítása: Az előző feladatban szerepelt az ökolábnyom fogalma. Az interneten találtam ehhez egy jól megoldható feladatot. Először kivetítem, és átnézzük közösen a kérdéseket. Mivel ez nem egyszerű kérdéssor, megkérem gyerekeket, hogy jól figyeljenek, mert a feladatot otthon kell a linkre rákattintva legalább az egyik szülő segítségével megoldani. Előzetesen elolvassuk a kérdéseket – olvasási gyakorlat –, és átbeszéljük, hogyan kell megválaszolni, mire kell figyelni. Ez egy teszt, amelyet az internet segítségével lehet kitölteni. A végén pedig automatikusan megadja az ökolábnyom nagyságát.

Link: <https://www.kamaszpanasz.hu/tesztek/53>

A teszt áttekintése után a kérdések tükrében megbeszéljük, hogy mi a személyes életünkben mit tehetünk azért érdeemben, hogy a Föld bioszférája kevésbé sérüljön, mint eddig:

- a tudatos vásárlás,
- a szemet szelektív gyűjtése,
- a vízzel való takarékoság.

Ezek a kulcskifejezések kerülnek fel a táblára és képezik a beszélgetés tárgyát, amit frontálisan végzünk,

és a fontos dolgokat le is írjuk.

Időkeret: 30 perc

3. foglalkozás:

1. Ökológiai lábnyom kiszámítása:

A házi feladat megbeszélése, az eredmények összehasonlítása. Összefüggések keresése az adott válaszok és az ökológiai lábnyom számszerű nagysága között.

Kinek tetszett, kinek nem tetszett ez a feladat? Miért?

Időkeret: 10 perc

2. A Föld napja mozgalom története

április 22. - A Föld napja

Az ötletet John McConnell vetette fel 1969-ben egy UNESCO konferencián, San Franciscóban. A Föld napját első ízben 1970. március 21-én tartották, ami az északi féltekén a tavasz első napja.

Denis Hayes amerikai egyetemi hallgató 1970. április 22-én mozgalmat indított a Föld védelmében, és megalapította az Earth Day Network-ot (=Föld Napja Hálózat). Azóta az alternatív energiaforrások kutatója és szakértője lett. Már mozgalomának megindításakor több mint 25 millió amerikai állt mögé, ma pedig szinte az egész Földre kiterjed az általa kezdeményezett mozgalom. Ezemél több szervezet vesz részt benne.

A Föld napja mozgalom egyik jelmondata: „Ki mondta, hogy nem tudod megváltoztatni a világot?”

1989-ben Kaliforniában a Föld Napja Nemzetközi Hírközpont megalakulása a következő jelentős esemény, ettől kezdve havonta küldtek hírlevelet a világ minden országába, hogy sokféle akcióval ünnepeljék április 22-én a Föld napját az egész világon.

Kép forrása: <https://www.vilagnap.com/A-F%C3%B6ld-napja>

Kivetítve a kép az okostáblán. Folytatjuk a csoportmunkát. Borítékokban a kiemelt szavak, illetve képek, meghatározások. Ezeket kell párosítaniuk a csoportoknak.

6-os számú boríték:

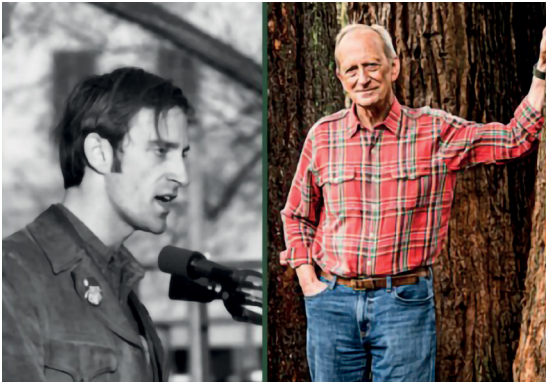
UNESCO; Alternatív energiaforrás; Denis Hayes; John McConnell; San Francisco; Earth Day Network; „Ki mondta, hogy nem tudod megváltoztatni a világot?”

7-es számú boríték:

UNESCO (angolul: *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*) Az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete. Az UNESCO-t 1945-ben, a II. világháború lezárása után hozták létre az emberek azért, hogy a szellemi és erkölcsi együttérzést elősegítsék az egész világon, hogy a tartós béke megvalósulhasson, és hogy ne zavarják az emberiség nyugalmát háborúkkal. Ennek a szellemi szervezetnek van egy alaptörvénye is, amely a világon élő összes embernek biztosítja a jogot a tanuláshoz, a törvény előtti egyenlőséghez és a szabadsághoz.

Alternatív, megújuló energiaforrás: azok az energiahordozók, amelyek hasznosítása közben a forrás nem csökken, hanem újratermelődik, megújul. Legfontosabb megújuló energiaforrások: napenergia, szélenergia, vízenergia, biomassa, geotermikus energia.

Denis Hayes

Kép forrása: https://www.beneficialstatebank.com/uploads/images/_square/Denis-Hayes-and-Bullitt-Fdn.png

San Francisco

Kép forrása: <https://www.extranomical.com/wp-content/uploads/2024/03/Blog-14-min.jpg>

Earth Day Network - Föld Napja Hálózat

„Ki mondta, hogy nem tudod megváltoztatni a világot?” - A Föld Napja mozgalom egyik jelmondata

Időkeret: 30 perc

A párosítás után beszélgetés, a következő kérdések alapján:

- Tudsz a közeledben ilyen szervezetről?
- Voltál már részese Föld napja rendezvénynek? Ha igen, hol és mikor?
- Hogyan tesz a családod a környezetvédelemért?
- Mit teszel te személyesen?
- Szívesen csatlakoznál a Föld Napja Hálózathoz?

Közös reflexió a gyerekekkel a három foglalkozáson megoldott feladatokkal kapcsolatosan:

I. A foglalkozásoknak vége, sok feladatot megoldottunk együtt, sok új fogalommal megismerkedtünk. Szeretném megtudni, ki mennyire volt elégedett az órákon a feladataink megoldásával, mennyire értette meg, mit tudunk tenni, és mit kell tennünk annak érdekében, hogy a környezetünk kíméletesen szolgáljon ki minket. /A bolygópályák még a padlón leragasztva; ezt használom ki a reflexió válaszainak megadására./ Vagyis aki nagyon elégedett a gyerekek közül a foglalkozásokon történetekkel, az a Naphoz minél közelebbi bolygó pályáját választhatja, sőt egyenesen a Napra is állhat. Tehát ez egy mozgásos reflexió lesz, minden egyes kérdés elhangzása után a gyerekek kiválasztják a bolygópályát. Egy bolygópályára több tanuló is állhat. Rövid indoklást is kérek tőlük, hogy miért azt a bolygópályát választották, nem kötelezően, de minél több tanulót meghallgatunk.

- Mennyire jól tudtad lerajzolni a Földet?
- Mennyi új fogalommal ismerkedtél meg az órák alatt?
- Mennyire vagy elégedett az ökolábnnyomod nagyságával?
- Mennyivel fogsz ezután jobban figyelni a környezettudatos magatartásra?

II. Gondoljunk vissza a mesére, amit felolvastunk az első foglalkozásunk elején! Gondolatébresztőnek olvassuk el még egyszer szerepek szerint!

- Szerintetek a bolygók hogyan értékelik az üzeneteikre adott válaszainkat? Megnyugtatja őket, amit az elmúlt 3 foglalkozás alkalmával megoldottunk?

- Gyakrabban fogsz a szüleiddel, barátaiddal beszélgetni családi, baráti programjaitok szervezése előtt arról, hogy a tervetek környezetkímélő legyen?
- Szerintetek melyik a fontosabb feladat a környezetvédelem szempontjából: a biogazdálkodás vagy a megújuló energiaforrások használata?
- A Föld napján (április 22-én) kell a legtöbbet foglalkozni a környezettudatossággal?

Összegzés

Az első foglalkozás tapasztalatai: a mesét szívesen fogadták a gyerekek, elolvastuk. A Naprendszer bolygóinak elhelyezkedését kicsit nehezebben sikerült modellezni, mint ahogyan én előzetesen gondoltam, bár a gyerekek nagyon lelkesek voltak. Így az időterv megcsúszott, és az első foglalkozáson csak az első borítékos feladatot sikerült megoldani. Vagyis a Föld rajzolása sikerült csak. Így a szelektív szemétyűjtéses feladat átcúszott a második foglalkozás elejére.

A második foglalkozás tapasztalatai: az órát a szelektív szemétyűjtéses feladattal kezdtük. Nem akartam kihagyni, mert a fogalmak megértéséhez hozzájárult ez a feladat, hiszen a kukák felirata, a különböző minőségű anyagok meghatározása, és maga a válogatás már több környezetgazdálkodási fogalom meghatározását segítette. Természetesen így igyekezni kellett a feladatok megoldásával, hogy az előre megtervezett időt tudjuk tartani. Szerencsére a gyerekek érdeklődése és aktivitása segített ebben. Így a második óra feladatait végig megcsináltuk, a gondolattérképek is nagyon jól sikerültek. Meg kell itt jegyeznem, hogy azért volt sikeres a megvalósítás, mert az osztályomban bevált gyakorlat a projektszemléletű tanítás, és ebben az időszakban minden tanítási napon alkalmaztam a kooperatív tanulási technikákat. Vagyis nem volt ismeretlen ez a fajta munkaforma a gyerekek számára.

A harmadik foglalkozás tapasztalatai: az utolsó foglalkozás megvalósulása az időtervnek megfelelően sikerült. Köszönhető a gyerekek aktív figyelmének és szorgos részvételének. Megértették, hogy ez a mozgalom a környezetvédelem és a tudatos élet fontosságát hangsúlyozza, és egyben támogatja az ezirányú törekvéseket, kezdeményezéseket az egész világon.

Azt is megbeszéltük az órán, hogy ez a mozgalom sem tett csodát, és a fenntarthatóság még napjainkban is a gazdasági haszon után következik fontossági sorrendben, de a kis lépés is mindig lépés és előre visz, perspektívát mutat a környezettudatosság történetében.

HUNGARIKUMOK

Magyarságunk megtartása a diaszpórában

Szántó Zita

Fenntarthatósági témakör meghatározása:

Az UNESCO 1992 óta nagy hangsúlyt fektet a fenntarthatóságra nevelésre, hisz felismerte, hogyha egy fenntarthatóbb, környezettudatosabb társadalmat szeretnénk, akkor már zsenge gyerekkorban kell elkezdni.

„...azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne...” Tamási Áron

A projekt célcsoportja (részvevői korosztály és létszám): 10 fő, 12-18 évesek

A projekt időtartama: Projektenként változó (45-60 perc)

A projekt célkitűzései:

Ismeretek szintjén: A tanulók ismerjék meg a hungarikumokat, vállalják fel magyarságukat, identitásukban megerősödve forduljanak érdeklődéssel a körülöttük élő nemzetek kultúrájához!

Képességek szintjén: A tanulók vizsgálják meg a hungarikumokat, hasonlítsák össze más nemzetek értékeivel! Szókincs és kommunikáció fejlesztése, fogalmazási készségek kialakítása. Közösségépítés.

Attitűdök szintjén: A tanulók vállalják fel magyarságukat, törekedjenek annak megőrzésére, és legyenek nyitottak más nemzetek iránt is!

Fejlesztendő területek:

Kulturális ismeretek, digitális kompetenciák, hallás utáni szövegértés, szövegértő olvasás, szókincsbővítés, írásbeli kifejezőkészség fejlesztése, csoportmunka fejlesztése, egymásra figyelés, önismeret, közösségépítés, magyarságismeret és környezettudatosság növelése, problémamegoldás, elfogadás képességének a fejlesztése, kritikus gondolkodás, kreativitás, új ötletek, elképzelések létrehozása.

A projekt során alkalmazott eszközök, segédanyagok:

Internet, Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége által kiadott falinaptár képei, feladatlapok, kreatív eszközök (papír, olló, ragasztó, filctollak), serpenyő, tűzhely, palacsinta összetevők (tojás, tej, liszt, olaj, ásványvíz).

A projekt során alkalmazott tanítási-tanulási módszerek:

Kooperatív tanulás - tanítás technikái (Három megy, egy marad; Belső kör, külső kör; Körhinta; Szavazás), beszélgetés, gyűjtés, vizsgálat, alkotás csoportmunkában, lapbook/plakát/szórólap készítése; tárlatvezetés.

Tanulásszervezési eljárások (szervezési módok/munkaformák):

Szemléltetés és magyarázat, beszélgetés, kooperatív tanulás, előadás, feladatlapok.

A projekt során készítendő produktumok, eredmények:

Lapbook, szórólap, plakát.

A projekt értékelésének megvalósulása:

A foglalkozások alatt megszerzett ismeretek bemutatása az elkészült termékeken keresztül (Lapbook, plakát, szórólap).

Záróértékelés:

Projektzáró rendezvényként a tanulók kiállítást szerveztek a szülők és a projektben részt nem vevő gyerekek részére. A tárlatvezetés közös énekléssel, palacsintasütéssel és evéssel zárult.

A projekt vázlatos bemutatása:

1. nap

Részprobléma és rész cél	Feladat	Módszer	Eszközök	Produktum
A témára való ráhangolódás	A Himnusz meghallgatása Ismeretek gyűjtése a magyar kultúra napjáról Csoportok felosztása	beszélgetés, elemzés	internet, tablet Kölcsey képmása fonal	
Bővítsék ismereteiket Magyarországról! Vitassák meg és tudatosítsák magukban nemzeti identitásukat!	A. feladat: 1. csoport: Mit tudtok Magyarországról? 2. csoport: Miért jó magyarnak lenni? 3. csoport: Mit jelent számodra magyarnak lenni?	kooperatív tanulás „Három megy, egy marad” beszélgetés, vita	A4-es lapok, írószerek	
Értsék meg, hogy az érték nem csak anyagiakban mérhető, hanem van szellemi, kulturális érték is! Ismerjék meg a hungarikum fogalmát!	B. feladat 1. csoport: Mit jelent az érték kifejezés? 2. csoport: Hogyan tudjuk megőrizni értékeinket? 3. csoport: Miképpen válhat egy érték hungarikummá? Mit is nevezünk hungarikumnak?	gyűjtés, kooperatív tanulás „Körhinta” beszélgetés, vita	A3-as lapok, írószerek, 1. melléklet falnaptár képei	

2. nap

Részprobléma és rész cél	Feladat	Módszer	Eszközök	Produktum
Legyenek képesek minél több ismeretet befogadni a hungarikumokról!	Ráhangolódás: közös éneklés „Hull a szilva a fáról” kezdetű dal 1. feladat: Különböző fűszerek/gyógynövények megismerése és nevükkel való társítása	kooperatív tanulás „Belső kör, külső kör”	fűszeres/gyógynövényes téglék: kamilla, rózsza, levendula, hagyma, paprika, kendő	
Tudjanak Magyarországot térképén tájékozódni!	2. feladat: A következő hungarikumokat melyik városhoz tudjátok kötni?	egyéni munka beszélgetés, vita	2. melléklet Magyarország térképe	
Ismerjenek meg minél több szót, közmondást!	3. feladat: Szólások, közmondások olvasása és értelmezése	csoportos munka	3. melléklet	

3. nap

Részprobléma és rész cél	Feladat	Módszer	Eszközök	Termék
Legyenek képesek felvállalni nemzeti identitásukat!	Melyik hungarikumot választanád és mutatnád be német barátodnak?	csoporthoz tartozó munka	internet, falinaptár képei	szórólap
Készítsenek szórólapot, amellyel felhívhatják a környezetük figyelmét az általuk kiválasztott hungarikumokra!	Készíts a hungarikumokról plakátot/szórólapot!	csoporthoz tartozó munka	falinaptár képei	plakát
Bővítsék ismereteiket Magyarországról!	Készítsd el Magyarországot lapbookját!	csoporthoz tartozó munka	feladatlapok a lapbookhoz	lapbook

4. nap

Részprobléma és rész cél	Feladat	Módszer	Eszközök	Termék
Legyenek képesek másokkal is megértetni a hungarikumok jelentőségét!	Az elmúlt órán szerzett ismereteik és a termékek bemutatása a szülőknek és a gyerekeknek. Palacsintásütés	Kiselőadás	szórólap, plakát, lapbook	tárlat
Ismereteikkel, személyiségükkel járuljanak hozzá a közösségépítéshez!		tárlatvezetés	palacsintásütéshez szükséges eszközök, recept, hozzávalók	palacsinta

A projekt részletes bemutatása, leírása, menete:

1. foglalkozás

Időtartam: 60 perc

A teremben körben ülve könnyed beszélgetéssel, majd az általam feltett kérdéssel (Ki tudja a magyar Himnusz első sorát?) terelem a téma felé a diákokat. Megbeszéljük, hogy a Himnusz hallgatásakor milyen testtartást veszünk fel: imára kulcsolt kéz/vigyázzállás/tiszteletet sugárzó tartás. Meghallgatva a Himnuszt alkalmazzuk a megbeszélteket. Röviden beszélünk a Himnusz keletkezéséről, Kölcsey Ferencről, majd a magyar kultúra napjáról, amelyet január 22-én ünnepel a világ magyarsága. A győri képzésen tanult „fonalmód-szerrel” csoportokat alkotunk, és a csoportok elfoglalják helyüket a kialakított munkahelyükön. A csoportok szabályokat állítanak fel, illetve szerepeket választanak maguknak (időfelelős, feladatfelelős, írnok, szóvivő).

„Három megye egy marad” technikával a tanulók ötleteket gyűjtenek és válaszokat keresnek az A4-es lapon levő kérdésekre.

- Mít tudtok Magyarországról?
- Miért jó magyarnak lenni?
- Mít jelent számokra magyarnak lenni?

Az írnok följegyezi a válaszokat a lapra, majd a feladat elvégzése után a szónok bemutatja mindenkinek az eredményeket.

„Három megye, egy marad” („csoporthoz tartozó”)

Csoportmegbeszéléssel, színes korongok használatával dolgoznak fel egy-egy témát. Ügyelnek arra, hogy a csoport véleményét minden tag képes legyen elmondani, képviselni. Amikor készen vannak, a csoportból hárman felállnak és helyet cserélnek egy csoport másik három tagjával. A helyén maradó csoporttag elmondja a csoport megoldását a „vendégeknek”. Amikor ők visszatérnek a helyükre, összevetik a hallottakat a saját megoldásukkal, majd osztályszinten beszámolnak, értékelnek. A módszer alkalmazásának célja

a kommunikáció fejlesztése. A fejlesztés itt elsősorban arra az egy személyre irányul, aki a helyén marad és képviseli a csoport véleményét. Természetesen eközben a többiek kommunikációs képessége is fejlődik. A csoportok A3-as lapokat kapnak újabb kérdésekkel, amelyet a kooperatív tanulás „Körhinta” technikájával válaszolnak meg.

- Mit jelent az érték kifejezés?
- Hogyan tudjuk megőrizni értékeinket?
- Miképpen válhat egy érték hungarikummá?
- Mit is nevezünk hungarikumnak?

Az idősebbek az okostelefonjuk segítségével ismereteket gyűjthetnek az internetről, illetve mindegyik csoport az 1. számú mellékletet használhatja segédanyagként. A foglalkozás végén összefoglaljuk a hallottakat.

Körhinta technika

A csoport tagjai egymással beszélnek meg a feladatot, tanácskoznak, ötleteket gyűjtenek. A csoport egyik tagja a helyén marad, a többiek – vándorlók – az óramutató járásával megegyező irányban a legközelebbi asztalnál foglalnak helyet. A helyükön maradók megosztják mondanivalójukat társaikkal, a vándorlók a következő asztalnál is meghallgatják társaikat.

2. foglalkozás

Időtartam: 60 perc

A következő szombaton folytattuk az elkezdett témát, ráhangolódásként elénekeltük a „Hull a szilva a fárról” kezdetű népdalt. A közös éneklés után a tanulók két koncentrikus kört alkottak. A belső körben levők bekötött szemmel álltak, a külső körben levők kezében zárt tégelyekben fűszerek, gyógynövények (leven-dula, paprika, kamilla stb.) voltak. A belső körben levőknek szaglás után ki kellett találniuk a fűszerek nevét. Ezután megkóstolhatták a tégely tartalmát. Felszólításomra a külső körben lévő kettővel tovább léptek új párhoz érve. Amikor visszaértek az első párjukhoz, a bekötött szemmel állók levették a szemükről kendőjüket, majd társukkal kicserélték ismereteiket a fűszerekről.

Belső kör, külső kör

A résztvevők két koncentrikus körben rendeződtek el. A külső és a belső kör tagjai egymással szemben álltak. Az aktuális párok megbeszéltek egy adott témát (amit a pedagógus javasolt), ezután a külső kör tagjai egy lépést tettek jobbra, ezáltal új párt kaptak. A témát megbeszéltek az új párral. Ismételhető többször a célkitűzésektől függően. Azután a tégelyeket a megfelelő címkével látták el, amelyeken a fűszerek, illetve gyógynövények neve volt. A következő feladat egyéni munka volt, ahol a tanulók feladatlapokat oldottak meg, majd azokat közösen kiértékeltük (2. és 3. számú melléklet).

3. foglalkozás

Időtartam: 60 perc

A harmadik alkalom a kreativitás jegyében telt. Ezen a napon a tanulók szórólapot, plakátot, illetve lapbookot készítettek. A tanulók korosztály szerint csoportosultak. Egy csoportba kerültek a 17-18 évesek, másikba a 12-13 évesek. Az első csoport tagjainak a feladata egy olyan szórólap készítése, amellyel egy hungarikumra hívnák föl a német barátaik figyelmét. A 12-13 éves korosztály két lehetőség között választhatott: plakát, illetve lapbook készítése. Választási lehetőségükkel élve a tanulók fiú és lány csoportokat alakítottak. A fiúk elvállalták a plakát készítését, míg a lányok a lapbookkal foglalatostkodtak. A kreatív munka után a ta-

nulók megszavazták, hogy következő héten milyen magyar különlegességgel vendégelik meg a szülőket, illetve a többi gyereket. Palacsintasütsére esett a választás. Megbeszélték, ki milyen hozzávalóval járul hozzá.

Szavazás

A csoport tagjai titkos vagy nyílt szavazás alapján hoznak meg egy döntést. A tanulók titkos szavazással eldöntik, hogy a magyaros ételek közül a palacsintát fogják megsütni és megkóstolni.

4. foglalkozás

Időtartam: 2×60 perc

A tanulók felosztották maguk között, hogy ki milyen feladatot vállal a kiállítás megszervezésében. Egyik részük a konyhában szorgoskodott, míg mások a tárlat helyszínét rendezték be. Segítségemmel a vendégek fogadására köszöntő beszédet írtak. A foglalkozás második felében fogadták a látogatókat (szülőket, óvodásokat és kisiskolásokat), végigvezetve őket a tárlaton és megvendégelve őket a frissen sült palacsintával. A tárlatvezetés közös énekléssel zárult.

Reflexió

A projektmunkám témájának kiválasztásánál szem előtt tartottam azt, hogy mi a jellemző a hétvégi magyar iskolánkra, mi a mozgatórugója ennek a csoportnak, mi az, ami összetartja ezt a közösséget. Megkérdezve diákjaimat, kollégáimat, a válasz egyértelmű volt: magyarságunk. Ezt akarjuk fenntartani, megtartani egy idegen környezetben, kultúrában. Így esett a választásom a magyar kultúra tárgyi és szellemi örökségére, azaz a hungarikumokra. A célom ezzel a projekttel az volt, hogy diákjaim érdeklődését felkeltsem a hungarikumok iránt, hogy minél többet felkutassanak, megismerjenek. Tanulmányozva őket, büszkének legyenek gyökereikre, felmenőikre, megerősödvé magyarságukban. Úgy érzem, a projektem elérte a célját. A tanulók megismerték a hungarikum fogalmát, a folyamatot, miszerint egy értékből, hogyan lesz hungarikum, illetve a hungarikum fontosságát. A projektmunka során alkalmazott kooperatív technikákkal, illetve a differenciálás módszerével a tanulók többféle hungarikumot megismertek, bővítették ismereteiket Magyarországról, gyakorolták a térképen való tájékozódást, új fogalmakkal gazdagodtak, több szólást, közmondást megismertek, gyarapítva szókincsüket. A jó hangulatú csoportmunkák pozitívan hatottak a diákok személyiségére és nem utolsósorban a közösség formálására. A megszerzett tudásukat örömmel és büszkén osztották meg a projektben részt nem vevő társaikkal, szüleikkel. A projekt egymást követő négy szombaton zajlott. Nehézséget okozott számomra, hogy hétvégi iskolában a jelenlét nem kötelező, a diákok nem minden foglalkozáson vettek részt. Nagy kihívás volt, hogy az egy-egy alkalommal hiányzó tanulók ismereteiket pótolva csatlakozhassanak az aznap eltervezett munkafolyamathoz. Minden nehézség ellenére a projekt elérte a célját, örömmel vett részt benne mindenki, és érzésem szerint nemzeti identitásunkban gazdagodva fejeztük be a projektet.

Irodalom

- https://szelearning.sze.hu/pluginfile.php/479562/mod_resource/content/1/Fenntart-hat%C3%B3fej1%C5%91d%C3%A9si%20c%C3%A9lok%20oktat%C3%A1sa%20UNESCO%202017.pdf (letöltés ideje: 2023. november)
- <https://tanitoikincseim.lapunk.hu/kooperativ-tanulasi-technikak-1-1197650> (letöltés ideje: 2023. november)
- <https://www.fenntarthatosagi.temahet.hu/letoltheto-oratervek/hetedhet-hungarikumok> (letöltés ideje: 2023. november)
- <https://skillo.hu/termek/magyarorszag-a-hazam-lapbook-4-8-eves-gyerekeknek-pdf/> (megvásárolt példány)

ÓVJUK CSODÁS VILÁGUNKAT!

Zahuczky Angéla Mónika

Fenntarthatósági témakör meghatározása: A Föld Napja

A projekt célcsoportja: Vegyes korcsoportú óvodások (húsz 5-6 éves korú gyermek) Mosoly Magyar Ovi-Suli London

A projekt időtartama: egy délelőtt, kb. 3×45 perc

A projekt megvalósítási helyszínei: tanterem és iskolakert

“Becsüld hát a Földet, úgy, mint jó anyádat. Védj az üde zöldet, óvd az élő fákat!... Védj az állatait, s légy megértő gazda. Figyeld, mire tanít, s ne azt, mi a haszna!” Aranyosi Ervin

A választott fenntarthatósági témakör rövid ismertetése:

A Föld Napja 1970. április 22. óta a természetvédelem legfontosabb ünnepe. Eredetileg az Amerikai Egyesült Államokból indult környezetvédelmi és társadalmi mozgalom, melynek célja, hogy különféle akciók, események segítségével felhívja a figyelmet világszerte a Föld védelmére, a környezetvédelem fontosságára és a természetért való közös összefogásra. Magyarországon legelőször 1990-ben, a Föld Napja Alapítvány létrehozásával egyidejűleg került megünneplésre a Földanya Nemzetközi Napja. A jeles nap céljai között szerepel többek között az iskolák bevonása az eseményekbe, és a fiatalok környezettudatos és felelősségteljes gondolkodásának, életmódjának kialakítása (Föld Napja Alapítvány 2023).

A technológia által túlságosan behálózott és felgyorsult világunkban egyre nagyobb kihívás, hogy gyermekeink rá tudjanak csodálkozni a természet egyszerű szépségeire, tudatosan tegyenek bolygónk, környezetünk megóvásáért, és hogy mindennek elmélyítéséhez magyar nyelven is meglegyen a szókincsük, ismeretük. A Föld Napja projekt kiváló alkalom arra, hogy megerősítse a diaszpórában élő gyerekekben a természet szeretetét, a környezetvédelmi és fenntarthatósági szemlélet fontosságát, és kiváltképp, hogy ezt magyarul is képesek legyenek megérteni, erről magabiztosan beszélni, magyar vonatkozású példákat hozni egy-egy ismeretanyagra. E zöld nap ünneplését számtalan kreatív tevékenység és interaktív feladat segítségével – például a természetben fellelhető anyagok és termékek gyűjtése, állatok megismerése, madáretető és Föld-montázs készítése, valamint földgömbbel való ismerkedés – tettük még érdekesebbé, tartalmasabbá.

Projektmunka hasznossága hétfégi magyar iskolánkban:

Hétfégi magyar iskolánkban csupán kétheti rendszerességgel találkozunk egy délelőttre, és mivel a csoportok összetétele még alkalmanként is változó, a hosszútávú projektfeladatok nem kivitelezhetőek. A rövidtávú, egy délelőttre épülő projekt munkák viszont nagyszerűen működnek, mivel lehetőséget adnak arra, hogy egy éppen aktuális témát, ünnepet vagy jeles napot különböző oldalról körbejárva, minden gyereket bevonjunk az élvezhető, interaktív és közös alkotó munkába. A szakirodalom ma már különbséget tesz a projektoktatás, a projektjellegű és projektorientált oktatás között. Ez utóbbi, melyet eredményességének köszönhetően gyakran használunk a foglalkozásainkra való készülés során, egy olyan gyerekközpontú tanítási mód, melyben a pedagógus határozza meg a témát, és aminek a kidolgozásában is erőteljesebben kénytelen részt venni (M. Nádasi 2010).

Ovi-sulinkban alapelvünk az élményre, alkotásra és a közös – legfőképp kommunikációs – feladatokra épülő foglalkozások tartása, mely tökéletes összhangban áll a projektorientált oktatás alapelveivel. Hétf-

végi iskolánk nem egy kötelező oktatási intézmény, ezért különösen fontos, hogy a gyerekek örömmel, lelkesen jöjjenek ezekre az alkalmakra, és élvezzék az együttléteket, a közös feladatokat. A tanulókat mindenekelőtt a kellemes, élvezetes célok, a jó hangulatú foglalkozások inspirálják a tanulásuk során, s csak másodsorban a tanulási végcél (Kovátsné Németh 2010). A projektfoglalkozások mindig alkotó jellegű feladattal záródnak, hogy a gyerekek haza is tudjanak vinni valami produktumot, ami emlékezteti őket a magyar iskolára, és ami további beszélgetésre is lehetőséget ad otthon. A több szempontból is heterogén csoportjainkban a projektek nagymértékben segítik a gyerekek differenciált oktatását is, és lehetővé teszik, hogy a különböző típusú és nehézségű feladatokon is együtt, egymást segítve dolgozzanak. Mi több, a csoportos tevékenység segít a szorongás, lámpaláz leküzdésében is a közös munka és az érzelmi kötődések eredményeként (Lampert 2023).

Az élményszerű pedagógiára és tapasztalásra épülő foglalkozásaink célja egy olyan pozitív magyar nyelvi közeg megteremtése, ahol vidáman, könnyedén és játszva sajátíthatják el és alkalmazhatják a gyerekek a magyar nyelvet, és a mindennapokban is használható, konkrét tudást, jelen esetben a Föld napjához kapcsolódó ismereteket. A tanulás és ismeretszerzés folyamata (óvodásoknál különösen) konkrét érzékszervi tapasztalatszerzésen, önálló vagy csoportos élményt biztosító tevékenységen kell, hogy alapuljon (Kovátsné Németh 2010). Minden hétvégi iskolai napnak egy önmagában is teljes, kerek miniprojektnek kell lennie, mert többhetes kihagyás után nehéz folytatni a korábban megkezdett terveket, gondolatokat. A feladatok összeállításánál ugyancsak lényeges szempont számunkra, hogy az élvezetes együttléten túl maradandó tudást adjunk át, tehát hogy a tanulási eredményt figyelembe véve tervezzük meg a tevékenységeket. Nem az az elsődleges cél, hogy eldöntsük, a tanár mit csinál az órákon, hanem az elérni kívánt tanulási eredmények megfogalmazása. Ebből kiindulva kell átgondolni és megtervezni azokat a módszereket, amelyek a tanulási eredmény elérése szempontjából a legcélszerűbbek és leghatékonyabbak (Farkas 2017).

A fenntarthatósági témakör céljaival összefüggésben felvetett és a projekt által megoldani kívánt problémák:

Ismeretek szintjén: A gyerekeknek nincs meg a kellő környezetismereti tudásuk és magyar szókincsük ahhoz, hogy megértsék és beszélni tudjanak arról, mi mindent tehetünk Földünk megóvásáért. Nem értik a környezetszennyezés negatív következményeit.

Képességek szintjén: Nem képesek átgondolni, hogy a mindennapi cselekedeteinkkel hogyan védelmezhetjük Földünket, vagy éppen okozhatunk károkat. Nem ismerik fel a kidobásra szánt kartonok "nyersanyagá" válásának lehetőségét az újrahasznosítás során.

Attitűdök szintjén: Nem alakult ki teljesen a gyerekekben a tudatos környezetvédői attitűd és felelősségtudat Földünk megóvásáért. Nem tudják felismerni az ember-természet összhangjának, a természet szeretetének fontosságát a környezetünk védelmében.

A projekt célkitűzései:

Ismeretek szintjén: Bővüljön a gyerekek szókincse és tudása a Föld ismeretével, védelmével kapcsolatosan! Megértsék a környezetvédelem fontosságát, a környezetszennyezés következményeit, és hogy hogyan tudjuk megóvni a Földünket, vagy kárt tenni benne!

Képességek szintjén: Legyenek képesek magyar nyelven is megfogalmazni a környezetvédelemmel, újrahasznosítással kapcsolatos gondolataikat! Megfelelően és aktívan használják az új kifejezéseket! Tudják megnevezni a földrészeket, vizeket a földgömbön!

Attitűdök szintjén: Alakuljon ki a gyerekekben a "vissza a természethez" szemléletmód és a tudatos környezetvédői attitűd! Válgék fontossá az újrahasznosítás jelentősége, legyen meg bennük az együttműködésre való készség és az élőlények védelmére való odafigyelés igénye!

Fejlesztendő területek: Kommunikációs és verbális készség fejlesztése, szókincsfejlesztés, értelmi és érzelmi intelligencia fejlesztése, együttműködés, finommotorika, ok-okozati összefüggések felismerése.

A projekt során alkalmazott eszközök, segédanyagok: faág, falevél, madártoll, kő, kavics, toboz, kartonlap, papírguriga, magok, zsír, madzag, tálca, színes papír, ragasztó, olló, fotók, hangszerek.

A projekt során alkalmazott tanítási-tanulási módszerek: érzékszervek általi tapasztalatszerzés, mozgásos feladatok, gyűjtőmunka, beszélgetés, vers- és zenehallgatás, zenélés, kézműveskedés, kooperációs technikák.

Tanulásszervezési eljárások (szervezési módok/munkaformák): frontális, egyéni, páros, csoportos, ke-rekasztal.

A projekt során készített produktumok, eredmények: közös poszter (Boldog világ – Szomorú világ/ környezet összehasonlítására); közös Föld-montázs készítése (vizek – szárazföld bolygónkon); egyénileg Föld-montázs készítése papírtányérra; egyénileg madáretető készítése újrahasznosított anyagokból; tanult vers előadása szülőknél.

A projekt értékelésének megvalósulása: Informális beszélgetés során, kérdésekre válaszolva, kooperációs feladatok és kézműveskedés által poszterkészítés, valamint az elkészített alkotások bemutatása egymásnak, szülőknél.

- Mi láttunk/hallottunk/szagoltunk/tapintottunk a kiskertben? (növények, állatok, felhők)
- Mi mindent utánoztunk kezünkkel, testünkkel, hangunkkal? (madarak, szél, eső)
- Hogyan tudunk vigyázni a környezetünkre (állatokra, fákra, levegőre, vizekre)?
- Mit nem szabad és mit kell tenni a környezetünkért? Megnézhetjük a poszterünket, képeket.
- Hová fogod tenni a madáretetőt, amit készítettél, és miért?
- Miből készítetted a madáretetődet? Milyen anyagokat használtál?
- Melyik ének/vers tetszett a legjobban? Miért? Melyiket mondjuk el búcsúzóul?

Záróértékelés:

A Föld Napja projekt megtervezésénél elsődleges szempont volt, hogy olyan különböző típusú és nehézségű kreatív feladatokat találjunk ki, melyek azonnal kommunikációra és együttműködésre készítik a résztvevőket. A tanulás így végig érdekes, gyakorlatias és aktív folyamat maradt, fenntartva a gyerekek érdeklődését, akik izgatottan várták az újabb feladatokat. Mi több, teljesen belefeledkeztek egyes tevékenységekbe, alkotásba, ami a tökéletes élmény legáltalánosabb jellemzője. Az emberek olyannyira el tudnak merülni abban, amit csinálnak, hogy tevékenységük automatikussá válik, és nem képesek szétválasztani magukat attól, amit csinálnak (Csíkszentmihályi, 2008). A projekt eredményesnek mondható, mivel minden egyes rész folyamatban – helyszíni megfigyelés, gyűjtőmunka, kártyajátékok, közösen létrehozott produktum – aktívan részt vettek a gyerekek, képesek voltak csoportos és egyéni feladatmegoldásra is. A Föld és a környezetünk védelmével kapcsolatos ismeretük ugyancsak bővült, az új szavakat, kifejezéseket aktívan használták, és a természettel való kapcsolatukban, attitűdjükben is pozitív változás volt megfigyelhető. A valós tartalma a projekteknek az, hogy nemcsak a foglalkozások idejére maradtak érdeklődőek a gyerekek, hanem később is emlékeztek az ismeretekre, a közösen átélt pozitív élményekre, és képesek voltak a mindennapokban is alkalmazni a megszerzett tudást.

A projekt vázlatos bemutatása

1. foglalkozás (45-50 perc iskolakertben)

Feladat megnevezése, részprobléma és rész cél	Feladat leírása	Módszer	Eszközök, tárgyak
<p>De jó a szabadban! Játékos ráhangolódás</p> <p>Részprobléma: Nem értik a gyerekek az instrukciókat, egyes szavakat, kifejezéseket.</p> <p>Rész cél: Egymást figyelve és a pedagógust hallgatva megértik és élvezettel végrehajtják az instrukciókat. Szókincsbővítés.</p>	<p>Kinti tornagyakorlatok: Állj terpeszállásba, szívj be a friss levegőt a tüdődbe, és most fújd ki! Feküdj le a puha fűbe, és csinálj csillagmozgást kezdeddel, lábaddal! Szaladj a bokortól a tölgyfaig, majd vissza! Csimpaszkodj a nagy faágra, és lóbáld a lábadat! Tartsd magad elé a kezed, hogy érezd a nap melegét rajta!</p> <p>Vagy állatok mozgását is utánozhatjuk: repülj, mint egy kisrigó vagy egy nagy sas, ugrálj, mint egy nyúl, szökkenj, mint egy ózgidá, cammogj, mint egy medve, másszál, mint egy pók, kússzál, mint egy kígyó!</p>	<p>nagymozgásos feladatok instrukcióra, érzékszervi tapasztalás által, frontális, csoportos</p>	<p>a kertben, természetben fellelhető tárgyak</p>
<p>Figyeljük meg a természetet! Részprobléma: Felismernek sok mindent a gyerekek, de nem tudnak megnevezni mindent magyarul, vagy elmondani, hogy mire miért is van szükség.</p> <p>Rész cél: Beszélgetés során gyűjtsek össze a gyerekek, hogy mennyi mindent lehet a szabadban csinálni, és nevezzék meg a körülöttük lévő dolgokat, azok fontosságát!</p>	<p>Körben ülős, kinti beszélgetés A gyerekekkel megbeszéljük, hogy mi minden vesz bennünket körül a természetben, mi mindent látnak, szagolnak, tapintanak, éreznek (fa, fű, levél, lomb, ág, gally), és hogy mi élteti az élőlényeket (levegő, víz, táplálék, napfény).</p>	<p>frontális, irányított csoportbeszélgetés körben ülve</p>	<p>minden, ami a kiskertben található: toboz, falevél, madártoll, tojánhéj, virág, csigaház, fa, fű, levél, lomb, ág, gally, kő, kavics</p>
<p>Kincskeresés Részprobléma: Nem tudják a gyerekek a tárgyakat nevük alapján csoportosítani, beszélni róluk.</p> <p>Rész cél: A természetben található anyagok összegyűjtése és lehetősége újrafelhasználásra. Mi minden természetes anyagot tudunk összegyűjteni a kertben, felismerik-e a gyerekek ezeket? Lehet-e felhasználni bármire is a természet adta kincseket?</p>	<p>A lehullott termékek, anyagok összegyűjtése, csoportosítása A gyerekek csoportokban elindulnak kincskeresésre. A földön található összegyűjtött tárgyakat aztán szortírozzák hasonlóságuk alapján, vagy hogy állathoz tartozó, növényhez tartozó, vagy mindkettő lehet-e. Időre minden csapat öt tárgyat gyűjt, majd visszaül a mesekorongra, ahol bemutatják, hogy mit találtak, hány van belőle, mi mindent tudnak az egyes tárgyakról, és hogy mit lehetne belőlük csinálni kézművesen.</p>	<p>játékos gyűjtőmunka kiscsoportban, szortírozás, beszélgetés kiscsoportban kreatív feladat: szívformák kirakása termékekből a fűre</p>	<p>papírkosár, toboz, falevél, madártoll, tojánhéj, virág, csigaház, fa, fű, levél, lomb, ág, gally, kő, kavics, fészkek, fakéreg, esővíz, földrög</p>
<p>A természet hangszere Részprobléma: Nem tudják, hogy a termékekkel, természeti tárgyakkal hogyan lehet zenélni, és azokból hangszert készíteni. Nem ismernek minden dalt.</p> <p>Rész cél: Lássák a gyerekek, hogy hogyan tudjuk akár hangszerekként is használni a természetben talált termékeket, ezáltal is törekedve az újrahasonosítás gondolatának elmélyítésére.</p>	<p>Kerti zenebona az összegyűjtött termékek segítségével, éneklés Közös mondókázás, éneklés a hangot adó természeti tárgyak segítségével, köveket, fadarabokat ütögetve, nádsípba fújva. Daltanulás, citerás zenehallgatás: Dirmeg-dörmög a medve, Lehullott egy falevél, Mókuska, mókuska, Erdő, erdő, erdő</p>	<p>Frontális irányítás, közös zenélés, éneklés ülve, majd felállva</p>	<p>Összegyűjtött termékek, anyagok, citera</p>

2. foglalkozás (45-50 perc tanteremben)

Feladat megnevezése, részprobléma és rész cél	Feladat leírása	Módszer	Eszközök, tárgyak
<p>Keresd a páriját! Kooperációs technika csoportalkotáshoz</p>	<p>Keresd a páriját! Csoportokba rendeződés állatkártyák segítségével</p>	<p>csoportba rendező feladat körforgásos, három állomásos csoportmunkához</p>	<p>állatkártyák</p>
<p>1. állomás/feladat: Az erdő állatai</p> <p>Részprobléma: Nem tudják a gyerekek, hogy mivel táplálkoznak, hogyan élnek az erdő állatai, és milyen veszélynek vannak kitéve.</p> <p>Rész cél: Megfelelő ismeret szerzése az erdő állatairól, hol és hogyan élnek, hogy védi őket az erdő. Ki védi az erdőt? Mi történne, ha eltűnnének a fák? Ha nem lennének giliszták?</p>	<p>Hol és hogyan élnek az állatok?</p> <p>Állatképeket kapnak a gyerekek, melyeket el kell helyezniük a nagy papírfára aszerint, hogy hol élnek (föld alatt, föld felett, fán, bokorban, odúban, barlangban, fészkekben; tud repülni, van-e lába?).</p>	<p>kiscsoportos és egyéni munka, tanári kérdésekkel irányított: Hogyan élnek, mit esznek, hogyan mozognak az állatok? Hogyan kerülhetnek veszélybe? Hogy tudunk rájuk és az erdőre vigyázni?</p>	<p>színes papírból nagy lombkoronás fa, állatos, madaras kártyák</p>
<p>2. állomás/feladat: Szomorú világ- Boldog világ kártyajáték</p> <p>Részprobléma: Nem tudják magyarul elmondani, hogy mit kell tennünk Földünkért. Melyek a káros és hasznos tevékenységek környezetünk számára.</p> <p>Rész cél: Tudatosítani a gyerekekben, hogy hogyan óvjuk a Földet, hogyan vigyázunk rá.</p>	<p>Mi jó a Földünknek, és mi káros?</p> <p>Kör alakú "boldog" és "szomorú" földtábla köré rakják a gyerekek a kártyákat, melyeket egyenként húznak a pakliból.</p> <p>Minden kártyán valami jó vagy rossz tevékenységet bemutató kép található, amiről el kell dönteniük a gyerekeknek, hogy melyik földtáblához való és miért.</p>	<p>kiscsoportos és egyéni munka, kérdésekkel irányított</p>	<p>két nagy földkorong (szomorú és vidám) és környezetvédelmi kártyák</p>
<p>3. állomás/feladat: Milyen is az a Föld? Labdajáték felfújható földgömbbel</p> <p>Részprobléma: Nem tudják magyarul felsorolni a kontinenseket, országokat és a legnagyobb vizeket. Nem tudják, hogy hogyan maradhatnak tiszták a folyók, tengerek, a levegő.</p> <p>Rész cél: Megtanulni, hogy mi minden van bolygónkon, és hogy Földünk kincseinek védelme közös feladatunk.</p>	<p>Verstanulás, földgömbismeret</p> <p>Földgömbön megkeressük a folyókat, tengereket, óceánokat, szárazföldeket, országokat, kontinenseket.</p> <p>Ki hova szokott utazni, melyik országba? Hol van Magyarország a földgömbön, melyik földrészen? Miért szépek ezek a helyek? Mit tehetünk a védelmükért?</p> <p>Megtanuljuk és elmutogatjuk a „Folyó, tenger, óceán” című verset a földgömbös labdajáték segítségével. Aki elmondott egy sort, dobhatja tovább. Ha leesik a labda, kétszer kell ugyanazt a sort mondania.</p>	<p>kiscsoportos és egyéni munka, kérdésekkel irányított, közös verstanulás</p>	<p>felfújható földgömb, verset kitesszük a falra</p>

<p>Záró feladat: Szomorú-boldog világot bemutató poszter készítése</p> <p>Részprobléma: Nem minden gyerek tudta befogadni az összes eddig elhangzott információt és használni a kifejezéseket.</p> <p>Részcél: Közös poszter készítése során ismétlésként újra előkerülnek a mai tananyag új szavai, kifejezései, melyeket a foglalkozás végére majd magabiztosan tudnak használni a gyerekek.</p>	<p>Jó-rossz környezet poszter készítése falra az eddig tanultak összegzésekképpen.</p> <p>A gyerekek egyesével húznak egy kártyát, és elmondják, hogy milyen helyes viselkedésre vagy problémára hívja fel figyelmünket a kép, majd a megfelelő világkorong köré rakják.</p> <p>További variáció erre a játékra: megnehezíthetjük a feladatot azzal, hogy forgóorsót pörgetve a diákoknak emlékezetből kell felsorolni, hogy mi minden káros vagy tesz jót a Földünknek.</p>	<p>nagycsoportos, közös és önálló feladatmegoldás csoportban</p>	<p>ellentétpár kártyák, falon fekete karton, zöld karton, környezetvédelmi kártyák:</p> <p>Ne szemetelj! Szelektíven gyűjtsd a szemetet!</p> <p>Ne használj nejlonszatyrot! Biciklizzünk autózás helyett! Kapcsold le a villanyt!</p> <p>Takarékoskodj a vízzel, energiával!</p>
---	---	--	--

3. foglalkozás (45-50 perc, tanteremben kezdjük, majd iskolakertben zárjuk)

Feladat megnevezése, részprobléma és cél	Feladat leírása	Módszer	Eszközök, tárgyak
<p>Föld-montázs készítése</p> <p>Részprobléma és részcél: Tudnak-e a gyerekek együtt dolgozni és egymásnak elmagyarázni, hogy mit hová kell ragasztani a nagy Föld-montázson?</p>	<p>Közös Föld-montázs készítése (vizek – szárazföld bolygónkon).</p>	<p>csoportmunka</p>	<p>kék, zöld színű selyempapír</p>
<p>Részprobléma és részcél: Képesek-e a gyerekek a szárazföldek és vizek vizuális megjelenítésére a tanultak alapján?</p>	<p>Egyéni Föld-montázs készítése papírtányérra, színes mozaikpapírokat használva.</p>	<p>egyéni</p>	<p>papírtányér, színes selyempapír, olló, ragasztó</p>
<p>Madáretető készítése Részprobléma és részcél: Milyen anyagokat tudunk újrahasznosítani és ezzel Földünket, a madarakat segíteni?</p>	<p>Madáretető készítése egyénileg. A papírgurigát zsírral kenték be a gyerekek, majd meghempergették magvakban, és madzaggal erősítették a fára. A kettévágott üres narancshéjba magokat öntöttek, kis gallyal átszúrták és madzaggal akasztották fel a fára.</p>	<p>egyéni és csoportmunka</p>	<p>papírguriga, narancshéj, tojástartó doboz</p>
<p>Záró produktum</p>	<p>Vers előadása és kézműves alkotások bemutatása a szülőknek.</p>	<p>csoportosan</p>	<p>Lásd fenn!</p>

A projekt részletes bemutatása, leírása, menete

1. foglalkozás részletes bemutatása

A három foglalkozást úgy építettem fel, hogy keretbe foglalja a napot (iskolakertben kezdtünk, osztályteremben folytattuk, majd az elkészült madáretetőkkel újra kijöttünk az iskolakertbe, és kiakasztottuk a madaraknak). Így a nap végére nem csak a környezetvédelemmel, fenntarthatósággal kapcsolatos ismereteket sajátították el a gyerekek, de lehetőségük volt mindezt a gyakorlatban is tenni, alkotni valamit, mely még inkább megerősítette környezettudatos szemléletüket.

Az első foglalkozás célja a témára való ráhangolás, az élő környezet felfedezése volt szabadtéri játékok és érzékszervi tapasztalatszerzés során. A tantermi, környezetismereti feladatokat megelőzően szerettem volna, ha a gyerekek csak a természet szépségére figyelve, a teret, jó időt kihasználva, a szabadban töltenének el egy kis időt. Egyrészt, hogy mozgással indítsuk a napot, másrészt, hogy pozitív élményekkel telve kezdjünk a Föld napjáról beszélgetni. Olyan instrukciókat adtam a tornagyakorlatokhoz, melyek kellemes érzéssel kapcsolták össze a gyerekeket a környezettel. Például a puha fűben csillagalakzatot felvenni, a nap melegét érezve integetni, lábat lóbálni, fáról csimpaszkodni vagy éppen állatok mozgását utánozni. Volt, aki a megismételt instrukciókat sem értette, de ilyenkor egyszerűen követték egymás mozgását a gyerekek, és így senki sem maradt ki a mókából. A tornagyakorlatokat irányított, majd önállóan folytatott beszélgetés követte. A tanulók egyenként elmondták, hogy mit láttak, éreztek, szagoltak, tapintottak, és hogy mi élte az élőlényeket; mindezzel már a természet védelmére terelve a szót. A beszélgetés során a "nagyothalló" kooperációs technikát is alkalmaztuk: amint valaki mondott egy új szót, a mellette lévő 'nagyothallónak' jó hangosan meg kellett ismételnie. Itt főként megfigyelőként asszisztáltam, a gyerekek szinte önállóan, egymást segítve vettek részt a beszélgetésben.

Az ezt követő játék újra mozgásra adott lehetőséget. Nagyon jól bevált már korábban is a mozgásos és ülős feladatok váltakozása, jobban tudnak így figyelni a gyerekek, és nem unnak rá a feladatra. A csoporttagok kincskeresésre indultak, hogy a lehullott terméseket és a természetben található tárgyakat összegyűjtsék. Annyi termést, madártollat, csigaházat rejtettünk el a kertben, hogy mindenkinek jusson elegendő a játékhoz. A gyerekek az összeszedett kincseket aztán hasonlóságuk alapján csoportosították, és külön rakták az állathoz (csigaház, madártoll, tojáshéj), növényhez (falevél, gally, toboz) vagy mindkettőhöz tartozót (fészek, földrög). A szortírozást követően mesekorongokra ülve bemutatták és elmondták, milyen csodás kincseket találtak a kertben. Köszönetképpen a sok szép ajándékért a természetnek, az összegyűjtött termésekből szív alakzatokat raktak ki a fűbe, ezzel is szimbolizálva a természethez való pozitív viszonyulásukat, harmonikus kapcsolatukat.

Az első foglalkozás utolsó feladatáént énekelünk, mondókáztunk állatokról, fákról, madarokról, erdőről, miközben kövekkel, fadarabokkal zenéltünk. A gyerekek jobban örültek ennek a természet adta dobfelszerelésnek, mint ha egy valódit tettünk volna eléjük. Ezzel a feladattal már indirekt módon is az újrahasznosításra hoztunk fel példákat.

2. foglalkozás részletes bemutatása

Csoportalkotós kooperációs feladattal indult a foglalkozás, mivel három külön feladatot terveztünk a gyerekeknek. A három állomásra körforgásszerűen jutottak el a gyerekek, ahol az élő természettel, környezet- és természetvédelemmel kapcsolatos játékokban vehettek részt. A körforgásos feladatokkal kisebb csoportokban dolgoztattuk a résztvevőket, mert így több idő jutott mindenkire, több volt a lehetőség a kommunikációra, az aktív részvételre. A különböző nehézségű feladatok differenciálásra is lehetőséget adtak, így ha a körforgásban szereplő egyik feladvány túl könnyűnek bizonyult, egy másik állomáson már nehezebb feladattal vártuk a kicsiket. A játékok során begyakorolt szavak és tudásanyag a közös zárófel-

adatnál újra előkerültek, ahol már magabiztosabban kapcsolódtak be a beszélgetésbe, feladatmegoldásba a gyerekek. Minden állomásnál besegítettünk, ha úgy láttuk, hogy megakadtak, vagy bátorításra, további magyarázatra volt szükségük a résztvevőknek.

1. állomás - Hol és hogyan élnek az állatok?

Állatképeket kaptak a gyerekek, melyeket el kellett helyezniük a nagy papírfára aszerint, hogy hol élnek az állatok (föld alatt, föld felett, fán, bokorban, odúban, barlangban, fészekben), mit esznek, hogyan mozognak, tudnak-e repülni. Hogyan kerülhetnek veszélybe? Hogy tudunk rájuk és az erdőre vigyázni? Minden gyerek szabadon választhatott három különböző állatkártyát, melyeket akkor tehetett a helyére, ha több mondattal be tudta mutatni a többieknek a képen látható állatot. A pedagógus támogató jelenléte biztonságos légkört teremtett, ahol nem volt gond abból, ha bárki is tévedett. Aki elakadt, azt rávezető kérdésekkel segítettük ki. Célunk az volt, hogy mindenkinek az "állata" bekerüljön az erdőbe, és így végül egy csodálatosan színes, közös erdőkép születhessen.

2. állomás - Mi jó a Földünknek, és mi káros?

Két kör alakú földtáblát helyeztünk a gyerekek elé az asztalra. Az egyik Föld mosolygó arcot, a másik szomorút kapott, ami már önmagában is jelezte a gyerekeknek az ellentétes érzelmeket, és így könnyebben megértették, hogy hogyan csoportosítsák a kártyákat. A pakliból egymás után húztak a gyerekek. Minden kép valami jó vagy rossz tevékenységet ábrázolt, amiről el kellett dönteniük, hogy melyik földtáblához való, és meg is indokolták, hogy miért. A tanulóknak már volt némi fogalmuk a környezetvédelemről, és könnyen csoportosítani tudták a kártyákat, viszont nem mindent tudtak magyarul kifejezni, elmagyarázni. Ilyenkor a pedagógus adta meg a választ, amit a kártyát húzónak el kellett ismételnie, hogy ő is letehesse a kártyáját a megfelelő földkorongra. A folyamatos ismétlés megerősítette a tudást, és magabiztosságot adott a gyerekeknek.

3. állomás - Földgömbbel való ismerkedés és verstanulás

A felfújható földgömbön megnéztük, hogy mit jelentenek a különböző színek. Megfigyeltük azt is, hogy mennyi szárazföld és víz található a Földön, miből van több. A gyerekek ujjukkal követték a folyók útját a tengerbe, óceánba, és versenyeztek, hogy ki talál többet, vagy ki találja meg a leghosszabb folyót. Mindeközben új szavakat tanultak, és ezeket kérdés-felelet formájában is begyakorolták. Például, hogy mi a nevük a legnagyobb vizeknek vagy a nagy egybefüggő területeknek, és hogy mi a különbség a tó, tenger és óceán között. Végül egy verset is tanultak labdajáték segítségével. A két sorban egymással szemben álló gyerekek egy-egy verssor elmondása után dobhatták a párujuknak a labdát, és így, a labdázásra koncentrálva, egész hamar megtanulták a verset.

Zárfeladat – Közös poszterkészítés:

Mire ehhez a feladathoz értek a gyerekek, már annyiszor hallották és ismételték az új kifejezéseket, ismereteket, hogy magabiztosan el tudták mondani, mit ábrázolnak a környezetismeretes kártyák, mi a helytelen vagy helyes, környezettudatos viselkedés, valamint, hogy melyik kártya miért és hová kerül a poszterre. Az "én már ezt tudom" felismerése igazi élménnyé tette a feladatot a gyerekek számára, szinte versengve jelentkeztek az újabb kártyákért, és minimális pedagógusi beavatkozással készítették el közösen a Boldog világ – Szomorú világ posztereket. Ennél a feladatnál ugyanazokat a kártyákat kapták meg a résztvevők, mint a második állomásnál, csak itt már egy nagy zöld és fekete kartonlapra kerültek a földkorongok, hogy még látványosabb legyen a helyes és helytelen viselkedés. A különböző típusú feladatok mindegyike az együttműködésre irányult, és a kreativitást, kommunikációt helyezte

előtérbe. Nyilvánvalóvá vált, hogy a projekt módszer eszköztára tökéletesen alkalmas volt a foglalkozás eredményes kivitelezéséhez.

3. foglalkozás részletes bemutatása

Az utolsó foglalkozáson ugyancsak három különböző feladat várta a gyerekeket. Azért ennyi, hogy egyrészt többféle választási lehetőséget kínálhassunk, másrészt, hogy a kézműves foglalkozásra becsatlakozó nagyobb iskolások több feladatot is el tudjanak végezni. Így mindenkinek lehetősége volt egyénileg papírtá nyérból Föld-montázst vagy madáretetőt készíteni, vagy bekapcsolódni a közös alkotómunkába, és óriás Föld-montázst kreálni. A madáretetőhöz felhasznált anyagok – amit a gyerekek otthonról hoztak – lehetőséget adtak az újrahasznosítás többfajta lehetőségének bemutatására. Az így elkészült produktummal még inkább megerősítettük a foglalkozásokon tanultakat, közelebb hoztuk a természetet a tanulókhöz, és felhív- tuk figyelmüket a madarak etetésére, az állatokkal való törődés fontosságára. A kézműveskedés végén kia- kasztottuk az iskolakertbe a madáretetőket, sőt volt, aki többet is készített, hogy haza is tudjon vinni belőle. Legvégül a nap során készített alkotásokból kiállítást rendeztünk, és elmondtuk a tanult verset a szülőknek, összefoglalva ezzel a tanítási napunk fontos üzenetét: környezetünk, az állatok védelme közös ügyünk és mindannyiunk felelőssége. A mindennapokban is tennünk kell a Föld megóvásáért.

Irodalom

- Csíkszentmihályi M. 1997. *FLOW – Az áramlat. A tökéletes élmény pszichológiája*. Budapest: Akadémi- ai Kiadó. Flow-Az-aramlat.pdf (letöltve: 2023.11.20.)
- Farkas É. 2017. *Tanulási eredmény alapú tanterv- és tantárgyfejlesztés a felsőoktatásban*. Szeged: Sze- gedi Egyetemi Kiadó, Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó.
- Föld Napja Alapítvány <https://www.fna.hu/afoldnapja/rendezvenyek>
- Kovátsné Németh M. 2010. *Erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig*. Pécs: Comenius Oktató és Ki- adó Kft.
- M. Nádasi M. 2010. *A projektoktatás elmélete és gyakorlata*. [https://tehetseg.hu/sites/default/ files/06_kotet_net.pdf#page=8](https://tehetseg.hu/sites/default/files/06_kotet_net.pdf#page=8)
- Lampert B. 2023. *Projektoktatás összefoglaló*. <https://www.sutori.com/en/story/a-projektpedago- gia-alapjai-modszer-es-eszkozrendszer-2023--NQRgphQsP6vteBLZs1sn4HZ5>

Mellékletek:

Énekek/versek

Dirmeg, dörmög a medve,
Nincsen neki jó kedve;
Alhatnék, mert hideg van,
Jobb most benn a barlangban.
Szegény medvét megfogták,
Táncolni tanították;
De kedvetlen a táncra,
Zireg-zörög a lánc

- Forrás: <https://www.gyerekdal.hu/dal/dirmeg-dormog-a-medve>

LÁSZLÓ GYULA: SZÁLLÓ LEVELEK

Lehullott egy falevél
szelek hátán útra kél,
hegyen-völgyön átrepül,
ha elfárad, lecsücsül.

Elszunyókál, szendereg,
aztán jönnek új szelek:
libeg, pörög, messze száll,
világ végén majd megáll.

- Forrás: <https://ovonok.hu/2014/09/szallo-levelek/>

Mókuska,
mókuska
Felmászott a fára
Leesett, leesett, kitörött a lába.
Doktor bácsi, ne gyógyítsa meg,
Huncut a mókus, úgy is fára megy.

- Forrás: <https://www.gyerekdal.hu/dal/mokuska-mokuska>

Erdő, erdő, erdő, marosszéki kerek erdő,
Madár lakik abban, madár lakik tizenkettő,
Cukrot adnék annak a madárnak,
Dalolja ki nevét a babámnak,
Csárdás kis angyalom,
Érted fáj a szívem nagyon.

Búza, búza, búza, de szép tábla búza,
Annak közepébe' kinyílt a rózsza,
Tüskés annak minden ága,
Nem állja a madár lába,
Kedves kis angyalom,
Katonahíredet hallom.

- Forrás: <https://gyerekdalokesmondokak.hu/erdo-erdo-erdo>

Képek

A képek forrása: saját szerkesztés

AZ ERDŐ HÁLÁJA

Gáti Andrea

Fenntarthatósági témakör meghatározása: Erdők világnapja: március 21. – Az erdők és fák jelentősége és védelme. Az erdő mint életközösség.

A projekt célcsoportja (résztevői korosztály és létszám): 9-10 éves korosztály, 10 fő

A projekt időtartama: 2 alkalommal 2x45 perces tanítási óra

A projekt megvalósítási helyszíne: Mosoly Magyar Ovi-suli, London, Egyesült Királyság, tanterem

A környezetünk védelmének problémája mindig is foglalkoztatta az embereket. A környezet óvásának elhanyagolása minden korban negatív következményekkel járt, illetve jár ma is. Előfordult a történelemben, hogy egy egész társadalom teljes összeomlását is elősegítette.

A fenntarthatóság legfontosabb célja tehát a napjainkban is fenyegető globális ökológiai válság elhárítása, a természeti értékek megőrzése és fenntartása. Sokan, főleg politikai, gazdasági érdekek, illetve egyéni érdekek miatt tagadják ennek fontosságát, nem veszik figyelembe az ezzel foglalkozó tudósok figyelmeztetéseit és a jelenkor problémáit. Ezek a klímaváltozással, az elsivatagosodással, a biodiverzitás nagyarányú csökkenésével, a Föld nyersanyag kincseinek lassú, de fokozatos kimerülésével, az erdők folyamatos kivágásával, a közlekedés káros hatásaival és még sok más tényezővel kapcsolatosak.

Ezeknek a problémáknak a megoldására való törekvés manapság a legfontosabb feladata az emberiségnek. Ezért nélkülözhetetlen, hogy az erre való törekvés megjelenjen az oktatásban is a zöld napok ünneplése révén. Hiszen ezek a napok lehetőséget adnak arra, hogy a jövőnket befolyásoló fenntartható fejlődés és a környezetvédelem kérdéseivel foglalkozzunk és a gyerekekben is tudatosítsuk ennek fontosságát, illetve rávilágítsunk a problémák megoldási lehetőségeire.

Egyik ilyen fontos környezetvédelmi problémánk az erdők és fák védelme. Hiszen nélkülük nem élhetünk, mégis évente 15 milliárd fával csökken a Föld erdőállománya. 8000 éve még a szárazföldi területek felét borította erdő, de ma már csak alig egyharmadát. Szinte hihetetlen, de minden egyes percben egy futballpálya méretű erdő tűnik el a Földről, és velük együtt több 100 erdei állat- és növényfaj minden egyes nap! Ezért az ENSZ Közgyűlés 2013-as határozata alapján minden év március 21-én tartjuk az erdők világnapját.

„Csak aki ismeri a fákat, az képes védelmezni őket.” (Wohlleben: A fák titkos élete) Ezt az idézetet olvasva gondoltam arra, hogy a projektervezetemben a gyerekek erdőkkel kapcsolatos ismereteit próbálom feltérképezni, illetve már meglévő ismereteiket bővíteni és felhívni a figyelmüket erre a rendkívüli problémára. „Hiszen az erdő a világ egyetlen olyan könyvtára, mely akkor is tudáshoz juttat, ha csendben és nyitott szemmel sétálsz benne.” (Madas László erdőmérnök). Ez az idézet gyönyörűen összefoglalja, hogy többek között miért is érdemes különös figyelmet szentelnünk az erdőknek. A fák szerepe a földi élet fenntartásában nélkülözhetetlen, mondhatjuk azt is, hogy nélkülük nincs élet. De a meggondolatlan emberi tevékenység sok kárt tett és tesz ma is az erdőkben. A nem megfelelő erdőgazdálkodással, a gondatlanságból bekövetkezett tüzesetek miatt vagy pl. az állatvilágban az orvvadászattal és nem utolsósorban a nagymértékű erdőirtással, mind-mind hozzájárulunk az erdők vagy tágabb értelemben véve földünk globális problémáihoz.

Éppen ezért nagyon fontosnak tartottam, hogy a diaszpórában élő gyerekek is foglalkozzanak az erdők és fák védelmével, és nemcsak a hagyományos iskolai keretek között, hanem a mi hétvégi iskolánkban is, még hozzá magyar nyelven. Ezzel is bővítve nemcsak szókincsüket, de hozzáállásukat és szemléletmódjukat is. Az osztályomba járó kisdíjakok mindegyike úgynevezett városi gyermek, így csak ritkábban van alkalmuk eljutni a természetes közegben található erdőkbe. Úgy éreztem, ezzel a témaválasztással – még ha csak tantermi körülmények között is, de – sikerülhet kicsit közelebb hozni hozzájuk az erdőt, az erdő változatos életközösségét, és ezáltal felhívni figyelmüket a természet szépségére, értékeire és védelmére.

A fenntarthatósági témakör céljaival összefüggésben felvetett és a projekt által megoldani kívánt problémák:

Ismeretek szintjén: A diákok nem ismerik az erdő mint életközösség fogalmát, nem tudják, milyen szintekből épül fel az erdő. Nem tudják, hogyan járulhatnak ők is hozzá az erdők és fák védelméhez. Nem tudják, mik veszélyeztetik az erdeinket. Nem értik, mi az, hogy környezettudatos és felelősségteljes magatartás.

Képességek szintjén: A diákok nem értik a természetben, az erdő életközösségében tapasztalt jelenségek okait, nem látják az összefüggést a fák és erdők védelme, illetve Földünk ökológiai helyzete és jövője között. Nem értik, hogy mik veszélyeztetik az erdeinket.

Attitűdök szintjén: Nem alakult még ki bennük a környezettudatos viselkedés. Nem védik tudatosan a fákat és erdőket, így tágabb értelemben véve a Földet.

A projekt célkitűzései:

Ismeretek szintjén: A diaszpórában élő diákok ismerjék meg az erdő mint életközösség fogalmát, értsék meg, miért fontos az erdők és fák védelme! Tudatosuljon bennük, mik a legnagyobb veszélyek az erdőkre és fákra nézve! Értsék meg a környezettudatos és felelősségteljes magatartás fontosságát!

Képességek szintjén: Legyenek képesek megérteni, hogyan épül fel az erdő életközössége! Legyenek képesek megérteni, miért olyan fontos az erdők védelme, és mit tehetnek a természet és az erdők megóvásáért, illetve tágabb értelemben a Földünk ökológiai helyzetéért!

Attitűdök szintjén: Alakuljon ki bennük a környezettudatos viselkedés! Érezzenek felelősséget az erdők és az erdei élőlények iránt! Tiszteljék és védjék az erdőket! Tekintsenek a természetre és környezetünkre úgy, mint megőrzendő értékekre! Alakuljon ki bennük természetvédő attitűd!

Fejlesztendő területek: ismeretek bővítése a megnevezett zöld nappal kapcsolatban, környezettudatosság fejlesztése, együttműködés és alkalmazkodó képesség fejlesztése, tanulói személyiség fejlesztése, kritikus gondolkodás, egyéni képzelőerő fejlesztése, kommunikációs képesség fejlesztése, hallás utáni szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés, írás és az értő olvasáskészség fejlesztése.

A projekt során alkalmazott eszközök, segédanyagok: tábla, számítógép, hangfelvételek, videók, képek, nyomtatott mese, nagyméretű rajzlapok, papírgurigák, színes papírok, íróeszközök, ragasztók, füzetek, papír dobókocka.

A projekt során alkalmazott tanítási-tanulási módszerek: beszélgetés, előadás, információközlés és értelmezés, érzékszervi tapasztalatszerzés, kooperáció, alkotás, gyűjtőmunka.

Tanulásszervezési eljárások (szervezési módok/munkaformák): frontális, csoportos és egyéni munkaformák.

A projekt során készítendő produktumok, eredmények: mese, fogalmazás, rajz, közös plakát, makett.

A projekt értékelésének megvalósulása: informális beszélgetés során a következő kérdéseket érintve:

- Melyik feladat tetszett a legjobban?
- Sikerült együttműködni a többiekkel a feladatok megoldásában?
- Milyen új ismeretet szereztél az erdőkről, fákról?
- Mi okozott nehézséget az órákon?
- Miért érzed fontosnak óvni az erdőket?
- Mivel okozzuk a legnagyobb károkat az erdőkben?
- Mit tehetsz te magad is, hogy óvd az erdőket?

Záróértékelés

A projekt megvalósítására még nem volt lehetőségem a gyerekekkel. De úgy gondolom, hogy ez egy olyan téma, ami közel állhat hozzájuk, mindenkit érdekelhet. Az órákon megismert új tudásanyag segítségével jobban meg tudják majd érteni a környezetüket és közelebb kerülhetnek az erdőhöz. Képesek lesznek a tudatos védelmére és a természet értékeinek megőrzésére. Olyan feladatokat próbáltam összeállítani, amelyek egyszerre játékosak, élményt adóak és komplex módon közelítik meg a témát, bevonva más tantárgyakat is. Bízom abban, hogy célkitűzéseimet meg tudom valósítani a gyakorlatban is.

A projekt vázlatos bemutatása:

1. nap (két 45 perces tanítási óra)

Részprobléma és rész cél	Feladat	Módszer	Eszközök	Produktum (ha van)
<p>Részprobléma: Nem tudják azonosítani a természetben megjelenő hangokat.</p> <p>Rész cél: Játékos ráhangolódás az órára. Ismerjék fel az erdőben megjelenő hangokat!</p>	<p>Hangfelismerés: Az erdő hangjai</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=W7gl-Ggyz3_U</p>	<p>egyéni és frontális munka, motiváció, megfigyelés, koncentráció, fejlesztés – érzékszervvel való észlelés, differenciálás</p>	<p>laptop, hangszóró, youtube hanganyag, füzet és ceruza</p>	<p>Szavak és rajzok a füzetben</p>
<p>Részprobléma: Nem értik, mit jelent az erdő? Miért fontos az erdő? Miből épül fel az erdő életközössége?</p> <p>Rész cél: Értsék meg, mit jelent az erdő mint életközösség és a szimbiózis fogalmát!</p>	<p>Erdők nemzetközi napja: március 21. Mi az az erdő?</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=qie-aVaYejk8 és https://www.youtube.com/watch?v=43kn-mko3sEY</p>	<p>frontális munka, beszélgetés, bemutatás, közlés, együtt gondolkodás, ismeretek bővítése, szókincsbővítés</p>	<p>laptop, hangszóró, youtube videó felvétele, füzet és ceruza</p>	
<p>Részprobléma: Nem tudják megnevezni az erdő szintjeit.</p> <p>Rész cél: Legyenek képesek megnevezni az erdő szintjeit, és tudják elhelyezni az élőlényeket az erdő különböző szintjein!</p>	<p>Az erdő szintjei és lakói – Az erdő életközössége</p> <p>Játékos feladatok képekkel, új ismeretek, idegen szavak rögzítése.</p>	<p>frontális munka, beszélgetés, ismeretek bővítése, rendszerezése szókincsbővítés</p>	<p>erdő szintjei kép, állatok és növények képei, füzet és ceruza</p>	<p>plakátszerű kép kirakása a kiadott képekből</p>
<p>Részprobléma: A gyerekek nem ismerik a fákkal kapcsolatos közmondásokat, szólásokat.</p> <p>Rész cél: Szókincsbővítés, az erdővel kapcsolatos magyar közmondások és szólások megismerése.</p>	<p>Találd meg a közmondás vagy szólás jelentését!</p>	<p>csoportmunka, kommunikáció fejlesztése, szókincsbővítés</p>	<p>tábla, mondatkártyák</p>	
<p>Részprobléma:</p> <p>Rész cél: Csoportalakítás, a képeken szereplő növények, állatok felismerése.</p>	<p>Keresd a párját! – csoportok kialakítása</p> <p>Puzzle kép kirakása a harkályról, hóvirágról és katicáról.</p>	<p>frontális és egyéni munka, rész-egész megláttatása, kommunikáció fejlesztése</p>	<p>puzzle képek</p>	<p>a kirakott képek</p>

<p>Részprobléma: A tanulók nehezen képesek együtt dolgozni, kifejezni önmagukat.</p> <p>Rész cél: Legyenek képesek a közös munkára, és tudjanak önálló gondolatokat megjeleníteni írásban vagy rajzban!</p>	<p>Harkály csoport: Tóth Marianna: Erdőn, mezőn vers olvasása, hozzá kapcsolódó feladatok megoldása.</p> <p>Hóvirág csoport: Kollázs készítése A varázslatos erdő címmel.</p> <p>Katicabogár csoport: Mese írása A legboldogabb tölgyfa címmel.</p>	<p>csoport és frontális munka, differenciálás, ismeretek rendszerezése, szövegalkotás, rajz készítése, képzelőerő és kreativitás fejlesztése</p>	<p>füzet, íróeszköz rajzlap, képek, filctollak vers</p>	<p>mese és rajz</p>
<p>Rész cél: Az órán tanultak összegzése, a gyerekek kifejezőképességének fejlesztése</p>	<p>Értékelés, házi feladat Az óra értékelése kockázás játékkal körben ülve.</p> <p>Házi feladat: Fogalmazás írása: Mit jelent számodra az erdő? Miért szeretsz az erdőben lenni?</p> <p>Szorgalmi feladat: Kép alkotása erdei séta során összegyűjtött „kincsekből”.</p>	<p>beszélgetés, ellenőrzés, rendszerezés, értékelés kommunikáció fejlesztése</p>	<p>kocka</p>	

2. nap (két 45 perces tanítási óra)

Részprobléma és rész cél	Feladat	Módszer	Eszközök	Produktum (ha van)
<p>Részprobléma: Nem ismernek erdővel kapcsolatos magyar népdalt.</p> <p>Rész cél: Ráhangolódás, motiváció, egy erdővel kapcsolatos magyar népdal megismerése.</p>	<p>Erdő, erdő maroszeiki kerek erdő című dal meghallgatása</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=QtpCFouDZuE</p>	<p>frontális munka, bemutatás, gondolatébresztés, motiválás, figyelem és koncentráció fejlesztése</p>	<p>hangszóró, Youtube hanganyag</p>	<p>házi feladat</p>
<p>Részprobléma: Nincs elegendő ismeretük az erdő értékeiről, az erdő fontosságáról.</p> <p>Rész cél: Ismerjék meg az erdő értékeit, és tudják, hogyan védjék meg a fákat és erdőket!</p>	<p>Mit ad nekünk az erdő?</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=1vMw997J93o&ab_channel=FoodandAgricultureOrganizationoftheUnitedNations</p>	<p>frontális munka, bemutatás, beszélgetés, magyarázat</p>	<p>számítógép, hangszóró, videófelvétel</p>	
<p>Részprobléma: Nem képesek megnevezni az erdő értékeit, illetve az erdőirtás veszélyeit.</p> <p>Rész cél: Legyenek képesek felismerni és rendszerezni az erdő értékeit és veszélyeit! Együttműködés fejlesztése.</p>	<p>Képek, állítások csoportosítása</p> <p>Zöld csoport: Mit ad nekünk az erdő? Piros csoport: Mik az erdőirtás következményei?</p>	<p>csoportmunka, kooperáció, ismeretek rendszerezése kommunikáció fejlesztése</p>	<p>nagyméretű papírok, mondatkártyák</p>	<p>plakát</p>
<p>Részprobléma:</p> <p>Rész cél: Ismeretek ellenőrzése.</p>	<p>Igaz vagy hamis játék</p> <p>(Állj fel, ha igaz, maradj ülve, ha hamis!)</p>	<p>frontális és egyéni munka, ismeretek rendszerezése, ellenőrzése</p>	<p>állítások</p>	

<p>Részprobléma: A tanulók nem képesek hosszabb ideig koncentrálni, nem elég magabiztosak hangos olvasáskor.</p> <p>Részcél: Hallás utáni szövegértés, koncentráció fejlesztése, önálló gondolatok kifejezése. Hangos olvasás gyakorlása.</p>	<p>„Az erdő hálája” – mese</p> <p>https://recity.hu/az-erd-halaja/ Mi a mese üzenete, tanulsága?</p>	<p>frontális munka, hallás utáni szövegértés, gondolkodás, figyelem fejlesztése, beszélgetés, ismétlés, korábbi ismeretek rendszerezése</p>	<p>kinyomtatott mese, képek, papírbáb</p>	
<p>Részprobléma:</p> <p>Részcél: A képzelőerő és finommotorikai képességek fejlesztése.</p>	<p>Mesebeli erdei makett készítése</p>	<p>egyéni munka, képzelőerő és kreativitás fejlesztése, finommotorika fejlesztése</p>	<p>papír gurigák, színes papírok, ceruzák, ragasztó, olló</p>	<p>makett</p>
<p>Részprobléma:</p> <p>Részcél: A projekt összefoglalása, a tanult ismeretek átismétlése.</p>	<p>Értékelés: A projektet záró beszélgetés kérdés-felelet formájában.</p> <p>Az elkészült munkák bemutatása a szülőknek az osztályteremben.</p>	<p>frontális munka, értékelés</p>		

1. nap részletes bemutatása

1. Ráhangelődés a zöld nap témájára – Hangfelismerés: Az erdő hangjai

A tanulók különböző hangokat hallanak, amit, ha felismernek, leírják vagy lerajzolják a füzetbe. Együtt megbeszéljük, mit tudtak azonosítani (illetve azt is, amit nem), és újra meghallgatjuk a hangokat.

A hanganyag elérhetősége: https://www.youtube.com/watch?v=W7glGgyz3_U

2. Erdők nemzetközi napja: március 21. – Mi az az erdő?

A kisfilm lejátszása előtt beszélgetünk arról, hogy mit jelent a gyerekek számára az erdő. Tudják-e, mikor van az erdők világnapja? Megbeszéljük, hogy szerintük miért hasznosak a fák, mit tudnak jelentőségükről az oxigéntermelésben, illetve milyen fafajtákat ismernek.

Videóanyagok elérhetősége:

- <https://www.youtube.com/watch?v=43knmko3sEY>
- <https://www.youtube.com/watch?v=qieaVaYejk8>

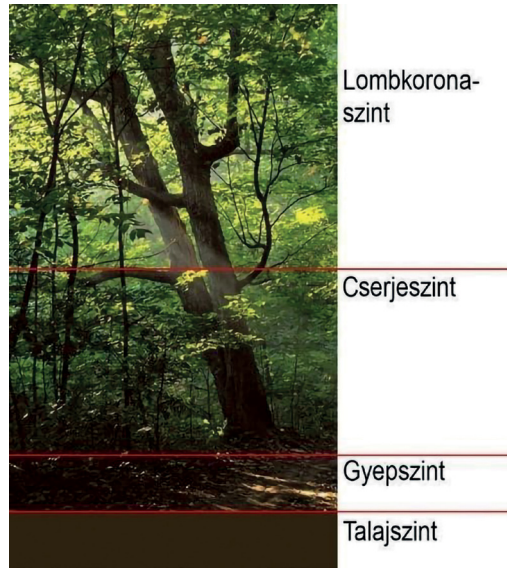
A videóanyag megtekintése után a gyerekek figyelmének irányítása arra, hogy az erdő nem csak fák összessége, hanem egy életközösség, az erdő élőlényei pedig szimbiózisban élnek egymással.

3. Az erdő szintjei és lakói

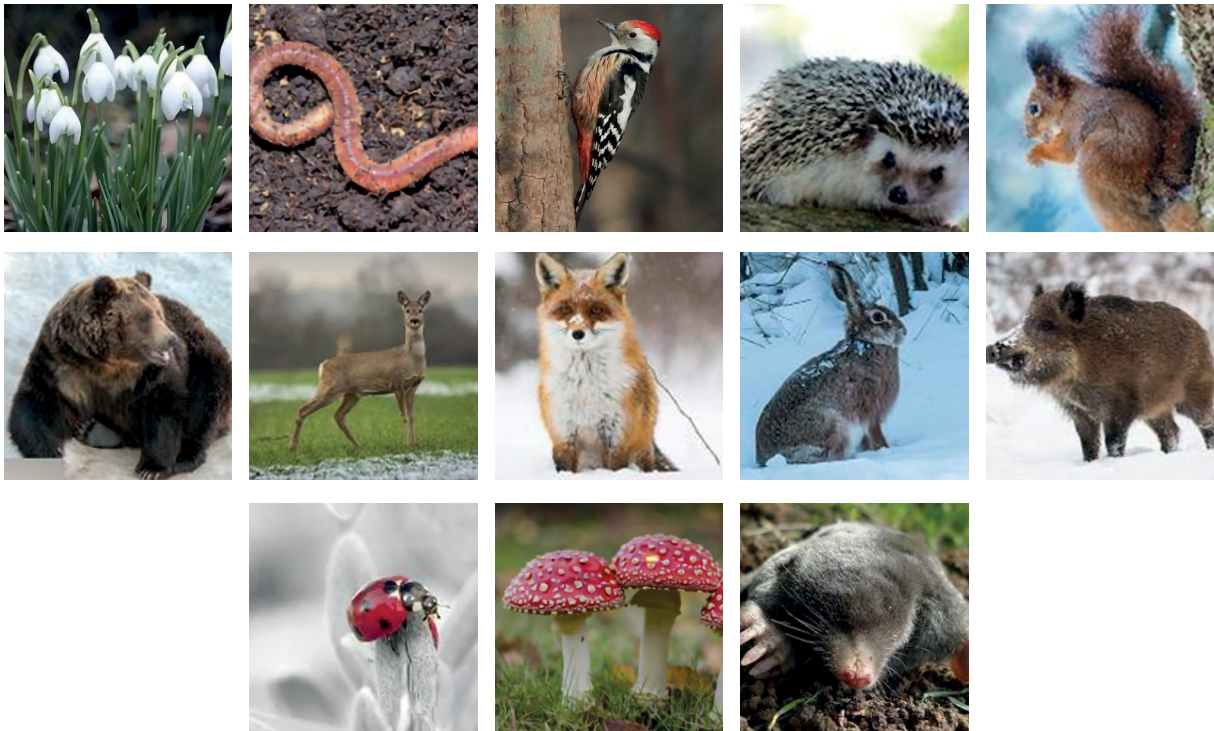
Erdei állatokat és növényeket ábrázoló képekből választhatnak a gyerekek úgy, hogy nem mutatják meg egymásnak.

- Nézzétek meg a képeiteket, és próbáljatok meg mondani két-három tulajdonságot arról az élőlényről, ami a képeteken van! A többiek próbálják meg kitalálni, hogy mire gondoltatok!
- Helyezzétek el az állatokat és növényeket élőhelyük szerint!
- Megnevezzük az erdő szintjeit és jellemzőit, illetve az ott élő növényeket és állatokat. Megállapítjuk, hogy mit is jelent a szimbiózis az erdő közösségében. Mi történik, ha ez felbomlik?

- A felmerülő ismeretlen szavakat, új fogalmakat a füzetbe is leírjuk (életközösség, szimbiózis, lombkorona-, cserje-, gyep- és talajsztint).

Kép forrása: <https://www.sutori.com/en/story/az-erdo-szintjei--7zJcmgoSrs3oqofh56SvbcHv>

erdei állatok kép forrása: <https://jatsszunk-egyutt.hu/ismerd-meg-az-erdei-allatokat/>

giliszta kép forrása: https://www.agraroldal.hu/giliszta_img-2.html

vakond kép forrása: <https://www.kertvarazsmagazin.hu/kerteszkedjunk/4013-hogyan-v%C3%A9dekezz-hat%C3%A9konyan-a-vakondok-ellen-5-praktik%C3%A1t-mutatunk>

hóvirág kép forrása: <https://www.kertelunk.hu/tavaszhirnoke-a-hovirag.html>

harkály kép forrása: <https://urbanology.hu/harkalyok/>

gomba kép forrása: <https://fmc.hu/2017/10/09/a-nagy-gomba-teszt-mennyire-vagy-kepben-fehervar-gombaival>

4. Szólások, közmondások

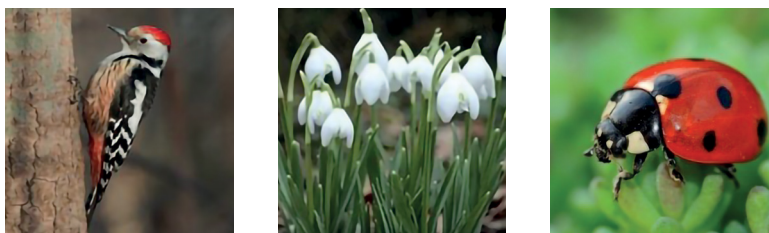
A táblán szerepelnek a következő közmondások, szólások, illetve jelentésük. Frontális munkaformában együtt megkeressük az összetartozó mondatokat és értelmezzük őket. Miután megbeszéltük a közmondások és szólások jelentését, be is ragasztjuk őket a füzetbe.

1. Nagy fába vágta a fejszét.	A. Arra mondják, aki határozott egyéniség, megingathatatlan.
2. Kemény fából faragták.	B. A gyermek olyan, mint a szülője.
3. Rossz fát tesz a tűzre.	C. Olyat tesz, amivel magát keveri bajba.
4. Addig hajlítsd a fát, amíg fiatal.	D. Nehéz dologba fogott.
5. Maga alatt vágja a fát.	E. Fiatal korában kell az embert nevelni.
6. Nem esik messze az alma a fájától.	F. Csíny követ el, bajt okoz.

kép forrása: https://mecsekerdo.hu/wp-content/uploads/2021/05/02_fatorzs_feladatlap.pdf

5. Keresd a párját! – csoportok kialakítása

Három képet több részre vágok (a harkályról, hóvirágról és katicáról). A gyerekeknek meg kell találni a hiányzó képrészeket a társaiknál és össze kell illeszteni a puzzle-t. Észrevétlenül próbálok differenciálni úgy, hogy előzetesen eldöntöm, kik fognak egy csoportban dolgozni a következő feladaton.

harkály kép forrása: <https://urbanology.hu/harkalyok/>

hóvirág kép forrása: <https://www.kertelunk.hu/tavasz-hirnoke-a-hovirag.html>

katica kép forrása: <https://delina.hu/allatok/2016/04/30/meseszep-a-hetpettyes-katica>

Harkály csapat: Versolvasás – Tóth Marianna: Erdőn, mezőn

Ebben a csapatban együtt dolgozó gyerekek a vers elolvasása után megoldják a következő feladatokat. Az esetleges ismeretlen szavakat tanári segítséggel értelmezzik.

- Olvassátok el a verset néma olvasással, és keressétek meg a benne szereplő növényeket! Húzzátok alá őket zöld színnel!
- Rajzoljátok le azt az állatot a versből, amelyik a lombkoronaszinten él!
- Keressétek ki azt az állatot, amelyet a gyepszinten láthattok, és írjátok vele egy mondatot!

Tóth Marianna: Erdőn, mezőn
Kicsi nyuszi szendereg,
Pázsit selymén hempereg.
Kora reggel, hajnalon,
Bújócskázik harmaton.
Kicsi mókus mókázik,
Ugrándozva nótázik,
Tölgyfa gyöngye levele,
Éléskamra fedele.
Erdőn, mezőn áll a bál,
Minden állat odajár,
Bolond gomba kalapja,
Kikandikál tavaszra.

Vers forrása: <https://www.operencia.com/toth-marianna-erdon-mezon>

A vers tanítói bemutató olvasása után közösen az egész osztállyal megbeszéljük, milyen hangulata van a versnek, illetve az esetleges ismeretlen szavakat leírjuk a füzetbe is (pl. szendereg, selymén, hempereg, harmat, éléskamra, kikandikál).

Hóvirág csapat: Kollázskészítés

A csapat tagjai közösen készítenek egy kollázsképet A varázslatos erdő címmel. Felhasználhatják az általam behozott újságból, magazinokból kivágott képeket, illetve önálló rajzolásra is bátorítom őket.

Katicabogár csapat: Meseírás

Az ebben a csoportban együtt dolgozó gyerekek együtt kitalálnak egy rövid történetet a megadott kép segítségével: Írjatok egy állatok kitalált rövid mesét „A legboldogabb tölgyfa” címmel! A feladat végén közösen megbeszéljük, mitől, miért lehet egy fa vagy erdő boldog.

kép forrása: <https://assets.puzzlefactory.pl/puzzle/357/131/original.webp>

6. Óra végi értékelés, házi feladat megbeszélése

Az óra értékelése kockázás játékkal körben ülve:

- Azért tetszett a mai óra, mert...
- A mai órán megtanultam, hogy az erdők...
- Jobban örültem volna, ha...
- Az erdők fontosak, mert...
- Az erdő nemcsak fákból áll, hanem...
- Jó lett volna, ha a mai órán...

Házi feladat: Írj egy rövid fogalmazást, mit jelent számodra az erdő! Miért szeretsz az erdőben lenni?

Szorgalmi feladat: Ha teheted, menj el a családdal kirándulni egy hozzád közeli erdőbe! A sétád során gyűjts botokat, leveleket, kavicsokat, földre lehullott fakérget, terméseket, bármit, amit az erdőben találsz, és alkoss velük egy képet! Az elkészült alkotásodat hozd el a következő órára (egy alkotás bemutatása a gyerekeknek)!

kép forrása: <https://hu.pinterest.com/pin/4644405854544667/>

2. nap részletes bemutatása

1. Ráhangelődés

Az „Erdő, erdő, marosszéki kerek erdő” című népdal meghallgatása az órára való ráhangolódásképpen. A gyerekek bemutatják egymásnak az elkészült házi feladataikat, majd a munkákat elhelyezzük a terem faliújságján.

2. Mit ad nekünk az erdő?

A videó megtekintése után beszélgetés, gondolatcsere. Ők mit kapnak az erdőktől?

Videó linkje: https://www.youtube.com/watch?v=1vMw997J93o&ab_channel=FoodandAgricultureOrganizationoftheUnitedNations

3. Képek, állítások csoportosítása

Két csoport alakítása színek segítségével (kisméretű lapokon különböző színű pöttyök vannak, az azonos színt húzóknak alkotnak egy csoportot).

A terem közepén lévő asztalon különböző állítások szerepelnek egy-egy kis papírdarabon. A csapatok tagjainak ki kell választania egyet, és a saját plakátjukra kell helyezni a megfelelő állítást. A végén közösen átbeszélik a plakátokat, majd elhelyezzük őket a faliújságon, illetve megbeszéljük, hogy mi magunk mit tehetünk az erdők, fák védelméért.

Zöld csapat: Mit ad nekünk az erdő?

Piros csapat: Mik az erdőirtás következményei?

kép forrása: <https://kanizsamediahu.hu/hir/201910/itt-az-osz-miert-ultess-fat-ha-teheted>

Erdőirtás következményei

kép forrása: <https://www.istockphoto.com/hu/vektor/erd%C5%91irt%C3%A1s-illusztr%C3%A1ci%C3%B3-gm165960271-21305892>

4. Igaz vagy hamis játék

A tanulók ismereteinek ellenőrzése játékosan, frontális munka formájában. Ha igaz az állítás, felállnak, ha hamis, ülve maradnak.

1. Az erdők tisztítják a levegőt azzal, hogy oxigént termelnek, és megkötik a szén-dioxidot.
2. A fák a leveleiken keresztül párologtatva csökkentik a levegő hőmérsékletét.
3. Nyáron az erdőben melegebb van, mint a réten.
4. Az erdő fájainak gyökerei megkötik a talajt, így az nem mosódik le nagy esőzések idején.
5. Az erdőkben felszínre bukkanó vizek, források vize nem iható víz.
6. Az erdő különböző állatok és növények összessége.
7. Az erdőkivágások hasznosak és segítik az erdei állatok lakóhelyének fenntartását is.
8. Az erdőtüzek segítik a klímaváltozást.
9. Az aszály és a kártevők nagy veszélyei az erdőknek.

5. Az erdő hálája

A mese tanári bemutatása képek és néhány papírbáb segítségével. A történet mondanivalójának megbeszélése frontálisan, majd a mese újraolvasása közösen stafétabot technikával.

Mese elérhetősége: <https://recity.hu/az-erdo-halaja/>

6. Mesebeli erdei makett készítése

A gyerekek papírgurigákból fákat készítenek, és elhelyezik az asztalra, kiegészítve a már ott lévő mesebeli erdőt. Az alkotások elkészültével megelevenítjük a mese zárójelenetét is.

képek forrása: <https://i.pinimg.com/474x/a9/14/d1/a914d1a710a49848c7dec9d6d7065e51.jpg>
<https://i.pinimg.com/originals/0a/2b/e3/0a2be32b1a9724e022c8d82fee54092e.jpg>

7. Értékelés

A projekt zárásaként a következő kérdéseket fogjuk megbeszélni:

- Melyik feladat tetszett a legjobban?
- Sikertült együttműködni a többiekkel a feladatok megoldásában?
- Milyen új ismeretet szerezte az erdőkről, fákról?
- Mi okozott nehézséget az órákon?
- Miért érzed fontosnak óvni az erdőket?
- Mivel okozzuk a legnagyobb károkat az erdőkben?
- Mit tehetsz te magad is, hogy óvd az erdőket?

8. Az elkészült munkák bemutatása a szülőknek az osztályteremben

Irodalom

- Kovátsné Németh M. 2010. *Erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig*. Pécs: Comenius. 202–215. https://szelearning.sze.hu/pluginfile.php/479664/mod_resource/content/1/proj_roid_osszefog-lalas_frissit.pdf (letöltés ideje: 2023.11.30.)
- M. Nádas M. 2010. *A projektoktatás elmélete és gyakorlata*. <https://szelearning.sze.hu/mod/url/view.php?id=221136> (letöltés ideje: 2023.11.30.)
- Wohlleben, P. 2021. *A fák titkos élete*. Park Kiadó. <https://www.citatum.hu/idezet/103853> (letöltés ideje: 2023.11.30.)
- <https://mecsekerdo.hu/erdopedagogia/> (letöltés ideje: 2023.11.30.)
- <https://fna.hu/hir/erdokvilagnap> (letöltés ideje: 2023.11.30.)
- https://szelearning.sze.hu/pluginfile.php/479703/mod_resource/content/1/tanulasi_eredmeny.pdf (letöltés ideje: 2023.11.30.)
- <https://www.sutori.com/en/story/a-projektpedagogia-alapjai-modszer-es-eszkozrendsze-re-2023--NQRgphQsP6vteBLZs1sn4HZ5> (letöltés ideje: 2023.11.30.)
- <https://www.sutori.com/en/story/az-erdo-szintjei--7zJcmgoSrs3oqofh56SvbcHv> (letöltés ideje: 2024.05.06.)
- <https://jatsszunk-egyutt.hu/ismerd-meg-az-erdei-allatokat/> (letöltés ideje: 2023.11.30.)
- https://mecsekerdo.hu/wp-content/uploads/2021/05/02_fatorzs_feladatlap.pdf (letöltés ideje: 2023.11.30.)
- <https://www.operencia.com/toth-marianna-erdon-mezon/> (letöltés ideje: 2023.11.30.)
- https://www.youtube.com/watch?v=W7glGgyz3_U (letöltés ideje: 2023.11.30.)
- <https://www.youtube.com/watch?v=43knmko3sEY> (letöltés ideje: 2023.11.30.)
- <https://recity.hu/az-erdo-halaja/> (letöltés ideje: 2023.11.30.)
- https://www.youtube.com/watch?v=1vMw997J93o&ab_channel=FoodandAgricultureOrganizationoftheUnitedNations (letöltés ideje: 2023.11.30.)
- <https://www.youtube.com/watch?v=QtpCFouDZuE> (utolsó letöltés ideje: 2023.11.30.)
- <https://kanizsamediahas.hu/hir/201910/itt-az-osz-miert-ultess-fat-ha-teheted> (letöltés ideje: 2024.05.06.)
- <https://i.pinimg.com/474x/a9/14/d1/a914d1a710a49848c7dec9d6d7065e51.jpg> (letöltés ideje: 2024.05.06.)
- <https://i.pinimg.com/originals/0a/2b/e3/0a2be32b1a9724e022c8d82fee54092e.jpg> (letöltés ideje: 2024.05.06.) <https://assets.puzzlefactory.pl/puzzle/357/131/original.webp> (letöltés ideje: 2024.05.06.)

II. KOOPERATÍV TANULÁS ÉS DIFFERENCIÁLÁS

A CSODASZARVAS

/differenciált óraterv/

Akarsu Anikó

A foglalkozás alapadatai	
Célcsoport/ célcsoportok:	Magyar mint anyanyelvet/származási nyelvet tanuló diákok 10-12 éves kor között / 5-6. osztályos diákok/
Témakör:	A csodaszarvas/magyar eredettörténet/Hunor és Magor
A foglalkozás célja:	A magyarság eredettörténetének ismerete, legendák és történelmi események megismerése. Magyar kulturális, történelmi és geográfiai ismeretek bővítése. A magyar identitás erősítése. A mitikus elemek megkülönböztetése a történelmi valóságtól. Szókincs fejlesztése és magyar mondákhoz fűződő kapcsolat kialakítása.
Nevelési célok:	Az önálló gondolkodás, idővonal felépítése. A történelmi összefüggések rendszerelméleti kialakítása. A magyar nemzet alapkőveinek megismerése. Önálló munkavégzésre és differenciált csoportokban feladatmegoldásra nevelés. <i>Estétikai nevelés:</i> igény a szép és pontos munkavégzésre. <i>Környezeti nevelés:</i> igény a saját íróasztal rendezettségére. <i>Értelmi nevelés:</i> kognitív képességek fejlesztése, önálló feladatvégzés és -megoldás alakítása. <i>Érzelmi nevelés:</i> önértékelés megnyilvánítása, saját érzelmek kontextusnak megfelelő kifejezése magyar nyelven is.
Fejlesztendő területek, kompetenciák:	<i>Kognitív kompetenciák:</i> gondolkodási képességek fejlesztése, kommunikációs képességek fejlesztése, figyelem, emlékezet fejlesztése, beszéd- és készségfejlesztés, szövegértés és szövegfeldolgozás, történelmi és irodalmi műfajok közötti különbségtétel. <i>Szociális kompetencia:</i> kooperatív együttműködés, magyarázat figyelemmel követése, közös gondolkodás, alkalmazkodás képességének fejlesztése, gondolkodó magatartás kifejlesztése, csoportban való együttműködés. <i>Személyes kompetencia:</i> önértékelés, önkifejezés, önálló gondolkodás, kritikai gondolkodás.
Alkalmazott módszerek:	<i>Frontális munka (célja a motiváció növelése):</i> rövid tanári magyarázat, szemléltetés, a mondák és mítoszok világába való bevezetés. <i>Csoportos projekt munka:</i> különböző feladatok a csodaelemek azonosítására. <i>Differenciált szövegfeldolgozás:</i> a diákok nyelvi és tárgybeli tudása alapján kialakított csoportokban különböző nehézségű szövegrészleteket dolgoznak fel. <i>Képpolvasás és képpértelmezés:</i> a történethez kapcsolódó illusztrációk és képek elemzése. <i>Reflektív beszélgetés:</i> milyen következtetéseket lehet levonni a mondából? Mik a tanulságok?
Alkalmazott kooperatív technikák:	<i>Egyetértésjáték:</i> (differenciált csoportokban, majd homogén csoportokban is). <i>Állomásos tanulás:</i> képtárlátogatás a terem 4 pontján kihelyezve. <i>Varázsszönyeg, Ki vagyok én?</i> <i>Mozaikmódszer (Jigsaw):</i> a történet egy-egy aspektusát vizsgálja meg egy csoport, majd új csoportokat alkotva megosztják egymással a tudásukat. <i>Kerekasztal:</i> a csoport/osztály tagjai egymásra építve írják le a mesei elemeket, és megvitatják, miért csodaelemek, amik a valóságban nem történhetnek meg.
Alkalmazott eszközök:	A monda szövege, internet, Sutori program, WordWall, Youtube, nyomtatott feladatlapok differenciáltan, fényképek vizuális megjelenítése (csodaszarvas, Hunor, Magor, vadászat, szkíta lányok, lovaglás), kreatív eszközök: papír, olló, karton, színes papír (kihúzható idővonal készítéséhez), kártyák: szövegrészletek differenciált nehézség alapján, szóképek a szókincs elmélyítéséhez (pl. monda, hős, mítosz, csoda, ósáta, valóság).
Időkeret:	3×45 perc

A foglalkozás menete, részletesebb kifejtése	
Ráhangolódás	<p>Csoport kialakítása Az osztály vegyes életkori és nyelvtudásbeli különbségei miatt (10-12 év) a csoportkialakításánál elsődlegesen a tudásszintet veszem alapul, és a magyart mint származási nyelvet legkevésbé író-olvasó és negyedik osztályos gyermekek kerülnek egy csoportba. A második csoportba a magyart mint anyanyelvet beszélők, de írni-olvasni kevésbé tudó negyedik-ötödik osztályos gyermekek kerülnek, míg a harmadik csoportot a legidősebb, hatodik osztályos, még anyanyelvként író-olvasó és értő gyermekek alkotják. Ki mit tud a csodaszarvasról? Korábban szerzett tudás felidézése, képfelismerés Hunorról és Magorról, a csodaszarvasról. Honnan ered a magyar nemzet? A csoportok rendszere alkalmazott technikák alapján változik a tanóra során (kerekasztal, mozaikmódszer, ld. alkalmazott kooperatív technikák).</p>
Jelentésteremtés	<p>A <i>jelentésteremtés szakaszában</i> az irodalmi körök kooperatív technika átalakított módszerével dolgozunk. Az irodalmi körök differenciált, strukturált, kortól függően irányított csoportok. A struktúrát a csoport tudása és magyar nyelvű megértése adja. A feldolgozás során a csoport tagjai más-más szereplőkkel dolgoznak, elemzik ki (Hunor, Magor, a csodaszarvas). A tanár nyomon követi a struktúrák helyes irányú kialakulását, valamint a résztvevők aktivitását. Az esetlegesen nem megértett szavakat tisztázni kell. A három differenciált csoport egy-egy szereplőt dolgoz fel a kiosztott (differenciált) technikai eszközök segítségével. A csoportok részére szójegyzék kerül kiosztásra, amit közösen értelmeznek az irodalmi kör megkezdése előtt, illetve minden csoport fényképekkel és A csodaszarvas bizonyos szövegrészeivel dolgozik.</p> <ol style="list-style-type: none"> <i>feladat:</i> Hunor és Magor története, eredete. <i>feladat:</i> Hunor és Magor találkozása a csodaszarvassal, hova vezette őket a csodaszarvas. Szójegyzék, képek és szövegrészek alapján megbeszélés, majd értelmezés (a harmadik osztályos csoport vizuális módon közelíti meg a feladatot, a negyedik osztályos csoport már rövidebb szövegrészlettel, az ötödikes és hatodikos csoport pedig hosszabb szövegrészeket, kevesebb kép segítségével dolgozik). <i>feladat:</i> A monda értelmezése, realitás- és meseelemek elkülönítése, azaz mesei szimbólumok felismerése vagy tanári vezetés általi ismertetést követően kategorizálni, hogy a legenda mely elemei csodás elemek, amik a valós világban nem történhetnek meg. Ezek a motívumok a mitikus eredetmondákra jellemzőek. Céljuk, hogy a történelmi hűséget, nemzeti identitást, származást megjelenítsék. Ennek értelmezése a feladat. A magyar nemzet mesébe illő útra kelesének megbeszélése, a csodaszarvas jelentősége a magyar szimbólumkörben. Csodás elemek kategorizálási lehetőségei a differenciált csoportok már meglévő szókinccse alapján: a csodaszarvas természetfeletti lény; a szarvas örök elérhetetlen, tovatűnő; Hunor és Magor, akiket a csodaszarvas egy csodavidékre vezetett, féltetni eredetűek és legyőzhetetlenek. A szkíta király lányaival való házasság is egy meseszerű, idilli elem. További feladat: értelmezni a szimbolikus jelentéseket, mint a szarvas=isteni küldött, vadászat=mitikus utazás stb.
Reflektálás	<p>A reflektálás során frontális módon a differenciált csoportok „A csodaszarvas” legendáját saját értelmezésükben bemutatják a többi csoportnak. A többi csoport a bemutató végén kérdéseket tehet fel, meglátásait mondja el jelentkezés-felszólítás alapján. Az önálló vélemény kifejezése magyar nyelven a cél. Ezt minden csoporttal el kell végezni. Lehetséges párbeszéd a Hunor és Magor között, közös munka, közös színdarabrészletek. Rövid következtetések levonása minden részt vevő diáktól, vélemény kifejezése. Önálló beszédkézség gyakorlása új szavak implementációjával. A megismert három szereplő tulajdonságainak csoportosítása valós és mesei elemek megközelítésével.</p>
Irodalom	<p>Kövecsesné Gósi V. 2012. A differenciált tanulásszervezés jelentősége a tanítási – tanulási folyamatban. <i>Apáczai Napok Nemzetközi Tudományos Konferencia tanulmánykötet.</i> Győr: 90–96. Kövecsesné Gósi V. 2022. A differenciált, adaptív oktatás elearning tananyag (szelearning. sze.hu). Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és Társadalomtudományi Kar. <i>Pedagógiai projektek a diaszpóra hétvégi magyar iskoláiban: Jó gyakorlatok gyűjteménye a magyar nyelv és kultúra tanításához.</i> Győr: Universitas Nonprofit Kft.</p>

A differenciált csoportok az óra keretein belül aktívan dolgoztak együtt, ami során feldolgozták a magyar csodaszarvasmondát, és azonosították a mesei csodaelemeket és a valóságos, történelmi részeket. A differenciált technikák és eszközök alkalmazása lehetővé tette, hogy egy diák se maradjon passzív az óra keretein belül, hanem minden tanuló a saját képességeinek és nyelvi szintjének megfelelően új tudásra tett szert. A kooperatív technikák a társas tanulást segítették elő magyar nyelven, valamint az egymással való kommunikáció és csoportos munka előnyeit és hátrányát is megtapasztalták. A diákok reflexiója alapján a történet identitásképző szerepét is felismerték, ami a tárgyi tudás, magyar szókinccs javítása mellett a fő cél volt.

A jövőben több dramatikus elemet is be lehet építeni a téma feldolgozásába, hogy a nyelvi akadályok ellenére mély, élményszerű tudást szerezzenek a diákok. A szókétyák és szójegyzék elkészítése nagy segítséget nyújtott a magát magyarul nehezebben kifejező diákok esetében. A csoportbontást mindig változó tényezők alapján kell végrehajtani (életkor, nyelvtudás, iskolai osztálybesorolás).

Az eltérő nyelvi, nemzetiségi és környezeti háttérből fakadóan a tanulók eltérő képességekkel és értési szinttel érkeznek a hétvégi magyar iskolákba. Ezen oknál fogva a differenciált oktatás, vizualitás kiemelkedő szerepet kap egy tanóra során.

BALATONRA FEL! – A MAGYAR TENGER MEGHÓDÍTÁSA

Dobos Tamás

Tematikus terv vázlat

A téma időkerete: 4 tanóra

Célcsoport: Magyar mint idegen nyelvet tanuló 10-12 éves gyermekek, életkori szempontból homogén, nyelvtudás szempontjából heterogén csoport

A téma tanításának céljai: Ismeretek szerzése Magyarország egyik kulturálisan, társadalmilag, földrajzilag és történetileg egyaránt jelentős tájegységéről, a Balatonról. Beszédfejlesztés, szókincsbővítés, hallás és olvasás utáni szövegértés fejlesztése. A lexikális tudás bővítése, a Balaton magyar nemzeti identitásban betöltött szerepének feldolgozása. Együttműködés, véleménynyilvánítás, kritikai gondolkodás, önkifejezés, továbbá a kognitív képességek fejlesztése.

A téma tanításának követelményei: A tanulók képesség- és készségszintjének, életkorának ismeretében változatos, a különbségek figyelembevételével differenciált feladatok megoldása.

Tanítási-tanulási környezet: Projektorral, hangfallal felszerelt osztályterem.

	Tananyag	Előzetes ismeretek	Didaktikai feladatok	Oktatásszervezés módjai	Differenciálási lehetőségek (csoportos/ egyéni feladatok)	Oktatási módszerek	Oktatási eszközök	Ellenőrzés módjai, konkrét kérdések vagy feladatok
1. óra	<p>A Balaton keletkezése, földrajzi jellemzői, összehasonlítás a célország (Svédország) legnagyobb tavával.</p> <p>A Balaton kulturális, társadalmi jelentősége Magyarországon.</p> <p>„A Balaton eredete – avagy az utolsó óriás legendája” c. monda feldolgozása</p>	<p>Nincs szükséges előzetes ismeretekre.</p> <p>Esetleges személyes történetek, emlékek a Balatonnál tett kirándulásokról.</p>	<p>Motiváció, a „balatoni életérzés” átadása – zenehallgatás</p> <p>Az előzetes ismeretek felidézése (ha vannak).</p> <p>Új ismeretek szerzése (monda feldolgozása). Az elsajátított ismeretek, tudásanyag visszaadása, összefoglalása.</p> <p>A tanultak közös megbeszélése, a monda „valós” elemeinek kigyűjtése. Zárásként zenehallgatás, beszélgetés a strandolásról, a Balatonhoz kapcsolódó ételekről, programokról, szabadidős tevékenységekről.</p>	<p>Frontális munka</p> <p>Egyéni munka, páros munka.</p> <p>Csoportmunka. Kooperatív technika.</p>	<p>Magyarul írni, olvasni tudás/ nem tudás, szövegértés, kulturális, társadalmi háttér alapján létrehozott csoportok.</p> <p>A videóklip feldolgozása előbb egyénilig, majd párban.</p> <p>A monda feldolgozása kis létszámú (3-5 fős) heterogén csoportokban.</p>	<p>Beszélgetés</p> <p>Videóklipnézés</p> <p>A monda csoportban történő elolvasása, értelmezése, eljátszása.</p> <p>Drámapedagógia, színjátszás.</p>	<p>Interaktív tábla; térkép a Balatonról, projektor a videóklípek levetítésére.</p>	<p>Nekem a Balaton a Riviéra: https://www.youtube.com/watch?v=HALL-ZzLTGrc (szemléltető eszköz, „ice-breaker” a „balatoni életérzés”-ről folytatott közös beszélgetéshez, történelmi visszatekintéshez)</p> <p>A Balaton eredete - avagy az utolsó óriás legendája LikeBalaton</p> <p>„Játszd el, mutasd be!” csoportos drámapedagógia (az óra fő feladata, a monda feldolgozása, értelmezése, eljátszása, „valós információk” kigyűjtése).</p> <p>Bagossy Brothers Company – Balaton: https://www.youtube.com/watch?v=e-nnk_p-92E (A Balaton ma, fiatalos, színes képek, amelyekhez a diákok tudnak kapcsolódni.) – Az óra eleji videóklípkel együtt „akkor és most” beszélgetés lefolytatása.</p>

2. óra	<p>„Kirándulás” a Balaton északi partján: Balatonfüred (a hungarikumok fogalma, a füredi Anna-bál története), Tihany (a tihanyi visszhang legendája), Badacsony nevezetességei, látványai.</p> <p>Szövegértés, plakátolvasási feladat a füredi Anna-bál kapcsán.</p> <p>Mondatalkotási feladat a tihanyi visszhang kapcsán.</p> <p>A tihanyi visszhang legendájának feldolgozása.</p>	<p>Nincs szükség előzetes ismeretekre, kivéve a Badacsony „keletkezése” történetek a felidézése az előző órán olvasott monda alapján. Előbb párokban, majd frontálisan.</p> <p>Esetleges személyes történetek, emlékek az említett településeken tett kirándulásokról.</p> <p>Bizonyos hungarikumok ismerete, felidézése korábbi tanulmányok, tapasztalatok alapján.</p>	<p>Motiváció – beszélgetés a hungarikumokról.</p> <p>Előzetes ismeretek felidézése.</p> <p>Közös beszélgetés a videóklip alapján, majd páros véleményalkotás.</p> <p>Részösszegzés, az eddigi két órán megszerzett ismeretek ellenőrzése.</p>	Egyéni, páros, frontális és csoportmunka.	Témafeldolgozás egyénileg, majd közösen frontális formában (hungarikumok, Anna-bál).	Tanári előadás	Beszélgetés	<p>Hungarikumok: https://www.youtube.com/watch?v=6f0JqdDnmHE</p> <p>Hungarikum lett az Anna-bál: https://www.youtube.com/watch?v=R6MFH-Hc7rcU</p> <p>Differenciálás: hungarikum vagy sem? Játsszunk turistát, feladatlap tipikus magyar ajándéktárgyakról, tárgyeset gyakorlása.</p> <p>Baltoni legendák – Tihanyi visszhang: https://www.youtube.com/watch?v=mRE-TerqcSI0</p> <p>Így működik a tihanyi visszhang: https://www.youtube.com/watch?v=ChAgB1TrHAW</p> <p>Kooperatív technikák, játék: „Az elromlott visszhang” – A hang nem jön vissza, hanem továbbviszi a viz. Az egyik csoport elkezd saját szavaival elmesélni, visszaadni a visszhang legendáját. A tanár egy ponton hirtelen megállítja őket, és onnan egy következő csoportnak kell folytatnia. Ha kihagynak valamit vagy hibát vétenek, akkor az előző csoport a helyes válasz megadásával „vissza is veheti a hangot”, de több csoport esetén egy másik csoport is megszerezheti azt.</p> <p>Óra végén pár kérdéses Kahoot a múltkori és a jelenlegi óra anyagából. A hibás részek, válaszok átbeszélése.</p>
--------	---	--	---	---	--	----------------	-------------	---

3. óra	<p>„Kirándulás” a Balaton „csücskében” és déli partján: Keszthely – a Festeticsok otthona, Siófok – a Balaton kapuja.</p> <p>A Festetics-film közös megtekintése (17 perc).</p> <p>A megmaradt időben Siófok szabadon választott aspektusból történő bemutatásának előkészítése jövő órára.</p>	<p>Nincs szükség előzetes ismeretekre.</p> <p>Ha vannak személyes történetek, emlékek az említett településeken tett kirándulásokról. Vagy bármilyen kastélyban tett látogatásról.</p> <p>Ismeretek szerzése játékos módon a Festetics családról és a kastélyról.</p>	<p>Motiváció – közös, frontális beszélgetés: „vár vagy kastély?”.</p> <p>Létszámtól függően, a párokból heterogén csoportok (4-6 fős) alakítása.</p> <p>A már korábban kialakult csoportok közös munkája.</p>	<p>Frontális munka.</p> <p>Páros munka.</p> <p>Csoportmunka, csoportos drámapedagógia.</p> <p>Kooperatív technika: „Híres-neves Festeticsok”.</p> <p>Csoportmunka, közös kutatómunka: Siófokról azt kell tudni...”.</p>	<p>Magyarul írni, olvasni tudás/nem tudás, szövegértés, kulturális, társadalmi háttér alapján létrehozott csoportok.</p> <p>A film feldolgozása kis létszámú (3-5 fős) heterogén csoportokban.</p>	<p>Beszélgetés</p> <p>Csoportos megfigyelés, feldolgozás.</p> <p>Szabadon választott módszer, játék kiválasztása, előkészítése a következő órára házi feladatként.</p>	<p>Projektor a videófilm, a klipek levetítésére.</p> <p>Üres lapok jegyzeteléshez, ceruzák, tollak, filctollak. Parórák, 18-19. századi, korabeli ruhák készítéséhez alkalmas eszközök (a gyerekek kreativitására van bízva!!!).</p> <p>Digitális eszközök (laptop, tablet), internet használata megengedett.</p>	<p>Kérdezz-felelek – „pártaláló játék” a Festetics-kastélyal kapcsolatos, feladatlapon megtalálható kérdések és válaszok alapján.</p> <p>Festetics-film: https://www.youtube.com/watch?v=dY9Ld-voSECQ</p> <p>„Híres-neves Festeticsok”: Csoportos drámapedagógiai módszerekkel, kooperatív technikával, az „Amerikából jöttem játék mintájára, egy-egy híres, a filmben szereplő Festetics-családtagnéma, pantomimszerű eljátszása a csoportok által. Az adott személy kitalálásakor, közös, frontális munka keretében a rá jellemző tettek, tulajdonságok összegyűjtése, táblára jegyzet készítése.</p>
4. óra	<p>Siófok – a Balaton kapuja: az egyes csoportok elkészített feladatainak, beszámolóinak meghallgatása, megismerése, értékelése (csoportonként 4-5 perc).</p> <p>ULTRABALATON – a magyar tenger meghódítása: egész órán a korábbi három órán megszerzett ismeretek visszaadása, ellenőrzése játékos formában, különféle feladatokon keresztül.</p>	<p>A korábbi három órán, valamint az óra eleji csoportos beszélgetés során megszerzett ismeretek.</p>	<p>Csoportos interaktív előadás az osztály többi tagjának bevonásával, a tanár moderálása, időmérése mellett (max. 15 perc).</p> <p>„Összesen öt” – villámkelesztvejtvény a tanultakból feladatlapon.</p> <p>„Balaton-parti parti” – társasjáték a magyar tenger körül, feladatlapon.</p> <p>„Üsszuk át/meg a Balaton!” – genially szabadulószo-</p>	<p>Osztálymunka, nem frontális.</p> <p>Egyéni munka.</p> <p>Csoportos munka, 4 fős csoportokban.</p> <p>Az egész osztály számára közös szabadulószo-</p> <p>Az egész osztály számára közös szabadulószo-</p> <p>Az egész osztály számára közös szabadulószo-</p> <p>Az egész osztály számára közös szabadulószo-</p>	<p>Alapvető fogalmak, ismeretek, amik a nyelvet kevésbé beszélő, értő diákoknak sem szabad, hogy gondot okozzanak.</p> <p>Az egyes, feldolgozott településekkel kapcsolatos részletesebb ismeretekről történő számadás tudásszint szempontjából homogén csoportokban.</p> <p>Bármilyen, az elmúlt órák alatt érintett ismeretanyag előkerülhet.</p>	<p>Egyéni feladatmegoldás.</p> <p>Csoportos játék.</p> <p>Frontális munka.</p>	<p>Projektor a szabadulószo-</p> <p>Üres lapok jegyzeteléshez, ceruzák, tollak, filctollak.</p> <p>A társasjátékhoz bábu, dobókocka.</p> <p>Oklevelek (matrózza avatás), díjak (Vitorlás szelet, Balaton szelet).</p>	<p>MI MICOSODA – Magyarország rejtvényfüzet, 10. oldal</p> <p>Gordos Katalin – Kalandra fel! (Balassi-füzetek 3. 30–31. oldal)</p> <p>„Üsszuk át/meg a Balaton!” – a tanár által készített, genially szabadulószo-</p> <p>Eredményhirdetés, oklevelek, díjak kiosztása, a tanár egyenkénti, rövid szóbeli értékelése a diákokkal az óra végén. Később ez alapján írásbeli szöveges értékelések készítése az elsajátított ismeretekről, megszerzett készségekről, képességekről.</p>

Reflexió/záró gondolatok:

Tematikus tervemben azért a Balaton feldolgozását választottam, mert eddigi tapasztalataim alapján ez egy olyan témakör, amellyel, akár életkor és nyelvtudás szempontjából is heterogén csoportokkal is sokrétűen, többféle nézőpontból vizsgálva lehet foglalkozni, hiszen a legtöbb részt vevő gyermeknek van hozzá valamilyen kapcsolódási pontja, legyenek akár Svédországban születettek vagy később az országba költözők. Emellett a szülők is többnyire pozitív emlékekkel, kiterjedt ismeretekkel rendelkeznek a Balaton elhelyezkedését, nevezetességeit, történetét illetően, amely mindemellett identitásképző, identitás erősítő funkcióval is bír. Elég, ha csak a széles körben elterjedt „A magyar tenger” elnevezésre gondolunk.

Az elmúlt félév során lehetőségem adódott az egyik, heti egy órában oktatott, anyanyelvi csoportomban a Balatonnal foglalkozni, noha némiképp a fentiekben vázoltakhoz képest „felületesebben”, kevésbé részletekbe menő formában. Annak ellenére, hogy a diákok nyelvi készségeiben fellelhető hiányosságok (Svédországban részben vegyes háttérű családokba született, részben pedig ADHD-s és ADD-s diagnózissal rendelkező tanulókról van szó), valamint a tanórai keretek biztosította korlátozott lehetőségek miatt bizonyos részek elhagyása mellett döntöttem, mindenki talált számára érdekes, könnyen befogadható témát, ismeretanyagot. A hungarikumok fogalmának megtanulásával, konkrét példák említésével, valamint részletekbe menő megismerésével, illetve a különleges tihanyi visszhangról tanulással úgy érzem, hogy sikerült érdeklődést kiváltanom a diákjaimban a Balaton mélyebb megismerése iránt.

Terveim szerint az őszi félévben egy másik csoportomban is „előveszem” majd ezt a témát a fenti tematikus terv alapján. A konkrét órai tevékenységek tervezésénél ugyanakkor sokszor okoz kétséget számomra, hogy a tanár mekkora mértékben léphet ki a „hagyományos, konvencionális” keretei közül. Gondolok például egy olyan mozzanatra, hogy az iskola játszóterére kimenve vagy egy közeli erdőbe, parkba (amiből szerencsére bőven található Svédországban) kilátogatva „imitáljuk” a tihanyi visszhangot, akár hangosan kiabálva. Korábban ugyanis előfordult már velem, hogy március 15. alkalmából megengedtem a diákjaimnak, hogy a tanteremben a pad tetejére állva Petőfit imitálva szavalják el a Nemzeti dalt. A terem előtt éppen elhaladó svéd tanár kollégák nem kis meglepődése mellett. Az ilyen helyzetekkel kapcsolatban örömmel venném más, tapasztaltabb kollégák véleményét, javaslatát.

Irodalom

- Gordos K. 2013. *Kalandra fel!* Balassi-füzetek 3. Budapest: Külgazdasági és Külügyminisztérium. 23–31.
- Szűcs I. 2020. *A Balaton eredete - avagy az utolsó óriás legendája*. <https://likebalaton.hu/telepules/balaton/hireink/a-balaton-eredete-avagy-az-utolso-orias-legendaja-168937/>
- *MI MICSODA Magyarország* – Matricás rejtvenyfüzet 2017. Budapest: Babilon. 10. p.
- Csodás Magyarország: Hungarikumok. <https://www.youtube.com/watch?v=6f0JqdDnmHE>
- Füred TV: Hungarikum lett az Anna-bál. <https://www.youtube.com/watch?v=R6MFhHc7rcU>
- Veronika utazik – Itthon vagy otthon: Balatoni legendák – Tihanyi visszhang. <https://www.youtube.com/watch?v=mRETerqcSIO>
- Tihanyi Bencés Apátság: Így működik a tihanyi visszhang. <https://www.youtube.com/watch?v=ChAgB1TrHaw>
- Helikon Kastély: Festetics-film. <https://www.youtube.com/watch?v=dY9LdvoSECQ>

KOOPERATÍV TANULÁS-TANÍTÁS 5-7 ÉVES GYEREKEKSEL

Pintér Helga

I. Bevezető gondolatok

Óvodapedagógusként a dél-londoni magyar Mosoly Ovi-Suli lelkes pedagóguscsoportjához tartozom 2018 szeptemberétől.

Van hat, korosztályonként homogén csoportunk, és azon belül én a nagycsoportos óvodásokkal, az 5-7 évesekkel foglalkozom minden második szombat délelőtt, kétszer 45 percben. Jelenleg 22 gyermek van a csoportban.

Jellemzően ezek a gyerekek két- vagy háromnyelvű családokból jönnek, ahol a magyar mint idegen nyelv van jelen.

A Mosoly Ovi-Suli elsődleges célja, hogy a magyar nyelvet és kultúrát átadja, fenntartsa, illetve megismertesse a gyerekekkel, főként játékokon, zenén, drámán és más kreatív művészeti eszközökön keresztül.

Megfigyeltem a munkám során, hogy nagyon sokat jelent, hogy a családban a magyar szülő mennyit, mikor és milyen mértékben beszél a gyermekéhez magyarul. Ez nagyban befolyásolja a gyermek magyar nyelvtudását.

Bizony időnként nincs könnyű dolgunk, mert jellemzően a csoportban nagy a különbség a gyerekek magyar nyelvtudásában. Van olyan gyerek, aki alig ért magyarul, és van olyan is, aki viszont jól is ért, és beszél is. Ezt a tudásbeli különbséget mindenképpen figyelembe kell venni az órák megtervezésében. Ezért sokat alkalmazunk az ismétlés, a szemléltetés, a bemutatás, a magyarázat és a mikrocsoportban való dolgozás módszereit. Az óra megtervezésében pedig megjelenik a differenciálás.

Ebben a tanévben nagy lelkesedéssel és kíváncsisággal építettem be néhány kooperatív technikát az órák menetébe, a tapasztalataimat pedig szeretném megosztani a dolgozat következő részében.

II. A téma kidolgozása

1. A technika neve: „Keresd a párját!”

Ezt a technikát főleg csoportalakítás céljából alkalmazzák. Annyi képet vágunk négy részre, amennyi csoportot szeretnénk alakítani. A gyerekek húznak vagy kapnak egy képrészt, és meg kell keresniük a többi hiányzó részt a képből, mintha csak egy puzzle-kirakó részeit keresnék. Az összetartozó kép részeit tartó gyerekek lesznek egy csoportban.

Ezt a technikát én egy kicsit egyszerűsítettem, mert úgy éreztem, hogy a gyerekeknek – az életkori sajátosságaikból kiindulva – még nehéz lenne ez a feladat. Ezért a memóriakártya-képeinkkel játszottunk. Egy kisgyereknek az ugyanolyan képet tartó ovis társát kellett megtalálnia, és miután megtalálták egymást, párba kellett állniuk, majd megnevezniük a képen látható dolgot, állatot vagy gyümölcsöt.

Egy alkalommal csak egy témához tartozó képeket kaptak a gyerekek, például csak gyümölcsök, vagy egy másik alkalommal csak állatok témakörben.

Miután párba álltak, egy páros tánc és éneklés következett.

Ez a kooperatív technika valóban nagyban segíti a párok, illetve csoportok kialakítását a játékos tanulás menetében.

2. A technika neve: „Ki vagyok én?”

„Mindenkinek a hátára teszünk egy kitalálendő szót. Senki nem árulhatja el a másinak, hogy mi van a hátán. Feladat: kitalálni, hogy ő kicsoda. Folyamata: egyszerre egyvalakitől egyvalaki kérdezhet és válaszolhat. A következő kérdést másnak kell feltenni. Aki kitalálja a saját hátára tűzött szót, az veszi le a hátáról a céldulát. Nem ül le, hanem továbbra is kérdezhetnek tőle. Minden tantárgy esetében kiválóan alkalmazható.” (Kövecsesné, Kooperatív módszertár: 1. oldal)

Ezt a játékot én úgy értelmeztem, hogy mindenkinek van a hátán egy kitalálendő szó, és aki kitalálja a saját szavát, az továbbra is kérdezhet másoktól. Ugyanis a leírásban az szerepel, hogy továbbra is kérdezhetnek tőle, de mivel már a hátára ragasztott szót kitalálták, ezért ezt nehezen tudtam elképzelni, hogy továbbra is kérdezhetnek tőle. Illetve lehet, hogy pont az a cél, hogy a játékban marad.

Ezt a technikát a leírtak szerint nem sikerült megvalósítani, főleg a gyerekek életkori és képességbeli tudása miatt. A csoportba járó gyerekek kommunikációs képessége még nem érte el azt a szintet, hogy egymástól folyamatosan kérdezni tudjanak, illetve nehéz volt nekik több dologra figyelni.

Ezért mi úgy játszottuk, hogy csak egy kisgyerek hátára tűztünk egy kitalálendő képet, és az a kisgyerek körbejárt, így mindenki láthatta, hogy mi van a hátán, és folyamatosan kérdezgette, hogy: „Ki vagyok, mi vagyok?”.

A körben ülő gyerekeknek az volt a feladata, hogy olyan tulajdonságokat mondjanak, amelyekből rájön a kisgyerek, hogy milyen kép van a hátán. Például az volt a feladat, hogy kitalálja az almát. Egy kisgyerek azt mondta neki, hogy: „Piros vagy”, egy másik gyerek azt mondta, hogy: „Édes vagyok” (itt elismételtem helyesen, hogy: „Édes vagy”), egy harmadik: „Gyümölcs” („Gyümölcs vagy”). Tőlem pedig hallhatták azt a kicsit bonyolultabb mondatot, hogy: „A fán teremsz”. Itt éreztem, hogy nem értik, ezért másképpen is mondtam: „A fa ágán növekszel”.

Kis, 6-8 fős csoportokban játszottuk, így mindenkire sor került, és éppen ennyi ideig, körülbelül 10-15 percig volt fenntartható a figyelmük, kedvük.

Ez a játék nagyban segítette a kommunikációt, és a szókincset is tudtuk bővíteni.

1. kép: „Ki vagyok én?”

Forrás: saját szerkesztés

3. A technika neve: „Rajzold le, amit mondok!”

„A módszer lényege, hogy az egyik tanulónak azt kell lerajzolni, amit a másik elmond. Segít a társas kapcsolatok fejlesztésén túl a beleélőképesség és a fantázia fejlesztésében is.” (Kooperatív módszertár, 3.)

Mielőtt ezt a technikát alkalmaztuk volna, egy ráhangoló változatát próbáltuk ki. A gyerekek elé 12 darab képet helyeztünk el egy asztalon, amit ők körbeültek. Megnevezték a képeken látható dolgokat, majd azt mondtuk nekik, hogy most hallani fognak egy éneket, egy verset, egy mondókát vagy egy talalós kérdést, és húzzák ki azt a képet a sorból, amiről azt gondolják, hogy szó volt róla a dalban, versben, mondókában vagy a talalós kérdésben.

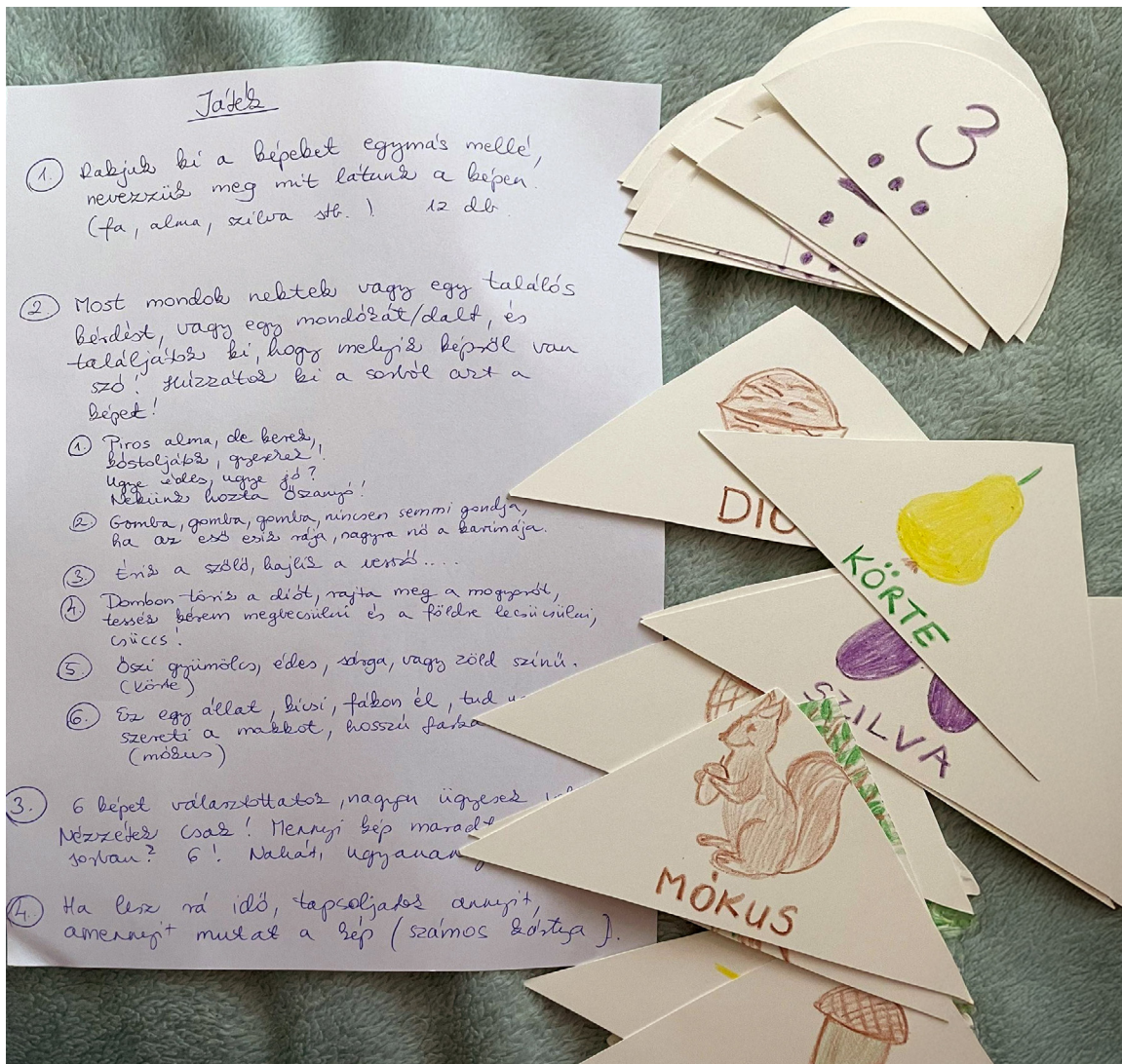
Tetszett nekik ez a játék, és ügyesek is voltak benne.

Ezután tovább játszottunk, és le kellett rajzolniuk azt, amit az óvó néni körülírt.

Ez a feladat, illetve játékos tanulási helyzet szintén kis, 6-8 fős csoportban történt.

A cél az, hogy a tanév vége felé már párokban dolgozva képesek legyenek körülírni, jellemezni a képeket a társaiknak. Ezért nem változtatunk a 12 darab képen, azokat fogjuk minden alkalommal gyakorolni.

2. kép: „Rajzold le, amit mondok!”

Forrás: saját szerkesztés

4. A technika neve: „Választáslánc”

„Az egyik diák mond magáról egy állítást. Aki egyetért vele, odamegy hozzá, megfogja a kezét, csatlakozó mondatot mond, majd folytatja egy róla szóló állítással. Ehhez újra csatlakozik valaki, és így folytatódik a sor, míg az egész osztály sorba nem rendeződik.” (Kooperatív módszertár, 10.)

Ezt a kooperatív technikát mi az ételek témakörében játszottuk. Ráhangolódásként a gyerekek sorban, egymás után egyesével mondták a nevüket, és hogy milyen ételt szeretnek. Támogatva a gyerekek nyelvi és kommunikációs képességét képeket mutattam különböző ételekről, ez nagyban segítette őket.

Majd kértem, hogy most játsszuk ezt egy kicsit másképp, alkossunk egy láncot. Egy kisgyereket kiválasztottunk, mondta a nevét és az ételt, amit szeret, például: „Eric vagyok, és szeretem a banánt.” Majd jelentkezni kellett azoknak, akik szintén szerették az elhangzott ételt, közülük egy kisgyerek kijött, és mondta, hogy: „Peti vagyok, szeretem a banánt és a tortát.” Ez a játék nehezebbnek bizonyult, mert intenzíven kellett figyelni és emlékezni az elhangzottakra. Sokat kellett segíteni nekik. Ez egy új és viszonylag nehéz játék volt a számukra, valószínűleg sok gyakorlást igényel még.

5. A technika neve: „Igaz, hamis”

„A tananyaggal kapcsolatos állításokat kell mondaniuk, amik igazak vagy hamisak. A kérdés elhangzása után a nyitott tenyér feltartása a mondat igaz minősítését, a zárt tenyér (ökölbe szorított kéz) a mondat hamis minősítését jelenti.” (Kooperatív módszertár, 12.)

Ez a technika számomra nem volt új és ismeretlen, korábban már alkalmaztam az óvónői munkám során, csak másképpen jelezték a gyerekek az igaz-hamis állításokat: vagy felálltak, vagy ülve maradtak. Most megpróbáltunk a leírtak alapján jelezni, és elmondható, hogy gyorsan megértették, és jól is tudták alkalmazni a kért jelzéseket a gyerekek. A következő mondatokkal dolgoztunk az állatok témakörön belül:

- A mókus szereti a makkot. (Igaz.)
- A cicának öt lába van. (Hamis.)
- A tehén tejet ad. (Igaz.)
- A kutya ugat. (Igaz.)
- A papagáj nyávog. (Hamis.)
- A kacsza tud úszni. (Igaz.)
- A szamár testét szőr fedi. (Igaz.)
- A ló tud repülni. (Hamis.)

Elmondható, hogy tetszett ez a játék a gyerekeknek, sokat nevettek a hamis állításoknál. Egy nagyon érdekes és élményszerű játéknak találtam ezt a kooperatív technikát, mely során sokat fejlődött a gyerekek kommunikációs és nyelvi képessége.

III. Összegzés, zárógondolatok

Szívesen és örömmel alkalmaztam ezeket a kooperatív technikákat az órákon. Színesítették és érdekesebbé varázsolták a játékos tanulást.

Nagyon tetszett, hogy kisebb csoportokban dolgozhattak a gyerekek, így több egyéni differenciálásra és személyes találkozásra volt lehetőség a tanuló és a pedagógus között.

A mi helyzetünkre jellemző, hogy vannak olyan gyerekek is a csoportban, akik kevésbé, illetve alig értik és beszélnek a magyar nyelvet, ezért korábban, amikor a teljes csoporttal játszottunk hasonló játékokat, akkor hamar elvesztették a motivációjukat és a figyelmüket, illetve nem volt elég türelmük kivárni, amíg mindenki hozzászól egy adott témához.

Kisebbségi létszámú csoportokban játszani ezért sokkal célravezetőbbnek és eredményesebbnek bizonyult a beszédfejlesztés szempontjából.

Megfigyeltem, hogy nagyon kell figyelni a mi helyzetünkben arra, hogy minden kisebb csoportban legyen egy magyarul beszélő pedagógus vagy pedagógiai asszisztens, aki vezeti, moderálja a játékot.

Mivel a gyerekeknek nem a magyar az anyanyelvük, ezért, ha magukra vannak hagyva a játékban vagy a feladatok megoldásában, akkor azonnal átváltanak az angol nyelvre. Ezért fontos, hogy legyen egy magyarul beszélő pedagógus minden csoportban.

Szerencsések vagyunk, mert ebben a tanévben van két pedagógiai asszisztens a csoportunkban, és így három csoportot is tudunk alakítani.

Amit még megfigyeltem és tapasztaltam, hogy csak bizonyos kooperatív technikák alkalmazhatóak a mi óvodásaink esetében, illetve némely technika kisebb átalakítással tud csak működni.

Pozitívumnak tartom, hogy a kooperatív technikákat alkalmazva az órák hatékonyabbá váltak. A gyerekek újabb ismereteket szerezhettek játékos formában. Kevesebbet kellett fegyelmezni, illetve felhívni a figyelmüket a koncentrációra, fókuszálásra ösztönözni, buzdítani, mert egyrészt a játékok érdekesebbek voltak, másrészt a kisebb csoportlétszám miatt kevesebbet kellett várakozniuk arra, hogy sorra kerüljenek, és így aktívabbak lehettek.

Arra törekedtem, hogy az első órát három kisebb csoportban, kooperatív technikák alkalmazásával töltsük el, és a második órában játsszon a csoport teljesen együtt.

Örülök, hogy jobban megismerhettem a kooperatív technikákat, és alkalmazhatom ezeket a magyar Mosoly Ovi-Suliban, mert ezáltal színesebbek, élvezetesebbek és hatékonyabbak a délelőttök.

Irodalom

- Bugja B. 2016. Kooperatív módszerek alkalmazása az óvodai tevékenységek során. *Magiszter* 14(4): 74–77.
- Kövecsesné Gósi V. Kooperatív tanítás-tanulás (SUTORI alkalmazással). <https://www.szelearning.sze.hu>
- Kövecsesné Gósi V. Kooperatív módszertár – Kooperatív technikák a gyakorlatban. <https://www.szelearning.sze.hu>
- <https://www.magyarovisuli.co.uk>

KOOPERATÍV ÖTLETTÁR

Zahuczky Angéla Mónika

„A pedagógus király lehet a gyermek birodalmában, ha nemcsak törvényt talál ki, hanem figyelembe veszi a gyermek törvényeit is.” (Ancsel Éva)

Bevezető gondolatok

A londoni Mosoly Magyar Ovi-Suli egy önkéntes szülők és pedagógusok által működtetett, jótékonyági szervezet, mely a magyar nyelvet, kultúrát és hagyományokat igyekszik átadni, megismertetni a diaszpórában élő két- vagy többnyelvű gyerekekkel. Célunk egyrészt a közösségépítés kulturális programokon, hagyományörző rendezvényeken keresztül, másrészt igényes, tartalmas, érdekes és jó hangulatú óvodai és iskolai foglalkozások tartása. Mivel szervezetünk nem kötelező jellegű oktatási intézmény, és csupán kéthetente találkozunk egy szombat délelőttre, ezért nagyon komoly, aprólékos tervezést, szervezést, rendszerességet igényel egy-egy alkalomnak az összeállítása, hogy ilyen rövid idő alatt is minőségi és élvezhető tanórákat nyújthassunk. A felkészültség és tárgyi tudás azonban önmagában nem elegendő, a pedagógusok személyisége, pozitív, bátorító és dicsérő hozzáállása az alapja mindennek, hiszen rajtuk múlik, hogy megteremtődik-e a csoda a ritka találkozások során. Elengedhetetlen, hogy a pedagógus számára a kreatív alkotás és az örömszerzés fontos érték legyen, és hogy ne csak az átadandó tudásra figyeljen, hanem az egész emberre (Benda 2007).

Három óvodai és három iskolai csoportunkban hozzávetőlegesen száz gyermeket tudunk fogadni évente, akik körülbelüli korosztályok alapján kerülnek besorolásra (lehet akár 2-3 év különbség is a gyerekek között egy-egy osztályban). A csoportokon belül ezért, illetve a tanulók eltérő magyar nyelvi tudása, képességei alapján a differenciált oktatás módszereit is alkalmazzuk. A húsz foglalkozásra épülő éves tervünk gerincét a magyar ünnepek, hagyományok és jeles napok képezik. Minden alkalommal egy ünnepet, aktuális témát járunk körül a különböző művészeti ágak (zene, tánc, dráma, mesemondás, képzőművészet) bevonásával. A játékos feladatok túlnyomó része a szóbeliségre és együttműködésre koncentrál, kihasználva azt a nem mindennapi lehetőséget, amikor tíz-húsz gyermek magyarul beszélhet, játszhat, énekelhet együtt egy csoportban. Alapelvünk, hogy minden foglalkozás élményszerű, interaktív és kreatív legyen, hogy remekül érezzék magukat a gyerekek, és használható tudást, kulturális értékeket, mi több, egy önállóan készített produktumot is vihessenek magukkal, megerősítve ezáltal az iskola és otthon kapcsolatát.

Az együttműködésre ösztönző, közös feladat- és problémamegoldó technikák sokkal élvezetesebbé és gördülékenyebbé teszik a kétheti foglalkozásainkat, és segítenek jobban elmélyíteni az új tudásanyagot. A tapasztaláson, élethelyzeteken és gyakorlati feladatokon alapuló kooperációs tevékenységeket ezért előszeretettel alkalmazom én is, és kollégáim is az órákon. A félénk, magyarul kevésbé jól beszélő vagy akár tanulási nehézséggel küzdő gyerekek is be tudnak kapcsolódni indirekt módon – mivel csak a játék folyamatára koncentrálnak – képességüknek és érdeklődésüknek megfelelően összeállított kooperációs feladatokba. A hagyományos tanterv helyett a tananyagot a tanulók érdeklődésének megfelelő, életszerű feladatok köré kell csoportosítani, amelyek elsajátítása önállóan, az egyes gyerekek tanulási sajátosságainak, egyéni fejlődési ütemének megfelelően történhet, természetesen a társakkal való közös munka és együttműködés során (Kövecsesné 2011).

A téma kidolgozása

1. A technika neve: Keresd a párját!

A technika alkalmazásának célja: Csoportalkotás, kapcsolatteremtés, feladatra, mesére való ráhangolás

Általános, rövid leírása:

Ez a „Keresd a párját!” technika egyik lehetséges változata nagycsoportos óvodások csoportalakítási, kapcsolatteremtő és feladatra való ráhangolós játék formájában. Mivel a képek csupán hasonlóak, így tetszőlegesen szűkíthetjük vagy tágíthatjuk a különböző csoportokat képek hozzáadásával vagy elvételével. Annak alapján, hogy hány csoportot szeretnénk, annyi hasonló képet osztunk ki egy-egy variáción belül (például madarak, növények, vadállatok, házi állatok csoportja). A lefelé fordított képkártyákból mindenki húz egyet, majd elindul a teremben, és megkeresi a hasonló kártyát tartó gyerekeket. Akik egymásra találtak, nem engedik el egymást, kéz a kézben keresik meg a hozzájuk hasonlókat addig, amíg minden gyerek meg nem találta a csoportját. Az így kialakult madarak vagy növények csoportja aztán nekiláthat a feladatának. Ez az egyszerű technika beszélgetésre is kiválóan alkalmas, mert megvitathatják a gyerekek, hogy valóban hasonlóak-e vagy sem, és tényleg egy csoportba tartoznak-e. Irányíthatjuk is a csoportosulást, ha mi tesszük ki a lefelé fordított képeket a gyerekek elé, és csak felszólításra fordíthatják meg, kezdenek el a játékot. Fontos, hogy a képek kapcsolódjanak a foglalkozás témájához, hisz így hamarabb kötik össze és rögzítik az információt a résztvevők.

Konkrét példa kidolgozása a kooperatív technika alkalmazására:

A csoportalkotáshoz az *Erdei cserebere* című mese állatszereplőit ábrázoló képkártyákat raktam le parkettára, és ismertettem a játékszabályt a körben álló ovisokkal. Mindenki csak egy állatos képet húzhatott, majd elindult a teremben megkeresni a “családtagjait”, miközben hangosan mondta, hogy ő milyen állat, és kit keres. A hasonló kártyát tartóknak össze kellett kapaszkodniuk, ők lettek egy család (például a sünik, medvék vagy a rigók családja), és amint megtalálták minden családtagjukat, egy kupacba leültek. A mesében hét állatcsalád és azok tagjai (papa, mama, gyerekek) szerepelnek, akik élelmet gyűjtve, csereberélve, egymást segítve készülnek a télre. Tudatosan használtam ezeket a képeket, mert ezzel próbáltam ráhangolni a gyerekeket az aznapi őszi témára, történetre, hogy a mesélés során már ismert szereplők kerüljenek elő. Minden állatképből többet is készítettem, mivel az osztálylétszám alkalmanként változhat. Ez a csoportalkotós technika kapcsolatteremtésre is tökéletes, hisz nemcsak együtt dolgoznak a gyerekek, de kéz a kézben, egy állatcsaládként együtt is kell maradniuk a csoportalkotás során. Mi több, a mese szereplőivé válva, így közösen fognak majd megoldani egy problémát a drámajáték során. A gyerekek nem csupán gyorsan és ügyesen rendeződtek csoportba segítség nélkül, de rettentően élvezték is az egymásra találást, a kicsit zsidvasárszerű hangulatot. Mivel ritkán látják egymást, egy ilyen vidám, keresgélős, csoportosulás feladat oldja a feszültséget, és percekben belül bevonja az összes gyereket.

(A feladatnak megfelelően a mesét kicsit átírtam, hogy annyféle állat, eledel és történés legyen benne, amennyire szükségünk volt ahhoz, hogy valóban minden gyerek aktívan részese lehessen a foglalkozásnak.)

A technika alkalmazása során felhasznált eszközök: állatos kártyák

Képek forrása: saját

2. A technika neve: Ki vagyok én?/Mi vagyok én?

A technika alkalmazásának célja: kérdés-felelet gyakorlása, tárgyak, dolgok tulajdonságainak megnevezése

Általános, rövid leírása:

A „Ki vagyok én?” kooperációs technika variánsa ez az ovisokra tervezett „Mi vagyok én?” feladat. Ugyanúgy kérdés-feleletre épül a játék, mint az eredeti technika. Az ovisoknál azonban még nem írunk cédulára, hanem a teremben lévő tárgyak közül választanak a gyerekek egymás megnevezésére. Körforgás szerint megy a játék, hogy mindenkire sor kerüljön. Az első játékos középre ül, a második játékos hoz egy tárgyat a teremből, megmutatja a többieknek, és az első játékos mögé rakja. Az a feladat, hogy az első játékosnak ki kell találnia, hogy ő milyen tárgy – a kérdéseire kapott válaszok alapján. Ha kitalálta, visszaül a többiek közé, hogy aztán ő is kérdező lehessen. Akkor van vége a játéknak, ha már minden gyerek sorra került és kitalálta, hogy ő micsoda. Ennél a feladatnál is fontos, hogy ne csak véletlenszerű dolgokat mutassanak be a gyerekek, hanem az óra témájához kapcsolódóakat. Ezeket már előre kikészítjük, megnézzük, beszélünk róluk, hogy így is bővíthessék a gyerekek szókincsüket egy adott témán belül. Eldöntendő és nyitott kérdéseket is gyakorolunk, például: Milyen színű vagyok? Milyen az alakom? Nehéz vagyok vagy könnyű? Kicsi vagyok vagy nagy? Meg lehet engem enni?

Konkrét példa kidolgozása a kooperatív technika alkalmazására:

Az őszi betakarítás és szüret kapcsán bemutató asztalt készítettünk a gyerekeknek, melyre mindenféle őszi gyümölcsöt, zöldséget, tárgyat, díszeket helyeztünk el. Ezeket meg lehetett nézni, meg lehetett érinteni, mindezekről beszélgettünk, felsoroltuk mindennek a nevét, és hogy mi mire való. Mindezek után kezdődhetett a kooperatív játék, melynek célja volt a tanult szavak, új kifejezések, információ bevétele, megerősítése. Az első játékos középre ült (ő volt a kitalálandó dolog), a második hozott a bemutató asztalról egy tárgyat vagy zöldséget, gyümölcsöt, és letette az első játékos mögé, aki kérdéseket tett fel a többieknek arról, hogy ő vajon micsoda. A gyerekeket motiválta, hogy „megnyerhették”, amit kitaláltak, és jókat vidultak olyan kérdéseken például, hogy meg lehet-e enni a fakanalat. Ezt a feladatot kisebb csoportban érdemes végezni, körülbelül tíz gyereket bevonva, mert eléggé időigényes, és a gyerekek elveszíthetik az érdeklődésüket, ha túl sokat kell várniuk. Az osztályban ketté bontottuk a csoportot életkor alapján, a nagyobbak már egész ügyesen kérdeztek és válaszoltak, míg a kisebbeknél segítettünk, „súgtunk”, hogy milyen kérdéseket te-

gyenek fel. A célunk az volt, hogy elhangozzanak ezek a kérdések, feleletek, még ha utánzás révén is, és hogy mindenki számára pozitív élmény legyen a feladat, és végül elnyerhessen egy tárgyat (amit aztán hozhat majd magával egy újabb feladatra, ügyességi versenyre).

A technika alkalmazása során felhasznált eszközök:

Betakarítással, szürettel kapcsolatos tárgyak, díszek, zöldségek, gyümölcsök (kosarak, tálak, fakanalak, citera, demizson, borosüveg, butella, sütőtök, dísztők, karalábé, kukorica, szőlő, gomba, répa, zeller, krumpli, alma, körte, dió, hagyma, szalma, falevél, kóró).

Forrás: saját szerkesztés

3. A technika neve: Kérdezőorsó

A technika alkalmazásának célja: kommunikáció fejlesztése képek használatával, kérdés- felelet segítségével

Általános, rövid leírása:

A kérdezőorsóban a nyíl szabadon forgatható, melyet a játékosok pörgetnek, ahogy rájuk kerül a sor a játékban, és azzal kapcsolatban kell kérdezniük, mondaniuk valamit, amire a nyíl mutat. Ez lehet bármilyen témához kapcsolódó esemény, probléma vagy információ. Többféle feladatot is játszhatunk a kérdezőorsóval, kisebbeknél képeket, nagyobbaknál szavakat, mondatokat, instrukciókat is megadhatunk. Mivel minden

gyerek kérdez is, és válaszol is, és ugyanazt a témát járja körbe, ezért ez a feladat a kérdéstípusok begyakorlását, az információ bevésését is támogatja.

Konkrét példa kidolgozása a kooperatív technika alkalmazására:

A gyerekek az *Erdei cserebere* című meséből már ismert állatokról, külső tulajdonságaikról, viselkedésükről, lakhelyükről és eledeleikről beszélgetnek. A kérdezőrső segítségével, amelyen különböző állateledek képei láthatók, kérdéseket tesznek fel egymásnak, például: „Kinél van az az állat, amelyik kukoricát eszik vagy mogyoróval táplálkozik?”. Aki tudja és mondja az állat nevét, leteheti a hozzátartozó élelemhez. A picit nagyobbakkal már kiegészítettük ezt a játékot további kérdésekkel. Itt az első játékos megpörgeti a nyilat, és ahol landol, azzal a képpel kapcsolatban tesz fel kérdéseket a mellette ülőnek. Megnevezi, amit lát, és elmondja, hogy az hol található a természetben (erdőben, kertben, réten, farmon). Hol él (fán, bokron, földön, tóken), melyik állat (nyúl, sün, madár, vaddisznó) szereti? Amelyik gyereknél van olyan állatkártya, ami ideillik, a megfelelő eledel mellé teszi, de csak akkor, ha ő is tud valamit mondani a kártyán lévő állatról (például mi a neve, mi jellemző rá, hogy néz ki), aztán ő pörgeti meg a nyilat és kérdez másokat.

A gyerekek nagyon élvezték a játékot, a képek segítettek feleleveníteni számukra a tanult szavakat, ismereteket, a vissza-visszatérő kérdéstípusok pedig magabiztossá tették őket a kérdésben és válaszadásban is.

A technika alkalmazása során felhasznált eszközök: kérdezőrső és állatos kártyák

4. A technika neve: Keresd a pártját! Puzzle-kirakó

A technika alkalmazásának célja: csoportalakítás, közös munka, kommunikáció

Általános, rövid leírása:

A puzzle-kirakás tökéletesen alkalmazható csoportalakításra, kapcsolatteremtésre, az óra anyagának képszerű előrevetítésére. A képeket összevághatjuk annyi részre, ahány gyerek van a csoportban, és mindenki csak egy képdarabot kap. Nehezíthetjük a feladatot azzal, hogy többet osztunk ki (de mindig összetartozó képeket), ami nagyobb koncentrációt igényel, és jobban elősegíti a kommunikáció elindítását, mert több a részlet, amire oda kell figyelni, és ezáltal a megbeszélő is. A csoportokat kialakíthatjuk előre elgondolt szisztéma szerint, vagy akár a véletlenre bízva.

Konkrét példa kidolgozása a kooperatív technika alkalmazására.

Egyrészt csoportalakításhoz, másrészt a Márton-napi hagyományok és Szent Márton legendájának megismeréséhez nyújtott segítséget ez a puzzle-kirakó. Három olyan különböző képet vágtam össze, melyek kapcsolódtak az óra anyagához. Minden gyerek két képdarabot kapott ugyanabból a képből, majd megkértem őket, hogy a képrészek alapján keressék meg egymást, és így, külön csoportokban próbálják meg kirakni a teljes képet, majd megbeszélni, hogy mit ábrázolhat. Ebben a kooperatív tevékenységben is a közös munkán, az egymás segítségén és a beszélgetésen volt a hangsúly. Azok a gyerekek, akik felismertek egy-egy részletet a képről, és ismerték a történetet, már elkezdtek találgatni, és hangosan mondani, hogy szerintük mit ábrázolhat a kép. Ezzel azokat a kis társaikat is segítették, akik nem hallottak még a történetről, vagy nem ismerték fel a képrészek közötti kapcsolatot, és csak a színek, illetve formáik alapján próbálták meg összerakni a puzzle-darabokat. Miután kiraktuk a teljes képet, felragasztottuk egy lapra, majd a táblára tűztük, hogy mindenkié látható legyen. A képekről aztán beszélgettünk, minden csoport elmondhatta, hogy mit rakott ki, és hogy mi lehet a történet. A képeket végig kinn hagytuk a táblán, mert segítséget nyújtottak a mesehallgatás során jobban megérteni a történetet, megismerni a szereplőket.

A technika alkalmazása során felhasznált eszközök: puzzle-képek

5. A technika neve: Dramatikus pódiumvita módszer

A technika alkalmazásának célja: kommunikációfejlesztés, szerepjáték

Általános, rövid leírása:

A módszer kiválóan alkalmas arra, hogy a gyerekek különböző szerepeket öltve, más bőrébe bújva kommunikálhassanak, vitatkozhassanak, érvelhessenek, mondhassák el véleményüket. A drámajáték, szerepcsere nagymértékben elősegíti a közös munkát és együttműködést, mert bár mindenkinek megvan a saját szerepe, figyelniük is kell egymásra és a történet folyamatára. Különösen segít ez a módszer abban, hogy a résztvevők megértsék az egy-egy problémához tartozó érdekeket, érzelmeket, valamint olyan szituációkban, amikor többféle jó vagy éppen rossz megoldás mellett kell dönteni, átélhessék a másik helyzetét (Kövecsesné 2023).

A drámajátékokon keresztül a gyerekek megtapasztalhatnak olyan helyzeteket, amelyek döntéshelyzetbe állítják őket, és ahol többféle magatartási formát is kipróbálhatnak. Mindez játékos szituációkba rejtve jelenik meg, ahol a gyerekek érzelmileg telítetté válnak a játék hatására. A szocializáció és érzelmi fejlődés kulcsszerepet játszik ezekben a dramatikus játékokban, hiszen segít a barátságok kialakulásában, valamint fejleszti a társas kapcsolatok és szociális készségek kialakítását.

Konkrét példa kidolgozása a kooperatív technika alkalmazására:

A 10-12 éves iskolásaink a „Humor az irodalomban” témakörön belül Karinthy *Magyarázom a bizonyítványom* című novellájával ismerkedtek meg. A novella alapján mindenki elkészítette a saját, „nem túl kecsegtető” bizonyítványát, amit meg kellett magyaráznia a szüleinek. A gyerekek forgószínpadszerűen váltották egymást a szerepcserében, így mindenki lehetett egyszer diák, szülő vagy néző. A tanulók a saját életükből hoztak példát, illetve magyarázták a rossz jegyeket, míg a szülők ugyanúgy méltatlankodtak, mint Bauer Ernő szülei. A módszer megannyi lehetőséget adott a gördülékeny, magabiztos, fordulatokkal teli párbeszédre, érvelésre, ellentmondásra, frappáns válaszokra, valamint a nem verbális kifejezési módok (gesztikuláció és testbeszéd) bemutatására is. Mindezen túl, a drámajáték még inkább összekovácsolta a kistündészek csoportját, segítette a kommunikációs- és kifejezőkészségük fejlődését, előadói készségüket és magabiztosságukat.

A technika alkalmazása során felhasznált eszközök: gyerekek által készített bizonyítványok

Forrás: saját szerkesztés

Zárógondolatok:

Az angol oktatási rendszerben széles körben elterjedt a kooperatív tevékenységekre épülő pedagógiai módszerek alkalmazása, ami valójában több is, mint egy oktatási eljárás. A kooperatív tanulás Norm Green szerint nem csupán egy tanítási módszer, hanem egy életszemlélet, mely a kölcsönös tiszteleten és megértésen alapuló együttműködést, valamint a közösség minden tagjának egyéni teljesítményét állítja középpontba (Kövecsesné 2011). A hozzánk járó gyerekek számára tehát szerencsére ismertek ezek az együttműködésen alapuló, összedolgozó, egymást támogató tevékenységek, ami abból a szempontból megkönnyíti a munkánkat, hogy már egy ismert metódus szerint tervezhetjük meg a foglalkozásainkat. Ami kihívást jelenthet, az a különböző korú, képességű és magyar nyelvtudással rendelkező gyerekek bevonása. Szerencsére azonban ez nem egy lehetetlen feladat, és mindenképpen érdemes beépíteni ezeket az együttműködésre ösztönző módszereket foglalkozásainkba, mert azokra a lényeges szempontokra fókuszálnak (szocializáció magyar

környezetben, kommunikációra bátorítás, egymás segítése, alkalmazkodás, kapcsolatteremtés, egymástól tanulás), melyek iskolánkban elengedhetetlenek az élményszerű, tartalmas tanuláshoz. Ehhez nyújtanak segítséget a szakmai fórumok, módszertani adatbázisok, továbbképzések vagy a kollégák közötti tapasztalatcserék. A gyerekközpontú, pozitív, játszani tudó és szerető pedagógus kreativitásával, személyiségével be tudja vonni a gyerekeket a közös és aktív tevékenységekbe. Olyan pedagógiai módszerre és iskolai nevelésre van szükség, amely képes a tanulási környezetet a személyek közötti bizalom és együttműködés, a szeretetkapcsolatok alapjára építeni (Benda 2007). Ezt segítették a kipróbált kooperációs technikák, amelyek során egymástól is sokat tanultak a gyerekek, de nemcsak magát a tananyagot vagy a problémamegoldást, hanem az egymásra való odafigyelést, egymás támogatását is. A feladatok sikerességének fokmérője, hogy mennyire tudnak a gyerekek elmélyülten, érdeklődve bekapcsolódni és feloldódni úgy egy tevékenységben, hogy minden más eltöpremljön mellette. Ha ez sikerül, az élmény maga lesz olyan élvezetes, hogy a tevékenységet bármi áron folytatni akarják, pusztán magáért, az örömteli részvételért (Csíkszentmihályi 1997).

Irodalom:

- A magyar nevelés, a zenei nevelés prófétája: Kodály Zoltán. <https://www.parlando.hu/2015/2015-3/Tunderkert.htm>
- Benda J. 2007. *Örömmel tanulni*. Budapest: Agykontroll.
- Csíkszentmihályi M. 1997. *Flow – Az áramlat. A tökéletes élmény pszichológiája*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- K. Nagy E. 2023. *Élmény–Pedagógia–Élménypedagógia. Élményszerű differenciálás a tanórán, a KIP-módszer tükrében*
- Kövecsesné Gósi V. 2011. Együttműködésre épülő oktatási módszerek jelentősége a tanítási–tanulási folyamatban. In: Kovátsné Németh M. (szerk.): *Globális kihívások, alternatív megoldások határon innen és túl*. Győr: NYME AK, 100–112.
- Kövecsesné Gósi V. 2023. *Kooperatív módszertár – Kooperatív technikák a gyakorlatban*.
- Diaszpóra szakirányú továbbképzés 2023 Kooperatív... | Sutori
- Réthy E.-né. 2008. *A tanítás – tanulás hatékony szervezése*. Budapest: Educatio.

Melléklet:**ERDEI CSEREBERE****(Az Őszi mese című népmese átirata)**

Egy szép őszi napon a sünik elégedetten tekintettek végig éléskamrájuk polcain.

-Remek nyarunk és ősziünk volt. Ennyi tartalékot még soha nem sikerült eltennünk- állapították meg vidáman, mivel a kicsi kamra zsúfolásig volt piros almával, zamatos körtével és illatos szőlővel. - Talán meg se bírunk ennyi gyümölcsöt enni- nevetgéltek. Éppen még egy láda almát szuszakoltak be a már meglévők mellé, amikor megérkezett a nyuszicsalád látogatóba.

-Úgy látom, neked is nagyszerű termésed volt, mondta nyuszi apa. Mi is most pakoltuk tele a kamránkat, és mondhatom, alig férünk el a rengeteg sárgarépatól és káposztától, nem is beszélve az óriási zellerekről. Talán rá is fogunk unni erre a sok finomságra.

-Nahát, én is pont ezen gondolkodtam az előbb! - mondta a süni mama. - Mondd csak, mi lenne, ha cserélnénk? Mi adnánk neked gyümölcsöket, ti pedig adnátok nekünk zöltséget. Így mindannyian jól járnánk, és nem unnánk rá hamar a téli tartalékjainkra.

-Ez aztán a pompás ötlet! - lelkesedtek a nyulak, s már épp haza akartak rohanni pár répáért, amikor az egyik fa tetejéről a kis mókusok ugrottak eléjük.

-Hallottuk, hogy miről beszélgettetek. Az a helyzet, hogy mi is jó termést takarítottunk be. Alig férünk a sok diós-, mogyorós- és makkos zsáktól. Nem csereberélhetnék veletek mi is?

-Miért is ne? - lelkendeztek a sünik. - Bár nekem még jobb gondolatom támadt, mondta sün papa! Mivel az összes erdőlakó több gyümölcsöt és zöltséget szüretelt, mint amennyit meg bír enni, ezért talán legjobb lenne, ha mindenki mindenkivel cserélgetne.

-Igen, igazad van. Talán mások is örülnének ennek a lehetőségnek- folytatta nyuszi mama, majd papírt vett elő, amelyre hatalmas betűkkel felírta; *"Minden erdőlakónak! Holnap az erdei tisztáson csereberét rendezünk. Akinek fölösleges gyümölcse, zöltsége van, hozza el, és cserélje olyan termésre, amilyenre szüksége van!"*

Lett is nagy izgalom a felhívásra, s másnap reggel a tisztás csak úgy nyüzsgött a sok erdőlakótól, akik ládából, zsákokból, szekerekről kínálták bőséges termésüket.

A sünik almát és körtét vittek, a nyuszik rengeteg répát és káposztát, a mókusok pedig természetesen mogyorót és diót. A medvék mézet és szőlőt, a vaddisznók gombát és kukoricát, az őzek falevelet és szénát, de akadt ott sütőtök, burgonya, sőt még ízletes eperlekvár is. A rigók csapata is arra repült, szájukban napraforgómagokkal. Örültek, hogy ők is csereberélhetnek eledelet a többiekkel, és boldogan nyitották ki a csőrüket, hogy megmutassák, mit hoztak, hanem abban a pillanatban csőrükből a magok a folyóba hullottak. Hiába repültek gyorsan utánuk, már egyet sem tudtak elkapni, elnyelte mindet a víz.

Szomorkodtak a kis rigók, lehajtott fejjel búslakodtak, és azt mondták. - Most nemhogy csereberélni nem tudunk veletek, de semmi ennivalónk nem maradt! Felszálltak egy faágra és csak gubbasztottak bánatosan.

A többi állat letről nézte őket, majd gyorsan tanakodni kezdtek, hogy mitévők legyenek, nem hagyhatják, hogy a kis barátaik éhezzenek és szomorkodjanak. Eldöntötték, hogy mindenki ad a kis rigóknak a saját portékájából. A sünik almát és körtét adtak, a nyuszik répát és káposztát, a mókusok diót és mogyorót, a medvék mézet és szőlőt, a vaddisznók gombát és kukoricát, az őzek pedig falevelet és szénát.

Medve apa így szólt hozzájuk: - Ne búslakodjatok, van nekünk elég ennivalónk, szívesen megosztjuk veletek. Gyertek csak ide, és vegyetek bátran mindenből! Az igaz barátok kisegítik egymást a bajban, és vigyáznak egymásra!

-Ohh, ez nagyon kedves tőletek, köszönjük szépen! - lelkendeztek a rigók -, és felkapkodtak ők is egy kis elemózsiát a kínálatból.

Mire dél lett, mindenki elégedetten pakolta össze a terméseiért elcserélt portékákat. Mindenki elégedetten tért vissza otthonába, és elhatározták, hogy jövőre is megismétlik az erdei csereberét. Így is lett. Ezentúl az erdő lakói minden ősszel kicserélték fölösleges ételmüket egymás között, és kiegészítették azokat a barátjukat, akinek nem volt elég ételme. Így valamennyien elegendő és változatos termékekkel teli kamrával várták a hosszú téli napokat.

Forrás: Készülődés a téltre 1. rész – Az erdőben – Neteducatio

KARINTHY FRIGYES: TANÁR ÚR KÉREM

(Magyarázom a bizonyítványom)

Hát kérem szépen, először is: ez még nem végleges bizonyítvány - ez csak afféle lenyomat, amit ideiglenesen kiosztottak nekem. Hogy ma van a féléves bizonyítvány-nap, az nem jelent semmit. A többiek tényleg kikapták a bizonyítványt, de az enyémet föl kellett küldeni a minisztériumba, mivel tévedések derültek ki, amiket sürgősen orvosolni kell. Igen. Különben a bizonyítvány-ellenőrző és kiegészítő konferencia foglalkozni fog az esettel, tanfelügyelői középülésem. Az osztályfőnök úr, mikor ideadta nekem a bizonyítványt, beszédet tartott: kicsit zavarban volt, és tiszteltette a papát. Kérlek, kedves Bauer, mondd, légy szíves, közöld szüleiddel, miszerint sajnálatos tévedés történt bizonyítványoddal, hibás tételek csúsztak bele.

A bélyeghatósági szabályrendelet szerint, sajnos, így is ki kell adni a bizonyítványt, de kérnelek kell, kedves Bauer, közöld a szülővel, miszerint ez csak olyan okirat, aminek az adatai nem jelentenek semmit. Kérd meg kedves szüleidet, ne haragudjanak ezért a tévedésért, az igazi bizonyítványt csakhamar kiállítjuk - egyelőre kéretem őket, hogy írják alá ezt, mert az összes iratokat átküldtük a rendőrségre, ahol a nyomozás miatt szükség van erre az aláírásra; de hangsúlyozd kérlek, hogy ez csak formáság. A főkapitány személyesen átirat a fiumei tengerészeti gimnáziumba, derítenék ki, hogy került bele a bizonyítványomba történelemből ez a... ez a... szám, ami ugyancsak egy közönséges szám, azt jelenti, hogy négyszer feleltem történelemből - de esetleges félreértésekre ad alkalmat.

Tudniillik Mangold, a történelemtanár, az csak helyettes tanár nálunk, még nem is osztályozhat, mert előbb vizsgáznia kell osztályzástanból a főgyetemen. Ő csak helyettes osztályzatot adhat, amit másképpen kell érteni - egyes helyett kettest, kettes helyett négyest -, majd ha letette a vizsgát, akkor az összes bizonyítványokban kiigazítják az osztályzatokat igazi osztályzatokra. Most egyelőre kéreti a papát, ne tessék haragudni egyelőre, és üzeni, hogy én négyszer feleltem történelemből, egyszer aláhúzott kétharmadra, egyszer egyesre, kétszer háromnegyedkettesre, tessék ezt összeadni, számtani középárányost venni, kijön a háromnegyed egyes, aláhúzva. Először a második Józsefből feleltem, de akkor csengettek; másodszor kérdezte az örökösödési jogot, mondtam schmalkaldeni szövetség, láttam, mikor beírta az egyfelest, de akkor elvesztette a noteszt.

Fizikából. Hát fizikából már novemberben feleltem, kérdezte a Föld mozgását, s én mondtam, hogy a Nap körül és ellipszis-alakú pályán, melynek egyik gyújtópontjában a Nap van, és ez a Newton érdeme. De akkor a mellettem ülő fiúval összetévesztett, akinek háromnegyede van a fizikából, és nekem írta be véletlenül. Akkor szóltam, a tanári kar megnézte a noteszt, mondd, hogy tényleg a Csekonics helyett írta be véletlenül, de ezt most már nem lehet kiigazítani, mert ebből neki a kormánynál kellemetlenségei támadnak, nagyon kért, hogy ne firtassam a dolgot most egyelőre, és tegyem meg neki, hogy most egyezzem bele a hármasba, év végére kijavítja jelesre, és nem is kell felelni a következő félévben. A jelest mindjárt be is vezette a születési bizonyítványomba, főigazgatói aláírással.

Fröhlichnek pikkje van rám algebrából, arról nem tehetek. A határozatlan együtthatóval kellett megoldani az egyenletet és akkor mikor kihívott, és akkor mikor megmondtam, hogy akkor beszorzok lambdával, erre kiesik a második egyenlet, persze, azért nem esett ki, mert iksszel is be kellett volna szorozni, csak hogy ezt Fröhlich nem vette észre, mire megmondtam, hogy hogy kellett volna, akkor mikor észrevette, hogy ő nem tudta, szégyellte magát, és azt mondta, hogy menjek helyre, és azóta pikkje van rám, mert jobban tudtam az algebrát, és nem akart kihívni javítani, pedig a törvényszékben benne van, hogy januárig ki kell hívni a fiút javítani, mert másképpen nem érvényes az osztályzat, és a Steinmann, a legjobb tanuló is mondta, hogy föl lehet jelenteni Fröhlicht, de nem akartam, mert úgyis pikkje van rám, pedig a dolgozatba nekem ugyanaz jött ki, mint Steinmannak.

Magaviseletből azért van kettős, mert ha van három hármas, akkor nem lehet a magaviseletből se egyes, hanem akkor külön bizonyítványt adnak magaviseletből, amit postán küldenek el a szülőknél.

Ezt!?!... Ez nem hármas, ez kettős, csak hogy az osztályfőnök úr olyan furcsán írja a kettős, véletlenül felül írja a végét a kettősnek. Csak a vezetéknév tessék aláírni... de mostanában ne tessék bemenni az iskolába... a kaput kiemelték... most átalakítják... nincs kapu... nem lehet bemenni... majd egy-két hét múlva...

Forrás: Tanár úr kérem/Magyarázom a bizonyítványom – Wikiforrás (wikisource.org)

HON- ÉS NÉPISMERET: HUNGARIKUMOK

Jancsó Ágota

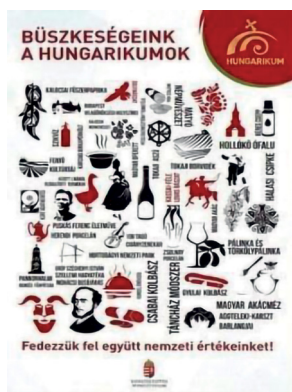
Célcsoport/célcsoportok:	10–12 éves gyerekek csoportja (10 fő)
Témakör:	Hon- és népismeret: Hungarikumok
A foglalkozás célja:	<ul style="list-style-type: none"> • a diákok ismerkedjenek meg a hungarikum fogalmával • ismerjék meg a nemzeti értékek kategóriáit • a hungarikumok közé tartozó értékek megismerése • tágabb szülőföld értékeinek tanári támogatással történő felfedezése • az óra ismeretanyaga és annak feldolgozási módja a múltra támaszkodva erősíti a tanulóban a családjá és a nemzete jövőjéért érzett felelősségtudatot
Nevelési célok:	<ul style="list-style-type: none"> • a térben és időben való pontos tájékozódás • a nemzeti érzés és európai identitástudat kialakítása • az ok-okozati összefüggések láttatása • a tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra • meg kell erősíteni a tanulóban a családjá és a nemzete jövőjéért érzett felelősségtudatot • nemzeti identitástudat kialakítása és elmélyítése • a nemzethez való kötődés és az értékek megőrzése iránti elköteleződés meg erősítése • szülőföld szeretete
Fejlesztendő területek, kompetenciák:	<ul style="list-style-type: none"> • a nemzeti identitástudat • az önálló ismeretszerzésben való jártasság • ismeretek megosztásának készsége • a kommunikációs készségek és képességek • a térbeli és időbeli tájékozódás • az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használata • véleményalkotás gyakorlása
Alkalmazott módszerek:	<ul style="list-style-type: none"> • szófelhő készítése • egyéni munka • prezentáció • frontális megbeszélés • csoportmunka • csoportos prezentáció • közös értékelés/társak értékelése
Alkalmazott kooperatív technikák:	<ul style="list-style-type: none"> • csoportmunkák
Alkalmazott eszközök:	<ul style="list-style-type: none"> • szókérték • internetkapcsolattal rendelkező számítógép és projektor • okostábla • könyvek, naptárak • kilépőkártya
Időkeret:	<ul style="list-style-type: none"> • 60 perc

A foglalkozás menete, részletesebb kifejtése

Kisfilm (Forrás: Hungarikumok, időtartam:00:56 perc) vetítése a hungarikumokról, majd drámajáték: „zsózsák” módszerrel

<https://www.youtube.com/watch?v=6f0JqDnmHE>
[2025.07.10.]

Egy képzeletbeli utazásra hívom a gyerekeket Magyarországra egy kisfilm segítségével. Ez bemutatja azokat az értékeket, amelyekre a magyarok a legbüszkébbek, ezeknek az értékeknek az összefoglaló neve: hungarikumok. Azt követően egy képet mutatok az okostáblán.

Ráhangelődés

*Kép forrása: <https://baloghpet.com/2014/06/09/bszkesgeink-a-hungarikumok/>
2025.07.15.*

A gyerekek körben ülnek a székeken (megpróbálom úgy ültetni őket, hogy az olvasási nehézségekkel küzdő gyermek lehetőleg egy jó olvasó mellé kerüljön). A kör közepén van egy zsák, amiben szókérték vannak a hungarikumok témakörrel kapcsolatban. „A nagy zsákban jó sok szó van, dobáljuk ki mindet belőle!” – mondom én. Az elején egy kártyát én is felolvasok, bemutatva a helyes artikulációt, a hangerőt és a kívánatos tempót. A diákok a jobb és a bal kezükkel felváltva kivesznek egy-egy szót, kimondják, mi az, majd a kártyákat maguknál tartják.

Körbejárva ellenőrzök, mutatom, ha nem hallok, nem értem az elhangzott szavakat, illetve biztatom a gyerekeket.

Differenciálás – az olvasási nehézségekkel küzdő gyerekeknek több választási lehetősége van:

- megkérlek valamelyik társukat, hogy olvassa fel nekik az általuk húzott kártyá(ka)t. Azt követően ők elismélik az elhangzottakat, közben ujjukkal követik, amit olvasnak.
- ők maguk olvassák fel a húzott kártyá(ka)t. Mindez addig folytatódik, amíg a zsák ki nem ürül, majd újra összegyűjtöm a szókértéket a zsákba.

A szókérték segítségével azok a gyerekek is szert tesznek bizonyos szintű ismeretre, akik eddig a hungarikumokról még semmit nem hallottak, és ezáltal biztonsággal ráhangelődhetnek az óra témájára.

A hungarikumokkal kapcsolatos fogalmak a játék segítségével több csatornán keresztül jutnak el a gyerekekhez: látás és hallás. Ezáltal is elősegítve az egyes szavak gyorsabb emlékeztetbe vésését.

<p>Jelentésteremtés</p>	<p>A www.mentimeter.com-ban előkészítettem egy szófelhősablont. Ez egy számítógépes program, amely segítségével a szófelhő a digitális táblán kivethető, amit a gyerekek majd csak akkor látnak, ha összegeztük az általuk begépelte gondolatokat.</p> <p>Mi jut eszedbe a hungarikumokról? címmel mindenki 3 dolgot írhat fel. Az alábbi linkre kattintva a gyerekek be tudnak lépni a „mentimeterbe”, és 3 gondolatot/szót, ami a hungarikumok szó hallatán eszükbe jut, begépelnek. https://www.menti.com/aluoc6inyb8r Belépési kód: 6820 2615</p> <p>Ezt követően megbeszéljük, rendszerezzük a közösen összegyűjtött gondolatokat a hungarikumokkal kapcsolatban. Az előbb elkészített szófelhő alapján megfogalmazzuk közösen, mit is jelent a HUNGARIKUM szó. (A magyarság csúcsteljesítményét jelölő gyűjtőfogalom, amely olyan megkülönböztetésre, kiemelésre méltó értéket jelez, amely a magyarságra jellemző tulajdonság, egyediség, különlegesség és minőség.) Kép forrása: https://www.hungarikum.hu/hu/content/mik-azok-hungarikumok-0 2025.07.16. Ezt felírjuk a füzetbe.</p>
<p>Hungarikumok bemutatása</p>	<p>Csoportmozaik – 2 csoportot alakítunk ki (ebben az esetben 5-5 fő csoportonként) úgy, hogy 1-1 hungarikumot ábrázoló képet vágunk szét annyi darabra, ahány fős csoportokat szeretnénk kialakítani, és az azonos témához tartozó képdarabot húzóknak alkotnak egy csoportot. E módszer segítségével kialakíthatunk homogén vagy heterogén csoportokat is, attól függően, hogyan szeretnénk differenciálni. Én az azonos képességű gyerekeket tettem be egy csoportba. A pulton/tanári asztalon 8 boríték van, a borítékokban a hungarikumok 8 szakkategóriája szerepel. Mindkét csoport egy-egy borítékot húz.</p> <p>Feladat: Minden csoport bemutatja a saját hungarikumok szakkategóriáját, és egy hungarikumot a szakkategóriából. A tanulási nehézségekkel küzdők plakátot, a másik csoport ppt-prezentációt készít. Az UNESCO-világörökséghez tartozó hungarikumokat most kihagyjuk, mert az a következő óra témája lesz.</p> <p>A feladathoz a mellékletben felsorolt könyvek, weboldalak, naptárak (melyek képei felhasználhatók az egyes plakátokhoz) és youtube-videók nyújtanak segítséget. Az elkészült alkotásokat/plakátokat/ppt-prezentációkat kinyomtatjuk, és bemutatják az egyes csoportok. Majd közösen értékeljük az elkészült munkákat, és kihelyezzük őket a faliújságra.</p>
<p>Reflektálás</p>	<p>Tanulói reflexió: Minden csoport megfogalmaz egy „kilépő mondatot”, amelyben reflektálnak egy személyes észrevétellel, megjegyzéssel az órán tanultakra. Miután a csoportok felolvassák a mondatot, összegzem a véleményeket.</p> <p>Összességében elmondhatom, hogy az órára való felkészülési folyamat nagyon izgalmas és tanulságos élmény volt számomra. Lehetőségem volt megismerni (igaz csak telefonon) dr. Horváth Zsolt országgyűlési képviselőt, aki egyben a Hungarikum Bizottság Értéktár Koordinációs Megbízottja. A velem folytatott beszélgetés megerősített abban, hogy mi is, a magyar pedagógusok, itt a diaszpórában, értékőrök vagyunk, és ahogy ő mondja: „A legkisebb közösségnek is vannak értékei”. Ezt kell tudatosítanunk az itteni közösségünk minden tagjában, függetlenül az életkortól.</p>
<p>Segédanyag a gyerekeknek a plakát, illetve a PPT elkészítéséhez</p>	<p>www.hungarikum.hu Hungarikumok – Hungarikum Bizottság és az Agrárminisztérium kiadásában, 2019 Mi, magyarok – Hungarikum Bizottság és az Agrárminisztérium kiadásában, 2019 Hungarikumok – BUOD kiadásában, 2017 Hungarikumok naptárak 1–6. – BUOD kiadásában, 2017–2022 Híres magyarok naptár – BUOD kiadásában, 2023 Hungarikumok Gyűjteménye videósorozat – www.youtube.com</p>

A hungarikumokról szóló projekt 4 órára lett tervezve, a lenti mellékletben található források a másik 3 órához tartoznak. Ötletként kerülnek itt felsorolásra.

MELLÉKLETEK:

- Hungarikumok Gyűjteménye – Szakkategóriák | Hungarikumok Gyűjteménye – Magyar Értéktár

Híres magyar feltalálók és találmányok

- Magyar feltalálók naptárak 1–5. – BUOD kiadásában, 2012. 2016. Híres magyarok naptár – BUOD kiadásában, 2023.
- Magyar feltalálók – BUOD kiadásában 2019.
- A forrás címe: magyar-feltalalok-es-talalmanyaik.pdf (szakesuli.hu) [2025.03.03.]
- A magyar tudomány és kultúra eredményei és alkotói a nagyvilágban.
- A forrás címe: https://www.nkp.hu/tankonyv/hon_es_nepismeret_6_nat2020/lecke_05_035 [2025. 03. 03.]

Híres magyar tudósok és feltalálók; magyar művészek és sportolók világhírű eredményei

- A forrás címe: Budapest Business Region – Get Engaged (youtube.com) [2025.07.10.]
- A forrás címe: https://www.nkp.hu/tankonyv/hon_es_nepismeret_6_nat2020/lecke_05_035 [2025.07.10.]
 1. Híres magyarok
 2. Magyar tudósok, művészek, sportolók
 3. Ria, ria, Hungária! – Híres magyar tudósok, művészek és sportolók
- A forrás címe: <https://wordwall.net/hu/resource/1201737/magyar-feltal%C3%A1l%C3%B3k-%C3%A9s-tal%C3%A1lm%C3%A1nyaik> [2025. 07. 10].

Unesco – magyar világörökség

- Világörökségi helyszínek Magyarországon (youtube.com) [2025.03.31.]
- VILÁGÖRÖKSÉG RÉSZEI – MAGYARORSZÁG (youtube.com) [2025.07.10.] 3:46 perc
- A forrás címe: <https://csodasmagyarorszag.hu/kategoria/unesco-vilagoroksegi-helyszinek-magyarorszagon> [2025.07.10.]
- A forrás címe: <https://travelking.hu/blog/magyarorszag-legjobbjai-8-csodas-hely-amely-az-unesco-vilagorokseg-resze> [2025.07.10.]

SEGÉDANYAGOK:

- Világörökség helyszínek – Hortobágy (youtube.com) 6:55 perc Világörökség helyszínek – Hollókő (youtube.com) 7:09 perc Világörökség helyszínek – Pannonhalma (youtube.com) 6:58 perc
- Világörökség helyszínek – Aggtelek (youtube.com) 5:43 perc Világörökség helyszínek – Fertő-tó (youtube.com) 7:39 perc
- World Heritage Hungary – Pécs/Világörökség Pécs (youtube.com) 7:01 perc

Világörökség – Budapest

- A forrás címe: https://www.youtube.com/watch?v=l_nc07dKFnU&pp=ygUqdmlsw6Fnw7Zy-w7Zrc80pZyBoZWx5c3ppbmVrIGJ1ZGFwZXN0IHZpZGVv [2025. 07. 10.] 8:23 perc

Világörökség – Tokaj

- <https://www.youtube.com/watch?v=xI0Zu6knAp8> [2025. 07. 10.] 6:22 perc

GALÈRIA

- A forrás címe: <https://vilagorokseg.e-epites.hu/> [2025.07.10.]

Galèria – ès magyaràzat

- A forrás címe: <https://vilagorokseg.e-epites.hu/oktatasok/vilagorokseg-gyerekszemmel.html> [2025.07.10.]

Jàtèkok

- Világörökségi helyszínek Magyarországon – párosítás – kép – helyszín <https://vilagorokseg.e-epites.hu/oktatasok/jatekok/gyerekszemmel/WH01-G004/story.html> [2025.07.10.]
- Kérdezz, és több lehetőség (számok) közül válassz!
- A forrás címe: <https://vilagorokseg.e-epites.hu/oktatasok/jatekok/gyerekszemmel/WH01-G001-G003/story.html> [2025. 07. 10.]
- A forrás címe: https://www.nkp.hu/tankonyv/hon_es_nepismeret_6_nat2020/lecke_05_034
- Etika 8. - II. FEJEZET: HELYEM A VILÁGBAN – 12. Magyar vagyok – otthon vagyok (nkp.hu) [2025.07.10.]
- Hungarikum_quiz_83.pdf [2025.07.10.]

MELLÉKLETEK:

- Hungarikumok Gyűjteménye Szakkategóriák | Hungarikumok Gyűjteménye – Magyar Értéktár [2025.07.10.]

AZ ÉRZELMI INTELLIGENCIA FEJLESZTÉSE ALKOTÓ – FEJLESZTŐ MESETERÁPIÁS FOGLALKOZÁSSAL A MAGYAR KULTÚRA KÖZVETÍTÉSE SZORÁN

Kövecsesné Gősi Viktória

A mesék szerepe, jelentősége a személyiség fejlődésében, a nevelésben

*„Földből magba, magból szárba,
szárból virágba, virágból kalászbba,
kalászból kenyérbe, kenyérből testembe,
testemből lelkeembe, lelkeemből lelkeembe.”*
(Népi mondás)

Ahogy a népi mondás is bemutatja, a mese is így szökken szárba és száll lélektől- lélekig az üzeneteivel, a mesei képekkel, az útmutatásokkal, az értékekkel. A közös mesei élmény a rohanó, felgyorsult világban megnyugvást ad, lecsendesedést biztosít a gyermek, a pedagógus és a szülő számára is. Generációk közös találkozási pontja, egy olyan érzelmi töltekezés, ami ahhoz is szükséges, hogy mindennapi életünk feladatait, kihívásait könnyebben tudjuk kezelni.

A mesék jelentőségét, szerepét, számos szakember, meseterapeuta, pszichológus, pedagógus vizsgálta, kutatja (Bettelheim 1988; Boldizsár 2010, 2013, 2016, 2018, 2019; Kádár 2012, 2013, 2014, Kádár-Kerekes 2017; Nyitrai 2017; Csóka 2022, Németh 2025). A különböző vizsgálatok azt mutatták, hogy azok az 5-6 éves gyermekek, akiknek szinte minden nap mesélnek, másfél évvel fejlettebbek értelmileg és szociálisan azoknál, akiknek nem mesélnek (Nagy 2017:8) Nyitrai Ágnes kutatásai azt is igazolják, hogy a mesélés a szociális kompetencia, a gondolkodás, az anyanyelv spontán fejlesztője. Ezek mellett azt is ki kell emelnünk, hogy a közös mesélés az egymásra hangolódást, a jelenben levést, a flow élmény kialakulását támogatja. Nagy József kutatásaiból az is kiderül, hogy a gyakorlott olvasóvá válás feltétele a kritikus szókészlet (leggyakoribb 5000 szó) ismerete. (Nagy 2006) A mesék szövegeiben előforduló szófordulatok, kifejezések, a kisgyermekkorától megvalósuló folyamatos mesélés ennek a szókészletnek a gazdagítását támogatja. Természetesen az életkorokhoz kapcsolódó mondókákkal, énekekkel, gyermekjátékokkal. Az olvasóvá válás folyamatában az is nagy jelentőséggel bír, hogy szülőként, pedagógusként mesélünk-e a gyermekeinknek és ha igen mennyit. A meséken keresztül élményeket nyújthatunk, a mesék által fejlődik gyermekünk érzelmi intelligenciája, kreativitása, fantáziája. A mesék segítségével útravalót, életvezetési mintát adhatunk, értékeket közvetíthetünk, kapcsolódhatunk a magyar kultúrához. A mesélés a szociális kompetenciák fejlesztése mellett az anyanyelv és a kognitív képességek, emlékezet, figyelem, problémamegoldó gondolkodás fejlesztésében is nagy jelentőséggel bír. A mese a mesét hallgatók számára örömforrás, közösségi élmény, a feszültségoldás, stresszkezelés, felfrissülés lehetősége, ami a mesemondó személyiségét is gazdagítja, segíti a belső harmóniájának megtalálásában. A mesék oktatásban történő felhasználása nagyon szerteágazó. A többnyire az alsó tagozatos oktató-nevelő munkában – a különböző tantárgyakban integráltan megjelenő – nélkülözhetetlen szerepet betöltő műfaj azonban minden életkorban iránymutató lehet.

Éppen úgy az olvasói kultúra kialakításában, mint a pályaválasztásnál, az első szerelmeknél, a kamaszkori útkeresésben, a környezeti nevelésben vagy az érzelmi intelligencia valamennyi területének fejlesztésében.

Ahogy Kádár Annamária fogalmaz: „A mesét hallgató gyerekekben kialakuló belső képeknek hatalmas jelentőségük van, mivel ez az érzelmi tudás, a mesékben kódolt információk, szimbólumok elraktározódnak a jobb agyféltekében, és később is hozzáférhetővé válnak, mint a legmélyebb életbölcsesek. Ez a tudás erőforrásként jelenhet meg a krízis- és problémahelyzetekben is. A népmesék hol volt, hol nem volt világa rokonítható a lelkünk legmélyén élő valósággal. A mese a főhős fejlődési folyamatát követi végig, egy valóságos metamorfózisnak lehetünk tanúi, ahol a megpróbáltatások, küzdelmek, fordulatok hatására a hős teljesen megváltozik, kicserélődik, újjászületik” (Kádár 2011: 69).

Alkotó – fejlesztő meseterápiás foglalkozás magyar népmesével

A Metamorphoses Meseterápiás Módszert dr. Boldizsár Ildikó mesekutató, meseterapeuta dolgozta ki. „A meseterápia során abból indul ki, hogy nincs olyan élethelyzet, amelynek ne lenne meg a mesebeli párja. A mesékben benne van az a lehetőség, hogy mindazt, ami a világban rosszul működik, meg tudjuk változtatni.” (Boldizsár 2019: 23). A módszer alkalmazásának többféle szintje van. Az alkotó-fejlesztő meseterápiás foglalkozásoktól kezdődően, a két-három napos én mesém mesecsoporton keresztül, adott tematikára épülő csoportos meseterápiák, illetve az egyéni mesetárpia. (Boldizsár, 2023) Az alkotó - fejlesztő mesefoglalkozások számos nevelési területen beépíthetők a nevelési folyamatba, de a csoportban előforduló élethelyzetekre, önismereti célokra, a közösség, a csoport nehézségeire is tudunk megoldást találni a mesék nyelvén.

1. számú kép: Alkotó-fejlesztő mese foglalkozás a Southemptoni Hétvégi Magyar Iskolában

Ebben a tanulmányban egy gyermekek számára kidolgozott és megvalósított alkotó-fejlesztő meseterápiás foglalkozás rövid vázlata kerül bemutatásra. A foglalkozásokon alkalmazott érzékszerveket aktivizáló, képzelőerőt mozgósító módszerek fejlesztik a kreativitást, a fantáziát, a figyelmet, a koncentrációs képességet. A különböző intelligenciaterületek fejlesztése mellett, az érzékszervek élesítése, a két agyfélteke összehangolása, továbbá a mesék pedagógiai funkcióinak érvényesítése is fontos célkitűzés.

Korcsoport: 8-9 éves gyerekek

Időtartam: 45-60 perc

Választott mese: Benedek Elek: Az aranypálca

A mese forrása: <https://mek.oszk.hu/04800/04865/04865.htm#107>

A foglalkozás célja:

Annak megláttatása, hogy a kitartás, a nagylelkűség, a másokhoz való kapcsolódásunk támogat az utunk során.

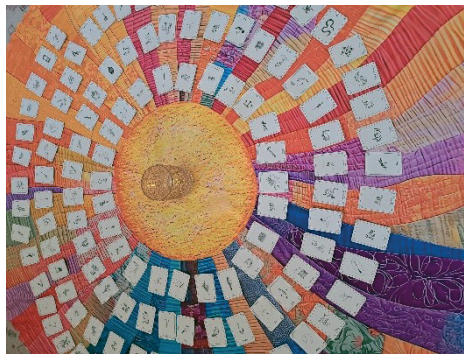
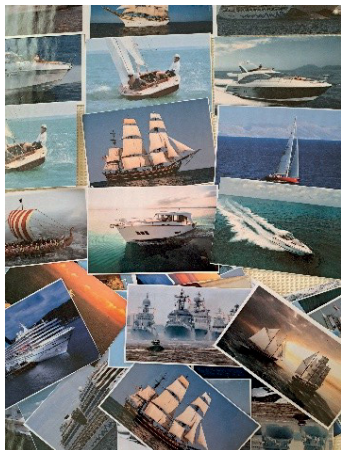
A nehéz helyzetekből is van kiút és kaphatunk segítséget.

Hozzáállásunk, a másokhoz való kapcsolódásunk támogat bennünket.

Az igaz értékek keresése látás, hallás, megfigyelés útján.

Vannak segítők, akikre számíthatunk. Kinek, mi lehet a segítője az útja során?

Feladat	A foglalkozás menete, rendelkezésre álló idő	Szükséges eszközök
<p>Beléptetés a mesébe</p>	<p>A gyerekek a mesébe úgy tudnak belépni, hogy megfejtik a tarisznyába elrejtett találós kérdéseket.</p> <p>Egy tanuló kihúz egy kártyát, felolvassa a találós kérdést, az osztály közösen kitalálja, ezután lépnek be a terembe.</p> <p>A találós kérdések megfejtése és a terembe lépés után mindenki választ az asztalról egy hajós képet, ami szimpatikus számára. Válasszad ki azt a hajót, ami nagyon tetszik, amivel szívesen indulnál el egy felfedező útra?</p>	<p>Találós kérdések kis cetlikre írva: A napfénytől nem nagyon félnek, Csupán sötét éjben élnek. Oly vidámak, úgy ragyognak, reggel szépen elaluszna. (csillag)</p> <p>Mikor fekszel, ő is kél. Egyszer egész, máskor fél. Nincsen tüze, mégis lámpás, A vándornak szinte áldás. (hold)</p> <p>Kikötőben ringatózom, vagy nyílt vízen himbálózom. Gyomrom mélyén rakományok, fedélzetemen matrózok. (hajó)</p> <p>Híres legény vagyok, tú fokán átbújok, de ha egyszer megharagszom, tenger vizét megszalasztom, a fát a tövétől kicsavarom. Ugyan bizony mi vagyok? (szél)</p> <p>Terem elrendezése: Középen egy nagy terítő, rajta elhelyezve a mesei segítő kártyák. A teremben körben a földön, párnákon ülve helyezkedünk el a foglalkozás alatt a terítő körül, vagy székeken.</p>

Ajtó melletti asztalon nyomtatott színes képek különböző hajókról. (viking, hadihajó, ladik, kalózhajó, motorcsónak, tengerjáró, vitorlás.....)

<p>Bevezetés a mesébe</p>	<p>Beszélgető kör a választott képekről – egyéni reflexiók, vagy páros megbeszélés a csoport létszámától függően.</p> <p>Mozgásos játékok, testtudatosító játékok:</p> <p>Lecsendesítés, megnyugvás a mesére történő ráhangolódás</p>	<p>Miért azt a képet választottad? Mit fedeznél fel vele? Hova utaznál szívesen a hajóddal?</p> <p>Ringatózó csónak: A játékhoz minimum 3 fő kell. Ketten hajtanak egy nagyobb kötelet a versnek megfelelően, a többiek próbálnak átjutni rajta.</p> <ul style="list-style-type: none"> Hívott a víz, s a csónakom, vízre szálltam egy szép napon. (a kötél szelíden ring jobbra-balra, a gyerekek átugranak rajta) Hullám himbált és ringatott, (a lengés fokozódik)kigyót is láttam, vagy hatot. (a kötél kigyózva mozog a földön) Két hullám jött nagy locsogva, (a forgatók kifeszítik, majd felváltva megrázzák a kötelet, ami így hullámszik) s a csónakom felborította. (a kötél hagyományos módon forog, át kell futni alatta) Föl-le, föl-le ringatóztam, (az előbbi mozdulatsor) egy kunyhóban szárítottam. (ismétlés, amíg átfutnak alatta a gyerekek) <p>Koshi megszólaltatása, körbejárva a termet. Imaginációs gyakorlat (A gyerekek becsukják a szemüket és egy képzeletbeli utazásra indulunk hajóval, melynek során elképzelik a tanító által elmondott képeket.) A gyakorlatra jó példákat találhatunk az alábbi könyvben: Bagdi Emőke (2017). Pszicho fitness gyermekeknek, szülőknek és nevelőknek. Kulcslyuk Kiadó. Bp.,</p>
<p>Mesemondás</p>	<p>8 - 10 perc</p>	<p>(Ha van esetleg a csoportban a mesét jelző rítus, akkor annak gyakorlása. pl. mese előtti közös éneklés, mesepárna, mesegyertya meggyújtása...) Élőszavas mesemondás</p>
<p>Meséhez kapcsolódó kérdések (érzelmi beállítódás, azonosulás)</p> <p>A mesét követő játékok vagy személyre szabott próbák, kapcsolódó tevékenységek</p>	<p>Mutassál rá arra a képre, amelyik azt mutatja, amilyen érzelmet kiváltott belőled a mese.</p> <p>A képekről és a gyerekek érzelmeiről beszélgetünk.</p> <p>Milyen segítői voltak a királyfinak? Mit tudtak ezek?</p> <p>Először gondoldj egy olyan helyzetre, ami most nehézséget jelent számodra. Milyen varázs tárgyakra lenne most szükséged ennek a helyzetnek a megoldásához? Válasszad ki a terítón látható eszközök közül két varázseszköz képkártyáját! Hogyan segítenének ezek a varázstárgyak Neked?</p>	<p>Eszközök: A 8-9 fénymásolt színes lap, rajta érzelmekkel (öröm, bánat, félelem, harag, nyugalom, csodálkozás.....)</p> <p>Szimat kártya - https://kimondhato.hu/szimat/</p> <p>Mesei segítő elhelyezése a terem közepén szétszórta a terítón. Varázstárgyak és varázslatos segítő Forrás: https://www.mesejaro.com/mesebolt/</p>

Alkotás, barkácsolás	A választott egyik segítő varázseszközhöz írj egy varázsversikét, amit elmondanál hozzá. A versírás után ezeket bemutatják a gyerekek. A másik varázstárgyat dobjad be a tarisznyába. Mindenki húzzon a tarisznyából véletlenszerűen egy kártyát. Most nézzed meg, hogy ez miben tud Téged támogatni.	Varázsverserekhez kis kartonlapokat kapnak a gyerekek.
Kilépés a meséből	Az Aranypálca című mese mesetérképének átadása a gyerekeknek.	Mesetérkép (https://pompasnapok.hu/)

AZ ARANYPÁLCA

Volt egyszer egy öreg király s annak három fia. A fiúk megegyeztek, hogy elmennek országot-világot látni, de hárman háromfelé.

A legidősebb azt mondta, hogy ő megy napnyugatnak, mert ott aranyfák vannak, s azokról ő aranyleveleket szed.

A középső azt mondta, hogy ő északnak megy, s onnét drágaköveket hoz. A legkisebb azt mondta, ő neki nem kell semmiféle kincs, megy a tengerre, hogy ott lásson, halljon s tanuljon.

Hát csakugyan elindult a három fiú háromfelé, a legkisebb tengeren utazott, egy nagy hajón. De már mentek egy esztendeje, még mindig nem értek szárazföldre, az élmük mind elfogyott, s a hija volt, hogy éhen haljanak.

Egyszer mégis elértek a tenger túlsó partjára, s egy sziklás helyen kikötöttek. Ott a királyfi kiszállott a hajóból, ment, maga sem tudta merre, s addig ment, mendegélt, míg a szörnyű éhségtől s fáradtságtól leroskadott a sziklára, s elaludott.

Alszik a királyfi egy napot, kettőt, talán többet is, s egyszer csak érzi, hogy valaki szép gyöngén simogatja az arcát. Fölveti a szemét, s hát egy olyan szép tündérleány állt előtte, hogy a napra lehetett nézni, de arra nem. Kérdi a leány:

- Hát te hogy kerülsz ide?

Elmondja a királyfi úgy, amint történt.

- Na - mondja a tündérleány -, gyere az édesanyámhoz, az talán ad enni neked s az embereidnek is.

Hazamennek, s a tündérkirályné - mert az volt a leány anyja - kivesz a ládából egy rózsás keszkenőt, s mondja:

- Tündérkendő, parancsolom, étel-ital rajtad álljon!

Egyszeriben tele volt a kendő étellel-itallal. Aztán adnak mindenféle enni- s innivalót a királyfinak, hadd vigyen az embereinek is. Megköszöni szépen a tündérkirályné jóságát, elbúcsúzik tőlük, el különösen a leánytól, s mondja neki lelkes szóval:

- Visszakerülök én még ide, tündér-királykisasszony, s velem jössz te akkor.

- Gyere, gyere - mondotta a tündér-királykisasszony -, veled megyek akkor.

S hogy a királyfi el ne felejtse, nekiajándékozta a tündérkendőt. Továbbment a hajón a királyfi, s addig mentek, míg egy szigethez nem értek. Kiment a szigetre, ott a tündérkendőt leterítette, s mondta:

- Tündérkendő, parancsolom, étel-ital rajtad álljon.

Volt mindjárt étel-ital, bőven, s elkezdett falatozni. Amint ott falatozik, odajön egy öregasszony, s kéri könyörögve, hogy adjon neki egy falást isten nevében. Mondta a királyfi:

- Csak üljön le, nénemasszony, egyék-igyék, van itt minden, hál' istennek.

Leül az öregasszony, eszik a sok mindenféle jóból, s egyszerre csak felállt, s hát nem öregasszony többet, hanem egy szépséges szép tündér.

Mondja a királyfinak:

- Köszönd, hogy ennem adtál, királyfi, mert most ez a kendő nem volna a tied. Nesze, hogy olyan jó voltál hozzám, adok neked egy tarka köpönyeget. Ha ezt a köpönyeget megrázintod, ott, ahol egy zöld darabja esik le, egy gyönyörű szép kert lesz, ahová egy kék darab esik, ott egy nagy tó lesz. Ahová pedig egy fehér darab esik, ott egy nagy palota lesz. De ha összecsapod a kezedet, s azt mondod: „Kert, tó, palota, tűnjetek el, legyetek megint köpönyeg!” - a kert is eltűnik, a tó is, a palota is.

Megköszöni a királyfi a szép ajándékot, visszamegy a hajóra, s mennek tovább. Aztán érnek egy másik szigethez. Arra is kimegy a királyfi, ott is leteríti a tündérendőt, s elkezd falatozni. Amint falatoznék, odajön egy öregember, s kéri könyörögve, hogy adjon valamit Isten nevében.

Annak is adott a királyfi jó szívvel, ettek-ittak, s vígan voltak.

- No, te királyfi - mondotta az öregember -, jótétel helyébe jót várj. Nesze, adok neked egy aranypálcát. Láttod-e, a végén van egy ezüstgomb. Ha ezt lecsavarintod, csak parancsolni kell, s annyi huszár sétál ki belőle, s a huszárok után annyi baka, hogy egy országot is elborítnak. Ha meg nincsen szükséged rájuk, csak parancsolnod kell nekik: „Vissza!” Szépen a pálcába visszamasíroznak.

De már tovább nem is ment a királyfi, innét visszafordult hazafelé. Csak annál a szigetenél állott meg, ahol a tündér-királykisasszony lakott. A tündér-királykisasszonyt a hajóra vette, s úgy vitte haza az édesapja országába.

Haza, csakhogy az ország nem volt többé az apjáé. Mikor éppen a tenger partjához ért a hajó, akkor szaladott arra az öreg király, s kiáltott messziről a fiának:

- Vissza, fiam, vissza, csak menjünk arra, amerről jöttél, elvette az ellenség az országomat.

- De bizony nem megyek én vissza - mondotta a királyfi, s kiszaladott a hajóból a szárazföldre. Azzal lecsavarintotta az aranypálcáról az ezüstgombot, s hát csak úgy omlott ki a rettentő sok huszár s utána annyi baka, hogy még a föld is rengett alattuk. Hiszen ezek úgy elpusztították az ellenséget, hogy még hírmondónak sem maradt abból. Akkor aztán a királyfi kiválasztott magának egy szép tágas helyet, ott megrázintotta a tarka köpönyeget. Annak a zöld darabjából egy gyönyörű szép zöld kert lett, a kék darabjából egy szép kerek tó, még hattyúk is úszkáltak benne, a fehér darabjából pedig lett egy gyémántpalota, de olyan, hogy messze földről csudájára jártak.

Hej, istenem, örült az öreg király!

- Lám, lám - mondotta az öreg király -, mégis te hoztad a legdrágább kincset, édes fiam. A legidősebb fiam hozott arany falevelet, de az ellenség el is vitte; a középső fiam hozott mindenféle drágakövet, egy egész hajóval, azt is elvitte az ellenség. Te csak egy pálcikát hoztál, édes fiam, s lám, ezzel megmentetted az országomat, áldjon meg a jó Isten!

Hanem egy kicsit mégis megrökönyödött az öreg király. Mit csinálnak azzal a rengeteg sok katonával, miből tartják el? Mondta is a fiának:

- Az ország megvolna, fiam, de mindenből kipusztítja ez a sok katona.

- Egyet se búsuljon, édesapám - mondta a királyfi -, nem kell azokat eltartani!

S csak kiáltott a katonáknak:

- Vissza! - s nagy trombita - s dobszóval mind visszamasíroztak a pálcába.

No, most már igazán nem volt az öreg királynak semmi bújá-baja. Hívták a papot, hadd adja össze a királyfit a tündér-királykisasszonnyal. Azután jöttek a cigányok, húzták, ahogy tudták, hét nap s hét éjjel állott a lakodalom.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A mese forrása: MAGYAR MESE- ÉS MONDAVILÁG II. A FEKETE KISASSZONY

- MESÉLTE BENEDEK ELEK A szöveget gondozta és a Szómagyarázót írta
- KOVÁCS ÁGNES <https://mek.oszk.hu/04800/04865/04865.htm#107>

Felhasznált irodalmak, oktatási eszközök

- Bagdi Emőke (2017). Pszicho fitness gyermekeknek, szülőknek és nevelőknek. Kulcslyuk Kiadó. Bp.
- Bajzáth Mária (2022). Mesefoglalkozások gyűjteménye, Lampion Kiadó. Bp.
- Bettelheim Bruno (1988). A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek, Gondolat Kiadó, Budapest, 1988.
- Boldizsár Ildikó (2010). Meseterápia. Mesék a gyógyításban és a mindennapokban, Magvető Kiadó, Budapest
- Boldizsár Ildikó (2019): Meseterápia, Budapest, Magvető Kiadó, Budapest, 2019.
- Boldizsár Ildikó (2023) "Hogyan segítsék én terajtd?" Segítő kapcsolatok a mesékben. Magvető Kiadó. Bp.
- Csóka Judit (2022): Meseterápiás utak és kalandok, Corvina Kiadó, Budapest, 2022.
- Kádár Annamária (2012): Mesepszichológia 1. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2012.
- Kádár Annamária (2013). Az érzelmi intelligencia fejlesztése mesékkal <http://rmpsz.ro/uploaded/tiny/files/magiszter/2013/tavasz/9.pdf>
- Kádár Annamária (2014): Mesepszichológia 2. Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2014.
- Kádár Annamária, Kerekes Valéria (2017): Mesepszichológia a gyakorlatban, Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2017.
- Kormos Rebeka - Dr. Deák -Zsótér Boglárka (2021). Népmese foglalkozások tervezése, Pompás Napok Magánkiadás <https://pompasnapok.hu/>
- Kormos Rebeka - Dr. Deák -Zsótér Boglárka (2021) Mesetérképek gyűjteménye. Pompás Napok Magánkiadás <https://pompasnapok.hu/>
- Kövecsesné Gósi Viktória (2022): Környezeti nevelés mesével. Alkotó-fejlesztő mesefoglalkozás a tanösvényen, In.: Pedagógiai projektek a diaszpóra hétfégy magyar iskoláiban (szerk. Kövecsesné, Gósi, Lampert, Balogh-Pécsi) Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr, 2022.
- Kövecsesné Gósi Viktória (2024) A mesékkal történő fejlesztő tevékenységek jelentősége a pedagógiában. In.: Diaszpóra – Kultúra – Nevelés szakmai folyóirat, I. évfolyam 1. szám. Széchenyi István Egyetem Pedagógiai, Humán és Társadalomtudományi Kar <https://diaszpora.sze.hu/szakmai-folyoirat>, ISSN 3057-8175 45-52.
- Kövecsesné Gósi Viktória (2023): Tanítás - tanulás a digitális korban Kihívások és módszertani megoldások, Xante Librarium Könyvkiadó és Kereskedelmi Kft, Biatorbágy, 2023. 171 p.
- Németh Orsolya: Egy történet, ami kapcsolódni tanít - Reflektív meseterápiás foglalkozásterv az empátia fejlesztésére. (2025). In: Mese Összművészeti folyóirat, főszerk. Luzsi Margó, Felelős szerkesztő: Boldizsár Ildikó, online ISSN 3004-3239 <https://www.boldizsarildiko.com/mesefolyoirat> 41-46.
- Nyitrai Ágnes (2017): A mese, a mesélés fejlesztő hatása. In: Fejlesztés mesékkal (szerk. Nagy József) Mozaik Kiadó, Szeged, 2017. pp. 9-32.
- Tátrai Vanda – Mesei varázstárgyak és segítők <https://www.mesejaro.com/mesebolt/>
- Szimat kártya - <https://kimondhato.hu/szimat/>

SZÖVEGFELDOLGOZÁS BEE-BOT HASZNÁLATÁVAL

ÓRAVÁZLAT

Petzné dr. Tóth Szilvia

Bevezetés

A napjaink oktatását meghatározó tevékenységközpontú, élménypedagógiai szemlélet hosszú időre nyúlik vissza. A jelenkor generációjának nem a tanulnivalót kell kijelölni a bemagolásra, hanem segítséget kell adni, hogy az önálló elsajátítás megvalósulhasson. Mindehhez még hozzájön a 21. század nagy kihívása, a digitalizáció. Már az alsó tagozatos tananyagba is bekerült a digitális eszközökkel való ismeretszerzés és az algoritmikus gondolkodás fejlesztése. A mesterséges intelligencia korában szüksége van a diákoknak arra, hogy a folyamatokkal, és alapvető programozási feladatokkal tisztába legyenek. A Bee-bot és hozzá hasonló eszközök segítik a diákokat abban, hogy a cselekvő tapasztalatszerzésen keresztül felkészüljenek a jövő kihívásaira. A foglalkozások során a gyerekek önálló felfedezéseket tesznek, aktív részesei a kognitív folyamatoknak. A motiváló környezet mellett a robotokkal való foglalkozás kiváló lehetőséget biztosít a problémamegoldó és az algoritmikus gondolkodás fejlesztésére.

Tananyagfeldolgozás robotok segítségével

Alsó tagozaton nagy jelentősége van a játékos tanulásnak. A mai diákoknak nagy az igénye a sikerélményre és az azonnali visszajelzés segítségével a gyorsabb, alaposabb elsajátítási folyamatot is elősegíthetjük. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztését a padlórobotokkal Pólya György által kidolgozott úton lehet kialakítani. A különböző feladatok megoldását a diákoknak saját maguknak kell felfedezniük.

1. Feladat megértése – például meg kell vizsgálniuk, hogy kell-e akadályt kikerülni az útvonalalkotás közben,
2. Tervkészítés – az általunk adott feladatlapon megtervezik az útvonalat,
3. Kivitelezés – kipróbálják a robotok programozásával, hogy az előzetes terveik megfelelőek-e,
4. Felülvizsgálat – megbeszélik, hogy hol hibáztak esetleg, vagy lehet-e más megoldás is.

A padlórobotok segítségével összetett tevékenységet végzünk: problémamegoldó gondolkodást fejlesztünk, az informatikatudást mélyítjük, de a különböző témájú pályákkal a tantárgyközi koncentrációt is fejleszthetjük. Továbbá még nem esett szó egy, a mai világban rendkívül fontos képességcsoportról, amit a tudományos írásokban 21. századi képességeknek neveznek. Olyan képességekről beszélünk többek között, mint az együttműködés, az önszabályozó tanulás, valódi problémák megoldása. A diákoknál gyakran észrevehető, hogy nem tudnak türelmesen, egymást meghallgatva együttműködni, vagy épp nem hagyják egymást érvényesülni. Ezek a problémák a padlórobotokkal való foglalkozásoknál is előjönnek, így a tananyag elsajátítása mellett, szociális kompetenciák fejlesztése szintén elérhető.

A tanulók aktív, cselekvő (de mégis játékos) módon vesznek részt új ismeretek elsajátításában a foglalkozások alkalmával. Építhetünk a tanulók előzetes tudására, egyúttal lehetőséget biztosíthatunk az esetleges tévedéseik kiigazítására, hiszen a robotméchescék tetszőlegesen újra programozhatók, a diákok saját maguk végezhetik el a javításokat. Megadjuk a diákoknak a hibázás és a javítás szabadságát, ezzel növelve a magabiztosságot és a tantárgyhoz való pozitív hozzáállást.

A differenciált foglalkoztatás kiemelt feladat a NAT-ban, a méchescék segítségével számos lehetőség nyílik a tanulók differenciált foglalkoztatására. A hagyományos és az SNI-s diákok körében is jól használható a robotméchecske.

A robotok segítségével való oktatás megváltoztatja, kiegészíti a hagyományos értékelési szokásokat is. A diagnosztizáló értékelés helyett a formatív értékelés kerül előtérbe. A cél az, hogy a diákok képessé váljanak a saját gondolatmeneteik megalkotására, korrekciójára, a társakkal való közös munkára, megbeszélésre.

Az eszközzel való megismerkedés általában egy olyan foglalkozás, ahol nem tantárgyhoz kapcsolódó feladatok vannak. Megtanulják a diákok az eszköz kezelését, megismerkednek a csapatban való munkával, a megfelelő hangnemben és stílusban történő társalgással. A későbbi foglalkozásoknál kapcsoljuk hozzá a robotokat a tantárgyakhoz. Ekkor is törekszünk arra, hogy ne a teljes óra legyen méhecskés foglalkozás, hanem csak egy-egy részben, játékos keretek között ismétljük, gyakoroljuk az elsajátított tananyagot.

A játékok közben a következő tevékenységeket alkalmazzuk:

Kész algoritmus végrehajtása:

- Mozgás két pont között, kódsor végrehajtása
- Mozgás több pont között, megállók vagy akadályok beiktatása, kódsor végrehajtása

Önálló algoritmus végrehajtása:

- Mozgás két pont között
- Mozgás több pont között, megállók vagy akadályok beiktatása
- Minél több útvonal keresése (alternatív algoritmusok)

Mindezt egyéni, páros és csoportmunka keretében valósítjuk meg.

Egy megvalósult óra vázlat

Több mint öt éve az Apáczai-kar és az Öveges Kálmán Gyakorló Általános Iskola szorosán együttműködik és több órán is bevontuk a „méhecskéket” a játékba. Ezeknek az óráknak az eredménye a mosolygós, jókedvűen matekot és egyéb tantárgyakat tanuló diák mellett, többek között egy Tanítói Kincsestar II. nevű tanulmánykötet lett (<https://ak.sze.hu/-tanulmanykotetek/tanitoi-kincsestar-ii>).

A jelen tanulmányban egy megvalósult óra vázlatát kerül ismertetésre. Kárpáti Zsuzsanna kollégánál második osztályos magyar óráján ismerkedtünk egy szöveggel, amely a segítségnyújtásról szól. Több, fentebb felsorolt tevékenységet (előre meghatározott útvonal követése, saját útvonal alkotása, kódalkotás) alkalmaztunk.

Bemutató tanítás

I. Tantárgy: Magyar irodalom

Témakör: Otthon, család, szeretet

Tananyag: Tíz kicsi barát-kínai mese (Mészöly Miklós feldolgozása)

II. Tanítási-tanulási feladatok

1. Beszédművelés:

- artikulációs gyakorlat, beszédfejlesztés játékos mondókával
- szókapcsolatok olvasása

2. Olvasás, szövegértés:

- Motiváció, hangulati előkészítés - a téma megközelítése a beszédművelés során felhasznált mondóka mozgásos eljátszásával. Beszélgetés az otthoni segítségről
- Célkitűzés
- A szöveg megismerése tanítói bemutatással
- A szövegtartalom vizsgálatához kapcsolódó feladat: adott útvonalterv értelmezése: Melyik eszközre gondoltam? (Bee-bot)
- A főszereplő tulajdonságainak felismerése, útvonalterv készítése a rá jellemző tulajdonságokhoz

(Bee-bot)) Többféle tulajdonsághoz megoldás tervezése.

- Az események időrendbe rendezése képek segítségével
- Szintetizálás: megértést bizonyító feladat megoldása

III: Képzési feladatok, fejlesztendő területek

- Nyelvi, kommunikációs kompetenciák
- Szókincsfejlesztés
- Digitális kompetencia
- Problémamegoldó gondolkodás, logikus-algoritmikus gondolkodás
- Kreativitás
- Manuális készségek

IV: Nevelési feladatok

- Az együttműködési képesség fejlesztése
- Az otthoni segítség fontosságára nevelés

Módszerek: bemutatás, beszélgetés, beszéltetés, szemléltetés, megbeszélés, magyarázat, közlés, ellenőrzés, értékelés, játékok, gyakorlás

Tanulásszervezés: frontális és önálló munka, csoportmunka

Taneszközök: feladatlap, eseménycártyák, Bee-bot tábla, méhecskék, táblai szemléltetés, interaktív feladat

I. Szervezési feladatok

- szükséges eszközök, szemléltetés előkészítése (tolltartó, bee-bot táblák, feladatlapok, eseményképek, szemléltető táblák, padlórobotok)
- csoportok kialakítása (5 heterogén csoport)
- értékelési szempontok megadása: együttműködés, figyelem, fegyelem, kreativitás, aktivitás

II. Beszédművelés:

1. A tananyag előkészítését célzó mondóka tanítói bemutatása, majd közös elmondása

Hallgassátok meg a mondókat! Mondjátok utánam! Figyeljete a megfelelő hangsúllyal történő bemutatásra!

2. Artikulációs gyakorlat az óra témájához kapcsolódó szókapcsolatok olvastatásával

Olvassátok el némán, majd hangosan az alábbi szókapcsolatokat! Ügyeljete a hangok időtartamának megfelelő érzékeltetésére, a tiszta, érthető beszédre!

Feladat anyaga:	- kínai fiúcska
- ház közelében	- folydogáló patak
- virágágyakat csinált	- seprűt keresett
- gondosan megöntözte	- felsöpörte az udvart

Módszerek: bemutatás, szemléltetés, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés

Tanulásszervezés: frontális munka

III. Olvasás, szövegértés

Motiváció

1. Hangulati előkészítés-a téma megközelítése a beszédművelés során felhasznált mondóka mozgásos eljátszásával.
2. Beszélgetés az otthoni segítsérről.

Mondjuk el a mondókát még egyszer, kísérvük mozgással, ujjmozgató játékkal!

2.1. Feladat anyaga:

Mit csinál a kis kezem? (a két kezet széttárjuk)

Simogat kedvesen, (arcot simogatjuk)

Ütöget mérgesen, (tenyeret finoman megütögetjük)

Csiklandoz viccesen, (csiklandozzuk)

Csipked hegyesen, (csipkedjük)

Táncol ügyesen. (két ujjunkkal” táncolunk” a tenyerünkön)

Na, mit csinál a kis kezem? (a két kezet széttárjuk)

Te is tudod, mondd velem!

2.2. Beszélgetés az otthoni segítsérről, munkáról.

Miben és mikor szoktál otthon segíteni a szüleidnek?

Szoktál-e segíteni a kerti munkákban?

Módszerek: bemutatás, játék, beszélgetés, beszéltetés, kérdés-felelet

Tanulásszervezés: frontális munka

IV: Célkitűzés:

*A mai olvasás órán egy olyan történettel ismerkedünk meg, amelyből megtudhatjuk, hogy hogyan segített egy kis gyerek a szüleinek. A történet egy kínai mese, címe: **A tíz kicsi barát***

V: A szöveg megismerése tanítói bemutatással

Hallgassátok meg a történetet! Figyeljétek meg, ki a történet főszereplője? Vajon ki lehet a tíz kicsi barát?

Feladat anyaga:

Tíz kicsi barát

Kicsi kínai fiúcska volt Liu. Édesapja már kora reggel dolgozni ment a gyárba, édesanyja meg a szántóföldre indult, kapával a vállán. Liu otthon maradt egyedül a házában, és a világon semmi dolga nem volt. Elhatározta, hogy ő is dolgozik valamit. Kapát, seprűt keresett elő, és kiment az udvarra.

Az udvaron temérdek sok kő és szemét volt. Liu szépen felsöpörte az udvart, a köveket kosárba gyűjtötte, és a ház közelében folydogáló patak partjára hordta.

Aztán vette az ásót, és virágágyakat csinált. Mikor elkészült Liu, magot vetett be-léjük, vödörben vizet hozott, és gondosan megöntözte valamennyit.

Miután evvel is elkészült, szép tisztára megmosta a kezét. Akkor aztán leült pihen-ni a fa alá.

Liu édesapja délután hazajött a munkából, és mindjárt megkérdezte:

– Ki hozta rendbe az udvart?

Liu így válaszolt:

– Tíz kis barátom segített nekem.

Aztán az édesanyja is hazajött a szántóföldről, és ő is megkérdezte:

– Ki csinálta ezeket a virágágyakat?

Liu megint csak így válaszolt:

– Tíz kis barátom segített nekem.

– De hát hol van a te tíz kicsi barátod? – csodálkozott az anyja és az apja.

– Nézzétek! – szólt Liu, és felemelte két kezét. – Az én tíz ujjam az én tíz kicsi barátom!

kínai mese (Mészöly Miklós feldolgozása)

VI: Beszélgetés a történetről

- Kik a mese szereplői?
- Hogy hívták a kisfiút?
- Hol dolgozott az édesapja?
- Hová ment az édesanyja dolgozni?
- Mivel lepte meg Liu a szüleit?
- Mit szóltak a szülők?
- Kik voltak Liu barátai, segítői?
- Mit gondolsz, miért nevezte Liu az ujjait a barátainak?

Melyik közmondás illik legjobban a meséhez? (közmondások értelmezése)

- A jó munka dicséri a mestert.
- Hamar munka ritkán jó.
- Sok kéz hamar kész.

Módszerek: beszélgetés, beszélgetés, megbeszélés, kérdés-felelet, ellenőrzés, értékelés, tudatosítás

Tanulásszervezés: frontális munka

VII: A szövegtartalom vizsgálata

1. Az események időrendbe rendezése képek segítségével

Feladat anyaga:

Rakd sorba a képeket az események sorrendje szerint!

Rendezzék az eseményeknek megfelelő időrendbe a képeket!

2. A szövegtartalom vizsgálatához kapcsolódó feladat: adott útvonalterv értelmezése: Melyik eszközre gondoltam? (Bee-bot)

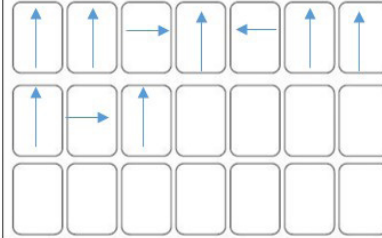
Nézzétek meg a táblán található eszközök képeit! Melyikre gondoltam? Vezessétek végig a méhecskét a megadott útvonalon, hogy megtudjátok a választ!

Feladat anyaga:

 ültetőfa	lusta		 seprű
 ásó		 gereblye	szorgalmas
álmos	 harapófogó		 vödör
 kapa	segítőkész	 reszelő	
	 kalapács		 fűrész
 kosár		 létra	

Adott útvonal alapján mező megtalálása.

Melyik eszközre gondoltam? Vezesd végig a méhecskét a megadott útvonalon és megtalálod a megfejtést. Írd a vonalra!

(seprű)

Módszerek: megbeszélés, tudatosítás, bemutatás, magyarázat, tevékenykedtetés, kész algoritmus végrehajtása, kódsor végrehajtása, mozgás több pont között
Tanulásszervezés: csoportmunka

3. A főszereplő tulajdonságainak felismerése, útvonalterv készítése a rá jellemző tulajdonságokhoz (Bee-bot)) Többféle tulajdonsághoz megoldás tervezése.
 Feladat anyaga: lusta, szorgalmas, segítőkész, álmos

 ültetőfa	lusta		 seprű
 ásó		 gereblye	szorgalmas
álmos	 harapófogó		 vödör
 kapa	segítőkész	 reszelő	
	 kalapács		 fűrész
 kosár		 létra	

Készítsetek útvonaltervet azokhoz a tulajdonságokhoz, amelyek igazak voltak Liura!

Saját útvonal készítése

A táblázatban megbújtak tulajdonságok. Készíts útvonalat a méhecskének azokhoz a tulajdonságokhoz, amelyek igazak voltak Liura! (szorgalmas, segítőkész)

Módszerek: megbeszélés, magyarázat, tevékenykedtetés, önálló algoritmus végrehajtása, mozgás több pont között megálló beiktatása nélkül, majd megálló beiktatásával

Tanulásszervezés: csoportmunka

4. Szintetizálás-megértést bizonyító feladat megoldása

Feladat anyaga:

<https://learningapps.org/17119663>

Igaz

?

A köveket Liu a virágágyás mellé hordta.

Hamis

Módszer: játék, rögzítés, tudatosítás, megbeszélés

Tanulásszervezés: frontális munka

VIII: Szervezési feladatok

1. Házi feladat kijelölése: feladatlapon

Feladat anyaga:

1.

Milyen volt Liu? Pótold tulajdonságainak hiányzó betűit!

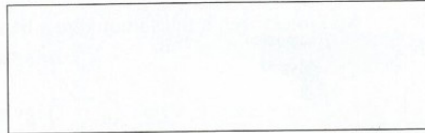
sz _ rg _ lm _ s r _ ndsz _ r _ t _ k _ t _ rt _
d _ lg _ s s _ g _ t _ k _ sz t _ ttr _ k _ sz

Keretezd be azokat a tulajdonságokat, amelyek rád is illenek!

2.

c) Ilyen volt az udvar a takarítás előtt.

Rajzold le, milyen lett utána!

Pótoljátok a hiányzó betűket a Liu tulajdonságait kifejező szavakban! Keretezzétek be azokat, amelyek rátok is illenek!

Feladat anyaga:

Rajzold körbe ceruzával a kezedet! Rajzolj az ujjakra arcot! Írj le öt dolgot, amiben segítenek neked a kis „barátaid”!

2. Az órai munka értékelése az értékelési szempontok alapján egyénre és csoportra szólóan
3. Eszközök elrakása, padrend

Megjegyzés:

A tanórán alkalmazott módszerek, eszközök használata több időt igényel, ezért a tervezésnél néhány lépésben eltértünk a globális szövegfeldolgozás algoritmusától (pl. a szöveg tanulói újra olvasása...).

Melléklet (feladatlap)

Tíz kicsi barát

Kicsi kínai fiúcska volt Liu. Édesapja már kora reggel dolgozni ment a gyárba, édesanyja meg a szántóföldre indult, kapával a vállán. Liu otthon maradt egyedül a házában, és a világon semmi dolga nem volt. Elhatározta, hogy ő is dolgozik valamit. Kapát, seprűt keresett elő, és kiment az udvarra.

Az udvaron temérdek sok kő és szemét volt. Liu szépen felsöpörte az udvart, a köveket kosárba gyűjtötte, és a ház közelében folydogáló patak partjára hordta.

Aztán vette az ásót, és virággyakat csinált. Mikor elkészült Liu, magot vetett be-léjük, vödörben vizet hozott, és gondosan megöntözte valamennyit.

Miután evvel is elkészült, szép tisztára megmosta a kezét. Akkor aztán leült pihen-ni a fa alá.

Liu édesapja délután hazajött a munkából, és mindjárt megkérdezte:

– Ki hozta rendbe az udvart?

Liu így válaszolt:

– Tíz kis barátom segített nekem.

Aztán az édesanyja is hazajött a szántóföldről, és ő is megkérdezte:

– Ki csinálta ezeket a virággyakat?

Liu megint csak így válaszolt:

– Tíz kis barátom segített nekem.

– De hát hol van a te tíz kicsi barátod? – csodálkozott az anyja és az apja.

– Nézzétek! – szölt Liu, és felemelte két kezét. – Az én tíz ujjam az én tíz kicsi barátom!

kínai mese (Mészöly Miklós feldolgozása)

1. Ti miben szoktatok segíteni otthon? Milyen érzés anyának, apának segíteni?
2. Kik voltak a szereplők?
3. A rakd sorba a képeket a történetnek megfelelően!

(Mellékletből kivágva és a feladatlagra ragasztani)

 ültetőfa	lusta		 seprű
 ásó		 gereblye	szorgalmas
álmos	 harapófogó		 vödör
 kapa	segítőkéz	 reszelő	
	 kalapács		 fűrész
 kosár		 létra	

1. Adott útvonal alapján mező megtalálása.

Melyik eszközre gondoltam? Vezesd végig a méhecskét a megadott útvonalon és megtalálsz a megfejtést. Írd a vonalra!

 Beebot Challenge

↑

↓

↶

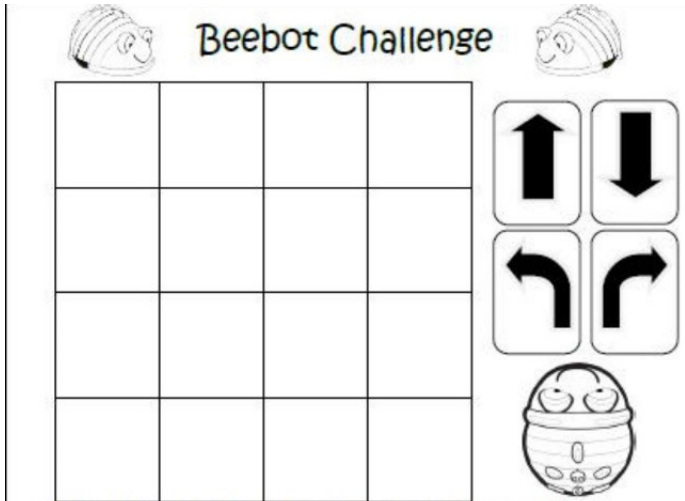
↷

(seprű)-----

2. Saját útvonal készítése

A táblázatban megbújtak tulajdonságok. Készíts útvonalat a méhecskének azokhoz a tulajdonságokhoz, amelyek igazak voltak Liura! (szorgalmas, segítőkész)

Házi feladat:

1.

Milyen volt Liu? Pótold tulajdonságainak hiányzó betűit!

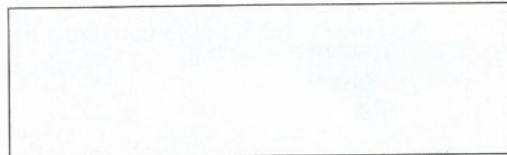
sz _ rg _ lm _ s r _ ndsz _ r _ t _ k _ t _ rt _
 d _ lg _ s s _ g _ t _ k _ sz t _ ttr _ k _ sz

Keretezd be azokat a tulajdonságokat, amelyek rád is illenek!

2.

c) Ilyen volt az udvar a takarítás előtt.

Rajzold le, milyen lett utána!

Melléklet: (Kivágva)

<p>A köveket a patakhoz hordta.</p>	<p>Felásta a virágágyakat.</p>	<p>A szülei megdicsérték.</p>	<p>Megmosta a kezét.</p>
<p>Leült pihenni.</p>	<p>Magot vetett beléjük és megöntözte.</p>	<p>Felsöpörte az udvart.</p>	<p>Liu elhatározta, hogy dolgozni fog.</p>

Felhasznált források:

- <https://ro.pinterest.com/pin/410953534745911340/>
- <https://wordwall.net/hu/resource/1146166/sz%C3%B3detekt%C3%ADv-t%C3%ADz-kicsi-bar%C3%A1t>
- <https://learningapps.org/17119663>
- <https://wordwall.net/hu/resource/12280144/olvas%C3%A1s/t%C3%ADz-kicsi-bar%C3%A1t>
- <https://wordwall.net/hu/resource/14622604/t%C3%ADz-kicsi-bar%C3%A1t-mivel-dolgozott-liu>
- Nyiri Istvánné: Hétszínvarázs olvasókönyv Oktatási Hivatal (Apáczai Kiadó Kft) 2013.
- Burai Lászlóné-Dr. Faragó Attiláné: Hétszínvarázs munkafüzet OFI (Apáczai Kiadó Kft.) 2013.

NÉPI JÁTÉKOK, TÁNCOK, DALOK A NYÁRI ÜNNEPKÖRHÖZ

Várszeginé dr. Gáncs Erzsébet

1. Népi játékok felhasználási lehetőségei az oktatásban

A népi játékoknak kiemelkedő szerepe van a gyermekek fejlődésében. Ezek a játékok nem csupán szórakoztató időtöltést jelentenek, hanem fontos nevelési és szocializációs funkciókat is betöltenek. Nem elavult hagyományok, hanem sokszínű lehetőségek az óvodás és iskolás gyerekek játékos fejlesztésére. Gondoljunk a népi játékokra úgy, mint egy modern és változatos módszerre a gyerekek fejlődésének támogatásában. A népi játékok gyűjtésének, közlésének, tanításának egyik úttörője Magyarországon Kiss Áron volt, aki 1891-ben Magyar gyermekjáték-gyűjtemény címmel adta ki könyvét, amely azóta is nagy jelentőséggel bír. Elsősorban pedagógusok számára készült a gyűjtemény, amely nemcsak sok, hanem sokféle játékot is tartalmaz. A kötet Bartók és Kodály ihletőjéül is szolgált, Kodály számos kórusműveket, gyermekkari műveket komponált, Bartók pedig könnyű, egyszerű zongoraműveket kezdő zongoristák részére. Céljuk az volt, hogy a gyermekekkel megismertessék a népi játékok zenei világát a zenei nevelés korai szakaszában, s erre Kiss Áron könyvét találták a legalkalmasabb forrásnak. Meg kell említeni Lázár Katalin nevét is, aki vallotta, hogy a népi játékok legfontosabb feladata és célja, hogy a gyerekek örömeiket leljék benne és közben fejlődjenek is.

A népi gyermekjátékok a különböző életkorban különböző fejlesztési lehetőséget biztosítanak. A cirógatások, csiklandozások és egyéb játékok megtanítják az kisgyermeket arra, hogy megérezze a testét, el tudja különíteni azt a külvilágtól, valamint azt is meg tudja tanulni, hogy egyes testrészeit hogyan tudja mozgatni. Az óvodában a homokozás, vagy más eszközös játékok által kézügyességük is fejlődik, képesek lesznek a finommozgásokra, mindemellett vizuális kultúrájukat is fejleszti. A mozgásos játékoknak is igen fontos szerepük van kicsik és nagyok életében egyaránt. Mozgáskultúrájuk fejlődik, valamint egyes mozdulatok elvégzésének képességét is ezen játékok segítségével lehet kialakítani. Kedvelt játék az ugróiskola, mely a mozgáskoordináció szinte minden aspektusát fejleszti. A gyerekek játszva sajátítják el a különböző ugrásfajtákat: a páros lábról egy lábra, az egy lábról a másikra, valamint a páros és az egy lábás ugrásokat is. Ezáltal a játék kiváló alapot ad a későbbi, összetettebb mozgásokhoz, és a mindennapi életben is hasznos készségeket nyújt. Összefoglalva tehát a népi játékok fejlesztik az egymáshoz való alkalmazkodáson kívül a térlátást, a másokra való figyelmet, a hozzájuk való alkalmazkodást is.

Lázár Katalint idézve „*az óvodások többsége még nem tud tisztán énekelni. A legtöbb gyerek többé-kevésbé hamisan énekel, ami véleményem szerint nem baj, 7-8 éves korukra kitisztul. (...) Meg kéne azonban tanulni, hogy fontosabb a közös éneklés, mint a tiszta intonálás: ha énekléskor állandóan azt ismételtetik, hogy hamis, hamis, a gyerekeknek egy életre elmegy a kedvük tőle. Kodály Zoltán, Forrai Katalin az óvodai énektanulásra helyezték a hangsúlyt, erre használták a hagyományos játékokat, mert azt szerették volna, ha mindenki megtanul és szeret énekelni, erre pedig a mindenki által játszott játékokat tartották legalkalmasabbnak. Ebben teljes mértékben igazat adhatunk nekik, de hozzá kell tennünk, hogy a játékok kedvező hatásukat a zenei nevelésre, valamint a mozgáskultúra, a kreativitás fejlesztésére, a szocializációra csakis komplex mivoltukban fejtik ki, akkor, ha a játékot tanítók nemcsak a dallamra, ritmusra összpontosítják a figyelmet, hanem a hozzá tartozó cselekményre és mozgásra is. Szintén fontos, hogy a játék ne feladatként, munkaként jelenjen meg a gyerekek számára, hanem örömet jelentsen, akkor ad motivációt.*” (Lázár, 2017)¹

1 Lázár, Katalin (2017) *Népi játékok felhasználási lehetőségei az oktatásban*. In: «A játék királyi út». Kiss Áron Magyar Játéktársaság, Budapest, pp. 62-83. ISBN 978 963 12 8190 3

2. Nyári népszokások

A nyári népszokások ideje a magyar néphagyományban nagyjából a csillagászati nyár kezdetéhez, vagyis a júniusi napfordulóhoz köthető, és egészen az aratás, a betakarítás lezárásáig tart, ami a nyárutó hónapja, az augusztus. A nyár ennek a foglalkozásnak a kereteihez igazodva Szentivánéjjel (június 24.) veszi kezdetét. Ekkor már javában zajlanak a mezőgazdasági munkák, de a legtöbb szokás az aratásra és az elkövetkező bőségre fókuszál. Az ünnepkör a nyár második felében, az aratás befejeztével ér véget. Ennek pontos dátuma a termények érésétől függően változott, mi most az új kenyér ünnepe (augusztus 20.) körüli napokra tesszük. Ezek a jeles napok jelzik a nyári időszak, a terménybetakarítás lezárását, és átvezetnek az őszi népszokások időszakába. Összességében tehát a nyári népszokások időszaka a júniusi napfordulótól a bőség és az új kenyér augusztusi ünnepéig tart.

- 1. Iván napja:** A június 24-re esső ünnep a nyári napforduló ünnepe. Ezen a napon szokás volt tüzet gyújtani, melynek mágikus erőt tulajdonítottak. Számos népszokás és babona kapcsolódik ehhez a naphoz, melyek közül a legfontosabbak a tűzgrás, a tűzgyújtás, a gyógynövények gyűjtése és a szerelmi jóslások.²
- 2. Aratás:** Hivatalosan június 29-i Péter-Pál nap az aratás kezdete, de gyakorlatilag július az aratás hónapja.³
- 3. Kenyér ünnep:** Az aratási időszak végén, augusztusban lehetett először az új búzából sütni. Az augusztusi népszokások szerint országszerte több aratóünnepet rendeztek, ahol az emberek hálájukat fejezték ki a jó termésért. Ezek az ünnepségeken kenyeret sütöttek, amit szétosztottak a jelen lévők között. Még ma is él a hagyomány, miszerint az Új kenyér megáldása után szétosztásra kerül az ország különböző pontjain ünnepélyes keretek között.

Különösebb paraszti hagyományok nem fűződnek Szent István naphoz, azonban számos hiedelmet tudunk ehhez a naphoz kötni:

- „a szép idő jó gyümölcstermést jelez”;
- „ezen a napon vágják le a szúnyogkirályt, ettől kezdve kevesebb van belőlük”;
- „István napkor mennek el a gólyák”;
- „ezután már nem tanácsos szabadban fürödni, mert a vízi szellemeket nem szabad megzavarni”

3. Népszokásokhoz kapcsolódó készségfejlesztő játékok

A készségfejlesztés szerves részét képezi a zenei nevelésnek. A zenei nevelés során beszélhetünk ritmikai-, dallami készségfejlesztésről, mely kiegészülhet mozgásos, koordinációs készségfejlesztéssel is. A ritmusérzék fejlesztése az ének-zene oktatás alapvető feladata. Kodály Zoltán is felhívta a figyelmet arra, hogy a ritmikai képességfejlesztést minél hamarabb meg kell kezdeni, hiszen „mire az énekhang kifejlődik, már játszva „ritmusvirtuózzá” lehetne fejleszteni minden gyermeket.”⁴

Bemelegítő légzőgyakorlat mondókéval:

A foglalkozás elején szellőztetés után érdemes légzőgyakorlatokat játszani a gyerekekkel, melyeket mindig állva végezzünk. Erre most a nyári tematikához kapcsolódva a következő mondókat javasolom:

² <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/MagyarNeprajz-magyar-neprajz-2/vii-nepszokas-nephit-nepi-vallasosag-A33C/szokasok-A355/jeles-napok-unnepi-szokasok-A596/junius-A7E9/junius-24-keresztelo-szent-janos-napja-vagy-szent-ivan-nap-A7F8/> Utolsó letöltés: 2025. július 21.

³ <http://mek.niif.hu/02100/02152/html/07/144.html#150> Utolsó letöltés: 2025. július 21.

⁴ Kelemen Judit: Ének-zene tantárgypedagógia tanító alapszakos hallgatók számára. Líceum kiadó, Eger, 2019. https://publikacio.uni-eszterhazy.hu/5286/1/%C3%89nek_zene_tant%C3%A1rgypedag%C3%B3gia.pdf utolsó letöltés: 2025.08.22.

Gyerekek, gyerekek, szeretik a peracet.
 Sósat, sósat, jó ropogósat.
 Aki vesz, annak lesz, aki nem vesz éhes lesz.

FELADAT: Először soronként egy levegővel próbáljuk ki, majd a két sort egy levegővel, végül az egészet egy levegővel. Ha már megy az egész mondóka egy levegővel akkor lehet variálni a tempóval, picit gyorsabban kétszer egymás után egy levegővel, stb....Fontos, hogy ne legyen hosszú a játék, ne unják meg a gyerekek, de a fokozatosságra figyeljünk!

1. Iván napi tűzугrás – dallami készségfejlesztés

1. Ég a tűz, szent - i - vá - nyi tűz!

Hadd ég - jen csak, hadd lo - bog - jon,
 Min - den sán - ta meg - gyó - gyul - jon!

2. Ég a tűz, szentiványi tűz!
 Hadd égjen csak, hadd lobogjon,
 Az épkézláb megmaradjon.
3. Ég a tűz, szentiványi tűz!
 Hadd égjen csak, hadd lobogjon,
 A világ ne vakoskodjon.

5

Dallami készségfejlesztést viszonylag ritkán játszunk a gyerekekkel, mert a szolmizációs éneklés nem igazán kedvelt és mivel jól elő kell készíteni, alaposabb felkészülést igényel a tanítótól. Ez a dal kiváló lehetőséget biztosít arra, hogy gyakoroljuk a szolmizációs hangokat, hiszen nincs benne sok, és rengeteg az ismétlés is.

FELADAT: a tanító kezében két tábla van, az egyikben a dal elő két üteme (szó – lá – szó), a másikon a második két ütem (szó-szó-szó-lá-szó). Hol az egyiket, hol a másikat mutatja és éneklí a gyerekekkel együtt. Ha már magabiztosan éneklí a gyerekek, a tanító beéneklí a második sort, de a gyerekek még nem, csak fülelnek. A következő éneklésre már kérheti, hogy aki szeretné bekapcsolódhat, és így végül összerakják a dalt. Ez után nincs más hátra, mint rátenni a szöveget és azzal éneklenni.

EXTRA FELADAT: „Hosszú, mint a szentiványi ének” szóláshoz kapcsolódva, kérhetjük a gyerekeket, hogy fogalmazzanak meg kívánságokat, és azokkal kiegészítve is énekelhetjük a dalt. Az eredeti versszakok akkor se maradjanak ki!

2. Aratás – ritmikai készségfejlesztés

Mag, mag, búzamazag, benne aluszik a nap.
Szár, szár búzaszár, tehén alá búzaszár.
Szem, szem, búzaszem, holnap lesz új kenyereim!⁶

FELADAT: a ritmusok (ritmikai elemek) előkészítésének legjobb feladata az egyenletes lüktetés gyakorlása, melyet célszerű valamilyen mozgással összekötni, például járással. A mondókához először csak egyenletes helybenjárást kérjünk a gyerekektől. Ha ez megy, akkor lehet egyet jobbra, egyet balra lépést gyakoroltatni (lép-zár), végül körben haladva. További lehetőség, ha a járás helyett tapsolunk egyenletesen, vagy szembe fordulunk és a társunk tenyerébe ütünk, majd lehet ezt variálni, bonyolítani. Itt is az a fontos, hogy minél változatosabb feladatokat adjunk a gyerekeknek, de addig ne lépünk tovább, amíg nem biztosak az egyes lépésekben. Legügyesebbek akár kész koreográfiát is kitalálhatnak a mondóka kíséréséhez. (pl. taps, kereszt, taps, kereszt, körív; taps, comb, taps, comb, ritmus)

EXTRA FELADAT: ritmushangszerek bevonásával csoportokat alakítunk ki. Példa: dob – 4 mérőütésnyit tart; csörgő 2 mérőütésnyit tart; tikfa 1 mérőütésnyit tart, akinek nem maradt hangszer az a ritmust tapsolja.

Figyelni kell arra, hogy fokozatosan bontsuk szét a csoportot. Először mindenki a dob szerepében tapsol, ha megy, akkor lehet odaadni a hangszert. Majd utána mindenki a csörgő szerepét tapsolja és így tovább. Csak akkor bontsuk tovább a csoportot, ha már magabiztosan tudják tartani a tempót és megfelelő helyen szólaltatják meg a hangszereket.

3. Kenyér ünnep – mozgáskoordinációs, táncos készségfejlesztés

El-sza-ladt a ke-men-ce te-li po-gá-csá-val,
U-tá-na ment a la-pát min-den csa-lád-já-val.

Tik-láb a tál-ba, lúd-láb a tál-ba, jó lesz va-cso-rá-ra.

Szabó Helga – Énekeskönyv 2. (Nemzeti Tankönyvkiadó, 2014)

Körív mentén, először csak a mozdulatok begyakorlása, majd ha már jól megy, párokban.

FELADAT: A gyerekek párosával, párjukkal szembe fordulva állnak egy köríven. Ha a gyerekeket számozzuk, akkor 1,2,1,2,1,2,1,2 módon állnak, ahol 1 és 2 egy párt alkot, 1 az óra járásával megegyező, míg 2, azzal ellentétes irányba áll és majd mozog.

EXTRA FELADAT: belső hallás fejlesztésére alkalmas, ha mindig csak az a gyerek éneklie a dalt hangosan, aki a lépéses párelhagyást végzi. A helyben állók csak magukban énekelnek.

6 https://www.lipinka.hu/wp-content/uploads/tudastar/jatek/Mag_mag_buzamazag_1_szoveg.pdf utolsó letöltés: 2025.08.22.

1. dallamsor „A” (Elszaladt a kemence teli pogácsával) – mérő mozgással:

1. mérő: taps (saját tenyerek összeütése)
2. mérő: magasban a szemben lévő társ mindkét tenyerével összeütni a saját tenyereket
3. mérő: taps (saját tenyerek összeütése)
4. mérő: mindkét combunk ütése két kézzel
5. mérő: a pár mindkét tagja jobb lábbal kilép jobbra előre
6. mérő: bal lábával mellézár (így most egymás mellé kerültek a párok tagjai)
7. mérő: a pár mindkét tagja bal lábbal továbblép balra előre
8. mérő: jobb láb mellézár (s így elhagytuk a párunk és egy új partner került elénk)

2. dallamsor „A” (Utána ment a lapát minden családjával): ugyanez még egyszer

3. dallamsor „B” (Tik láb a tálba) – továbbra is mérő mozgással,

Csak az 1-es számú gyerekek mozognak a 2-es számúak helyben állnak. Az 1-es számú gyerekek az alábbi módon elhagyják az első párjukat és egy új társhoz kerülnek:

1. mérő: a pár egyik tagja jobb lábbal jobbra kilép, majdnem a szemben álló mellé
2. mérő: bal lábával mellézár (így most új párja lett)
3. mérő: bal lábbal az eredeti párja mögé lép
4. mérő: jobb lábával mellézár (így most új párja lett)

3. dallamsor „B” (Lúdláb a tálba)

Csak az 2-es számú gyerekek mozognak a 1-es számúak helyben állnak. A 2-es számú gyerekek ugyanúgy elhagyják a párjukat és egy új társhoz kerülnek, ahogy azt az első dallamsorban az 1-esek tették: 5-8. mérő: ugyanaz, mint az előző 4 mérő alatti csak a másik tagja kezdi

4. dallamsor „C” (Jó lesz vacsorára): tenyereket összeérintve tükörben, két irányba kifelé nagy körívet rajzolunk.

A párelhagyós játékot több részletben tanácsos megtanítani a gyerekeknek. Először mindenképpen a tapsolós részeket tanítsuk, akár végig ugyanazt az egész dalon keresztül, hogy megérezzék az egyenletes lüktetést. Miután ez már jól megy (ez lehet több óra is, csoporttól függően) a körív mentén való haladásnál is először csak a lépéseket gyakoroltassuk (melyik lábban indul, a mellézárás stb.) Nagyon fontos a fokozatosság, semmit ne siettessünk, és bátran egyszerűsítsünk, nehezítsünk ahogy a csoport haladása engedi. Mindig az legyen a fontos, hogy a gyerekek élvezzék, fejlődjenek és ne legyen unalmas és sematikus az ismétlés.⁷

Jó szórakozást kívánok!

⁷ <https://aktivzenetanulas.hu/1-modell-peldatar/emelt-szint/kreativ-enekes-jatekok/2-efolyam/elszaladt-a-kemence/>

A KALAPBA ZÁRT LÁNY - ÓRAVÁZLAT

Dr. Kurucz Anikó

A foglalkozás alapadatai

Tantárgy, Témakör: Anyanyelvi tantárgy-pedagógia, kooperatív irodalomóra (szövegfeldolgozó óra)

A foglalkozás célja, feladatai:

- az irodalmi élmény megteremtése
- az esztétikai tapasztalat összetettségére való reflektálás
- befogadói magatartás kialakítása
- olyan kooperatív irodalomóra bemutatása, mely élményt ad a tanító szakos egyetemi hallgatók számára is, s egyúttal könnyen adaptálható az alsó tagozatos oktatás szövegfeldolgozó óráihoz, ezért választottam Lázár Ervin-szöveget.

Fejlesztendő területek, kompetenciák:

- szókincsfejlesztés
- asszociatív gondolkodás fejlesztése (művelődéstörténeti asszociációk mozgósítása)
- szociális kompetencia fejlesztése csoportmunkán és a dramatikus technikákon keresztül
- önismeret és képzelőerő fejlesztése
- írásbeli szövegalkotás készségének fejlesztése
- intermediális kapcsolódások felismerése
- verbális és nonverbális kommunikáció fejlesztése

Alkalmazott módszerek:

- kooperatív csoportmunka és az ebben a tanulásszervezési formában alkalmazott módszerek: fűrt-ábra, T-táblázat (grafikai szervezők); írásbeli szövegalkotás; érvek kártyán; kerekasztal – szóforgó; alkotás készítése
- frontálisan irányított interaktív munka (együttes osztálymunka): közös beszélgetés, megbeszélés; jóslás szakaszos szövegfeldolgozással

Alkalmazott eszközök:

- csomagolópapír, olló, anyagdarabok, zsírkréta, filc, ragasztó
- füzet, ceruza, toll
- digitális eszközök: okostelefon, tablet stb.

Időkeret: 3×45perc

A foglalkozás menete, részletesebb kifejtése

Ráhangelődés, motiváció, érdeklődés felkeltése, az óra céljai, kapcsolódás a korábbi témához.

Kalap bemutatása: egy vagy többfajta kalap (szalmakalap, népi kalap stb.) megmutatása az osztálynak, beszélgetés kezdeményezése a kalapról (a kalap mint az önkifejezés, mint a társadalmi presztízs stb. eszköze)

Pedagógus: „A mai történetünk, szövegünk középpontjában a kalap áll.”

1. Meglevő ismeretek aktivizálása, előhívása: a csoportok megadott idő (pl. 5 perc) alatt gyűjtsenek minél több kifejezést, szólást, közmondást a kalapról:

- Le a kalappal!
- Emelem kalapom!
- egy kalap alá vesz....
- vaskalapos
- a kalapos király (II. József)
- kalapkúra
- Van már a kalap alatt.
- Egy kalappal!
- Kalap, kabát.
- Megeszem a kalapom....
- népdalok „kalapvilága”:

2. Mindegyik csoport egy kalappal kapcsolatos feladatot kap:

1. csoport: a cylinder eredetének feltérképezése
2. csoport: Mit jelent a kalpadó? Járjatok utána!
3. csoport: Gyűjtsetek „kalapos” képzőművészeti alkotásokat! (Van Gogh, Gulácsy stb.)
4. csoport: Keressetek filmes alkotásokat, melyekben a kalap fontos szerephez jut (címben, szereplő attribútumaként, szimbólumként)! (Chaplin, Fellini stb.)

3. Pittmann Zsófi grafikájának megmutatása: A kalapba zárt lány

(Még nem áruljuk el, hogy ez a grafika Lázár Ervin szövegével szoros kapcsolatban áll. Ebben az esetben – szokatlan módon – az illusztrátor kérte meg az író, hogy írjon a rajzhoz történetet.)

A megmutatott (kinyomtatott) grafika alapján szabad asszociációk megfogalmazására kérem a hallgatókat: Ki lehet ez a lány? Milyennek képzelitek? Mit csinál? Vajon miért? Találjunk ki a képhez rövid történeteket!

Ezt követően felfedem a grafika és a mese sajátos kapcsolódásának történetét. Ennek apropóján érdemes beszélgetni a médiumok egymáshoz kapcsolódásáról, a verbális és a vizuális médium nem hierarchikus kapcsolódásáról, önálló jelentésteremtő funkciójukról, azaz arról, hogy a vizuális nem egyszerűen illusztrációja a szövegnek. Ennél a pontnál kitérhetünk például a (kortárs) gyerekkönyvek, képekönnyvek intermedialis megvalósulásaira.

4. A 4 csoportnak kiosztok egy-egy (előre elkészített) képet, s arra kérem a csoportokat, hogy a képek hátuljára írjanak (!) kifejezéseket, szókapcsolatokat.

A szabad asszociációk megfogalmazása ezúttal írásban történik. A négy darab kép mindegyike a Lázár Ervin-mese egy-egy jelenetéhez kapcsolódik. (Ekkor ezt még nem tudják, hiszen a történet felolvasása csak ezután következik.)

Jelentésteremtés

A kalapba zárt lány című Lázár Ervin-szöveg¹ szakaszos felolvasása történik tanári bemutatással:

1.

- **I. szakasz vége:** Mi történik? Vajon hogyan folytatódik a történet? [Közös megbeszélés: kreativitás, asszociatív gondolkodás fejlesztése]
- **II. szakasz vége:** „belső hang”-játék. Kihangosítjuk a lány és/vagy a kalap belső (feltételezett) szövegeit. A feladatot minden csoport megoldhatja, nyilvánvalóan nem lesznek teljesen identikus megoldások. A kihangosítást szinkronizálással is összeköthetjük.
- **III. szakasz vége:** Mi történik? Vajon hogyan folytatódik a történet? [Közös megbeszélés: kreativitás, asszociatív gondolkodás fejlesztése]

2. Szómagyarázat (közös megbeszélés):

ismeretlen, korábban nem hallott szavak és kifejezések magyarázata, rokon értelmű szavak keresése: rest, kucorog, hajadonfőtt, makulátlan, hetyke, színről színre.[A színről színre kifejezés bibliai pretextusát is alkalmunk nyílik megbeszélni: Szent Pálnak a Korintusiakhoz írott leveléből felolvashatjuk a vonatkozó részletet, illetve a stilisztikai ismereteinket is feleleveníthetjük a színről színre figura etymológiájával.)

3. A kert jelentésmezőinek feltárása csoportmunkában grafikai szervező (fürtábra) segítségével:

pl. „Műveljük kertjeinket!” (Voltaire: Candide, kert=kultúra); kert=intimitás, gondozás, gondoskodás; kert=világ (mikrokozmosz); Édenkert; kert=lélek; kerttípusok (pl. japánkert); irodalmi allúziók: Csáth Géza: A varázsló kertje, Árgyélus és Tündérszép Ilona, Csongor és Tünde; filozófiai utalások: Platón ligete, az Akadémia, kert=tudomány.

4. Újra vissza a kalaphoz!

1. csoport: A kalapvilág és a kertvilág összehasonlítása történik T-táblázat segítségével: így a metamorfózis útját vizuálisan szemléltetjük. A T-táblázat egyik felébe gyűjtjük ki a szövegből (!) azokat a szavakat, kifejezéseket, amelyek a kalapot börtönként (kalap=börtön) mutatják be, illetve a T-táblázat másik felébe azokat a kifejezéseket, szavakat, amelyek a kalap kertté vált belső terét már a szabadsággal hozzák kapcsolatba (kalap=kert=szabadság).
2. csoport: szintén T-táblázatban rögzítjük a lány átváltozását, metamorfózisát: a táblázat egyik felében azok a névszók, igék, igei kapcsolatok szerepeljenek, amelyek a lányt a történet elején jellemzik, illetve a táblázat másik felébe pedig a lányt a történet közepén/végén leíró kifejezéseket, igéket gyűjtjük.
3. csoport: az irodalmi szöveg nyelvi megformáltságára való reflektálás
Itt is T-táblázatban foglaljuk össze a kertvilág és a külvilág plasztikus elkülönülését, ugyanis a kalap kertté vált belső terének leírásában a vizuális, míg a külvilág híradásában az akusztikus metaforák dominálnak.
4. csoport: dramatizálás

¹ A mese A Petőfi Irodalmi Múzeum Digitális Irodalmi Akadémia oldalán ingyenesen elérhető https://reader.dia.hu/document/Lazar_Ervin-A_kalapba_zart_lany-7346

A Lázár Ervin-szövegből kiírtam a párbeszédese részeket, s ezeket külön papírra fénymásolva odaadtam a csoportnak, amely azt a feladatot kapta, hogy vigye színre a dialógust! A csoportdinamika biztosításának érdekében a két szereplő mellett (a lány és a kalap) szerepköröket is megállapítottunk: kellett egy rendező, egy koreográfus stb. is. Instrukcióként az is elhangzott, hogy nem kell feltétlenül ragaszkodniuk a most megismert Lázár Ervin-meséhez, bátran elrugaszkodhatnak, s akár egészen más szituációt is kitalálhatnak (megálmodhatnak) a párbeszédhez! Az érzelmek megjelenítése, a tér rendezése alkotói fantáziájukra, kompozícióalkotó kedvükre van bízva!

5. Érvek és ellenérvek

Két csoportra osztjuk a társaságot: a terem két sarkában gyülekező csapatnak érvelnie kell egy-egy állítás mellett. (Nem az alapján szerveződnek a csoportok, hogy ki melyik itélettel ért egyet vagy tud azonosulni. Meg kell tanulni érvelni bármelyik álláspont mellett, nem azért, hogy a relativizálás szellemi és retorikai készségét eddzzük, hanem sokkal inkább azért, hogy az egyes, egymásnak feszülő markáns vélemények és szemléletmódok igazságát megpróbáljuk megérteni. Nem könnyű feladat, de hosszú távon a gondolkodás komplexitásának kialakításához hozzájárulhatnak az ilyen vagy ehhez hasonló (rendszeresen végzett) gyakorlatok.

Egyik csoport:

- érvek amellett, hogy a lány megalkuvó, mert elfogadja börtönét (a jól kondicionált ember könyörög a biztonságot és kiszámíthatóságot adó korlátaikért)

Másik csoport:

- érvek amellett, hogy a lány megértette, mit jelent a valódi szabadság

A csoporttagoknak közösen kell megbeszélniük, leírniuk a lehetséges érveket, majd a szószóló mindezt előadja. A két szószóló meghallgatása után folytatódhat a vita (ha van erre kedv és kapacitás), azaz kiegészíthetik, kommentálhatják a szószólók vitatársuk érveit.

Cél: retorikai készségfejlesztés, vitakultúra megteremtése, kritikai gondolkodás kialakítása

6. Kreatív írás: vissza az óra elején kiosztott képekhez

Mind a négy csoport megkapja ugyanazt a képet, amellyel az óra első felében dolgoztak. Természetesen már világos, hogy ezek a képek a történet egy-egy elemét, történéseit megjelenítő „illusztrációk”. Ám a szövegalkotási feladat nem azzal lesz kapcsolatos, hogy reflektáljanak az így már kontextusba helyezett képekre, hanem irányítottan alkossanak kifejezéseket, szintagmákat a szövegből kiemelt nyelvi példák alapján. A szövegből megadott kifejezések, szókapcsolatok így a képek címeiként funkcionálnak:

1. csoport: „virágok virítanak”

Arra kértem a csoportot, hogy alkossanak alliterációs szókapcsolatokat (pl.: pipacsok pipálnak)

2. csoport: „A résből üde párák áramlottak.”

Arra kértem a csoporttagokat, hogy alkossanak hasonló mondatokat az igei+névszói szerkezetek analógiájára! (Pl.: A földből gyenge erek folydogáltak.)

3. csoport: „A fák gyümölcseikkel ékszeres lobbánások.”

Arra kértem a csoporttagokat, hogy a két névszói szerkezet (azonosító és azonosított) mintájára alkossanak hasonlót. (Pl.: A napraforgók lázban égő diadalok.)

4. csoport: „Amerre járt, megfényesedett az utca...”

Arra kértem a csoporttagokat, hogy találjanak ki saját folytatást, fejezzék be másképpen a mondatot. Mi történt? „Amerre járt.....” (Pl.: Amerre járt, galambok ültek a verebekhez.)

Szín, mező, rét, szertelen,
szerelem, kinyílás, szabadság, festői

„virágok virítanak”
Kikericsék kéklenek
Margaréták mesélnek
Kamillák kárálnak
Nefelejcsék nem élnek
Búzavirágok bomlanak
Pipacsok pipáznak
Estikék esküsznek
Füvecskék fülelnek

fél, néz, kíváncsi, érdeklődik,
fogékony, vár,
ismeretlen, titok

„A résből üde párák áramlottak”
Az ólból veszett kutyák futottak
A földből gyenge erek folydogáltak
A vízből mocsaras mérgek szivárogtak
A mélyből mély álmok kifordultak

fény, virág, kert, nő,
zöld, ragyog, mosolyog,
sugár, sudár

„A fák gyümölcseikkel ékszerezett lobbanások.”
A virágok puhán fénylő kedélyek
A napraforgók lázban égő diadalok
Az eget lilán-kéken megrajzolt sejtelmek

divat, stílus, különc, egyéniség, középpont,
megvilágítás, magabiztos, szabad, bátor

„Amerre járt, megfényesedett az utca”
Amerre járt:
...mindenki kalapos lett
...mosolyogtak a házak
...galambok ültek a verebekhez
...kacsintottak a házmesterek

7. Kalap/kert tervezése: tervezzenek kalapot (kertet)!

Cél: közös művészeti alkotás létrehozása

Szükséges eszközök: csomagolópapír, olló, ragasztó, zsírkréta, filc, préselt virágok stb.

Reflektálás

Közös, lezáró beszélgetés a szabadságról, a határainkról

(Ez történhet egy szókratészi dialógus keretében. Jó kérdések megfogalmazásával a cél – az órák tanulságai és tapasztalatai alapján – a történet sajátját tétele, egy új optika kialakítása élénk eszmecsere keretében.)

Ha marad időnk: a Venn-diagram segítségével összehasonlíthatjuk a főszereplőt (a lányt) magunkkal, megállapíthatjuk a közös tartományt vagy éppen a különbséget. Az egyéni reflektálás terepe ez: ki-ki magának és magában végzi el ezt a gyakorlatot.

Értékelő saláta: a befejezetlen mondatokat tartalmazó, összegyűrt cetliket stílszerűen ezúttal nem egy „salátából”, hanem egy kalapból húzzuk ki. Mindenki fejezze be a kapott mondatot! Pl.: Szerintem ez a történet....; A kalap számomra azt jelenti, hogy.....; A lány megváltozott, mert.....

(Emellett természetesen reflektálhatunk az órára, a közös munkára, a kooperatív technikák nyújtotta lehetőségekre is.)

„BARANGOLÁS ÓPUSZTASZEREN” – KALANDOS JÁTÉKTERVEZÉS TÖRTÉNELMI EMLÉKEK ÉS HAGYOMÁNYOK FELFEDEZÉSÉVEL

Fitus Szilvia

A *Barangolás Ópusztaszeren* című projekt célja, hogy a tanulók játékos formában, kreatív alkotófolyamaton keresztül ismerkedjenek meg Ópusztaszer történelmi és kulturális értékeivel. A program a KerekEmese Kárpát-medencei Vetélkedő kreatív feladatának keretében valósult meg, a 11–13 éves korosztály számára nyújtott lehetőséget az élményszerű tanulásra. A versenyen az osztályt egy négy fős csapat képviselte.

A projekt során a diákok közösen terveztek és készítettek el egy társasjátékot, amelynek témája a honfoglalás kora, a Feszty-körkép, valamint az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark érdekességei. A kérdések alkotásánál magyar hagyományokkal, érdekességekkel egészítettük ki a játékot. Az alkotás folyamata során fejlődött a gyerekek együttműködési készségük, problémamegoldó gondolkodásuk és kreativitásuk, miközben elmélyítették történelmi ismereteiket.

A hét folyamán a résztvevők változatos tevékenységeken – történetmesélésen, kutatómunkán, tervezésen és kézműves feladatokon – keresztül jutottak el a kész játékig, amelyet a projekt végén közösen ki is próbáltak. Így a tanulási folyamat nemcsak tudást adott, hanem közösségi élményt is teremtett, erősítve a csapatszellemet és a kulturális örökség iránti tiszteletet.

Projektvezető pedagógus neve:	Fitus Szilvia
A projekt címe:	Barangolás Ópusztaszeren
Ajánlott korosztály:	11-13 éves tanulók
Ajánlott létszám:	16-20 fő
A projekt várható időtartama:	1 hét (5×45 perc)

Tevékenység	Pedagógiai célok	Munkaformák, szervezési módok	Eszközök
<i>Előkészítő szakasz, ráhangolódás Időkeret: 45 perc</i>			
Történetmesélés – Magyarok bejövetele; Feszty-körképről filmvetítés	A gyerekek kíváncsiságának felkeltése, kooperatív attitűd és csapatszellem kialakítása.	Frontális munka (közös mesehallgatás, filmnézés), majd kis csoportos megbeszélés.	Felhasználható tananyag: Honfoglalás: https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_5/lecke_05_042 Feszty-körkép: https://www.youtube.com/watch?v=8BT34ESbxXc http://panograph.hu/feszty-korkep-360-panorama/ Ópusztaszer - Nemzeti Történelmi Emlékpark: https://www.youtube.com/watch?v=OT2615IoiKY
Csoportalkotás		Véletlenszerűen, csoportlétszámnak megfelelő kiskártyák közül húznak a gyerekek, az egyforma szimbólumok alkotnak egy csapatot.	Kis szimbólumok a csoportalkotáshoz 2. számú melléklet

„Barangolás Ópusztaszeren” – Kalandos játéktervezés történelmi emlékek és hagyományok felfedezésével

Játékos feladat tableten	Az elhangzott ismeretek felelevenítése, rendszerezése.	Csoportmunka, tablet	https://learningapps.org/watch?v=psqbgg2o325 1. számú melléklet
Beszélgetéssel arról, hogy milyen társasjátékokat ismernek és szeretnek; mitől jó egy társasjáték, milyen elemeket szeretnek benne, és mi az, amit máshogy csinálnának.	Önkifejezés ösztönzése, közös cél megfogalmazása, együttműködés megalapozása.	Csoportos beszélgetés, brainstorming	Nagy papírlap vagy tábla ötletek felírására, színes filcek.
<i>A projekt tevékenységeinek tervezése Időkeret: 3×45 perc</i>			
Társasjáték felépítésének kitalálása (játék célja, gyűjtögetés, feladatmegoldás)	Ötletek megfogalmazása, a közös döntéshozás gyakorlása, a játéktervezési folyamat megértése.	Csoportmunka – Gondolkodj, beszélj meg! (Kupaktanács)	Papír, színes ceruzák, filcek, nagy kartonlap a vázlatok készítéséhez
Játékszabályok meghatározása	Együttműködés, kompromisszum-készség fejlesztése	Csoportmunka – Kerekasztal majd FOM	Fehér lapok a jegyzeteléshez 3. számú melléklet
Kutatómunka – kérdések és válaszok összeállítása	Információgyűjtési és feldolgozási készség, kritikai gondolkodás és elemzőkészség, együttműködés fejlesztése	Csoportmunka – Mozaik technika	Fehér lapok a jegyzetek készítéséhez 5. számú melléklet
Játékelemek tervezése, kártyák elkészítése, puzzle kivágása	Kreatív tervezési készségek, finommotorika fejlesztése, együttműködés és kompromisszum-készség erősítése.	Csoportmunka - Tervezőműhely	Fehér lapok, fekete filcek, laminálógépp, Magyarok bejövetele kép színesben nyomtatva 4-5-6. számú melléklet
Pörgetőtábla tervezése és elkészítése	Finommotorika fejlesztése, együttműködés	Csoportmunka (minden csoport a saját szimbólumát rajzolja rá)	Bőr, szike, tű
<i>Projekt bemutató Időkeret: 45 perc</i>			
Játéktesztelés	Önértékelés, reflexiós készség, kritikai gondolkodás, kommunikációs készség fejlesztése.	Közös játék és beszélgetés, értékelőkör	Az elkészült társasjáték, értékelő kártyák, kis jutalmak (kitüntetést szimbolizáló matricák).

Felhasznált irodalom:

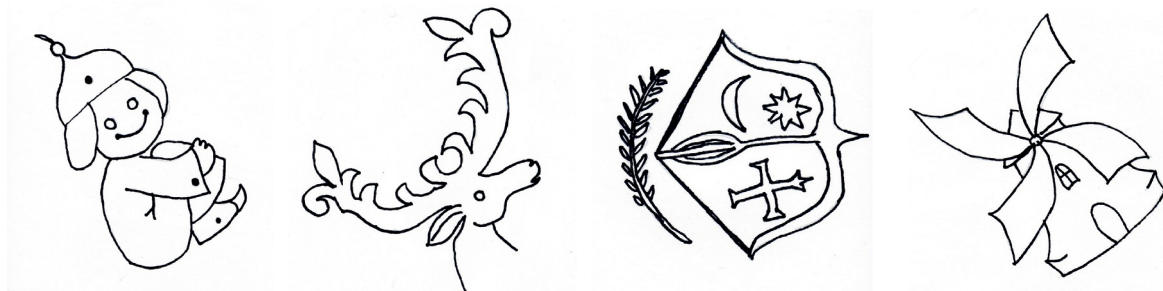
1. Ópusztaszer Nemzeti Történelmi Emlékpark - <https://opusztaszer.hu/>
2. KerekEmese vetélkedő: <https://opusztaszer.hu/kerekemese/>
3. H. Molnár Emese: Kooperatív módszerek a gyakorlatban, https://eta.bibl.u-szeged.hu/1502/1/kooperativ_modszerek.pdf
4. https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_5/lecke_05_042
5. <https://www.youtube.com/watch?v=8BT34ESbxXc>
6. <https://www.youtube.com/watch?v=OT26I5IoiKY>
7. <http://panograph.hu/feszty-korkep-360-panorama/>
8. Konyhás István: Ópusztaszer - Történelem és természet, Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., Debrecen, 2012.
9. Feszty zsebkönyv (Feszty körkép - Ópusztaszer) - A Feszty körkép képeslapokon, Adler & Társa Kft., Szeged, 1997.
10. Szűcs Árdap: A Feszty-körkép története, Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark Kht., Ópusztaszer, 2003.
11. Esztergályos Jenő (szerk.): A magyarok bejövetele, Apáczai Kiadó, Celldömölk, 2012.

Melléletek

1. LOVASROHAM
2. LETÁBOROZÁS
3. ÓPUSZTASZER
4. FEJEDELEM
5. MALOM
6. EMLÉKPARK
7. TÖRZS
8. VEZÉR
9. NEMZETI
10. ZSÁKMÁNSZERZŐK
11. ÁRPÁD
12. SKANZEN
13. LABIRINTUS
14. TÁLTOS

1. számú melléklet

2. számú melléklet

Barangolás Ópusztaszeren

Előkészületek

A játékosok előkészítik a pörgetős játéktáblát, majd megegyeznek, ki melyik hátlappal ellátott képet fogja kirakni. Ezután a kártyacsomagokat és a kirakódarabokat elhelyezik a játéktábla mellé. Ha a játékosok négyenél többen vannak, csapatokat alakítanak.

A játék menete

A legfiatalabb játékos pörget elsőként, majd a tőle jobbra ülő következnek, így haladunk körbe.

A kezdő játékos a játéktáblán pörget. A tőle balra ülő játékos a pörgetés formájának megfelelő hátlapú kártyacsomagból húz egy lapot és felolvassa a kérdést.

Ha a játékos jól válaszol a kérdésre, annyi kirakódarabot kap, amennyi a kártyán áll. Ha a játékos nem tud válaszolni, abban a körben nem nyer kirakót, a kérdező játékos pedig a helyes választ felolvassa.

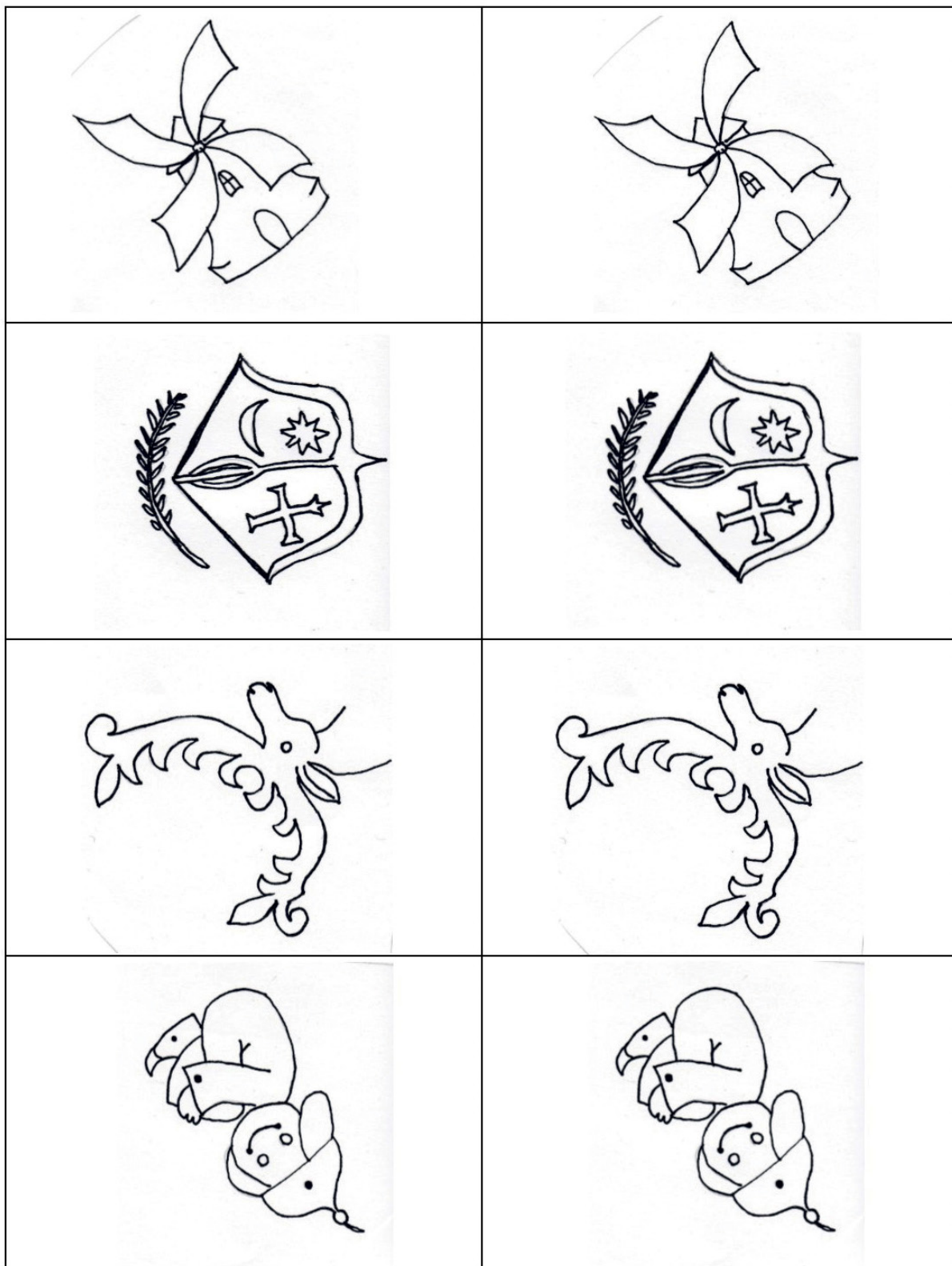
Ezután a következő játékos pörget és a tőle balra ülő játékosárs ad fel neki kérdést.

A cél az, hogy a játékosok az összes kirakót összegyűjtsék és a Feszty-körkép részletét hiánytalanul kirakják.

A játékot az nyeri, aki a körkép részletét a leghamarabb elkészíti.

3. számú melléklet

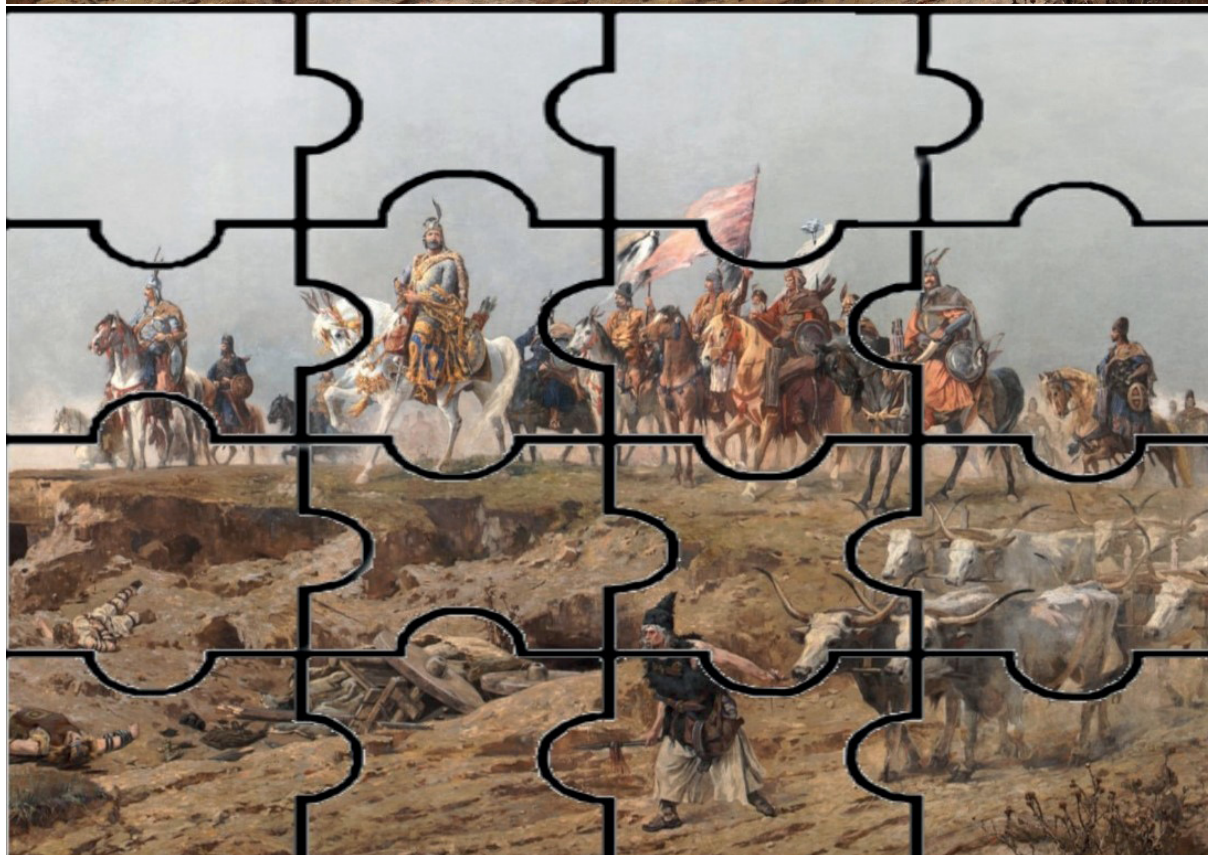

4. számú melléklet

<p>Melyik vármegyében található Ópusztaszer? (1 kirakó) a) Bács-Kiskun b) Csongrád-Csanád ☒ c) Heves d) Fejér</p>	<p>Mit jelenít meg az emlékparkban a Feszty-körkép? (1 kirakó) a) A magyar reformkor eseményeit b) A honfoglalás eseményeit ☒ c) A középkori kereskedelmét d) Az 1848–49-es forradalmat</p>
<p>Mióta látható újra a Rotundában a restaurált körkép? (3 kirakó) a) 2015 b) 1982 c) 1991 d) 1995 ☒</p>	<p>Mi a körkép hivatalos címe? (1 kirakó) a) Honfoglalás b) A magyarok bejövetele ☒ c) Árpád vezér d) Kárpát-medence meghódítása</p>
<p>Ki volt a kép eredeti festője? (2 kirakó) a) Munkácsy Mihály b) Jókai Mór c) Feszty Árpád ☒ d) Feszty István</p>	<p>Mekkora a körkép magassága? (2 kirakó) a) 10 m b) 12 m c) 15 m ☒ d) 20 m</p>
<p>Hány méter hosszú a festmény? (2 kirakó) a) 60 m b) 90 m c) 120 m ☒ d) 160 m</p>	<p>Milyen jelenetet látunk a kép központi részén? (2 kirakó) a) b) Árpád fejedelmet és vezéreit lóháton ☒ c) Falu építését d) Kereskedők érkezését</p>
<p>Melyik évben léptek be a magyarok a Kárpát-medencébe? (1 kirakó) a) 862 b) 895 ☒ c) 933 d) 995</p>	<p>Mely jelenet szerepel a körkép részletében? (2 kirakó) a) Fehér ló feláldozása ☒ b) Falurombolás c) Templomavatás d) Kereskedők vámellenőrzése</p>
<p>Hol született Feszty? (3 kirakó) a) Budapest b) Komárom megye, Ógyallán ☒ c) Szegeden d) Debrecenben</p>	<p>Ki biztatta Fesztyt a körkép festésére? (3 kirakó) a) Apja b) Jókai Mór ☒ c) Mark Twain d) Petőfi Sándor</p>
<p>Miről kapta a nevét a Feszty-körkép? (1 kirakó) a) az alkotójáról ☒ b) a milleneumi ünnepségről c) a városról, ahol található d) egy fesztiválról</p>	<p>Kiről mintázta a festő Árpád fejedelmet? (2 kirakó) a) barátjáról b) saját magáról ☒ c) Kossuth Lajosról d) Ferenc Józsefről</p>
<p>Hány szereplő látható a körképen? (3 kirakó) a) 70 b) 200 c) 1000 d) 2000 ☒</p>	<p>Milyen jelenet nem látható a festményen? (2 kirakó) a) nők elrablása b) a fehér ló feláldozása c) vérszerződés ☒ d) lovasroham</p>

<p>Hogyan sérült meg a festmény (2 kirakó) a) elrablás közben b) háborúban bombatalálat érte és megégett ☒ c) elázott egy árvíz során d) szállítás közben elszakadt</p>	<p>Hogy hívták Feszty Árpád feleségét? (3 kirakó) a) Laborfalvi Róza b) Jókai Róza ☒ c) Szendrei Júlia d) Blaha Lujza</p>
<p>Sorold fel a fagyosszenteket! (Pongrác, Szervác, Bonifác) 2 kirakó</p>	<p>Melyik napon hajtották ki a jószágokat a legelőre? (Szent György nap) 3 kirakó</p>
<p>Mikor szokás Lucabúzáat ültetni? (December 13-án, Luca napján) 2 kirakó</p>	<p>Melyik jeles napon eszünk libát? (Márton nap, november 15.) 2 kirakó</p>
<p>Sorolj fel népi mesterségeket! (takács, kovács, szűcs, bogsnár, bodnár, csizmadia, drótos, cipész, mészáros ...) 2 kirakó</p>	<p>Igaz-e, hogy pünkösdkor választunk királyt? (Igaz) 1 kirakó</p>
<p>Igaz-e, hogy Szent Iván napi szertartás a tűzgrás? (Igaz) 1 kirakó</p>	<p>Igaz-e, hogy karácsonykor búzáat kell ültetni? (Hamis) 1 kirakó</p>
<p>Igaz-e, hogy a busójárás a mohácsi sokacok népszokása? (Igaz) 1 kirakó</p>	<p>Igaz-e, hogy a locsolkodás pünkösdi hagyomány? (Hamis) 1 kirakó</p>
<p>Sorolj fel olyan városokat, ahol van állatkert! (Győr, Veszprém, Budapest, Nyíregyháza, Pécs, Szeged ...) 2 kirakó</p>	<p>Mondj egy települést, ahol van skanzen! (Ópusztaszer, Szentendre, Hollókő, Szombathely, Zalaegerszeg) 2 kirakó</p>
<p>Melyik városban található a Cifrapalota? (Kecskemét) 2 kirakó</p>	<p>Hol rendezik meg augusztus 20-án a virágkarnevált? (Debrecen) 2 kirakó</p>

5. számú melléklet

6. számú melléklet

Fényképek

MESÉK MÁTYÁS KIRÁLYRÓL – ÓRATERV

Sikos-Szabó Gyöngyi

Tantárgy: Magyar irodalom

Osztály: 4.b

Az óra témája: Mesék Mátyás királyról

Az óra cél- és feladatrendszere: A Mátyás királyról tanult ismeretek felidézése, rendszerezése az életkori sajátosságoknak megfelelően, a mesék világának és Mátyás király személyének kapcsolata, a megismert mesék számának bővítése, feldolgozása, szókincsbővítés, értő olvasás, kritikai gondolkodás, lényegkiemelő képesség fejlesztése, érzelmi intelligencia fejlesztése

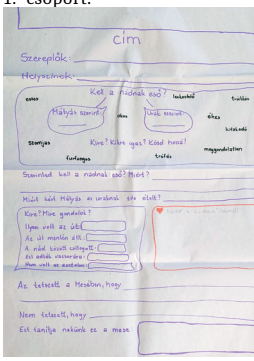
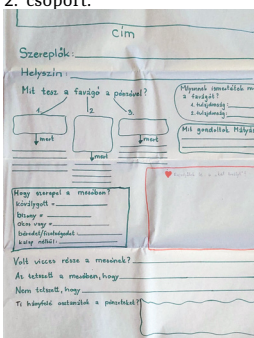
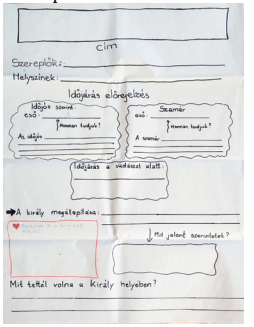
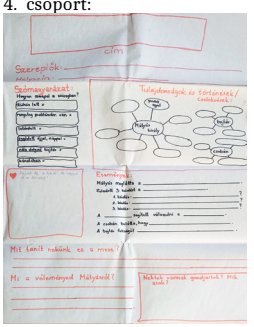
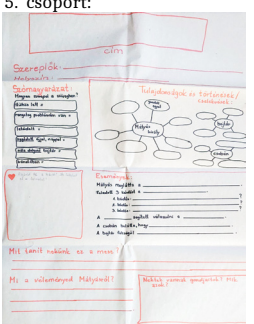
Módszerek és munkaformák: szövegfeldolgozás TTM-táblázattal, kooperatív csoportmunkában

Tantárgyi kapcsolatok: magyar nyelv, vizuális kultúra, matematika, történelem, technika és tervezés

Felhasznált források: www.nepmese.hu

Időkeret	Az óra menete	Nevelési-oktatási stratégia			Megjegyzések
		Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	
8:00-8:02	<p>I. Óra eleji szervezési feladatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • köszöntés • hetesek jelentése • szükséges eszközök előkészítése • óra végi értékelési szempontok felsorolása: órai aktivitás, csoportmunka, segítőkészség 	közlés, magyarázat, szemléltetés		feladatlapok, csengő, szövegek, íróeszközök, rajzeszközök, ragasztó, filctoll, képkirakó, borítékok, PPT, képek, szókérték, tudástallérok, csoporttáblák...stb.	
8:02-8:07	<p>II. Tanítási-tanulási feladatok:</p> <p>1. Ráhangolás:</p> <p>1.1. Ismétlés: a történelmi olvasmányok tudásanyagának felelevenítése futárjátékkal, képkirakóval</p> <p>Feladat utasítása, anyaga és megoldása: Ragaszd fel az összetartozó ismereteket egymásra!! Ha jól dolgozol egy képet kapsz eredményként!</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Szent István neve a keresztes elött-Vajk 2. A magyarok totemállata volt-turulmadár 3. Attila végső nyughelye-Tiszameder 4. A hunok és magyarok közös hazája-Szittyaország 5. Emese fia-Álmos 6. A pásztorfiú találta a mezőn-Isten kardja 	futárjáték, tevékenykedtetés, ismétlés, gyakorlás, felelevenítés, következtetés, szemléltetés, ellenőrzés, értékelés	differenciált csoportmunka	képkirakó az ismételő kérdésekkel és válaszokkal	<p>Minden csoport más-más képet rak ki, de az ismeretanyag, amelynek segítségével dolgoznak, ugyanaz.</p> <p>A futár kiválaszt egy borítékot és odaviszi társainak. (binnen a feladat)</p> <p>Az elkészült képek felkerülnek a táblára:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mátyás király 2. Mátyás király áruházában 3. Hunyadiak címere 4. Szent Korona 5. Corvinák
8:07-8:08	<p>1.2. Motiváció:</p> <p>1.2.1. Kire ismersz rá a képek segítségével?</p> <p>Feladat anyaga: táblára felkerült képek Feladat megoldása: Mátyás király</p>	suttogó játék, következtetés, felelevenítés, ismétlés, gyakorlás, szemléltetés, ellenőrzés, értékelés	csoportmunka	tudástallé; szókérték: Mátyás király	

<p>8:08-8:14</p>	<p>1.2.2. Mátyásról tanult ismeretek felelevenítése (A TTM-táblázat első oszlopának a megtöltése ismeretanyaggal)</p> <p>Feladat anyaga: Szófelhő készítése a táblán irányított szempontok alapján</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. csop.: tulajdonságok 2. csop.: tevékenységek 3. csop.: személyek 4. csop.: események 5. csop.: tárgyak, segítők <p>Feladat átadása: Húzzatok egy színekártyát! Készítsétek elő az olajpasztell zsírkreták közül ezt a színt! Vegyétek magatok elő az üres szókartyákat! Nézzétek meg a színekártyán a kapott szempontot! Mi jut eszetekbe Mátyásról? Legalább 3 szókartyát írjatok! Ha elkészültetek, helyezétek fel a táblára!</p>	<p>ismétlés, gyakorlás, szemléltetés, következtetés, írás, szemléltetés, ellenőrzés, értékelés</p>	<p>differenciált csoportmunka</p>	<p>üres szókartyák, táblán szófelhő akciókartyák (melyik csoport miféle szempont alapján készít szókartyákat az ismeretei alapján Mátyásról) olajpasztell zsírkretá (csoportonként más szín) csengő táblán szófelhő, a TTM-táblázat TUDOM oszlopában</p>	<p>TTM-táblázat: Tudom. Tudni szeretném. Megtudtam.</p> <p>Ellenőrzés: A szókartyák felolvasásával, táblára helyezésével.</p> <p>Értékelés: A feladat elvégzése után tudással</p>
<p>8:14-8:15</p>	<p>1.3. Célkitűzés: A mai órán Mátyás királyról fogunk olvasni. Őt mesét hoztam nektek. Minden csoport más-más mesét fog feldolgozni.</p>	<p>közlés, magyarázat, szemléltetés</p>	<p>-</p>	<p>táblán borítékok, benne: szövegek (magyar népmesék Mátyásról), óriás feladatlap</p>	<p>Tudni szeretném oszlopban a borítékok a szöveggel és a nagyméretű feladatlap.</p>
<p>8:15-8:16</p>	<p>2. JELENTÉSTEREMTÉS: szövegfeldolgozás 2.1. A szövegek kiosztása <i>Kell a nádnak az eső?</i> <i>Mátyás király és a szegény favágó</i> <i>Az időjós számár és a számár időjós</i> <i>Mátyás király és a cseh vitéz</i> <i>A király három kérdése</i></p>	<p>magyarázat, szemléltetés, ellenőrzés</p>	<p>differenciált csoportmunka</p>	<p>borítékok a csoportok nevével ellátva borítékban: szöveg, óriás feladatlap</p>	<p>A csoportok képességeiknek megfelelő terjedelmű, nehézségű szöveget kapnak.</p>
<p>8:16-8:21</p>	<p>2.2. A szöveg néma olvasása Feladat átadása: Olvassátok el némán a szöveget! Arra kérlek Benneteket, hogy figyelmesen olvassatok! Ha szeretnétek, a szövegkiemelő filcetekkel kiemelhetitek azokat a részeket, amelyeket fontosnak tartotok. Használjátok ki az időt!</p>	<p>néma értő olvasás, lényegkiemelés, ellenőrzés, következtetés, alkalmazás, differenciálás</p>	<p>önálló munka</p>	<p>szövegek szövegkiemelő filc</p>	
<p>8:21-8:35</p>	<p>2.3. A szövegek kooperatív feldolgozása</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. csoport: Kell a nádnak az eső? 2. csoport: Mátyás és a szegény favágó 3. csoport: Az időjós számár és a számár időjós 4. csoport: Mátyás király és a cseh vitéz 5. csoport: A király három kérdése 	<p>írás, következtetés, értő olvasás, lényegkiemelés, tevékenykedtetés, rajzolás, differenciálás, gyakorlás, alkalmazás, ellenőrzés, értékelés, kérdés, válasz, szemléltetés</p>	<p>kooperatív, differenciált csoportmunka</p>	<p>szövegek, óriás feladatlapok, fekete filctoll, rajzeszközök</p>	<p>Csoportonként más szöveg és más feladatok, a pedagógus nem irányító, hanem segítő szerepet tölt be. A feldolgozás végén a csapatok a táblára helyezik a munkájukat. Ellenőrzés: a feladatvégzés közben, tanítói</p>

<p>Feladat anyaga:</p> <p>1. csoport:</p> <p>2. csoport:</p> 				<p>Értékelés: a feladat elvégzése után az elkészült munkák alapján, amelyek felkerülnek a TTM-táblázat: megtudtam oszlopába</p>
<p>3. csoport:</p> <p>4. csoport:</p> <p>5. csoport:</p> 				

8:36-8:43	<p>REFLEKTÁLÁS: Olvasmány-ajánló előadása az olvasott mese alapján</p> <p>Feladat átadása: Készítetek ajánlót az általatok olvasott meséhez! Érveljetek, győzzétek meg a többieket, hogy olvassák el ők is a ti szövegeteket! Kaptok felkészülési időt. Kíváncsi vagyok, ki tudja a legtöbb társát meggyőzni. Egy perccetek lesz rá.</p>	játék-reklámügynökség, következtetés, érvelés, meggyőzés, gyakorlás, előadás, szövegalkotás, lényegkiemelés, ellenőrzés, értékelés	csoportmunka	szövegek	<p>Ellenőrzés: a feladat elvégzése után a tanító, illetve gyerekek által</p> <p>Értékelés: tudástallérral</p>
8:43-8:45	<p>III. Óra végi szervezési feladatok:</p> <p>1. Szorgalmi házi feladat: Hogyan került Mátyás címerébe a holló? szövegolvasás</p> <p>2. Óra végi értékelés: kilépcédulával</p> <p>2.1. Tanulók a tanórán való munkájukat, érzéseiket, csoportmunkában való részvétel</p> <p>2.2. Tanító: osztályszinten, csoportonként, egyéni</p> <p>2.3. Elköszönés</p>	értékelés, szemléltetés, magyarázat, írás, következtetés, tevékenykedtetés, önértékelés, ellenőrzés	egyéni munka	kilépcédula tudástallérok	

Mellékletek:

1. Mesék:

A király három kérdése

Gondolt egyet Mátyás király, s ellovagolt Erdélybe. Ahogy ment a hegyek között, egy szép nagy faluban megállt.

Meglátta, hogy egy házra ki van írva:

Aki itt lakik, annak semmi gondja!

Méregbe gurult Mátyás király: - Hát itt meg, ki a fene lakik, hogy nincsen neki semmi gondja? Én király vagyok, s mégis esznek meg a gondok.

Mindjárt beküldött egy szolgát a házba, hogy hívassa ki a gazdát. A házban egy gazdag csobán lakott a háza népével. Kijött a gazda, megkérdezte tőle a király:

- Hogy merted kiírni a házadra, hogy neked semmi gondod?!

Térdre vetette magát a csobán a király előtt: - Felséges királyom! Nekem mindenem megvan a világon, s azért nincsen semmi bánatom.

- Na, hogy legyen, mire visszajövök, fejtsd meg nekem a következő három kérdést: Miből van a legtöbb, áprilisban? Miből van a legtöbb, májusban? Miből van a legtöbb, júniusban? Ha meg nem fejtet nekem ezt a három kérdést, akkor karóba kerül a fejed.

Lett gondja a csobánnak! Azt se tudta, mit csináljon? Főtt a feje éjjel, nappal. Volt neki egy ügyes, szép

leánya. A számadó bojtárnak fájt érte a szíve erősen, de még reménye se lehetett rá, hogy a gazdag csobán hozzá adja.

Eljött a nap, hogy a király visszatérjen. A csobán szinte az eszét vesztette bújában. Kérdezte tőle a bojtár:
- Mi öli kendet gazduram?

Mondja a csobán, hogy mi a baj.

- Ezért egyet se búsuljon kend, csak adja ide a gúnyáját! Én majd megfelelek Mátyás királynak, de ígérje meg, hogy nekem adja feleségül a leányát.

Megígérte a csobán, hogyne ígérte volna! Majd meghalt félelmében. A bojtár aztán előállt a király szólítására. Kérdezte a király, aki azt gondolta, hogy a csobán áll előtte: - Na, te gondtalan csobán! Miből van a legtöbb áprilisban?

- Rügy, királyuram.

- Hát májusban?

- Akkor meg virág - felelte a bojtár.

- Miből van a legtöbb júniusban?

- Fűszál, felséges királyom.

- Látom, jól meg tudsz felelni mindenre. Azért azt ajánlom, hogy azt a felírást takarítsd le a házadról. A baj mindig megérkezhet. Senki sem mondhatja el magáról, hogy semmi gondja. Még a király se!

Mátyás király ezzel otthagya a bojtárt, s ellovagolt a kíséretével.

A csobán belátta, hogy nagyon ostoba volt, a bojtárja okosabb ember nála. Hozzá is adta a leányát, s minden vagyonát a fiatalokra hagyta. Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

csobán: juhász

bojtár: az állatokat terelő pásztor mellett segédkező fiú

Az időjós számár és a számár időjós

Egyszer Mátyás király vadászatra készült. Szerette volna tudni, hogy milyen időre számíthat.

Megkérdezte hát az időjóst: - Lesz-e eső?

Az időjós mindenféle tudós könyvekben lapozott. Belekukucskált a csillagvizsgálójába, hogy kifürkéssze a csillagok állását, végül jelentette:

- Uram királyom, legalább két hétig nem lesz eső. Mehet felséged bátran vadászni.

Felkészült a király a vadászatra. El is indult másnap a kíséretével. Magával vitte az időjóst is.

Amint egy legelésző nyáj közelébe értek, a juhász számara éktelen iázásba fogott, aztán vadul hengergőzni kezdett a földön.

Mátyás király megkérdezte a juhászt:

- Ugyan, mi baja annak a számárnak, hogy olyan fertelmesen iázik, s hempereg?

- Nincs annak semmi baja uram, csak vihart érez - mondta a juhász.

- Meglátják, fél óra se múlik el, s itt a nagy jégeső s a vihar.

Mondja ezt Mátyás király az időjósnek, de az váltig állította, hogy jó idő lesz.

Menegettek tovább. Hát, fél óra múltán olyan vihar kerekedett, akkora felhőszakadás lett, hogy a vadászok bőrig áztak.

Mátyás király akkor odasúgta az időjósnek:

- A számár lett az időjós, s az időjós lett a számár!

Kell a nádnak az eső?

Egyszer Mátyás király az embereivel az országot járta. Nagy szárazság volt. Poros úton, szomjasan, éhesen poroszkáltak Buda felé.

Az út mentén nagy nádas volt. A nád között víz csillogott.

Megszólalt Mátyás király:

- Milyen szép nád! Ej, de kellene egy jó eső! Ha ez így megy tovább, még a nád is kiszárad.

- Ugyan, uram, minek kellene a nádnak eső, hiszen térdig érő vízben áll! - mondta az egyik úr.

A többiek is csak azt állították, hogy a nádnak nem kell eső.

Mátyás király nem szólt többet a nádkérdésről, de már tudta, hogy mivel vág vissza az uraknak.

Végre hazaértek Budára. Alig várták, hogy egyenek-igyanak.

Mátyás király megparancsolta az inasoknak, szakácsoknak, hogy jó, sós gulyást adjanak vacsorára. Mind-egyik úr lába alá tegyenek egy dézsa vizet. Az asztalra semmi, de semmi italt ne rakjanak.

Na, leültek enni. Azt mondta most az uraknak Mátyás, hogy mindenki tegye bele a lábát a dézsába. Beletették. Ettek jóízűen a gulyásból, mert éhesek voltak, de egyszer csak kezdtek megszomjazni.

- Uram - fakadt ki az egyik úr -, enni adtál, de innivaló egy csepp sincs az asztalon!

- Ugyan, minek nektek az innivaló, a lábatok térdig vízben van!

Az urak megértették Mátyás király tréfáját. Megértették, hogy azért, mert a nád töve vízben van, annak is kell az eső.

dézsza: folyadék tárolására használt faedény

Mátyás király és a cseh vitéz

Mátyás király idejében élt egy nagy, otromba cseh vitéz. Arról volt híres, hogy senki se bírta legyőzni. Végül már egy ember se akadt az országban, aki meg mert volna vele vívni.

Mátyás király kihirdette, hogy jelentkezzen, aki ki mer állni a cseh vitéz ellen. A győztesnek nagy jutalmat ígért, de bizony a felhívásra senki nem jelentkezett.

Mit tegyen a király? Már nem bírta nézni, hogy a nagy cseh Buda várában pöffeszkedik. Gondolt egy me-részet, hogy ő áll ki a cseh bajnok ellen. Természetesen álruhában!

Az volt a baj, hogy a párviadal csak úgy volt érvényes, ha a király is jelen volt. Mátyás valahogy kiokoskod-ta, hogy nélküle is megtarthassák a bajvívást. Mikor a bajvívás napja elérkezett, Mátyás király páncélruhába öltözött. Fejére páncélsisakot, a kezére páncélkesztyűt húzott, és megjelent a küzdőtéren. Megkezdődött a viadal.

A nagy cseh olyanokat bődült, mint egy oroszlán, s vadul rontott ellenfelére, de Mátyás se hagyta magát.

A tömeg közben lelkesen biztatta az ismeretlen magyar vitézt:

- Üsd, vágd! Nem apád! Hajrá, magyar! Hajrá, magyar! - kiáltoztak, hogy csak úgy zengett tőle Buda vára.

Végül Mátyás legyőzte a cseh vitézt. Volt nagy örömujjongás!

- De hát, ki ez az ismeretlen nemes vitéz, aki legyőzte a cseh óriást?

A nép s a főurak követelték, hogy vegye le a sisakját, mutassa meg az arcát! Mátyás felnyitotta páncélsi-sakja rostélyát, mindenki elámult.

A nép üdvivalgásban tört ki:

- Éljen Mátyás király! - Éljen-n-n-n! - visszhangozták Budavár falai.

Mátyás király és a szegény favágó

Mátyás király egyszer az erdőben, amint sétált, hogy, hogy nem, eltévesztette az utat. Bolyongott erre, ment arra, nem talált ki az erdőből. Meglátott egy szegény favágót. Odament, köszönt neki.

- Segítsen az Isten, te szegény favágó!

- Hát bizony reám is férne a segítség - sóhajtott a szegény ember. De a szegény favágó nem ismerte, kivel van dolga. Hanem csak egy úrnak nézte Mátyás királyt.

Kérdi tőle Mátyás király: - Hát, te szegény ember, vannak-e gyermekeid?

- Van biza, uram, négy, két szép fiam s két leányom.

- Hát aztán van-e pénzed?

- Hát az is akad, amennyi éppen kell. De tudod, uram, én a pénzemet háromfele osztom örökké.

- Hát azt te, hogy csinálod? - csodálkozott Mátyás király.

- Én úgy, hogy az egyik részével az adósságomat fizetgetem, a másik részét kölcsönadogatom.

- S hát a harmadik részét?

- Azt a sárba vetegetem.

- Ejnye, hát én még ilyen beszédet nem hallottam! - ámult el Mátyás király. - Hát mondd el nekem, hogy értsem ezt.

- Hát, uram, tudod-e, hogy az első részével az adósságomat fizetgetem, az azt jelenti, hogy nekem van még édesapám s édesanyám, s azok felneveltek. Azokat most én tartom el. Azért fizetgetem a régi adósságom. A második részét meg, van két fiam, azt kölcsön adom nekik. Hogyha majd én megöregszen, akkor azok visszafizetik nekem.

- Hát a harmadik része?

- A harmadik részét sárba vetegetem, mert azt a két leányomra költöm. Ruházom őket, de azok nekem sohase adják vissza. Férjhez mennek, s otthagynak engem. Ez azt jelenti.

- No, neked aztán éles eszed van! Vág, mint a beretva! - dicsérte meg Mátyás király. - De hallod-e, te szegény ember! Én ebben a nagy erdőben elvesztem. Nem vezetnél-e ki?

- Jaj, uram, nem érek én rá vezetgetni senkit se! A szegény embernek dolgozni kell.

- Megfizetem én neked a napszámodat, csak vezess ki ebből az erdőből!

- Hát az már más beszéd, pénzért szívesen megteszem.

S azzal elindultak az erdőn, hogy kivezesse Mátyás királyt a szegény favágó. Hát amint mentek, ballagtak, beszélgettek.

Kérdezi Mátyás király: - Hát aztán, te szegény ember, láttad-e már a királyt?

- Nem én még, uram, sohase láttam, de szeretném meglátni, amíg élek.

- Most kiérünk ebből az erdőből, s ott rettentő sokan lesznek, a mezőn dolgoznak, s mikor meglátják a királyt, mindenki leveszi a fejéről a kalapot. Csak a király lesz egyedül kalapban. Akkor ott meglátod.

Ekkor éppen ki is értek az erdőből. A mezőn csakugyan rengeteg sok nép dolgozott, de mikor megpillantották a királyt, mindenki lekapta a fejéről a kalapot.

Elkiáltja magát a szegény ember: - Jaj, uram, nézz oda, mindenki hajadonfejt van, csak mi ketten vagyunk kalapban! Hát most melyikünk a király? Én vagy te?

- Hát egyikünk biztosan az - felelte kacagva a király, s megveregette a szegény embernek a hátát.

Gazdagon megjutalmazta a szegény favágót, s még ma is élnek, ha meg nem haltak. Ez tiszta igaz volt, úgy láttam, mint most.

SZÓKINCSFEJLESZTÉS ÉS ÉRZELMI NEVELÉS EGY XX. SZÁZADI MAGYAR VERS ALAPJÁN ÓRATERV

Tóthné Pákozdi Szilvia

Bevezetés

Szókincsbővítéshez, a szövegértés fejlesztéséhez számolatlanul áll rendelkezésre feladatlap, feladatsor, módszertár. Azonban ezek általában kiindulási alapnak nem szépirodalmi szövegeket, különösen nem verseket használnak. Ezen óravázlat igen. Radnóti Miklós Tétova óda című verse kapcsán ezen a foglalkozáson a cél: a szöveg szavainak, szó szerkezeteinek használata arra, hogy a magyar nyelv használatát gyakoroljuk. Az, hogy a foglalkozás résztvevői a foglalkozás végére megismerik a magyar irodalom egyik leggyönyörűbb szerelmes versét, csak ráadás. Ha a foglalkozás valóban jól sikerült, úgyis minden résztvevő előveszi még a verset, meghallgatja, akár utána néz a háttérének is.

Ez a vers azért is alkalmas arra a feldolgozási módra, amelyet az óraterv bemutat, mert képekből építkezik, amelyek sorrendje akár fel is cserélhető. A magyar irodalomban számos ilyen vers található még. Az óratervben ismertetett módszer ezeken is jól használható.

Óraterv

Műveltségi terület: magyar nyelv és irodalom

Tantárgy: magyar irodalom

Korosztály: 10-18 éves gyerekek

Időkeret: 2 tanóra, (kisebb gyerekek esetén 3 óra is lehet a plakát készítési ideje miatt)

Az óra témája: Radnóti Miklós Tétova óda című verse, annak szókészlete

Az óra cél- és feladatrendszere:

- Egyik legfontosabb cél a szókincsfejlesztés.
- Szövegértés fejlesztése.
- Kooperatív csoportmunka – együttműködés fejlesztése.
- Kommunikáció gyakorlása.
- Élménynyújtás.
- Érzelmi nevelés.
- Ami most nem cél, ezért nem is térünk ki rá: a vers kapcsolása az életrajzhoz, a vers „elemzése”, költői eszközök felfedezése. (Természetesen ha az óra tartója szeretne, és az idő is engedi, utalhat ezekre is.)

Az óra didaktikai feladatai:

- Élményszerzés.
- Szövegértés fejlesztése, szókincsbővítés.

Tantárgyi kapcsolatok: magyar nyelv, honismeret, történelem, erkölcsstan, ének-zene, néprajz, vizuális kultúra, technika

Felhasznált források:

- Radnóti Miklós: Tétova óda, In. Tajtékos ég <https://mek.oszk.hu/13600/13665/> (utolsó megtekintés: 2025. augusztus 15. 11:00)
- a rajzok a vázlatban saját készítésűek

Időkeret	Az óra menete	Célok és feladatok	Nevelési-oktatási stratégia		
			Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök
2 perc	I. Óra eleji szervezési feladatok egymás köszöntése hiányzások egyeztetése egyéb szervezési feladatok	kommunikáció fejlesztése, egymásra és a tanóra hangolódás	közlés, magyarázat		
II. Tanítási – tanulási feladatok					
II./1. Ráhangolás					
8 perc	Beszélgetés, tanári nyitó kérdés: Volt-e olyan pillanat az életetekben, amikor valami nagyon fontosat szerettek volna mondani vagy tenni, de bizonytalanok voltatok? Végül sikerült elmondani? Erre használjuk a szót: „tétovázik”.	motiváció, figyelemfejlesztés, szövegértés fejlesztése, kommunikáció fejlesztése	tanári közlés, irányított beszélgetés	frontális osztálymunka	
1 perc	Célkitűzés: A mai óra hátralévő részében csoportmunkában dolgozunk tovább. A vers címe: amelynek szövegével játszunk: Tétova óda. Szerzője Radnóti Miklós XX. századi magyar költő. A teljes vers szövege most meglepetés, csak a foglalkozás végén fogjuk megismerni, meghallgatni, végigolvasni.				
II./2. Jelentésteremtés					
9 perc	csoportalakítás – véletlenszerűen, sorsolással, a húzáshoz használt szavak kapcsolódnak a tanórához ¹ (Annyi szót használunk belőle, amennyit a csoport létszáma szükségessé tesz. Egy-egy csoportba 3, legfeljebb 4, esetleg két fő tartozzon. Ez függ a gyerekek képességeitől, életkorától is.)	együttműködés fejlesztése, ismeret rögzítése, ismétlés	kártyák húzása, tanári magyarázat <i>Megjegyzés:</i> A csoportalakításhoz mindig valamilyen a tananyaghoz kapcsolódó kártyát választok. A szavakat a csoportok megalakítása után közösen értelmezzük.	frontális osztálymunka	költészettel kapcsolatos fogalmak kivágva

¹ A szavak megtalálhatóak az óraterv mellékletében.

15 perc	A csoportok a feladathoz tartozó rajzokat, idézeteket, teljes szöveget megkapják. Tanári magyarázattal egyeztetjük, pontosan mi lesz a feladat. Válaszadás a felmerülő kérdésekre. ² Figyelem felhívása arra, hogy a feladat időkorlátos!	szövegértés fejlesztése, kritikus gondolkodás fejlesztése, kommunikáció fejlesztése, együttműködési készség fejlesztése	felolvasás, tanári közlés, megbeszélés <i>Megjegyzés: a feladat elkészüléséig a diákok számtalanszor elolvassák, így megjegyzik a szavakat, jelentéseket. Észrevétlenül is a magyar nyelvet ízlelgetik, mégpedig úgy, ahogy Radnóti használta azt!</i>	frontális osztálymunka, kooperatív csoportmunka	feladatlapok, filcek, ragasztó
50 perc	A feladat elvégzése: idézetek kiegészítése, felragasztás, színezés. Közben a tanár folyamatosan körben jár, segíti a csoportok munkáját. Esetleges elakadásnál továbbblendíti a csoport munkáját.	szövegértés fejlesztése, kritikus gondolkodás fejlesztése, önismeret fejlesztése, kommunikáció fejlesztése, együttműködési készség fejlesztése	felolvasás, tanulói és tanári magyarázat	frontális osztálymunka, kooperatív csoportmunka	feladatlapok, filcek, ragasztó
A kész plakátok összegyűjtése. Ha mód van rá, ezeket majd kitesszük valahova a teremben. Ha van időnk, ezt most, az óra részeként is megtehetjük.					
II./3. Reflektálás					
3 perc	Értékelés, önértékelés, egymás munkájának megnézése. A „Mit viszek magammal?” kérdésre válaszolva. Visszacsatolás.	kritikai érzék fejlesztése, szóbeli kifejezőkészség fejlesztése, ellenőrzés, rögzítés	tanulói és tanári magyarázat	frontális osztálymunka	
+	A Tétova óda című vers meghallgatása ³	<i>Megjegyzés: Ha marad idő, munka után, vagy esetleg munka közben, lehet szorgalmi házi feladat is.</i>			
2 perc	III. Óra végi szervezési feladatok használt eszközök összegyűjtése elköszönés	kommunikáció fejlesztése, rendrakás tanítása	közlés, magyarázat		
Az óra további folytatási lehetőségeket hordoz magában: a kiegészített kifejezésekkel lehet újabb feladatokat végezni, később azokat máshova beilleszteni, mondatalkotásra használni a verset lehet elemezni, értelmezni verstani szempontból is, hiszen a szöveget, annak jelentését már megismertük Radnóti Miklós életrajzával, életművével is foglalkozhatunk, a verset abba beillesztve a vers alkalmas a költői eszközök, költői képek tanítására is, hiszen számos ilyen találunk benne					

² A rajzok, idézetek, az elvárt kész produktum pontosan megtalálhatók a mellékletben részletes feladatlírással, nyomtatható formában.

³ A mellékletben található egy felsorolás a versből készült felvételekről, ebből lehet válogatni.

Melléklet

Szavak a csoportalakításhoz: verscím, versszak, verssor, költő, kötet, rím, ritmus, megzenésítés
Radnóti Miklós: Tétova óda – a teljes vers – ezt minden csoport megkapja⁴

TÉTOVA ÓDA

Mióta készülök, hogy elmondjam neked
szerelmem rejtett csillagrendszerét;
egy képben csak talán, s csupán a lényegét.
De nyüzsgő s áradó vagy bennem, mint a lét,
és néha meg olyan, oly biztos és örök,
mint kőben a megkövesült csigaház.
A holdtól cirmos éj mozdul fejem fölött
s zizzelve röppenő kis álmokat vadász.
S még mindig nem tudom elmondani neked,
mit is jelent az nékem, hogy ha dolgozom,
óvó tekinteted érzem kezem felett.
Hasonlat mit sem ér. Felötlik s eldobom.
És holnap az egészet újra kezdem,
mert annyit érek én, amennyit ér a szó
versemben s mert ez addig izgat engem,
míg csont marad belőlem s néhány hajcsomó.
Fáradt vagy s én is érzem, hosszú volt a nap, -
mit mondjak még? a tárgyak összenéznek
s téged dicsérnek, zeng egy fél cukordarab
az asztalon és csöppje hull a méznek
s mint színarany golyó ragyog a teritón,
s magától csendül egy üres vizespohár.
Boldog, mert véled él. S talán lesz még időm,
hogy elmondjam milyen, mikor jöttödre vár.
Az álom hullongó sötétje meg-megérint,
elszáll, majd visszatér a homlokodra,
álmos szemed búcsúzva még felémint,
hajad kibomlik, szétterül lobogva,
s elalszol. Pillád hosszú árnya lebben.
Kezed párnámra hull, elalvó nyírfaág,
de benned alszom én is, nem vagy más világ,
S idáig hallom én, hogy változik a sok
rejtelmes, vékony, bölcs vonal
hús tenyeredben.

4 Radnóti Miklós: Tétova óda, In. Tajtékos ég <https://mek.oszk.hu/13600/13665/> (utolsó megtekintés:2025. augusztus 15. 11:00)

Feladatok

1. A hiányos idézetek, amelyekkel kettős a feladat (tetszőlegesen nagyítható)

- ki kell őket egészíteni a vers szövege alapján
- ki kell őket színezní (a betűforma azért körvonalas, hogy színezhető legyen)
- ki kell őket vágni, a rajzokkal párosítani (egy idézethez néhol több rajz is tartozik)

„*Tétova óda*”

„_____ *rejtett csillagrendszerét;*”

„*egy képben* _____”

„_____ *csigaház.*”

„*holdtól* _____”

„*óvó tekinteted* _____ *kezem felett.*”

„_____ *csont* _____”

„_____ *a tárgyak összenéznek*”

„_____ *egy fél cukordarab*”

„*az asztalon* _____ *csöppje hull a méznek*”

„_____ *golyó* _____ *a teritőn,*”

„_____ *egy üres vizespohár.*”

„*hajad kibomlik,* _____”

„_____ *Pillád hosszú árnya* _____”

„*Kezed párnámra* _____, _____ *nyírfaág,*”

„*S idáig hallom én, hogy változik a sok*

rejtelmes, vékony, bölcs vonal

hús tenyeredben.”

2. A rajzok, amelyeket párosítani kell az idézetekkel – tetszőleges méretben nyomtathatóak

Egy idézethez akár több rajz is tartozhat! A kiegészítendő idézetekben a nyomtatásban megnevezett fogalmak mindegyikéhez tartozik rajz. A melléklet végén található kész munka fotója is segíthet a tanárnak az ellenőrzésben.

3. A kész munka fotója

Itt megtalálhatók a rajzok és a hozzájuk tartozó idézetek. Segít a tanárnak a javításban. (A kép megfelelő részei letöltés után nagyíthatók.) A gyerekeknek nem javasolt bemutatni, mert épp a munka örömét veheti el. (Ha nagyon nehéznek bizonyul a csoportnak a feladat, inkább egy-egy mozzanatba segítsünk be.) Ha egy-egy rajzot a csapat esetleg másik idézethez tartozónak gondol, de azt meg tudja indokolni, természetesen az is elfogadható.

Saját készítésű fotó

4. A versből készült szavalatok – linkekkel

- Fenyő Iván szavolata - <https://www.youtube.com/watch?v=JmJGQDzPFR0> utolsó megtekintés 2025. 08 15. 12:00
- Kaszás Attila szavolata - https://www.youtube.com/watch?v=S2UmGReesmM&list=RDS2UmGReesmM&start_radio=1 utolsó megtekintés 2025. 08 15. 12:00
- Lutter Imre szavolata - <https://www.youtube.com/watch?v=0CBVnWrG0IM> utolsó megtekintés 2025. 08 15. 12:00
- Dunai Tamás szavolata - https://www.youtube.com/watch?v=QFwILT_tGSs utolsó megtekintés 2025. 08 15. 12:00
- Ágnes Vanilla zenés feldolgozása - https://www.youtube.com/watch?v=BQ_DF07JNzQ&list=RDBQ_DF07JNzQ&start_radio=1 utolsó megtekintés 2025. 08 15. 12:00

MIKULÁS ZSÁK KÉSZÍTÉSE - ÓRAVÁZLAT

Barabás Renáta - Mesteroktató

Műveltségi terület: Technológia

Tantárgy: Technika és tervezés

Osztály: 3. osztály

Témakör: Jeles napok

Az óra témája: Mikulás zacskó készítése (Ajándékozás, Mikulás története,)

Erősségek: Szépség és kiválóság értékelése, Kedvesség, Szeretet, Kreativitás

Az előző óra anyaga: Ünnepi készülődés-Téli hangulat

A tananyagot megalapozó ismeretek: Papír tulajdonságai, felhasználhatósága, nyírása, ragasztása, tárgy-készítés munkafolyamatainak algoritmizálása, balesetmentes eszközhasználat.

Az óra cél- és feladatrendszer, a fejlesztendő attitűd, készségek, képességek, a tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok stb.) és az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése: A magyarság hagyományainak, szokásainak felelevenítése. Szent Miklós történetének megismerése, ajándékozás hagyománya. Ajándékcsoomagolás lehetőségei, mikulászacskó készítése. Ajándékozás titkossága, érzelmi lelkiállapota. Alkotásban kiteljesedő kreativitás. Ajándékozás átadása, kommunikációja, jókívánságok.

Képzési feladatok: *Különböző anyagok környezettudatos felhasználása, átalakítása, újrahasznosítása.* Tárgyalgatás tevékenysége során az együttműködési készségek, segítőkészség fejlesztése. Az alkotás örömeinek átélése. A pontos, igényes munkavégzés iránti igény és a balesetmentes eszközhasználat fejlesztése.

Nevelési feladatok: Esztétikus, igényes, kreatív alkotómunkára nevelés. A csoportmunka a közös alkotás, segítségadásra való nevelés átélése. Ajándék átadásának lehetőségei, jókívánságok megfogalmazása.

Az óra didaktikai feladatai: A figyelem felkeltése, a tanulás motivációjának felébresztése a puzzle játék segítségével, az óra céljának meghatározása, ajándékcsoomag készítése az előzetes ismeretek felmérésének segítségével. Új ismeretek felidéztetése és bemutatása, az új ismeretek kielemezése, a megtanult ismeretek rendszerezése és rögzítése. Ajándékozás a másik ember értékességének elismerése, törődés a tanulótárs iránt. Örömet lelteni a magunk készített ajándék értékeiben, melyet tanulótársunknak ajándékozunk.

Tantárgyi kapcsolatok: természetismeret, etika, magyar nyelv, ének, vizuális kultúra,

Felhasznált források:

- Technika és tervezés tankönyv 2. osztály:50. oldal <https://www.tankonyvkatalogus.hu/tankonyv/OH-TET02TA>
- PADLÁSLEGENDÁK - Szent Miklós - Az igazi Mikulás legendája <https://www.youtube.com/watch?v=lofkPPmFUMs>
- Hull a pelyhes fehér hó... <https://www.youtube.com/watch?v=oGyb9DEo2yM>
- Santa Claus <https://krokotak.com/2017/11/santa-claus/>
- Szent Miklós puzzle [https://www.tiszta-lap.hu/a_nap_szentje/3148/December-6--Szent-Mikospuspok-\(Mikulas\)/](https://www.tiszta-lap.hu/a_nap_szentje/3148/December-6--Szent-Mikospuspok-(Mikulas)/)

Időke- ret	Az óra menete	Nevelési-oktatási stratégia			Megjegyzések
		Módszerek	Munkaformák	Eszközök	
2'	Szervezési feladatok: padrend, jelentés, köszönés, bemutakozás értékelési szempontok felsorolása: A mai órán figyelni fogom, hogy mennyire pontos a munkavégzések és mennyire vagytok aktívak az órán. Nagyon örülnék, ha mindenkinek jól sikerülne ez a feladat!	Tanítói utasítás	Frontális osztálymunka	Füzet, olló, ragasztó, színesceruzák	Felszerelés előkészítése / ellenőrzése
2'	BEVEZETŐ RÉSZ: Ismeretek előhívása: Ki tudja megmondani milyen nap van ma? Miért különleges a mai nap?	Megfigyelés, szemléltetés, tanítói magyarázat, beszélgetés	Frontális osztálymunka	interaktív tábla	Szt. Miklós képének bemutatása. 1. számú melléklet
3'	MOTIVÁCIÓ: Puzzle játék <i>Minden csoportnak adok egy borítékot, benne egy képkirakó játék. Kérlek benneteket, hogy rakjátok ki közösen a képet és megtudhatjátok mi lesz a mai óra témája.</i>	Tanítói utasítás, magyarázat, játék	Csoportmunka Feladat megbeszélése: frontális osztály munka	interaktív tábla, boríték a puzzle darabjaival	A tanító kijelöli a csoportokat, az első padban ülők forduljanak hátra. (4fő/csoport) 2. számú melléklet
2'	Feladat ellenőrzése: Csoportonként feladatellenőrzés Mít láthattok a képen? Milyen hagyományok kapcsolódnak december 6.-ához Szt. Miklós napjához?	Megfigyelés, beszélgetés, kérdés-válasz, szemléltetés	Frontális osztálymunka, csoportonként ellenőrzés	interaktív tábla, boríték a puzzle darabjaival	Feladat ellenőrzése, interaktív táblán kivetítjük a megoldást 2. számú melléklet Tanító ellenőrzi, hogy megfelelően rakták ki a képeket.
4'	Szt. Miklós legendája You Tube: Padláslegendák: Szent Miklós (2:48) <i>A mai órán mi is jötevek leszünk és megajándékozunk egymást. Kérlek, benneteket húzzatok, ki egy nevet a dobozból. (Ha a saját neved húzod, ki kérlek, szólj!) Ne mond meg kit húztál, neki fogod készíteni a díszes kis csomagot.</i>	Megfigyelés, szemléltetés, tanítói magyarázat, beszélgetés nevek kihúzása	Frontális osztálymunka	interaktív tábla, névcetlik nevekkel	Az igazi Mikulás legendája: https://www.youtube.com/watch?v=lofkPP-mFUMs A titoktartás fontossága, hangsúlyozzuk ki!
1'	Céltűzés: <i>A mai órán mikulás zacskót fogunk készíteni.</i>	Tanítói közlés	Frontális osztálymunka,	interaktív tábla,	Feladat képe van kivetítve a táblán. 3. számú melléklet Eddig csoportban dolgozó tanulók forduljanak vissza a munkaasztalhoz.
2'	Elemzés, technikai szemlélet: <i>A mai órán mikulással díszített ajándékcacskót fogunk készíteni egymásnak és óra végén megtöltjük finomságokkal. Nézzük meg milyen anyagokkal fogunk dolgozni? Figyeljétek meg a mintadarabokat és soroljátok fel az anyagokat, amikre szükségünk lesz! Milyen eszközökre lesz szükségünk a munkánk során? Tegyük ki a padra az eszközöket a tolltartóból!</i>	tanítói magyarázat, szemléltetés, magyarázat, megfigyelés, bemutatás, kérdés-válaszadás	frontálisosztálymunka páros munka	Mintadarabok Papírzacskó, színespapírok, olló filctoll, színesceruza, ragasztó	A tanító kijelöli a tanulópárokat és feladataikat. A tanulópárok feladatmegoldás közben segítik egymást. A mintadarabok kézbevétele, ismerkedés a feladattal és a felhasználható anyagokkal, eszközökkel.

1'	balesetvédelem:	Tanítói közlés, figyelemfelhívás	frontális osztálymunka	olló, papír széle éles	Olló helyes használatának bemutatása.
4'	<p>MUNKAMENET MEGTERVEZÉSE: Beszéljük meg a feladatoka, a munkafolyamatokat kivetitem a táblára. Összeragasztjuk egy ujjnyi vastagságban a piros és fehér lapot. Ferdén meghajjtjuk a sapkát. Rózsaszín lapból kivágjuk az arc formáját.(Saját terv alapján) A fehér lapból bajuszt, sapka szegélyét és a sapka végére a bojtot készíthettek. Nyírjuk fel a szakállat egyenlő távolságra, majd ceruzára tekerjük fel. Megrajzoljuk az arcát és a kész Mikulás fejet felragasztjuk a zacskó oldalára.</p> <p>Feladatmegoldás közben halkan szól, a hull a pelyhes fehér hócímű dal. https://www.youtube.com/ watch?v=oGyb9DEo2yM</p>	<p>tanítói magyarázat, szemléltetés, megbeszélés</p> <p>tanítói magyarázat, szemléltetés</p>	<p>frontális osztálymunka megfigyelés</p> <p>frontális osz- tály-munka megfigyelés</p>	<p>Mintadarabok színespapírok, olló filc-toll, színesceruza, ragasztó</p> <p>Mintadarabok színespapírok, olló filc-toll, színesceruza, ragasztó</p>	<p>Munkafolyamat lépéseinek megbeszélése és megfigyelése az interaktív táblán.</p> <p>4. számú melléklet</p> <p>A mintadarabok kézbevétele, ismerkedés a feladattal és a felhasználható anyagokkal. 4. melléklet A tanító kiosztja a színespapírokat a feladathoz.</p>
15'	Munkáltatás: Az előzőekben megbeszélte munkamenet szerint készítsétek el a feladatot!	Tanítói segítségadás a munkáltatás alatt	páros és egyéni munka	Színespapírok, olló filctoll, színesceruza, ragasztó	A tanító folyamatosan ellenőrzi, segíti a tanulók munkáját.
4'	<p>Ellenőrzés, értékelés: önálló, egyéni értékelés, először önértékelés, majd tanítói értékelés Mi okozott problémát a munka során? Mit csinálnál másképpen legközelebb? Ki az aki szívesen bemutatja az elkészült feladatát? Globális és egyéni dicséret az óra értékelése: Nagyon elégedett vagyok, ahogy a feladatot megoldottátok az órán, nagyon változatos Mikulás arcokat terveztetek, mindenki a saját egyénisége szerint alakította a feladatot! Nekem nagyon tetszik! Kérlek benneteket, hogy most mindenki gondolja végig milyen kedves üzenet kíséretében adja át az ajándékot. Amíg ti végig gondoljátok, hogy mit fogtok mondani a társatoknak, addig én körbe megyek és megtöltöm finomsággal a zacskókat.</p>	<p>ellenőrzés, csoportos értékelés, egyéni értékelések</p> <p>csomagok feltöltése almával, szaloncukorral, mézeskaláccsal</p>	<p>egyéni, frontális osztálymunka, Közös feladatmeg- oldás</p>	<p>elkészült munkák bemutatása</p> <p>alma, szaloncukor, mézeskalács</p>	<p>differenciált értékelés: színeslapok illeszkedése, ragasztás pontossága színezés, rajzolás kreativitása egymás segítése a tanuló pároknál</p> <p>Tanító feltölti a csomagokat.</p>
3'	<p>AJÁNDÉKOZÁS Kérlek benneteket, hogy asztalcsoportok szerint adjátok át az ajándékot az általatok húzott társatoknak. Ne feledkezzetek meg a kedves üzenetről se. Figyeljete a másokra, amíg átadjátok a csomagot.</p>	ajándékozás csoportokban	párosmunka	kész csomagok átadása	Adjunk elég időt a gyerekeknek, hogy megélhessék az ajándékozás örömét.

2'	Szervezési feladatok: kézmosás padrend, eszközök elpakolása elköszönés	Tanítói utasítás	egyéni és páros munka	eszközök és mara- dék anyagok	Eszközök elpako- lása. A maradék színes papírok összegyűjté- se a papíros dobozba. Tanító ellenőrzi a meg- felelő tisztaságot, ha szükséges összetakarításra szólítja a hete- seket.
----	---	------------------	--------------------------	----------------------------------	---

Önreflexió a tanítás után:

Mivel már több éve foglalkozom a boldogságórákkal, így a technika és tervezés tantárgy tanítása során is megjelennek a pozitív pedagógia egyes elemei valamint a boldogságóra témái az óráimban. December hónap témája a boldogító jócselekedetek, így a tárgykészítésnél is megjelent, hiszen boldogságot, ajándékot adtak a gyermekek egymásnak. Az órám érdekessége még, hogy ez egy bemutató óra volt az egyetemen tanuló harmadéves tanító szakos nappali tagozatos hallgatók részvételével. A hallgatóim megtapasztalhatták, hogy 45 perces technika órába a tárgyalaton túl még mennyi mindent lehet megmutatni, átadni, átélni és megtapasztalni a gyermekeknek.

A foglalkozás nevelő hatása nagyon sokrétű volt hisz megismerkedtünk a hagyományainkkal, szent Miklós legendájával, az ajándékozás örömeivel, megtapasztalták a saját készítésű mikuláscsomag különlegességét, a papírt, mint anyagot és annak feldolgozhatóságát. Mivel 4fős asztalcsoportokban, *képkirakó közös megoldása*, majd tanulópárokból dolgoztak a gyermekek így az egymás segítése, támogatása a közös feladatmegoldás is nagy hangsúlyt kapott. A gyermekek nagy örömmel és odaadással dolgoztak, mindenki titokban tartotta, hogy kinek készíti az ajándéktasakot, igyekeztek a legjobban, legszebben megoldani a feladatot. A gyermekek segítettek, támogatták egymást a feladatmegoldásban valamint az értékelésnél szívesen osztották meg tapasztalataikat és nehézségeiket. Az egyik kislánynak nehezen ment a szakál felgörgetése, hullámosítása, így azzal vigasztalták, hogy a szakál sem egyforma lehet az egyenes szálú is, tehát nem volt rossz feladat. Minden gyermek sikerélménnyel és ajándékkal távozott, mindenki volt örömet-, ajándékot adó és kapó egyszerre. A foglalkozás légköre jó hangulatú volt, mertek a gyerekek beszélni, kérdezni, nevetni, hisz a technika óra nem a csendes feladatmegoldásról szólt. A segítségre szoruló tanulók bátran mertek kérni segítséget tanuló társaiktól illetve a nevelőtől. Ott ahol differenciálásra volt szükség, ott egyénileg segítettem, támogattam a tanítványaim. Például nem használtunk sablont az arc, bojt és sapka prém készítéséhez, ahol ennek a megrajzolása nehezen ment, ott egyénileg segítettem azokat a tanulókat. Minden tanuló a saját elképzelése szerint alakította ki a Mikulás arcát, szakállát, bajuszát, így nagyon egyedi alkotások születtek, sikerült megőrizni a tanulók egyediségét saját elképzeléseit. Legnehezebben az ajándékozás során elmondott jókívánság ment, nehezen tudták megfogalmazni mit is kellene mondani akkor, ha adom az ajándékot, és ha kapom az ajándékot. Mivel a 3. osztályban hetente csak egy 45 perces technika és tervezés órám van a gyermekekkel, így nagy zsonglórnek kell lennem, hogy minden általam fontosnak tartott ismeretet, tudást, technikai fogást átadjak a tanulóimnak, ezért mindig törekszem egy órán a sokféle módszerekre és ismeretek összekapcsolására, interaktív eszközök használatára.

Úgy érzem az óra célja megvalósult, mivel megtörtént a tárgyalat papírból, ahol felhasználták a papír anyagismeretét, nyírták, hajtották, ragasztották és rajzolták a papírt, sőt volt, aki papírgalacsint készített a sapka bojtjának. Megismerkedtek Szent Miklós történetével, az ajándékozás hagyományával az ajándékozás titokzatosságával és örömeivel. Megtapasztalták a saját készítésű csomagocskák fontosságát, a segítségadást és egymás támogatását. A legnagyobb élmény volt számomra a foglalkozáson a gyermekek örömét látni, a tárgykészítés során és az ajándékozás alatt, majd hallani a hallgatóimtól az óra megbeszélése során, hogy megtapasztalhatták gyakorlatban is, amit az egyetemen, az óráimon is alkalmazok, egy sokrétű kreatív önálló, interaktív, felfedező tanórát. A legnagyobb kihívást számomra az idegen tanterem okozta, mivel nehezen

tudtam a gyermekeket körüljárni és segítséget adni, de ennek leküzdésében a tanuló párok nagy segítségemre voltak. A legjobban azt sajnálom, hogy az óráról nem készült videó és fényképes anyag sem. A hallgatóimat is annyira lekötötte az óra, hogy elfelejtettek fotókat készíteni.

Mellékletek:

1. Melléklet- Szent Miklós képek

2. Melléklet- Szent Miklós ajándékot oszt. Puzzle

3. Melléklet- Mikulás zacskó

4. Melléklet- Készítés menete

